

**Vlada Republike Hrvatske
Ured za suzbijanje zlouporabe droga**

**Nacrt Izvješća o provedbi Nacionalne strategije i
Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe
droga u Republici Hrvatskoj**

S a d r Ź a j

	Str.
Uvod	4
1. MEĐUNARODNI TRENDVI	8
1.1. Stanje droga u svijetu i Europi	9
2. EPIDEMIOLOŠKO STANJE BOLESTI OVISNOSTI U 2009.	19
2.1. Hrvatski zavod za javno zdravstvo	20
3. UDRUGE I TERAPIJSKE ZAJEDNICE	44
3.1. Terapijske zajednice i domovi socijalne skrbi za ovisnike	45
3.2. Udruge koje se bave suzbijanjem zlouporabe droga	51
4. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE DROGA ZA ŽUPANIJE	56
4.1. Zagrebačka županija	60
4.2. Koprivničko-križevačka županija	61
4.3. Virovitičko-podravska županija	62
4.4. Dubrovačko-neretvanska županija	63
4.5. Šibensko-kninska županija	63
4.6. Primorsko-goranska županija	64
4.7. Ličko-senjska županija	65
4.8. Međimurska županija	66
4.9. Požeško-slavonska županija	66
4.10. Osječko-baranjska županija	67
4.11. Vukovarsko-srijemska županija	68
4.12. Sisačko-moslavačka županija	69
4.13. Splitsko-dalmatinska županija	69
4.14. Brodsko-posavska županija	70
4.15. Krapinsko-zagorska županija	71

4.16. Karlovačka županija	72
4.17. Bjelovarsko-bilogorska županija	73
4.18. Varaždinska županija	74
4.19. Zadarska županija	75
4.20. Istarska županija	76
4.21. Grad Zagreb	77
5. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE DROGA ZA NADLEŽNA TIJELA	80
5.1. Ministarstvo unutarnjih poslova	81
5.2. Ministarstvo financija – Carinska uprava	92
5.3. Državno odvjetništvo	95
5.4. Ministarstvo obrane	102
5.5. Ministarstvo pravosuđa	107
5.6. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi	114
5.7. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa	118
5.8. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti	126
5.9. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva	128
5.10. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija	129
6. IZVJEŠĆE O RADU POVJERENSTVA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGA, UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGA I STRUČNOG SAVJETA UREDA	131
6.1. Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske	132
6.2. Ured za suzbijanje zlouporabe droga	133
6.3. Stručni savjet Ureda za suzbijanje zlouporabe droga	145
7. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM FINANCIJSKIM SREDSTVIMA ZA PROVEDBU NACIONALNE STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE DROGA ZA 2009.	148
Dodatak 1. - Izvješće o provedbi "Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja"	154
Dodatak 2. – Popis tablica, slika i grafova	170

Uvod

UVOD

Ured za suzbijanje zlouporabe droga ima ulogu nacionalnog koordinatora sa zadaćom poticanja i usmjeravanja svih mjerodavnih tijela zaduženih za provedbu mjera i aktivnosti propisanih Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe droga, kako na nacionalnoj tako i lokalnoj razini, u ostvarenju dvaju temeljnih ciljeva; smanjenju ponude i potražnje droga. U cilju sveobuhvatnog, multidisciplinarnog pristupa ovoj složenoj problematici, kao i potrebi da se predstavi godišnji pregled provedenih aktivnosti i mjera predviđenih navedenim dokumentima, Ured za suzbijanje zlouporabe droga od 2000. godine izrađuje Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga.

Izvješće sadržava objedinjene podatke za 2009. godinu te sveobuhvatno i detaljno prikazuje stanje zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj, međunarodne trendove u odnosu na stanje i kretanje suzbijanja zlouporabe droga. Izvješće također sadržava epidemiološke podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga, podatke o kriminalitetu vezanom za zlouporabu droga, te pregled aktivnosti koje su na području suzbijanja zlouporabe droga, prevencije i liječenja ovisnosti i međunarodne suradnje na području droga provela mjerodavna ministarstva/tijela, županije, udruge i terapijske zajednice tijekom 2009.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, do kraja 2009. u Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo ukupno je registrirano 29.120 osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, što predstavlja povećanje od 6,2 posto u odnosu na 2008. godinu.

Broj svih osoba u tretmanu u sustavu zdravstva relativno je stabilan. Tijekom 2009. godine na liječenju su bile 7.733 osobe, od kojih su 1.463 osobe bile prvi put na liječenju (18,9 posto). Ukupan broj

liječenih ovisnika u 2009. povećan je za 2,9 posto što predstavlja lagani porast (2008. povećanje je bilo 0,6%) broja liječenih osoba.

Broj novih korisnika se smanjuje, naime udio novih osoba u sustavu liječenja ovisnika kao i prethodne godine nastavio se smanjivati (2008:22,6%;2009:18,9%).Zbog zlouporabe opijata tijekom 2009. godine na liječenju je bila 6.251 osoba, od kojih je 667 bilo prvi put na liječenju (10,7 posto), što je do sada najmanji udio novopriloženih korisnika opijata od svih koji su u određenoj godini uzimali opijate. Broj novoliječenih zbog neopijatske ovisnosti od 2006. se smanjuje, te je u 2009. godini 796 osoba prvi put liječeno zbog neopijatskog tipa ovisnosti, što je 14,5 posto manje nego 2008. (2008.:931).

U 2009. se u usporedbi s 2008. godinom uočava povećanje broja osoba liječenih zbog opijata od 6,7 posto. Podaci pokazuju da je među liječenim osobama najviše opijatskih ovisnika (80,8 posto) što je 3,1 posto više nego u 2008., zatim zbog zlouporabe marihuane (10,3 posto). Ostala sredstva su zastupljena u manjem dijelu.

Učestalost liječenja zbog zlouporabe opijata i dalje se povećava, ali iako su ostala sredstva manje zastupljena, zabilježen je veći broj liječenih zbog poliuporabe sredstava ovisnosti te zbog zlouporabe sedativa. Broj osoba liječenih zbog kanabinoida manji je za 19,5 posto, a također se smanjio i broj liječenih zbog kokaina i stimulansa.

Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika od 15-64 godine prema županijama, najviša stopa liječenih je u Istarskoj županiji (573), slijede Zadarska županija (517) i Grad Zagreb (421). Za Republiku Hrvatsku stopa je nešto viša nego godinu prije (258,9 (2008:251,4) liječenih osoba na 100.000 odraslih). Najvišu stopu liječenih zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika (od 15-64 godine) ima također Istarska županija (529), Zadarska županija (482), Šibensko-kninska županija (323) i Grad Zagreb (317). Stopa opijatnih ovisnika za Republiku Hrvatsku iznosi 209,2, odnosno 2,1 osoba na 1.000 stanovnika.

Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva ovisnosti je 16,0 godina, prosječna dob prvog uzimanja heroina iznosi 20,3

godine, dok je prosječna dob intravenoznog uzimanja 21,2 godina, a prosječna dob prvog javljanja na tretman iznosi 26,2 godina.

Prosječna dob svih liječenih se povećala te u 2009. iznosi 31,7 godina (31,8 muškarci, 31,1 žene).

Broj smrti osobito zbog predoziranja se smanjuje. U 2009. godini 89 osoba umrlo je zbog posljedica uzimanja droga, što u odnosu na 2008. predstavlja smanjenje za 23,3 posto (2008.:116). Prosječna dob umrlih zbog zlouporabe droga u 2000. godini iznosila je 29,5 godina, a u 2009. godini 35,8 godina. Prosječna dob umrlih zbog predoziranja bila je 27,8 godina 2000. godine, a 33,6 godina u 2009. godini. Omjer muškaraca i žena među umrlim ovisnicima je 13,8:1 (među liječenima je 4,9:1). Umrle osobe prosječno su bile liječene 9 godina.

Ukupan broj ovisnika koji su na odvikavanju i rehabilitaciji u terapijskim zajednicama u 2009. godini bio je 1.137, što predstavlja pad u odnosu na 2008. i 2007. godinu. U 2009. godini u odnosu prema 2008. sveukupni broj ovisnika se smanjio za 11,7 posto, a u usporedbi s 2007. za 16, 8 posto.

Epidemiološka slika ovisnosti u Republici Hrvatskoj upućuje na stabilan sustav i potrebu nastavka učinkovite primjene preporuka Nacionalne strategije.

Tijekom 2009. godine sveukupno je izvršeno 5.246 zapljena svih vrsta droga što predstavlja smanjenje od 10,8 posto u odnosu na prethodnu godinu. Ostvaren je značajan pomak u količinama zaplijenjene droge tipa hašiš i marihuana u odnosu na 2008. godinu. Tijekom 2008. i 2009. godine održana su 4 spaljivanja u Našicecimentu d.d. pri čemu je spaljeno više od 5 tona droge.

Tijekom 2009. godine evidentirana su ukupno 7.063 kaznena djela (10,4 posto manje nego u 2008.) vezana uz zlouporabu i krijumčarenje droga. Prosječni udio kriminaliteta iz oblasti zlouporabe droga u sveukupnom kriminalitetu na području Republike Hrvatske iznosi 9,64 posto, što je

nešto manje nego protekle tri godine (2009.:11%).

Za počinjena kaznena djela predmetnog oblika kriminaliteta ukupno je tijekom 2009. godine kazneno prijavljeno 5.019 osoba, što je 3,9 posto manje nego u prethodnom izvještajnom razdoblju (2008:5.679). U 2009. podnesene su 4.552 prekršajne prijave (2008:4.655) protiv 4.500 osoba, što predstavlja pad broja prekršajnih prijava od 2,21 posto u odnosu na 2008. godinu.

Prema podacima Državnog odvjetništva, kretanje broja prijavljenih osoba za kaznena djela iz čl. 173. Kaznenog zakona u posljednje 3 godine bilježi pad broja prijavljenih po svim dobnim skupinama. U ukupnom kriminalitetu vezanom uz drogu, kazneno djelo posjedovanja droge iz članka 173. Kaznenog zakona sudjeluje sa 71,7%. U posljednjih pet godina primjećuje se pad broja prijavljenih i za teže oblike ovog kaznenog djela, no značajniji pad iz godine u godinu primjećuje se za najblaži oblik toga kaznenog djela.

U 2009. godini za sve modalitete kaznenog djela zlouporabe droga osuđeno je 2.790 punoljetnih osoba (12,3 posto manje nego 2008.), dok je optuženo 18% manje osoba u odnosu na 2008. (3.078:2.523).

Maloljetni počinitelji prijavljeni za kaznena djela vezana za zlouporabu droga sudjeluju s 5,8% u ukupnom broju prijavljenih maloljetnika za kaznena djela. Kao i kod punoljetnih počinitelja i kod maloljetnika se uočava daljnji pad maloljetničkog kriminaliteta vezanog uz zlouporabu droga. Dok je 2008. bilo 218 prijavljenih maloljetnih počinitelja tih kaznenih djela, tijekom 2009. prijavljeno ih je 206 (5,5% manje), od čega je 158 maloljetnika ili 76,7 posto bilo prijavljeno za najblaži oblik toga kaznenog djela, odnosno posjedovanja droge za vlastitu uporabu.

Broj zatvorenika - ovisnika o drogama (s izrečenom i bez izrečene mjere liječenja) upućenih na izvršavanje kazne zatvora posljednjih 10 godina kontinuirano je u porastu, no u 2009. primjećuje se pad u odnosu na prethodnu godinu za 18,9 posto. 2009. godine, kao i godinu prije, drugi put nakon 10 godina primjećuje se i pad broja

ovisnika u zatvorskom sustavu kojima prethodno nije bila izrečena sigurnosna mjera liječenja (23,8 posto).

Od značajnijih aktivnosti potrebno je istaknuti da je donesen Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga (NN 149/09) kojim je brisana terminologija opojno; uspostavljen novi sustav nadzora nad prekursorima te skraćeni rokovi za uništenje oduzetih droga na način da se droga može uništiti i nakon provođenja nužnih dokaznih radnji.

Nastavljena je provedba Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama. Od početka provođenja Projekta izvršeni su profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti za ukupno 167 liječenih ovisnika, u obrazovanje i školovanje uključeno je 78 liječenih ovisnika, a sveukupno je zaposlen 41 ovisnik. Za provedbu Projekta resocijalizacije ovisnika ukupno je utrošeno oko 4.000.000,00 kuna. Završeni su pregovori o punopravnom sudjelovanju Republike Hrvatske u radu Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) te je parafiran Sporazum s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), a potpisivanje tog sporazuma se očekuje do kraja 2010.

U cilju intenziviranja provedbe preventivnih aktivnosti u obrazovnom sustavu izrađen je Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010.-2014. koji je Vlada RH prihvatila 4. lipnja 2010. Ovo je prvi dokument koji objedinjuje preventivne strategije koje imaju za cilj suzbijati i sprječavati pojavu svih oblika ovisnosti među djecom i mladima te rizično ponašanje djece i mladih vezano uz eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti, što uključuje prevenciju ovisnosti o drogama, alkoholu, pušenju, Internetu, kladjenju i druge vrste ovisnosti kod djece.

Unatoč intenzivnom razvoju novih programa smanjenja potražnje i ponude droga što uključuje razvoj i provedbu mjera i programa prevencije ovisnosti, ranog otkrivanja konzumenata droga i intervencije,

smanjenja štete, liječenja, rehabilitacije i društvene reintegracije ovisnika te usmjeravanje aktivnosti na organizirani narko-kriminal, i dalje se svaki dan suočavamo s pojavom novih vrsta droga na tržištu te novih oblika krijumčarenja. Sve to upućuje na postojanje sive zone koju je nemoguće istražiti, ali koja nas svakodnevno potiče na ulaganje novih napora i iznalaženje novih metoda, osobito preventivnih, kako bi se što učinkovitije pridonijelo suzbijanju zlorabe droga. Nužno je istaknuti da je suzbijanje ove društveno-neprihvatljive pojave moguće jedino zajedničkim, koordiniranim djelovanjem svih subjekata zaduženih za suzbijanje predmetne problematike, kako na nacionalnoj tako i na razini lokanih zajednica.

1.	Međunarodni trendovi
-----------	-----------------------------

1.1. STANJE DROGA U SVIJETU I EUROPI

Stanje droga u svijetu

Podatci o proizvodnji droge iz Izvješća o stanju droga UN-ovog Ureda za droge i kriminal (UNODC) za 2009. pokazuju smanjenje od 19% u uzgoju maka u Afganistanu te smanjenje od 18% u uzgoju koke u Kolumbiji. Trendovi u ostalim zemljama proizvođačima su različiti, te iako podatci nisu dostatni za preciznu procjenu globalnog smanjenja u proizvodnji opijuma i koke, procjenjuje se da ona ipak opada.

Istraživanja na najvećim svjetskim tržištima za kanabis, kokain i opijate sugeriraju da se ta tržišta smanjuju. Prema zadnjim istraživanjima u Zapadnoj Europi, Sjevernoj Americi i Oceaniji uporaba kanabisa opada. Također u Sjevernoj Americi bilježi se pad konzumiranja kokaina, a i europsko tržište se stabilizira. Podatci o tržištima u Jugoistočnoj Aziji koja tradicionalno koriste opijum, također upućuju da je korištenje te droge u opadanju, a uporaba heroina u Zapadnoj Europi izgleda stabilno.

S druge strane, svjetske zapljene amfetamina (ATS) rastu, a ATS se proizvodi u sve većem broju zemalja na različitim lokacijama. Blizu 30% svjetskih zapljena u 2007. godini izvršeno je na Bliskom i Srednjem istoku, gdje je uporaba amfetamina visoka. Metamfetaminski prekursori se sve više krijumčare u Srednju i Južnu Ameriku gdje se proizvodi ATS za sjevernoameričko tržište.

Ukupna površina na kojoj je zasađen mak za proizvodnju opijuma u zemljama koje su veliki proizvođači smanjila se na 189.000 hektara u 2008. godini. Ovakav 16-postotni pad u zadnjih godinu dana dogodio se većim dijelom zbog smanjenja takvih površina u Afganistanu. Moguća proizvodnja opijuma procjenjuje se na 7.700 mt (u rasponu od 6.330 do 9.308 mt). Vjeruje se da se otprilike 60% te količine koristi za preradu u morfij i heroin unutar zemlje. Količina morfija i heroina proizvedena u Afganistanu a namijenjena izvozu procjenjuje se na 630

mt (od 519 do 774 mt). Gotovo 40% ukupne proizvodnje izvezeno je kao opijum. Unatoč malim porastima u Boliviji (6%) i Peruu (4%), ukupna površina namijenjena za uzgoj koke smanjila se za 8% u 2008. i to zbog znatnog smanjenja u Kolumbiji (18%). Unatoč ovogodišnjem smanjenju, Kolumbija je i dalje najveći svjetski uzgajivač grmova koke, 81.000 ha. Prati je Peru (56.100 ha) i Bolivija (30.500 ha). Procjena je da se svjetska proizvodnja kokaina smanjila za 15%, s 994 mt u 2007. godini na 845 mt u 2008. Do smanjenja je došlo ponajprije zbog pada proizvodnje kokaina u Kolumbiji (28%).

Procjenjuje se da je ukupna površina za uzgoj kanabisa na otvorenom u 2008. godini bila između 200.000 i 642.000 ha. Ukupna proizvodnja biljke kanabisa procjenjuje se na količinu od 13.300 mt do 66.100 mt, a za smolu kanabisa procjena je od 2.200 mt do 9.900 mt.

Kao i kanabis, stimulansi tipa amfetamin – ATS – mogu se proizvoditi gotovo bilo gdje uz mali trošak. Od 1990. proizvodnja ATS-a otkrivena je u više od 60 zemalja, a broj raste svake godine. U 2007. godini UNODC je procijenio da je proizvedeno između 230 i 640 mt grupe amfetamina, dok je od grupe ecstasya proizvedeno između 72 i 137 mt.

U 2007. godini broj zapljena opijuma i heroina porastao je za 33, odnosno 14%.

Nakon pet godina ekspanzije, količina zaplijenjenog kokaina pala je u 2006. i ostala na nižem stupnju i u 2007. (5% u razdoblju od 2005. do 2007. godine). U 2008. uočen je značajan pad u krijumčarenju prema Sjevernoj Americi, najvećem potrošačkom tržištu kokaina. To se odrazilo na brzo rastućim cijenama i padu čistoće proizvoda. Ukupna zapljena biljke kanabisa narasla je do 5.557 mt u 2007. godini što je porast od otprilike 7% u odnosu na godinu prije. Većina zapljena biljke kanabisa dogodila se u Meksiku (39% ukupnog svjetskog broja) i SAD-u (26%). Veliki dio porasta zapljene smole kanabisa bio je zbog porasta u zapadnoj i srednjoj Europi, gdje su zapljene za 33% veće u odnosu na 2006. godinu. Globalne zapljene ATS-a i dalje su rasle, sveukupno na skoro 52 mt u 2007.,

premašujući vrhunac iz 2000. za više od 3 mt. Među zapljenama dominiraju one grupe amfetamina koje čine 84% svih zapljena po masi, a najveći dio tog broja otpada na metamfetamin. U 2007. godini primijećen je i dramatičan skok u broju zapljena ecstasyja (16% ukupnih zapljena ATS-a); znatan porast zabilježen je na nekoliko velikih tržišta. Krijumčarenje ATS-a je uglavnom međuregionalno, jer se prelazi manje državnih granica, no prekursorske kemikalije od kojih se ATS proizvodi i dalje se krijumčare širom svijeta. One se često preusmjeravaju iz legalne proizvodnje u južnoj, istočnoj i jugoistočnoj Aziji.

UNODC procjenjuje da je između 172 i 250 milijuna osoba konzumiralo ilegalne droge bar jednom u 2007. Procjenjuje se da je u 2007. bilo između 18 i 38 milijuna problematičnih korisnika droga u dobi od 15 do 64 godine.

U Africi i Oceaniji više je ljudi poslano na liječenje zbog kanabisa nego bilo koje druge droge (63% u Africi, 47% u Australiji i Novom Zelandu). Suprotno od toga, opijati su bili primarna droga od koje se liječe ovisnici u Aziji i Europi (65% i 60%). Kokain je bio više zastupljen u Sjevernoj Americi (34%) i Južnoj Americi (52%) nego u drugim regijama; a ATS je bio najviše zastupljen u Aziji (18%), Sjevernoj Americi (20%) i Oceaniji (20%).

Procjenjuje se da je broj ljudi koji su u 2007. barem jednom koristili opijate između 15 i 21 milijun na globalnoj razini. Smatra se da više od polovice svjetske populacije koja koristi opijate živi u Aziji. Najviši stupanj konzumacije (populacija od 15 do 64 godine starosti) može se pronaći uz glavnu krijumčarsku rutu blizu Afganistana. Opijati ostaju glavni svjetski problem što se tiče liječenja. Europa ima najveće tržište opijata s ekonomskog gledišta te iako konzumacija izgleda stabilno u mnogim zapadnoeuropskim zemljama, povećanja su zabilježena u Istočnoj Europi.

Procjenjuje se da je ukupan broj ljudi koji su u 2007. godini koristili kokain barem jednom između 16 i 21 milijun. Najveće tržište i dalje je Sjeverna Amerika, a zatim zapadna i

srednja Europa te Južna Amerika. Kokain je u SAD-u tijekom 2007. koristilo 5,7 milijuna ljudi.

Procjenjuje se da se broj ljudi u svijetu koji su tijekom 2007. godine probali kanabis barem jednom kreće između 143 i 190 milijuna. Najveći stupanj konzumacije i dalje bilježi Sjeverna Amerika i zapadna Europa, iako zadnje studije pokazuju da je ona u opadanju u razvijenim zemljama, posebno među mladima.

UNODC procjenjuje da je između 16 i 51 milijun ljudi u dobi od 15 do 64 godine konzumiralo supstance grupe amfetamin barem jednom u 2007. godini; broj onih koji su koristili supstance grupe ecstasy barem jednom iznosi između 12 i 24 milijuna.

Konzumacija ubrizgavanjem zabilježena je u 148 zemalja svijeta, što čini 95% svjetske populacije, no prevalencija ovakvog ponašanja znatno varira. Procjenjuje se da između 11 i 21 milijun ljudi širom svijeta ubrizgava droge. Prema procjenama, Kina, SAD, Rusija i Brazil imaju najveće populacije korisnika koji ubrizgavaju droge i zajedno čine 45% ukupne svjetske populacije te grupe.

Konzumacija ubrizgavanjem odgovorna je za rastuću proporciju zaraza HIV-om u mnogim dijelovima svijeta uključujući i zemlje istočne Europe, Južne Amerike i istočne i jugoistočne Azije. Infekcija HIV-om među konzumentima koji ubrizgavaju drogu zabilježena je u 120 zemalja, a dramatično varira unutar pojedine države i između država. Procjenjuje se da je između 0,8 i 6,6 milijuna ljudi na svijetu koji ubrizgavaju droge zaraženo HIV-om. Regije s najvećim brojem i najvećom koncentracijom HIV pozitivnih korisnika droga ubrizgavanjem uključuju istočnu Europu, istočnu i jugoistočnu Aziju i Latinsku Ameriku. U istočnoj Europi i centralnoj Aziji korisnici koji ubrizgavaju drogu čine velik broj populacije koja živi s HIV-om.

Stanje droga i odgovori na problem droga u Europi

U Godišnjem izvješću Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) za 2009. (podaci iz 2007.) predstavljeno je stanje problematike droga temeljeno na podacima za 2007. godinu.¹

Iako se pozornost često pridaje razlikama koje postoje između zemalja članica Europske unije, u njihovim politikama o drogama evidentan je visok stupanj slaganja u diskusijama na europskoj razini. Zemlje članice možda još uvijek imaju političke perspektive koje odražavaju nacionalne potrebe, ali u mnogim područjima izgleda da je debata sve zrelija i sve više vođena konsenzusom. To je omogućilo novi Akcijski plan EU-a koji se može opisati kao pragmatičan, fokusiran i usmjeren.

Europska politika o drogama naglasak stavlja na rasprave o potrebi preusmjerenja pozornosti s uporabe droga na aktivnosti za smanjenje ponude droga. Odražavajući takvo stajalište, u nekim zemljama kazne za djela vezana uz ponudu droga su povećane. Podatci iz europskih zemalja pokazuju da se broj prekršaja vezanih uz ponudu droga povećao, ali raste i broj prekršaja vezanih uz posjedovanje ili uporabu droga. Kazne zatvora najčešće se kod kaznenih djela vezanih uz ponudu droga izriču u trajanju od 3 godine ili kraće. To upućuje da su većina optuženih niže rangirani ulični dileri ili ovisnici koji prodaju drogu radi financiranja vlastite ovisnosti. Za uporabu ili/i posjedovanje droge kazna zatvora rijetko se izriče, što dovodi do toga da sve veći broj korisnika droga koji dolazi u kazneni sustav, najčešće samo prekršajno odgovara, a istodobno pravosudno represivni resursi se ne usmjeravaju na suzbijanje većih kriminalnih skupina.

Procjene korištenja droge u Europi prema podacima Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)

Prema procjenama korištenja droge u Europi koje se odnose na odraslu populaciju (15-64 godine) a temelje se na podacima za 2007., kanabis je barem jednom u životu probalo oko 74 milijuna Europljana, što je više nego jedan od petero ljudi između 15 i 64 godine. Između zemalja postoje znatne razlike, gdje brojke nacionalne prevalencije variraju od 1,5% do 38,6%. Za većinu zemalja prevalencija se procjenjuje na raspon od 10% do 30%.

Mnogo zemalja bilježi relativno visok stupanj prevalencije uporabe kanabisa zadnji mjesec te godinu dana. Procjenjuje se da je oko 22,5 milijuna Europljana koristilo kanabis tijekom prošle godine, ili prosječno 6,8% osoba između 15 i 64 godine starosti. Procjene za prevalenciju u zadnjih mjesec dana uključuju one koji drogu koriste redovitije, iako ne nužno intenzivno. Procjenjuje se da je oko 12 milijuna Europljana koristilo ovu drogu u zadnjih mjesec dana, ili prosječno 3,6% odraslih između 15. i 64. godine.

Nedavna istraživanja pokazuju da životna prevalencija uporabe amfetamina u Europi varira među zemljama, od nula do 11,7% svih odraslih (15-64 godine). Prosječno je 3,5% odraslih Europljana koristilo amfetamine barem jednom. Uporaba droge u zadnjih godinu dana znatno je niža, s prosjekom za Europu od 0,5%. Takve procjene sugeriraju da je oko 12 milijuna Europljana probalo amfetamine, a oko 2 milijuna je koristilo drogu u zadnjih godinu dana.

U dobnoj skupini od 15-34 godine, životna prevalencija uporabe amfetamina znatno varira među zemljama, od 0,1% do 15,3%, s ponderiranim europskim prosjekom od otprilike 5%. Uporaba amfetamina u zadnjih godinu dana za ovu dobnu skupinu kreće se od 0,1% do 3,1%, s time da većina zemalja bilježi prevalenciju od 0,5% do 2,0%. Procjenjuje se da je prosječno 1,1% mladih Europljana koristilo amfetamine u zadnjih godinu dana.

¹ Zbog standardiziranog izvještajnog ciklusa, EMCDDA u tekućoj godini (2009.) analizira podatke koje su nacionalne informacijske jedinice dostavile tijekom 2008. za 2007. godinu; Engl. EMCDDA Annual Report 2009: The state of the drugs problem in Europe

Među učenicima od 15 do 16 godina, životna prevalencija uporabe amfetamina kreće se između 1% i 8% u 26 zemalja članica, Norveškoj i Hrvatskoj, što je istraživano 2007. godine, iako je stupanj prevalencije veći od 5% zabilježen samo u Bugarskoj, Latviji (obje 6%) i Austriji (8%).

Kokain i dalje ostaje druga najviše korištena zabranjena droga u Europi poslije kanabisa, iako stupnjevi uporabe znatno variraju od zemlje do zemlje. Procjenjuje se da je oko 13 milijuna Europljana kokain koristilo barem jednom u životu, prosječno 3,9% odraslih između 15 i 64 godine. Nacionalne brojke kreću se od 0,1% do 8,3%, s time da 12 od 23 zemlje, uključujući većinu srednje i istočnoeuropskih zemalja, bilježe nizak stupanj prevalencije među odraslima (0,5-2%).

Procjenjuje se da je oko 4 milijuna Europljana koristilo ovu drogu u zadnjih godinu dana (1,2% prosječno), iako opet s varijacijama između zemalja. Nedavne nacionalne ankete izvještavaju o procjenama prevalencije u zadnjih godinu dana između 0 i 3,1%; iako u 18 od 24 zemlje razina uporabe ne prelazi 1%. Procjena prevalencije uporabe kokaina u zadnjih mjesec dana u Europi predstavlja oko 0,4% odrasle populacije ili oko 1,5 milijuna pojedinaca. Takve procjene su vjerojatno dosta konzervativne.

Procjene prevalencije problematične uporabe opijata u europskim zemljama u razdoblju od 2002. do 2007. godine kreću se otprilike između jednog i šest slučajeva na 1.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine; sveukupna prevalencija problematične uporabe droga procjenjuje se na raspon od ispod tri do 10 slučajeva na 1.000 stanovnika. Zemlje koje bilježe najmanje dokumentirane procjene problematične uporabe opijata su Češka, Latvija, Poljska i Finska (iako Češka i Finska imaju velik broj problematičnih korisnika amfetamina), dok su najveće brojke zabilježene na Malti, u Italiji, Austriji i Španjolskoj.

Prosječna prevalencija problematične uporabe opijata u zemljama koje su dostavile podatke procjenjuje se na između

3,6 i 4,6 slučaja na 1.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine. Pretpostavljajući da odražava EU kao cjelinu, to implicira brojku od 1,4 milijuna (od 1,2 do 1,5 milijuna) problematičnih korisnika opijata u 2007. godini.

Novi dokazi da Europa ulazi u razdoblje smanjene razine uporabe kanabisa

Popularnost uporabe kanabisa dramatično je porasla tijekom 1990-ih, do te mjere da je gotovo četvrtina svih odraslih Europljana priznala da su koristili drogu barem jednom u životu. Stanje se počelo stabilizirati, a najnoviji podatci snažno podupiru trend koji govori o sveukupnom padu uporabe ove droge. Velika Britanija, na primjer, jedna od prvih zemalja u kojoj je zabilježen visok stupanj prevalencije kanabisa, bila je i jedna od prvih koja je zabilježila pad u uporabi. Taj se trend sada može primijetiti i kod većine zemalja zapadne Europe. Iako je u istočnoj Europi uporaba kanabisa u većini zemalja povećana, postoje znakovi stabilizacije kod mlađe populacije.

Nacionalna i politika EU-a možda jesu igrale ulogu u utjecaju na ove trendove, no opadanje stupnja uporabe vidljivo je i u SAD-u i Australiji, što sugerira da širi sociokulturni čimbenici također mogu biti važni. U Europi se izdvaja mala grupa zemalja, uglavnom na jugu i sjeveru Europe, gdje su stupnjevi uporabe kanabisa ostali dugo niski i stabilni. Od velike važnosti bilo bi i razumijevanje zaštitnih čimbenika koji djeluju u tim zemljama; no opet, analiza bi trebala uzeti u obzir kulturne, socijalne i povijesne čimbenike, kao i utjecaj politike o drogama.

U suprotnosti s podacima o sveukupnom stupnju uporabe, najnovije analize problematične uporabe kanabisa u Europi dvojbene su i manje ohrabrujuće. Broj novih zahtjeva za liječenjem od kanabisa nakon što je bio u kontinuiranom porastu zadnjih godina, stabilizira se. Trendove o svakidašnjoj uporabi je teško procijeniti, no dostupni podatci ne upućuju na opće opadanje. Prema procjenama Europskog

centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), između 2% i 2,5% mladih punoljetnika koristi kanabis na dnevnoj ili skoro dnevnoj bazi, s tim da je mnogo viši stupanj uporabe otkriven kod mladih muškaraca.

Heroin i kokain: nema jasnih znakova smanjenja problema

Malo toga upućuje da se situacija kod uporabe kokaina i heroina popravlja. Ovaj problem posebno je uočljiv kod kokaina, gdje uz pad u procijenjenoj proizvodnji, prema najnovijim podacima padaju i količine droga zaplijenjenih u EU, kao i čistoća kokaina na ulicama u većini zemalja. Ovi podaci mogli bi sugerirati pad u dostupnosti kokaina, a postoje i sumnje o prelasku na nove rute krijumčarenja kroz istočnu Europu. Uporaba kokaina u Europi i dalje je koncentrirana u zapadnim zemljama, gdje je trend uglavnom stabilan ili se povećava. Broj zahtjeva za liječenjem koji se odnose na kokain također raste. Iz dostupnih pokazatelja moguće je zaključiti da trenutna razina konzumacije ostaje visoka i ne jenjava u već utvrđenim područjima, a da drugdje raste; no postoje indikacije da dobavljači možda doživljavaju poteškoće u ispunjavanju potražnje konzumenata na nekim velikim tržištima.

Heroin je još uvijek odgovoran za najveći broj obolijevanja i smrti povezanih s drogom u Europi. Nakon smanjenja tržišta, broj novih zahtjeva za liječenjem rastao je od 2002. u znatnom broju zemalja koje sada bilježe povećanja u broju i proporciji zahtjeva za liječenjima povezanim s opijatima. Podatci o smrtima povezanim s drogom, koje se uglavnom povezuju s uporabom heroina, ne pružaju nikakvu naznaku povratka trendu opadanja koji je primijećen prije 2004. godine. Zabrinjavajuće je da određeni broj zemalja bilježi problem s uporabom heroina kod mladih ljudi, što upućuje da se droga širi na novu populaciju.

Uporaba više droga i prateći problemi s alkoholom

Uporaba više droga kod mladih može povećati rizik od ozbiljnih problema i naznaka je razvoja kronične ovisnosti o drogama u kasnijoj životnoj dobi. Među starijima, redovitim korisnicima droga, takva konzumacija često je uzrok predoziranja, komplicira liječenje i povezana je s nasiljem i kršenjem zakona. U Europi raste izbor droga dostupan kupcima; povećani asortiman uglavnom nekontroliranih supstanci koje ciljaju na tržište kanabisa; inovacije u proizvodnji sintetičkih droga; i sve prisutnija zlouporaba lijekova koji se izdaju na recept. Osim toga, dodatni problematični čimbenik je istodobna konzumacija alkohola i droga, što se može primijetiti u svim dobnim skupinama. Zadnji podaci pokazuju među školskom djecom jaku povezanost između opijanja i uporabe droga. Opijanje često ide zajedno s uporabom droga za zabavu, što povećava rizik od negativnih ishoda među mladima.

Prevenција

Glavni pristup u općoj prevenciji temelji se na informiranju o drogama kroz jednokratna predavanja u školama i zajednicama, iako nema dovoljno znanstvenih dokaza o efikasnosti ovakvog tipa intervencije. Znanstveno utemeljene preventivne intervencije, kao što su programi prevencije koji prate standardizirane protokole, provode se u nekim zemljama (Češka, Cipar, Austrija, Poljska, Slovenija, Slovačka). Selektivna i indicirana prevencija polaze od pretpostavke da je problematična uporaba droga koncentrirana u ranjivim grupama i među pojedincima s ograničenim socijalnim i životnim prilikama. Selektivna prevencija intervenira u specifičnim grupama, obiteljima ili zajednicama gdje je vjerojatnije da ljudi zbog oskudnih društvenih veza i resursa mogu razviti naviku konzumacije droga ili ovisnost. Naznačena prevencija usmjerena je na to da identificira pojedince s bihevioralnim ili psihološkim problemima koji mogu biti predznak razvoja problematične uporabe supstanci u kasnijoj

životnoj dobi, i da na njih cilja pojedinačno, posebnim intervencijama.

Medijske kampanje usmjerene na kanabis i kokain sve su prisutnije u Europi (Danska, Irska, Francuska, Nizozemska, Velika Britanija, Irska, Španjolska). Većina medijskih kampanja upozorava na opasnost korištenja droge, a neke uključuju i taktiku šoka. Samo dvije kampanje koriste se drukčijim pristupom. Kampanja Velike Britanije i Kolumbije pod nazivom „Podijeljena odgovornost“ koriste se drukčijim pristupom, a bave se odgovornošću korisnika za štetu za okolinu i društvenu štetu povezanu s proizvodnjom kokaina. Kampanja protiv kanabisa u Nizozemskoj u 2006. godini ciljala je na uvjerenja pomoću priča mladih ljudi iz stvarnog života kao pozitivnih uzora, umjesto upozorenja i prikazivanja konzumacije. Evaluacija kampanje pokazala je da su negativni društveni stavovi protiv kanabisa pojačani te da nije bilo negativnih efekata na namjeru konzumacije.

Kampanje masovnih medija, koje ističu opasnosti konzumacije, rijetko se procjenjuju na temelju promjena u ponašanju, stavova ili namjere da se koristi droga. Osim toga, izražena je i zabrinutost zbog njihove slabe učinkovitosti i moguće štete. Na primjer, temeljita evaluacija nacionalne kampanje protiv kanabisa u SAD-u otkrila je da nije bilo nikakvih sveobuhvatnih efekata. Bilo je, ipak, dokaza da je kampanja imala nenamjeranih učinaka u korist kanabisa, te su pojedinci koji prije nisu bili zainteresirani za droge dobili želju da je konzumiraju. Slični problemi pojavili su se i u evaluaciji škotske kampanje protiv kokaina.

Donošenje odluka kod mladih ljudi je složen proces na koji snažno utječu interakcije s grupama vršnjaka i percepcije društvenih normi, a medijske kampanje i komunikacija javnih medija s mladima još uvijek nije našla načina da odgovori na takvu složenost.

U Belgiji i Luksemburgu provode se projekti selektivne prevencije koji su usmjereni na etničke skupine. Protokoli sustavne intervencije za maloljetne počinitelje

kaznenih djela i prekršaja vezanih uz droge postoje u Austriji, Njemačkoj, Španjolskoj i Luksemburgu.

Novi projekti indicirane prevencije provode se u Njemačkoj, Nizozemskoj, Slovačkoj i Švedskoj, te su i dalje vrlo rijetki u Europi unatoč pokazateljima o njihovoj učinkovitosti. Aktualni primjeri projekata naznačene prevencije u Europi uključuju Trening upravljanja za roditelje - model Oregon koji se provodi u Nizozemskoj i Norveškoj za roditelje djece s poremećajem u ponašanju od 4 do 12 godina. Slična metoda koristi se u gotovo 30% švedskih okruga, a usmjerena je na roditelje djece koja pokazuju probleme pri eksternalizaciji zajedno s teškoćama u uspostavljanju pozitivnih odnosa s vršnjacima. Randomizirani kontrolirani pokus koji je uključivao 159 obitelji pokazao je značajno poboljšanje sposobnosti obnašanja roditeljskih dužnosti među roditeljima koji su sudjelovali u projektu te je smanjio probleme u ponašanju kod djece.

Liječenje

Usluge za korisnike droga u Europi postaju sve raznolikije te se nude kao dio integriranog paketa skrbi. Unatoč raširenom priznanju važnosti socijalne reintegracije, to je još uvijek nedovoljno razvijeno područje jer se korisnici droga susreću sa znatnim poteškoćama pri pronalasku posla, odgovarajućeg stanovanja i razvoja interesa koji nisu vezani uz droge.

Najveći napredci primijećeni su na području supstitucijske terapije opijatskih ovisnika, gdje je liječena populacija dosegla brojku od 650.000 osoba godišnje u Europi. No ipak, Istočna Europa sudjeluje s malim udjelom u ukupnom broju, što upućuje da u nekim zemljama postoji potreba za širenjem dostupnosti takve vrste liječenja.

Prema podacima EMCDDA-a, oko 400.000 korisnika droga se prijavilo na liječenje u 2007. godini. Manje od polovice tog broja ušlo je u program prvi put. Većina zahtjeva za liječenjem (86%) zaprimljena je u ustanovama za izvanbolničko liječenje. Glavni modaliteti koji se koriste pri tretmanu su psihosocijalne intervencije, supstitucijske

terapije i detoksikacije. Psihosocijalne intervencije uključuju savjetovanje, motivacijsko osnaživanje, kognitivno-bihevioralnu terapiju, grupnu i obiteljsku terapiju te prevenciju recidiva.

U 2007. godini opijati, uglavnom heroin, i dalje su glavna droga koju su naveli korisnici koji su ulazili u izvanbolničko liječenje, i to u 54% slučajeva, zatim kanabis u 21% slučajeva te kokain u 18% slučajeva. Osobe koje su se nalazile u tretmanu, uglavnom su muškarci s prosječno 31 godinom starosti. Korisnici kanabisa prosječno su znatno mlađi (25) nego korisnici opijata (31) i kokaina (33).

Oko četvrtini liječenje je odredio kazneni sustav, a ostali su upućeni na liječenje putem socijalnih i zdravstvenih službi ili obitelji i prijatelja. Upućivanje na liječenje iz bolnica je rijetko. Psihosocijalno izvanbolničko liječenje najčešće provode javne ustanove ili udruge.

Liječenje supstitucijskom terapijom kombinirano s psihosocijalnim tretmanom je dominantni način liječenja opijatskih ovisnika u Europi. Uglavnom je dostupno u sklopu izvanbolničkog liječenja, iako je u nekim zemljama dostupno i unutar bolničkog liječenja. Na primjer, u Austriji 65% klijenata koji se podvrgavaju dugoročnom liječenju unutar bolnice propisuje se morfij s produženim otpuštanjem. Tretman supstitucijom sve je više dostupan i u zatvorskom sustavu. U 2007. oko 650.000 korisnika opijata u Europi je bilo u nekom obliku liječenja supstitucijom. Podatci o dostupnosti liječenja supstitucijom sugeriraju na postojanje regionalne podjele, s nižim stupnjem dostupnosti kod zemalja sjeverne i istočne Europe.

U 2007. godini oko 40.000 osoba, ili jedan od deset od svih korisnika, koji su bili u postupku liječenja, nalazili su se na bolničkom, odnosno rezidencijalnom liječenju, od čega je kod njih 56% glavno sredstvo uzimanja bili opijati, dok su ostali većinom kao primarnu drogu naveli kanabis (14%), stimulanse (14%) i kokain (7%). Prosječna dob korisnika droga koji su se nalazili u rezidencijalnom tretmanu liječenja je 30 godina, s time da su korisnici opijata i

kokaina prosječno nešto stariji (31) od onih koji su na liječenju od stimulansa (28) i kanabisa (26). U većini zemalja udio klijenata koji su nezaposleni i koji nemaju stalno mjesto boravka veći je kod onih koji ulaze u rezidencijalni tretman nego kod onih koji ulaze u izvanbolničko liječenje. Glavni pružatelji usluge liječenja su nevladine organizacije (12 zemalja) i javne ustanove (11 zemalja). Privatne ustanove imaju tu ulogu u Danskoj i Luksemburgu, dok su u 10 zemalja one drugi najvažniji pružatelj usluge.

Javne ustanove glavni su pružatelji detoksikacije u 21 zemlji. Nvladine organizacije su najveći pružatelji te usluge u Belgiji i Nizozemskoj, dok je privatni sektor dominantan u Luksemburgu i Bugarskoj.

Europska politika o drogama sve veći naglasak stavlja na osiguranje visoke kvalitete programa liječenja od droga. Smjernice postaju važno sredstvo u jamstvu kvalitete liječenja od droga. Smjernice za liječenje uključuju preporuke temeljene na znanstvenim dokazima, stručnom mišljenju te individualnim potrebama korisnika. U 20 od 27 zemalja Europe donesene su nacionalne smjernice za liječenje od droga. Postojeće smjernice posebno pokrivaju farmakološko liječenje od droga. Nacionalne smjernice za liječenje supstitucijom zabilježene su u 18 zemalja, a 11 zemalja ima smjernice za detoksikaciju.

Nacionalne smjernice za psihosocijalno liječenje i društvenu reintegraciju su manje uobičajene. Samo sedam zemalja (Bugarska, Češka, Njemačka, Danska, Nizozemska, Slovenija, Velika Britanija) bilježe dostupnost smjernica za psihosocijalne intervencije, a pet (Češka, Njemačka, Portugal, Slovenija, Velika Britanija) za društvenu reintegraciju. U Europi su uobičajene ciljne edukacije za osoblje koje se bavi liječenjem ovisnosti te neki oblici kontinuiranog treninga povezanog s liječenjem od droga za liječnike. Pet zemalja članica provodi evaluaciju liječenja supstitucijom i detoksikacijom, a samo Danska, Njemačka i Velika Britanija redovito procjenjuju ishode intervencija psihosocijalnim tretmanom. Pojedinačne ili neredovite procjene ishoda liječenja također bilježe samo neke zemlje.

Smanjenje štete

Među glavnim intervencijama na ovom području su liječenje supstitucijskom terapijom i programi zamjene igala i šprica, koji su usmjereni protiv smrti predoziranje i širenja zaraznih bolesti. Te su mjere dostupne u svim zemljama, osim u Turskoj. Dok postoje znatne razlike u rasponu i stupnju pružanja usluga, opći europski trend bit će jačanje mjera smanjenja štete.

Većina zemalja pruža različite usluge zdravstvene zaštite i socijalne usluge uključujući procjenu individualnog rizika, pružanje savjeta, trening sigurnije uporabe, testiranje na zarazne bolesti i savjetovanja, cijepljenje i liječenje virusnog hepatitisa. Programi smanjenja štete proširili su se dalje od prevencije HIV/AIDS-a na brigu o zdravstvenim i socijalnim potrebama problematičnih korisnika droga, posebno onih koji su isključeni iz društva.

Socijalna reintegracija

Socijalna reintegracija priznata je kao ključna komponenta sveobuhvatne strategije o drogama, a uključuje izgradnju kapaciteta, poboljšanje socijalnih vještina, mjere za zapošljavanje te mjere za dobivanje ili poboljšavanje uvjeta stanovanja. Ishodi mjera socijalne reintegracije često ovise o efikasnoj suradnji između institucija zdravstvene i socijalne skrbi.

Beskućništvo, zajedno sa životom u nestabilnom smještaju, jedno je od najozbiljnijih oblika socijalne isključenosti s kojim se suočavaju korisnici droga, a pogodilo je oko 10% onih koji su tijekom 2007. započeli liječenje.

Kako 45% korisnika koji ulaze na liječenje ima završenu osnovnu školu, a oko 40% je nezaposleno, pomoć pri pronalasku posla ili osposobljavanju ključni je element socijalne reintegracije. Programe na ovom području bilježi većina zemalja članica. U Mađarskoj, Češkoj, Litvi, Sloveniji i Slovačkoj reintegracija korisnika droga na tržište rada profitirala je od projekata koje je financirala

inicijativa EU-a protiv diskriminacije na tržištu rada (EQUAL).

Prekršaji i kaznena djela vezana uz droge

Na temelju podataka EMCDDA, broj prijavljenih prekršaja i kaznenih djela vezanih uz droge povećao se za 29% između 2002. i 2007. godine. Podatci otkrivaju trend rasta u svim zemljama, osim u Bugarskoj, Češkoj, Grčkoj, Luksemburgu, Mađarskoj i Sloveniji koje su sve bile stabilne ili su bilježile opći pad u tom razdoblju.

Nije bilo velikog pomaka u ravnoteži između prekršaja koji se odnose na uporabu i onih vezanih uz ponudu (dilanje, krijumčarenje, proizvodnja) s obzirom na prijašnje godine. U većini europskih zemalja prekršaji vezani uz uporabu ili posjedovanje s namjerom uporabe droga i dalje čine većinu prekršaja, te i do 91% (Španjolska) ukupnog broja u 2007. godini. Prekršaji vezani uz ponudu su većinom u Češkoj (87%) i Nizozemskoj (69%). U Češkoj je posjedovanje male količine droga bez namjere prodaje kažnjivo opomenom ili novčanom kaznom, dok se u Nizozemskoj prekršaji vezani uz uporabu droga u većini slučajeva ne progone.

Između 2002. i 2007. godine broj prekršaja vezanih uz droge bio je povezan s rastućom uporabom u svim zemljama, osim u Bugarskoj, Grčkoj, Nizozemskoj i Sloveniji, gdje je zabilježen pad. Broj prekršaja povezanih s uporabom droga u EU povećao se za 32% u tom razdoblju.

Broj prekršaja povezanih s ponudom droga također se povećao u spomenutom razdoblju, no znatno manjim intenzitetom, s porastom od oko 14% u EU.

Kanabis je i dalje droga koja se najviše spominje u zabilježenim prekršajima u Europi. U većini zemalja prekršaji koji uključuju kanabis činili su između 55% i 85% prijavljenih prekršaja vezanih s drogom u 2007. godini. Prekršaji povezani s drugim drogama premašili su one povezane s kanabisom samo u dvjema zemljama; Litvi, heroin (26%) i u Češkoj, metamfetamin (59%).

Od 2002. do 2007. godine broj prekršaja koji uključuju zlouporabu kanabisa porastao je ili ostao stabilan u većini zemalja, rezultirajući porastom od 23% u EU. Opadajući trendovi zabilježeni su u Bugarskoj, Češkoj i Sloveniji.

Broj prekršaja povezanih s kokainom u istom razdoblju povećao se u svim zemljama, osim u Bugarskoj, Češkoj i Sloveniji, gdje je zabilježen pad. Sveukupno, broj prekršaja povezanih s kokainom u EU u istom je razdoblju porastao za 59%.

Opadajući trend u prekršajima povezanim s heroinom u EU zabilježen u prošlom razdoblju izgleda da je stao, jer je primijećen porast od 7% u razdoblju od 2002. do 2007. godine. No ipak, nacionalni trendovi su odstupali, pa se trend rasta događa zbog uglavnom povećanja u posljednje dvije godine u Belgiji, Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Poljskoj i Portugalu, dok se u Njemačkoj i Austriji bilježi stabilizacija.

Broj prekršaja povezanih s amfetaminima zabilježen u EU nastavlja trend rasta s procijenjenim porastom od 59% između 2002. i 2007. godine. Prekršaji povezani s ecstasyjem, s druge strane u istom su razdoblju pali na 22%.

Zdravstvene i socijalne intervencije u zatvorima

U zatvorima Europske Unije nalazi se više od 600.000 ljudi, što čini prosjek od 120 zatvorenika na 100.000 stanovnika. Nacionalni prosjeci broja zatvorenika variraju od 65 do 320 zatvorenika na 100.000 stanovnika, s time da većina zemalja članica iz srednje i istočne Europe bilježi natprosječne brojke.

Zatvorenici osuđeni za prekršaje vezane uz droge čine između 10% i 30% zatvorske populacije u većini zemalja EU-a. Iako su opće brojke niske, stopa prekršitelja među osuđenim zatvorenicima u zadnjih je nekoliko godina narasla u nekoliko srednje i istočnoeuropskih zemalja članica EU-a.

Zatvorenici imaju pravo na jednaku zdravstvenu zaštitu kao i osobe koje žive u zajednici, a zdravstvene službe unutar zatvora trebale bi biti sposobne pružiti i liječenje vezano uz uporabu droga pod jednakim uvjetima koji se nude izvan zatvora. Ovo opće načelo ekvivalencije prepoznato je u EU kroz Preporuku Vijeća od 18. lipnja 2003. godine o prevenciji i smanjenju štete za zdravlje povezane s ovisnosti o drogama, a novi Akcijski plan EU-a za droge (2009-2012) poziva na njenu primjenu.

Usluge koje se nude zatvorenicima u europskim zemljama uključuju: informaciju o drogama i zdravlju; pregled za zarazne bolesti i cijepljenje; liječenje od ovisnosti o drogama uključujući detoksikaciju, liječenje supstitucijom i bez lijekova, pripremu prije izlaska iz zatvora i dr.

Nastavak liječenja supstitucijskom terapijom i za vrijeme služenja zatvorske kazne dostupno je u 26 zemalja, dok je početak ovog tipa liječenja u zatvoru odobren u 21 zemlji. Liječenje supstitucijskom terapijom dostupno je u gotovo svim zatvorima u devet zemalja, a u više od polovice zatvora u još četiri. U Češkoj, Francuskoj, Njemačkoj i Velikoj Britaniji procijenjeno je da je liječenje dostupno u manje od polovice zatvora, a u Mađarskoj, Poljskoj, Finskoj i Švedskoj samo u nekoliko zatvora. Naposljetku, u devet zemalja (Bugarska, Estonija, Grčka, Cipar, Litva, Latvija, Slovačka, Rumunjska, Turska) ovakav tip liječenja nije dostupan u zatvoru, iako su u Bugarskoj i Rumunjskoj u tijeku pripreme za uvođenje, a u Latviji se raspravlja o zakonskim promjenama.

Ocjene dostupnosti i stupnju pružanja ostalih mjera prevencije i smanjenja štete u zatvoru dostupne su u 26 zemalja EU-a, Norveškoj i Turskoj. Pojedinačno savjetovanje o zaraznim bolestima i procjena rizika u ponašanju povezanom s drogama postoji u zatvorima u 26 zemalja. Testiranje na hepatitis C po ulasku u zatvor dostupno je u 22 zemlje, ali ne i u Mađarskoj, Poljskoj i Turskoj. Ostale intervencije uključuju ciljane programe cijepljenja protiv hepatitisa B, specijalizirani

trening promicanja zdravlja povezanog s drogom za zatvorsko osoblje te savjetovanje i trening za sigurniju uporabu, od kojih su svi zabilježeni u 13 zemalja, iako s različitim stupnjem pokrivenosti.

Dok je savjetovanje prije puštanja na slobodu o rizicima predoziranja dostupno u 18 zemalja, informativni materijali o smrtnim i hitnim slučajevima povezanim s drogama, obrađenim posebno za zatvorsko okruženje, dostupni su u samo sedam zemalja.

Programi zamjene igala i šprica u zatvorima dostupni su u Njemačkoj, Španjolskoj, Luksemburgu, Portugalu i Rumunjskoj, a planira se u Velikoj Britaniji (Škotskoj). Otpor zatvorskog osoblja i nedostatak povjerljivosti spomenuti su kao prepreke uspješnoj primjeni nekih od programa razmjene unutar zatvora.

Smrtnost povezana s drogama

Definicija smrti uzrokovanih drogama EMCDDA-a odnosi se na one smrti koje su direktno uzrokovane (predoziranja) konzumacijom jedne ili više droga, od kojih je barem jedna ilegalna droga. Na broj smrti mogu utjecati čimbenici kao što su prevalencija i uzroci uporabe (ubrizgavanje, uporaba više droga), dob, komorbiditet korisnika droga te dostupnost liječenja i hitnih usluga.

Tijekom razdoblja od 1990. do 2006. godine, između 6.400 i 8.500 smrti uzrokovanih drogama zabilježeno je svake godine u zemljama članicama EU-a, Hrvatskoj, Norveškoj i Turskoj, ukupno više od 135.000 smrti. U 2006. godini u Velikoj Britaniji i Njemačkoj dogodila se polovica prijavljenih smrti. Stopa smrtnosti stanovništva zbog smrti uzrokovane drogama dosta varira među zemljama, u rasponu od 3 do preko 85 smrti na milijun stanovnika u dobi od 15 do 64 godine, s prosjekom od 22 smrti na milijun ljudi u Europi. Brojke od preko 20 smrti na milijun stanovnika otkrivene su u 17 od 30 europskih zemalja, a brojke od preko 40 smrti u šest zemalja. Među Europljanima od 15 do 39 godina starosti, predoziranje drogom odgovorno je za 4% svih smrtnih slučajeva.

2.	Epidemiološko stanje bolesti ovisnosti u 2009.
-----------	---

2.1. HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

U Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo koji prati sve podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu, do kraja 2009. godine ukupno je registrirano **29.120** osoba. Podatci se prikupljaju iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi, službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo, te od 2008. godine i iz terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani Pampidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19.

Kretanje zlouporabe psihoaktivnih droga u Republici Hrvatskoj

- Ukupno liječene osobe

Analiza podataka o osobama liječenim u zdravstvenom sustavu tijekom 2009. godine u Republici Hrvatskoj pokazuje da je situacija i nadalje relativno stabilna. Broj i značajke liječenih osoba nisu se značajnije promijenili.

Tablica 1. Broj svih liječenih osoba ukupno, broj liječenih zbog zlouporabe opijata, te broj liječenih zbog zlouporabe ostalih droga (1999. – 2009.)

GODINA	Broj svih liječenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatske)	
		Broj	%	Broj	%
1999.	3.048	2.057	67,5	991	32,5
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U 2009. godini su na tretmanu u sustavu zdravstva bile **ukupno 7.733 osobe**, od kojih je **6.251 osoba** uzimala **opijate** (80,8%). Ukupan broj liječenih osoba povećan je za 3 posto u odnosu na prethodnu godinu, što upućuje da se ovisnici zadržavaju u sustavu i ostaju pod nadzorom medicinskog i drugog stručnog osoblja. Povećanje broja liječenih opijatnih ovisnika u sustavu također upućuje na uspješni obuhvat i zadržavanje u tretmanu, što su za svaki sustav liječenja pozitivni pokazatelji. Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim sredstvima liječene su **1.482 osobe**, odnosno 19,2% liječenih.

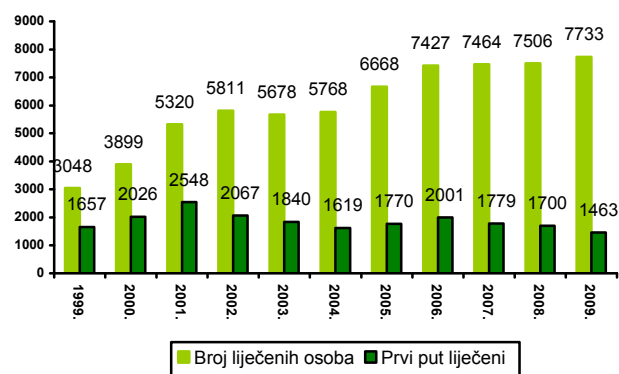
Praćenje tijekom niza godina pokazuje da je u sustavu liječenja ukupno sve više ovisnika o opijatima.

Od 2003. godine udio iznosi više od 70 posto, dok u 2009. godini iznosi 80,8 posto, što je u usporedbi s godinom prije povećanje od 3,1 posto i najviši udio u proteklih 10 godina (Tablica 1.). **Primjećuje se kako sve manje osoba dolazi zbog zlouporabe drugih droga.**

- Osobe liječene prvi put

S obzirom na **prvi put liječene**, kao i prethodne dvije godine **smanjio** se broj osoba koje su prvi put liječene i to za **13,9 posto** u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, dok se istodobno primjećuje porast broja liječenih, što znači da se „stari“ ovisnici više javljaju u tretman, a da je novih manje (Tablica 1.; Grafički prikaz 1.).

Grafički prikaz 1. Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U proteklih deset godina bilježi se smanjenje broja prvi put liječenih osoba u razdoblju od 2002. do 2004. nakon čega slijedi porast do 2006., a u **protekle tri godine ponovno se bilježi smanjenje broja prvi put liječenih**. U 2009. godini **ukupno su na liječenju bile 7.733 osobe**, od kojih su **1.463 bile prvi put na liječenju**, što predstavlja najmanji udio novoliječenih osoba u proteklih 10 godina (18,9%) (*Tablica 2*). Od toga je 667 (45,6%) osoba zatražilo pomoć zbog ovisnosti o opijatima, a 796 (54,4%) osoba došlo je na liječenje zbog ovisnosti o nekom drugom tipu droge.

Tablica 2. Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1999. – 2009.)

GODINA	Broj liječenih osoba	Prvi put liječeni	Udio novih (%)
1999.	3.048 (+10,8%)	1.657 (+13,0%)	54,4
2000.	3.899 (+27,9%)	2.026 (+22,3%)	52,0
2001.	5.320 (+36,4%)	2.548 (+25,8%)	47,9
2002.	5.811 (+9,2%)	2.067 (-18,8%)	35,6
2003.	5.678 (-2,3%)	1.840 (-10,9%)	32,4
2004.	5.768 (+1,6%)	1.619 (-12,0%)	28,1
2005.	6.668 (+15,6%)	1.770 (+9,3%)	26,5
2006.	7.427 (+11,4%)	2.001 (+13,1%)	26,9
2007.	7.464 (+0,5%)	1.779 (-11,1%)	23,8
2008.	7.506 (+0,6%)	1.700 (-4,4%)	22,6
2009.	7.733 (+3,0%)	1.463 (-13,9%)	18,9

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

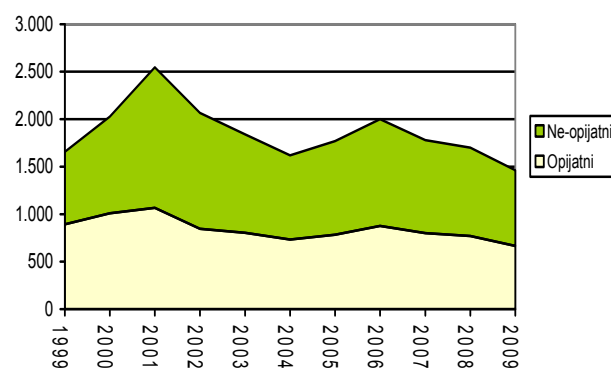
Prema podacima prikazanim u *Tablici 3*, **u sustav godišnje ulazi više neopijatskih nego opijatskih ovisnika**, ali budući da opijatska ovisnost traži dugotrajni tretman i skrb, oni se zadržavaju više godina, te se godišnje ukupno liječi više ovisnika o opijatima. Broj novih opijatskih ovisnika koji najpreciznije odražava trendove heroinske ovisnosti je prvi put u 2009. godini manji od 700 (667).

Zahtjevi za liječenjem su pokazatelj ne samo potražnje nego i trendova potrošnje droga, i prema podacima je heroinska ovisnost u posljednjih nekoliko godina u stagnaciji. Koje će vrste droga „zauzeti“ njeno mjesto i kako će se to odraziti na

mjere sprječavanja nastanka ovisnosti, liječenje i rehabilitaciju, pokazat će praćenja u sljedećim godinama.

Udio opijatskih ovisnika među onima koji su prvi put zatražili liječenje je 45,6 posto (*Tablica 3*). Takav se udio registrira već od 2000. godine, jer u sustav sve više dolaze mladi i maloljetnici koje je na liječenje uputio Centar za socijalnu skrb ili Općinsko državno odvjetništvo, a koji u najvećem broju slučajeva nisu opijatski ovisnici.

Grafički prikaz 2. Broj liječenih prvi put zbog zlorabe opijata i broj liječenih prvi put zbog zlorabe ostalih droga (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 3. Broj prvi put liječenih osoba ukupno, broj liječenih zbog zlorabe opijata, te broj liječenih zbog zlorabe ostalih droga (1999. – 2009.)

GODINA	Prvi put liječeni	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatske)	
		Broj	%	Broj	%
1999.	1.657	893	53,9	764	46,1
2000.	2.026	1.009	49,8	1.017	50,2
2001.	2.548	1.066	41,8	1.482	58,2
2002.	2.067	846	40,9	1.221	59,0
2003.	1.840	802	43,6	1.038	56,4
2004.	1.619	732	45,2	887	54,8
2005.	1.770	785	44,4	985	55,6
2006.	2.001	876	43,8	1.125	56,2
2007.	1.779	800	45,0	979	55,0
2008.	1.700	769	45,2	931	54,8
2009.	1.463	667	45,6	796	54,4

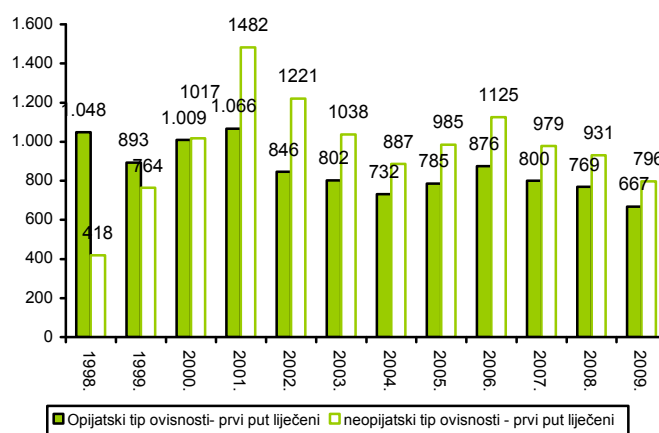
Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 4. Liječene osobe zbog opijatske i neopijatske ovisnosti ukupno, broj i udio prvi put liječenih zbog opijatske i neopijatske ovisnosti (1999. – 2009.)

GODINA	Opijatni tip ovisnosti			Neopijatni tip ovisnosti		
	Broj liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Broj liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
1999.	2.057	893	43,4	991	764	77,0
2000.	2.520	1.009	40,0	1.379	1.017	73,7
2001.	3.067	1.066	34,8	2.253	1.482	65,8
2002.	4.061	846	20,8	1.750	1.221	69,8
2003.	4.087	802	19,6	1.591	1.038	65,2
2004.	4.163	732	17,6	1.605	887	55,3
2005.	4.867	785	16,1	1.801	985	54,7
2006.	5.611	876	15,6	1.816	1.125	61,9
2007.	5.703	800	14,0	1.761	979	55,6
2008.	5.832	769	13,2	1.674	931	55,6
2009.	6.251	667	10,7	1.482	796	53,7

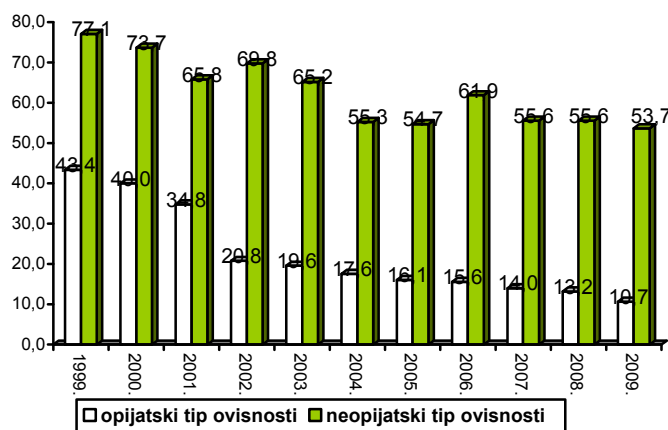
Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 3. Broj prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti i broj liječenih zbog neopijatske ovisnosti (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 4. Udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti u ukupnom broju liječenih zbog zlouporabe opijata i udio prvi put liječenih zbog neopijatske ovisnosti u ukupnom broju liječenih od neopijatskog tipa ovisnosti (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

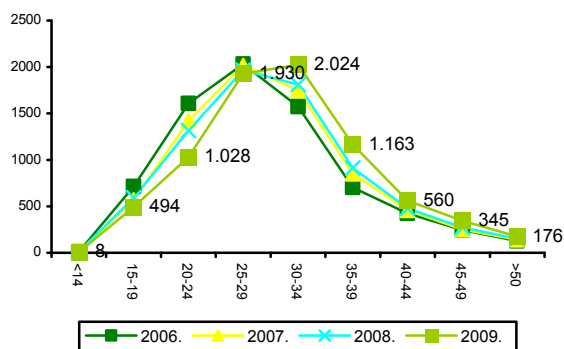
Tablica 5. Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi i spolu (2008. – 2009.)

DOB (god.)	2008.						2009.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
< 14	8	0,1	3	0,2	11	0,1	8	0,1	5	0,4	13	0,2
15-19	475	7,6	119	9,3	594	7,9	383	6,0	111	8,4	494	6,4
20-24	1.016	16,3	298	23,3	1.314	17,5	820	12,8	208	15,8	1.028	13,3
25-29	1.625	26,1	340	26,6	1.965	26,2	1.555	24,2	375	28,5	1.930	25,0
30-34	1.589	25,5	221	17,3	1.810	24,1	1.752	27,3	272	20,7	2.024	26,2
35-39	784	12,6	127	9,9	911	12,1	1.019	15,9	144	10,9	1.163	15,0
40-44	399	6,4	79	6,2	478	6,4	467	7,3	93	7,1	560	7,2
45-49	229	3,7	44	3,4	273	3,6	294	4,6	51	3,9	345	4,5
> 50	103	1,7	47	3,6	150	2,0	119	1,9	57	4,3	176	2,3
UKUPNO	6.228	100,0	1.278	100,0	7.506	100,0	6.417	100,0	1.316	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela liječenih osoba prema spolu nije se značajnije promijenila u 2009. godini u odnosu na prethodne godine.

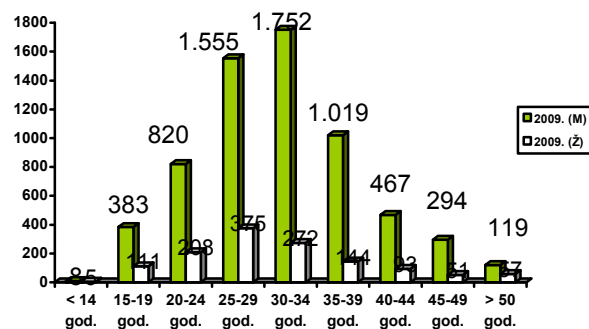
Grafički prikaz 5. Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi (2006. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podatcima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prijašnjih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,9:1 kao i godinu ranije. Od ukupno 7.733 liječene osobe bilo je 6.417 muškaraca (83%) i 1.316, odnosno 17% žena. Prema dobnim skupinama postoji razlika između muškaraca i žena. **Najviše muškaraca je u skupini od 30-34 godine starosti, dok su žene najbrojnije u mlađoj skupini od 25-29 godina.** U 2009. godini je u odnosu na prethodnu liječeno gotovo stotinu mladića manje u dobi do 19 godina.

Grafički prikaz 6. Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2009. godini po dobi i spolu

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ovisnička populacija u Republici Hrvatskoj sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. **Prvi put je i prosječna dob liječenih žena veća od 30 godina i iznosi 30,5 godina.** Muškarci su prosječno stari 31,2 godine. U posljednjih 5 godina se prosječna starost liječenih osoba povećala za 2,8 godine.

Tablica 6. Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe droga po spolu (2005. - 2009.)

GODINA LIJEČENJA	PROSJEČNA DOB		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela ovisnika po županijama i ustanovama liječenja

Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika te županije (100.000 stanovnika dobne skupine od 15-64 godine) prikazan je u *Tablici 7*. Za čitavu Hrvatsku **stopa** je iznosila **258,9/100.000** stanovnika u dobi od 15-64. Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i nejednaku raspodjelu ovisnika i konzumenta droga.

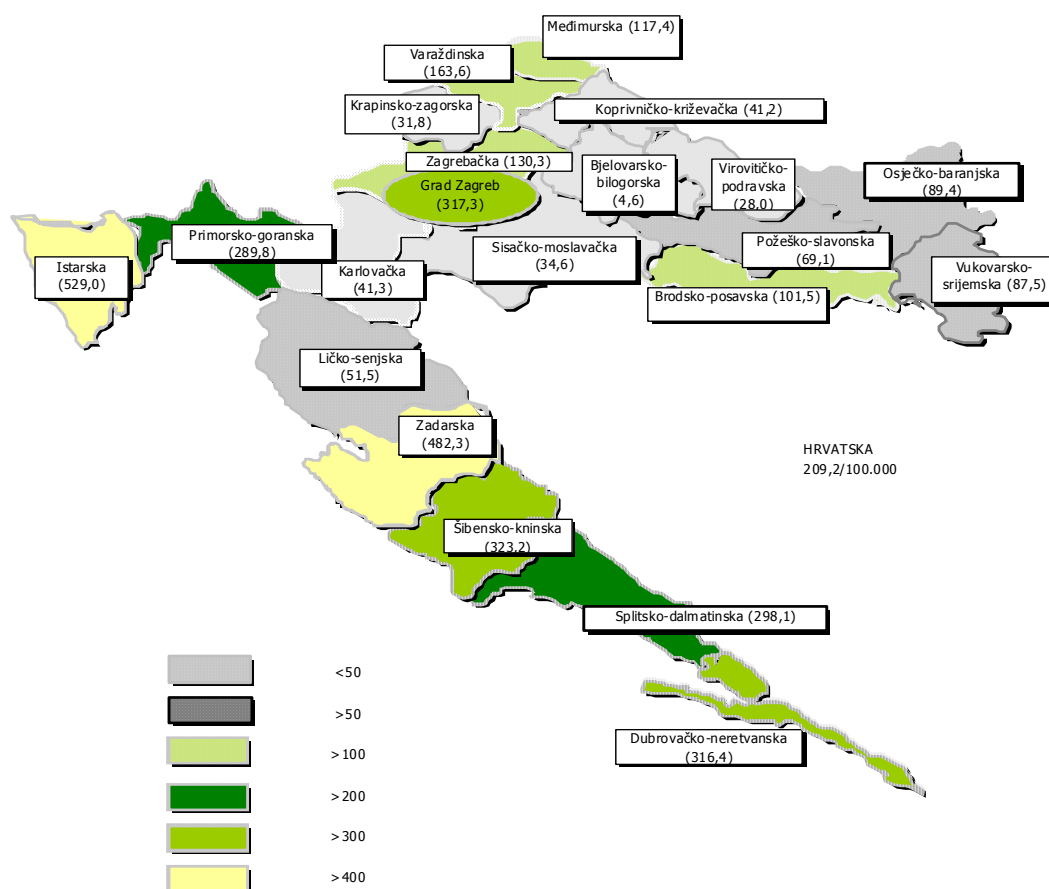
U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika **viši je od prosjeka Hrvatske**. To su:

- **Istarska županija (529,0),**
- **Zadarska (517,2),**
- **Grad Zagreb (420,9),**
- **Dubrovačko-neretvanska (381,2),**

- **Šibensko-kninska (347,0),**
- **Splitsko-dalmatinska (330,7), te**
- **Primorsko-goranska (308,2).**

Ostale županije su niže od hrvatskog prosjeka. Za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Slika 1. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta

Analiza za osobe koje su uzimale opijate pokazala je vrlo slične rezultate. Najvišu stopu imala je Istarska županija (529,0), zatim Zadarska (482,3), Šibensko-kninska (323,2), Grad Zagreb (317,3), Dubrovačko-neretvanska (316,4), Splitsko-dalmatinska (298,1) te Primorsko-goranska županija (289,9). Za cijelu

Hrvatsku stopa je iznosila 209,2. U odnosu na 2008. godinu došlo je do promjene u redoslijedu županija. 2008. godine najvišu stopu zbog opijatske ovisnosti imala je Zadarska županija, a zatim Istarska, dok je **u 2009. godini Istarska županija imala najvišu stopu opijatnih ovisnika.**

Tablica 7. Stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta

ŽUPANIJA	Liječene osobe ukupno				Prvi put liječeni			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* ² (opijati)	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijati	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.260	420,9	1.704	317,3	437	19,3	159	36,4
Zagrebačka	384	182,7	274	130,3	91	23,7	37	40,7
Krapinsko-zagorska	51	54,0	30	31,8	15	29,4	4	26,7
Sisačko-moslavačka	111	91,4	42	34,6	54	48,6	12	22,2
Karlovačka	110	119,5	38	41,3	31	28,2	4	12,9
Varaždinska	254	204,7	203	163,6	43	16,9	17	39,5
Koprivničko-križevačka	68	82,4	34	41,2	16	23,5	4	25,0
Bjelovarsko-bilogorska	27	31,1	4	4,6	19	70,4	2	10,5
Primorsko-goranska	652	308,2	613	289,8	94	14,4	69	73,4
Ličko-senjska	21	63,6	17	51,5	8	38,1	6	75,0
Virovitičko-podravska	45	74,0	17	28,0	30	66,7	6	20,0
Požeško-slavonska	45	81,9	38	69,1	19	42,2	14	73,7
Brodsko-posavska	181	158,4	116	101,5	42	23,2	15	35,7
Zadarska	549	517,2	512	482,3	60	10,9	39	65,0
Osječko-baranjska	282	127,3	198	89,4	70	24,8	20	28,6
Šibensko-kninska	248	347,0	231	323,2	47	19,0	33	70,2
Vukovarsko-srijemska	133	98,6	118	87,5	32	24,1	20	62,5
Splitsko-dalmatinska	1.024	330,7	923	298,1	159	15,5	90	56,6
Istarska	814	572,7	752	529,0	95	11,7	60	63,2
Dubrovačko-neretvanska	306	381,2	254	316,4	49	16,0	20	40,8
Međimurska	124	154,9	94	117,4	19	15,3	8	42,1
UKUPNO HRVATSKA	7.689	258,9	6.212	209,2	1.430	18,6	639	44,7
Druge države	44	0,0	39	0,0	33	75,0	28	84,8
Ukupno	7.733	0,0	6.251	0,0	1.463	18,9	667	45,6

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

² Stope prema Popisu stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku

Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u izvanbolničkim uvjetima

U Kliničkoj bolnici „Sestre milosrdnice“ pacijenti se osim stacionarno liječe i u poliklinici, te su pacijenti liječeni ambulantno uvršteni u *Tablicu 8.* zajedno s ambulantnim tretmanom u županijskim Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika. Najviše ih je bilo liječeno upravo u **KB-u „Sestre milosrdnice“ – 1.402 osobe (18,5%)**. Slijedi liječenje u **Službi za izvanbolničko liječenje ovisnosti**

Zavoda za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar gdje je liječeno 1.327 osoba (17,5%), te u Splitsko-dalmatinskoj županiji (1.025 osoba - 13,5%). Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako djeluju, osim u Splitu, još u Trogiru, Hvaru, Makarskoj, Sinju i Vrgorcu.

Tablica 8. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u izvanbolničkim uvjetima u 2009., broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u izvanbolničkim uvjetima, te broj i udio osoba liječenih zbog opijatne ovisnosti zbrinutih na održavanju farmakoterapijom

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti (SZPO)	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opijatnih ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održanih od liječenih zbog opijata %
Grad Zagreb – ZJZ SZPO	1.327	17,5	910	68,6	593	65,2
Zagrebačka županija - ZJZ SZPO	117	1,5	62	53,0	14	22,6
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ SZPO	14	0,2	4	28,6	0	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ SZPO	45	0,6	18	40,0	11	61,1
Karlovačka županija - ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	74	1	13	17,6	0	0,0
Varaždinska županija - ZJZ SZPO i liječenje	253	3,3	212	83,8	138	65,1
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ SZPO	44	0,6	21	47,7	15	71,4
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ SZPO	14	0,2	0	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ SZPO i liječenje	602	8	586	97,3	351	59,9
Ličko-senjska županija - ZJZ SZPO	7	0,1	6	85,7	4	66,7
Virovitičko-podravska županija - ZJZ SZPO	30	0,4	5	16,7	0	0,0
Požeško-slavonska županija - ZJZ SZPO	38	0,5	31	81,6	18	58,1
Brodsko-posavska županija - ZJZ SZPO	156	2,1	103	66,0	68	66,0
Zadarska županija - ZJZ SZPO	569	7,5	537	94,4	296	55,1
Osječko-baranjska županija - ZJZ SZPO	263	3,5	188	71,5	83	44,1
Šibensko-kninska županija - ZJZ SZPO	223	2,9	212	95,1	120	56,6
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ SZPO	101	1,3	98	97,0	56	57,1
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ SZPO	1.025	13,5	951	92,8	688	72,3
Istarska županija - ZJZ SZPO	634	8,4	572	90,2	335	58,6
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	218	2,9	217	99,5	101	46,5
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ SZPO	305	4	257	84,3	134	52,1
Međimurska županija – ZJZ SZPO	109	1,4	87	79,8	25	28,7
KB „Sestre milosrdnice“ - poliklinika	1.402	18,5	1.125	80,2	806	71,6
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	7.570	100	6.215	82,1	3.856	62,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U Istarskoj županiji osim središnje službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Udio tih dviju lokacija iznosi 11,3% (**852 osobe**). U Primorsko-goranskoj županiji su na liječenju bile 602 osobe (8%). Broj osoba liječenih zbog ovisnosti varira od 7 registriranih ovisnika u Ličko-senjskoj županiji, odnosno po 14 u Krapinsko-zagorskoj i Bjelovarsko-bilogorskoj pa do više od tisuću u županijama koje registriraju velik broj konzumenata i ovisnika. Po službama možemo unutar ukupnog broja svih liječenih u 2009. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima, te broj opijatnih ovisnika koji su tijekom godine bili obuhvaćeni supstitucijom (održavanjem na Heptanonu, Subutexu ili Reviji), uključujući i one koji su na dugotrajnoj detoksikaciji metadonom. To su osobe koje su trajnije zbrinute i

redovito dolaze kod svog izabranog liječnika, kao i na redovite kontrole u Službe za prevenciju i liječenje ovisnosti. Za cijelu Hrvatsku udio tih osoba iznosi 62,0%. Iznad tog prosjeka su Služba Splitsko-dalmatinske županije, Poliklinika KB-a „Sestre milosrdnice“, Službe Brodsko-posavske županije, Varaždinske i Grada Zagreba. Iako je u većini županija udio opijatskih ovisnika koji su na farmakoterapiji dosta stabilan, neke službe izvještavaju o drugačijem tretmanu: **u Osječko-baranjskoj županiji je udio ovisnika na farmakoterapiji 44,1%, u Zadarskoj 55,1%, u porečkom savjetovalištu 46,5%, a u Međimurskoj županiji 28,7%.** Pitanje ujednačenosti kriterija postupanja i izvještavanja jedno je od ključnih pitanja za održavanje stabilnosti sustava liječenja.

Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u stacioniranim zdravstvenim ustanovama

Tablica 9. Broj osoba bolnički liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2009.

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih	Stacionarni boravci			Dnevna bolnica
		Broj	%	Broj b.o. dana / osobi	
Psihijatrijska bolnica Vrapče	287	367	26,1	33,8	0
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	211	236	16,8	33,7	42
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	115	145	10,3	36,0	7
KBC Zagreb (Rebro)	16	18	1,3	20,6	0
Klinička bolnica Dubrava	7	7	0,5	7,3	0
Opća bolnica Zabok	2	2	0,1	1,5	0
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zg	11	12	0,9	23,9	0
Opća bolnica "Dr I. Pedišić" Sisak	24	26	1,9	3,2	0
NPS bolnica "Dr I. Barbot" Popovača	23	26	1,9	44,6	0
Opća bolnica Karlovac	3	2	0,1	20,0	1
Opća bolnica Ogulin	3	4	0,3	4,0	0
Opća bolnica Varaždin	17	19	1,4	9,2	1
Opća bolnica Koprivnica	7	7	0,5	7,3	0
Opća bolnica Bjelovar	1	1	0,1	1,0	0
Klinički bolnički centar Rijeka	66	86	6,1	19,8	0
Psihijatrijska bolnica Rab	119	180	12,8	71,2	0
Psihijatrijska bolnica Lopača	4	5	0,4	42,8	0
Opća bolnica Gospić	1	1	0,1	2,0	0
Opća bolnica Virovitica	11	11	0,8	14,0	2
Županijska bolnica Požega	3	3	0,2	3,0	0
Opća bolnica "Dr.J. Benčević", Sl.Brod	18	22	1,6	14,0	0
Opća bolnica Nova Gradiška	3	3	0,2	6,0	0

Opća bolnica Zadar	29	34	2,4	17,2	5
Psihijatrijska bolnica Ugljan	13	13	0,9	93,8	0
Županijska bolnica Našice	3	3	0,2	5,3	0
Klinička bolnica Osijek	2	2	0,1	25,5	0
Opća bolnica Šibenik	10	11	0,8	8,1	0
Opća bolnica Vukovar	16	13	0,9	12,5	9
Opća bolnica Vinkovci	12	11	0,8	23,3	1
Klinička bolnica Split	44	57	4,1	16,3	0
Opća bolnica Pula	45	53	3,8	20,6	1
Opća bolnica Dubrovnik	14	15	1,1	5,5	0
Županijska bolnica Čakovec	9	10	0,7	10,9	0
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.149	1.405	100,0	32,7	69

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2009. godine liječeno je **1.149 osoba**. Sveukupno su bile na liječenju 1.405 puta što prosječno iznosi **1,2 boravka po osobi**. Prosječno su boravili 32,7 dana.

Najviše hospitaliziranih je bilo u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, gdje je liječeno **287 osoba**. Prosječno su na liječenju bile 33,8 dana. U Psihijatrijskoj bolnici **Sveti Ivan (Jankomir) liječeno je 115 osoba**, a prosječno su boravili 36 dana. U pojedinim psihijatrijskim bolnicama pacijenti su u prosjeku boravili više b.o. dana nego u drugima. To su: psihijatrijska bolnica Ugljan (93,8), psihijatrijska bolnica Rab (71,2), neuropsihijatrijska bolnica „Dr. I. Barbot“ u Popovači (44,6) te psihijatrijska bolnica Lopača (42,8). S obzirom da je ovisnost o drogama često povezana i s drugim psihijatrijskim dijagnozama kao što su specifični poremećaj ličnosti, shizofrenija, alkoholizam, akutni i prolazni psihotični poremećaji, depresivne epizode i slično, to objašnjava ovako dug boravak na liječenju.

U većini općih bolnica osobe s dijagnozom ovisnosti o drogama zbrinjavane su kratko, od jednog do nekoliko dana. Uglavnom se radilo o akutnoj intoksikaciji ili hospitalizaciji zbog predoziranja te su nakon pružanja osnovne pomoći premještane na bolničko liječenje u specijaliziranu bolnicu ili otpuštane kući. U devet bolnica je zabilježeno i liječenje 69 osoba u dnevnoj bolnici. Najviše ih je bilo u KB „Sestre milosrdnice“ (42).

Glavno sredstvo ovisnosti

Tablica 10. Osobe liječene zbog zlorabe droga prema glavnom sredstvu ovisnosti (2007. - 2009.)

VRSTA GLAVNOG SREDSTVA	Broj liječenih osoba					
	2007.		2008.		2009.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	5.703	76,4	5.846	77,9	6.251	80,8
Kanabinoidi	992	13,3	985	13,1	793	10,3
Sedativi	145	1,9	179	2,4	185	2,4
Kokain	147	2	150	2,0	143	1,8
Stimulativna sredstva	355	4,8	218	2,9	214	2,8
Halucinogeni	1	0,0	6	0,1	4	0,1
Hlapljiva otapala	12	0,2	5	0,1	7	0,1
Više i ostalo	109	1,5	117	1,6	136	1,8
UKUPNO	7.464	100	7.506	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

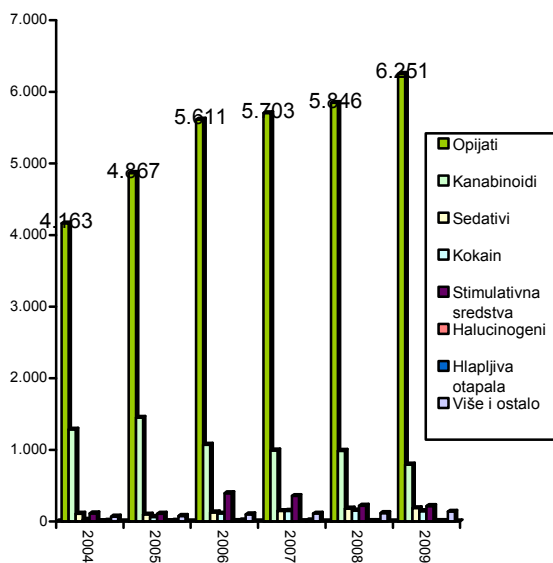
Analiza podataka prema glavnom sredstvu ovisnosti pokazuje porast udjela osoba liječenih zbog zlorabe **opijata (80,8%)**. **Trend smanjenja** udjela osoba liječenih zbog zlorabe **kanabinoida** se i dalje nastavlja. Tako je u 2009. godini **10,3%** osoba liječeno zbog tog tipa ovisnosti. Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o ostalim sredstvima se nije značajnije mijenjao. Liječenje zbog ovisnosti o sedativima je zastupljeno s udjelom od 2,4%, kokain 1,8%, stimulativna sredstva 2,8%, halucinogeni 0,1%, hlapljiva otapala 0,1% te više i ostalo s udjelom od 1,8%.

U odnosu na 2008. godinu zabilježen je porast broja osoba liječenih zbog zlouporabe amfetamina. U 2008. godini je liječeno 67 osoba ili 0,89% od ukupno liječenih, dok je u 2009. godini bilo 137 liječenih osoba ili 1,77%. Promjene u sredstvima ovisnosti i načinu uzimanja neminovno će dovesti do promjena u

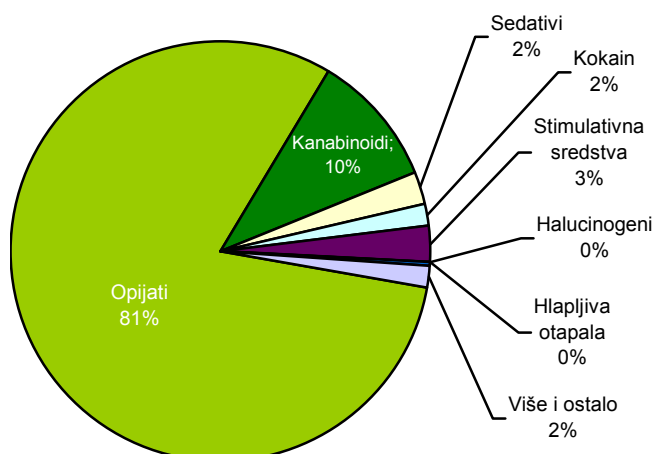
zahtjevima za liječenjem te načinima tretmana i postupcima liječenja.

Heroinsku ovisnost postupno zamjenjuje kokainska i amfetaminska ovisnost, odnosno zlouporaba, a to zahtijeva drugačiji pristup i zbrinjavanje tih osoba.

Grafički prikaz 7. Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2004. - 2009.)

Grafički prikaz 8. Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 11. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2009. prema dobi i glavnom sredstvu

GLAVNO SREDSTVO	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	-	71	580	1.655	1.883	1.091	496	293	111	6.180	79,9
Heptanon	-	1	4	6	4	4	2	5	1	27	0,3
Ostali opijati	-	3	7	10	8	4	5	3	1	41	0,5
Buprenorfin	-	2	-	-	-	-	1	-	-	3	0,0
Kokain	-	16	47	40	22	6	9	3	-	143	1,8
Amfetamini	-	33	57	37	7	2	-	1	-	137	1,8
Ecstasy	-	5	24	20	4	1	-	-	-	54	0,7
Drugi psihostimulansi	-	6	9	4	3	-	1	-	-	23	0,3
Barbiturati	-	-	-	-	2	1	3	-	4	10	0,1
Benzodiazepini	1	10	7	14	20	14	25	27	49	167	2,2
Drugi hipnotici i sedativi	-	2	3	1	-	-	-	1	1	8	0,1
LSD	-	-	-	1	-	1	-	-	1	3	0,0
Drugi halucinogeni	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	0,0
Lako hlapljiva otapala	-	1	3	1	-	2	-	-	-	7	0,1
Kanabinoidi	9	332	265	117	44	19	4	3	-	793	10,3
Više i ostalo	3	12	22	24	26	18	14	9	8	136	1,8
Ukupno	13	494	1.028	1.930	2.024	1.163	560	345	176	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnoj rasponu od 20-34 godine. Usporedbom podataka s podacima o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2008. godini **opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba.**

U 2008. godini 8,1% liječenih je bilo u dobi do 20 godina, dok je u 2009. godini udio iznosio 6,6%. Smanjenje udjela u dobnoj skupini od 20-34 godine sa 67,7% (2008. godine) na 64,4% liječenih u 2009. godini. Porast broja liječenih osoba je zabilježen u dobi starijoj od 34 godine s 24,1% liječenih osoba u 2008. godini na 29,0% liječenih u 2009. godini.

Upozoravajuće je registriranje 13 osoba mlađih od 14 godina koje su ušle u sustav liječenja – iako ih je najviše zbog marihuane, ima i onih koji koriste više droga ili benzodiazepine.

Analizom podataka o glavnom i sporednom sredstvu ovisnosti uočava se da 58,7% opijatnih i 30,4% neopijatnih ovisnika ima evidentirano sporedno sredstvo ovisnosti. **Liječeni zbog zlouporabe opijata najčešće kao prvo sporedno sredstvo uzimaju kanabinoide (1.162 osobe - 31,7%), zatim kokain (1.005 osoba - 27,4%).** Gotovo svaka peta osoba liječena zbog uzimanja opijata je i kao sporedno sredstvo imala neki od opijata (762 osobe - 20,8%). Stimulativna sredstva su bila sporedno sredstvo kod opijatnih ovisnika u 15,6% slučajeva (574 osobe). Najčešće sporedno sredstvo kod liječenih zbog zlouporabe **neopijata** su stimulativna sredstva (206 osoba - 45,7%) te kanabinoidi (186 osoba - 41,2%).

Prema podacima o **glavnom sredstvu** ovisnosti te načinu njegova uzimanja, razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Kao i ranijih godina **intravenozni način uzimanja je i dalje dominantan** (55,1%), slijedi ušmrkavanje (19,8%), pušenje (13,9%), oralni način (4,7%). Dominantni način uzimanja heroina je intravenski (68,6%), slijedi ušmrkavanje (20,5%) te pušenje (4,5%). U odnosu na 2008. godinu **opažen je lagani pad broja i.v. heroinskih ovisnika** (72,0% u 2008.

godini) te porast broja onih koji ušmrkavaju heroin (u 2008. godini 19,8% osoba je ušmrkavalo heroin). Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je tu drogu ušmrkavalo (99,3%). Dominantni način uzimanja amfetamina je kao i prijašnjih godina ušmrkavanje.

Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem. Analizom podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva ovisnosti razvidno je da je 1.711 osoba (22,1%) uzimalo glavno sredstvo minimalno jednom na tjedan, a 1.047 svaki dan. Taj podatak pokazuje da je došlo do promjena u odnosu na 2008. godinu.

Prošle godine je 28,1% liječenih osoba glavno sredstvo uzimalo takvim intenzitetom. No **registrira se porast broja liječenih osoba u odnosu na godinu prije među tzv. vikend konzumentima**, odnosno osobama koje glavno sredstvo uzimaju nekoliko puta mjesečno ili neredovito.

U 2009. godini su bile liječene 1.102 osobe ili 14,3%, dok je u 2008. godini bilo liječeno 13,7% osoba koje su glavno sredstvo uzimale neredovito ili povremeno. Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da su 3.924 osobe ili 50,7% apstinirale od glavnog sredstva ovisnosti. Od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o heroinu, njih 54,1% nije uzimalo heroin u trenutku dolaska na liječenje, 22,5% je heroin uzimalo redovito (minimalno jednom na tjedan) te 14,4% povremeno.

- Način liječenja

Podatci o uzimanju glavnog sredstva pokazuju da mjesec dana prije dolaska na liječenje zbog uzimanja i/ili ovisnosti o opijatima drogu nisu uzimale 3.362 osobe.

Većina njih je bila na nekom obliku nadomjesne terapije - čak 2.732 osobe ili 81,3%. Najviše ih je bilo na održavanju buprenorfinom (39,6%), slijedi održavanje na metadonu (29,1%), spori i brzi detoks metadonom 9,9%,

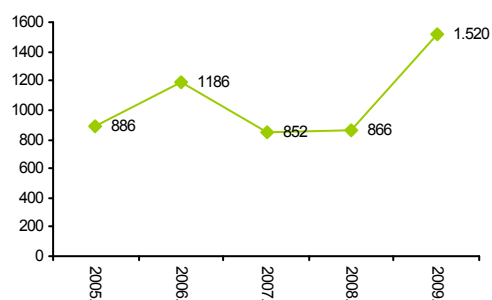
detoksikacija bez metadona i održavanje na nekom drugom lijeku.

Program liječenja osoba ovisnih o psihoaktivnim drogama razlikuje se ovisno o glavnom sredstvu.

Prema podacima o liječenju svih osoba, 84,0% liječenih zbog zlouporabe opijata bili su na nekom obliku farmakoterapije.

Na sporoj ili brznoj detoksikaciji metadonom bilo je 16,6% ovisnika o opijatima, te još 26,5% na održavanju metadonom.

Grafički prikaz 9. Broj osoba kod kojih je kao sredstvo liječenja bilo prisutno održavanje na metadonu (2005. - 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 12. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2009. godini prema načinu liječenja

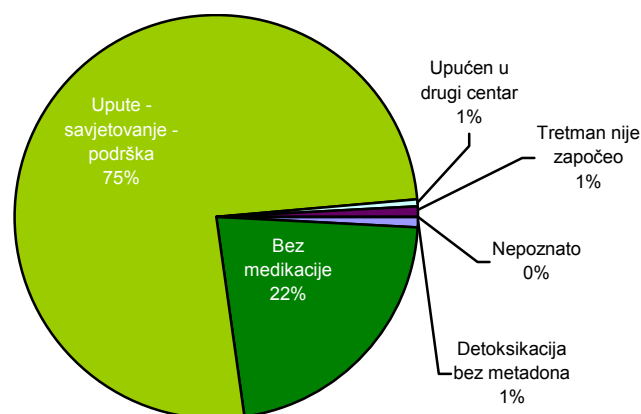
VRSTA TRETMANA	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	136	2,4	-	-	136	2,0
Detoksikacija metadonom - spora	813	14,2	-	-	813	11,8
Održavanje na metadonu	1.520	26,5	-	-	1.520	22,0
Održavanje na buprenorfinu	2.292	39,9	-	-	2.292	33,2
Održavanje naltrexonom	51	0,9	-	-	51	0,7
Održavanje ostalo	8	0,1	-	-	8	0,1
Detoksikacija bez metadona	106	1,8	12	1,0	118	1,7
Bez medikacije / psihosoc. terapija	210	3,7	211	18,1	421	6,1
Upute/savjetovanje/podrška	256	4,5	848	72,7	1.104	16,0
Upućen u drugi centar	19	0,3	4	0,3	23	0,3
Tretman nije započeo / bez odluke	21	0,4	6	0,5	27	0,4
Nepoznato	312	5,4	85	7,3	397	5,7
Ukupno	5.744	100,0	1.166	100,0	6.910	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Održavanje buprenorfinom je svake godine sve zastupljenije, tako je u 2009. godini **39,9%** opijatnih ovisnika bilo na tom programu održavanja.

Održavanje naltrexonom i drugim lijekovima je bilo zastupljeno tek s 1,0%. Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata liječene su savjetovanjima 72,7% i raznim oblicima terapija 18,1%.

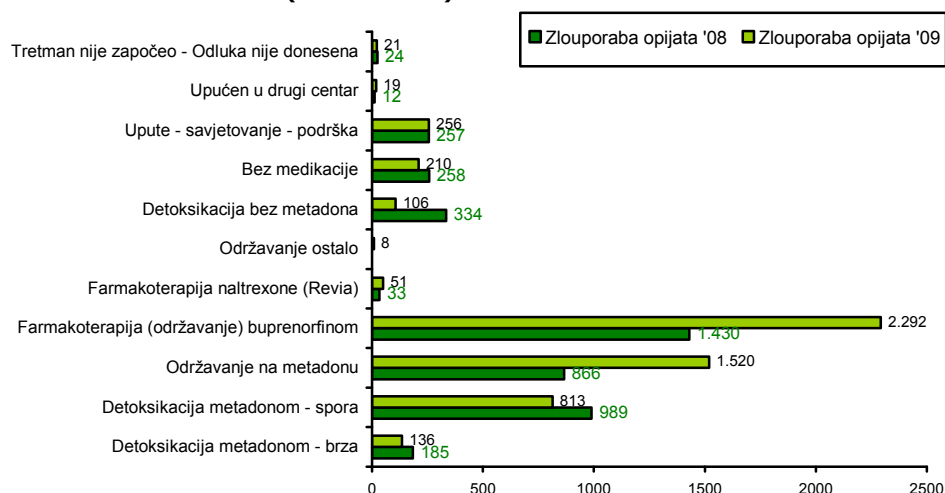
Grafički prikaz 10. Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u 2009. godini prema načinu liječenja

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 11.

Osobe liječene zbog zlouporabe opijata prema načinu liječenja (2008. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

- Prosječna dob

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijekom razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. **Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od 16 godina.** Prvo uzimanje heroina događa se u dobi od 20,3 godina, prvo intravenozno uzimanje heroina godinu dana kasnije u dobi od 21,2 godine, a prosječna dob dolaska na liječenje opijatskih ovisnika je 26,2 (Tablica 13.).

Broj godina od prvog uzimanja nekog sredstva do dolaska na liječenje je već nekoliko godina gotovo nepromijenjen (oko 10 godina).

Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida pokazuju lagani rast. Tako je prosječna dob prvog konzumiranja kanabinoida 16,4 godine (16,3 u 2008.), dob dolaska na liječenje je također nešto viša 21,4 (u 2008. 21,0) (Tablica 14.).

Tablica 13. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002.- 2009.)

HEROINSKI OVISNICI	GODINA							
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	16,0	16,1	16,1	15,9	15,9	15,9	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	19,9	20,0	20,0	19,9	20,0	20	20,1	20,3
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,4	20,5	20,8	20,8	20,8	20,8	20,9	21,2
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	24,9	25,0	27,3	27,4	25,5	25,7	26,0	26,2
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	8,9	9,0	11,2	11,3	9,6	9,8	10,1	10,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 14. Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoida prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002.- 2009.)

KONZUMENTI KANABINOIDA	GODINA							
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	15,9	16,0	16,1	16,3	16,6	16,2	16,4
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,1	16,1	16,1	16,2	16,4	16,6	16,3	16,4
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	18,9	19,0	19,3	19,6	19,8	20,5	21,0	21,4
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	2,9	3,1	3,3	3,5	3,5	3,9	4,7	5,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

- Glavni povod uzimanja

Liječeni zbog uzimanja psihoaktivnih sredstava iz skupine **neopijata** su izjavili da je **glavni povod uzimanja** tih sredstava bio:

- utjecaj vršnjaka ili partnera (24,5%)
- znatiželja (22,1%)
- zabava (10,8%)
- psihološki problemi (7,2%)
- dosada (5,0%)
- problemi u obitelji i školi (4,5%).

Osobe koje su uzimale **opijate** kao najčešće povode za početak uzimanja također navode:

- utjecaj vršnjaka ili partnera (28,4%)
- znatiželju (20,0%)
- psihološki problemi (11,6%)
- zabavu (10,3)
- dosadu (9,0)
- probleme u obitelji (7,9)
- želju za samopotvrđivanjem (7,9).

- Način otkrivanja ovisnosti

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti.

Ovisnost o opijatima najčešće je otkrila obitelj (50,3%), slijedi policija (11,4%), te prijatelji ili znanci (11,3%).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva policija (40,5%), slijedi obitelj (29,7%) dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom.

Dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika je posljedica toga što radije izaberu liječenje nego pokretanje kaznenog postupka prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Prema izjavama liječenih osoba, **većina roditelja je za problem ovisnosti doznala nakon nekoliko godina. Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće doznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (30,4%),** više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 23,8% roditelja, dok 10,6% njih za problem nije ni doznalo.

Tek 28,5% roditelja je doznalo za ovisnost u prve dvije godine ovisničkog ponašanja.

Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti doznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata, u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo čak 52,0% roditelja, nakon dvije do tri godine 20,1% roditelja, a za 10,6% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine.

Kokain kao glavno sredstvo koristile su 143 osobe. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema jednakomjerno je distribuirana u prvih nekoliko godina, te je vjerojatno zbog mlađe dobi i uporabe ostalih sredstava dio roditelja ranije uočio korištenje droge.

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze vlastitom odlukom (65,8%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (10,5%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje, te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav.

Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati premalo senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

Socio-ekonomske karakteristike osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

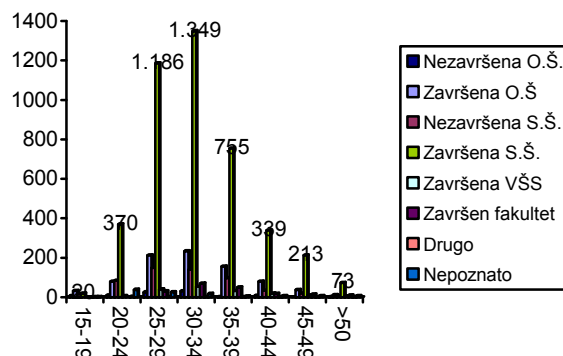
- Stupanj obrazovanja

Među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (4.305 osoba, odnosno 68,9%), a nezavršenu srednju školu 546 osoba (8,7%). Samo osnovnu školu je završilo 840 osoba (13,4%). Niti najosnovnije

školovanje nemaju 84 osobe, od kojih 78 ima više od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 358 osoba (5,7%).

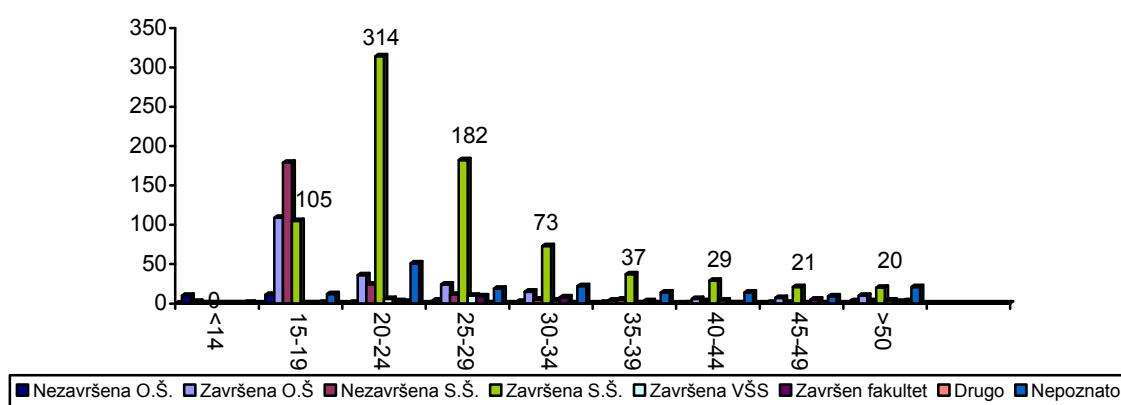
I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima - 781 (52,7%).

Grafički prikaz 12. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. godini prema stupnju obrazovanja

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 13. Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u 2009. godini prema stupnju obrazovanja

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od 231 osobe koja ima nezavršenu srednju školu, njih 179 je mlađe od 19 godina, te možda još imaju mogućnost dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 213 osoba što čini 14,4%, a među njima je najviše dobne skupine od 15-19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nisu završile 33 osobe (2,2%). Bez

obzira što je to relativno malen udio, njih 12 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja iako u promatranoj godini ne uzimaju tzv. teške droge. Završenu višu školu ili fakultet ima 58 osoba (3,9%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

Tablica 15. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. prema stupnju obrazovanja i dobi

DOB	NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA								Sveukupno
	Nezavršena O.Š.	Završena O.Š.	Nezavršena S.Š.	Završena S.Š.	Završena VŠS	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
15-19	6	33	16	20			1	1	77
20-24	10	80	84	370	6		3	38	591
25-29	25	212	149	1.186	41	30	2	26	1.671
30-34	31	233	140	1.349	54	69	2	17	1.895
35-39	2	155	97	755	33	50	2	5	1.099
40-44	8	79	34	339	19	18	1	6	504

45-49		37	20	213	10	14	1	6	301
>50	2	11	6	73	5	9	1	6	113
UKUPNO	84	840	546	4.305	168	190	13	105	6.251
%	1,3	13,4	8,7	68,9	2,7	3,0	0,2	1,7	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi sa zlouporabom psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškolovanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Radni status

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga. U 2009. godini su 2.003 osobe imale **stalni radni odnos (38,1%) dok je još 871 (13,9%) imala povremeno zaposlenje. Nezaposlenima** su se izjasnile 2.663 osobe koje su liječene zbog ovisnosti o **opijatima (42,6%)**.

Među osobe koje imaju nekakav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Bilo ih je samo 52,8% (u 2008. godini bilo ih je 62,4%).

Na školovanju se nalaze 154 ovisnika o opijatima (2,5%) i to 29 učenika i 125 studenata.

Među liječenim zbog uzimanja neopijata bilo je 385 (26,0%) osoba koje se još školuju, što predstavlja smanjenje u odnosu na godinu prije kad ih je bilo 32,6%. Učenika je bilo 265 (17,9%), a studenata 120 (8,1%). **Čak 13 osoba liječeno je zbog zlouporabe neopijata u dobi do 14 godina.** Redoviti ili povremeni posao je imalo 505 osoba (34,1%). Nezaposlenih je bilo 361 (24,4%).

Tablica 16. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2009. godini prema radnom statusu

Radni status	2008.						2009.					
	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nezaposlen	1.883	32,2	450	27,1	2.333	31,1	2.663	42,6	361	24,4	3.024	39,1
Redovan posao	2.437	41,7	383	23,1	2.820	37,6	2.003	32,0	403	27,2	2.406	31,1
Povremeni posao	845	14,5	107	6,4	952	12,7	871	13,9	102	6,9	973	12,6
Samostalna djelatnost	107	1,8	20	1,2	127	1,7	126	2,0	20	1,3	146	1,9
Učenik	78	1,3	367	22,1	445	5,9	29	0,5	265	17,9	294	3,8
Student	131	2,2	175	10,5	306	4,1	125	2,0	120	8,1	245	3,2
Umirovljenik	258	4,4	47	2,8	305	4,1	299	4,8	45	3,0	344	4,4
Kućanica	3	0,1	3	0,2	6	0,1	5	0,1	9	0,6	14	0,2
Drugo	21	0,4	8	0,5	29	0,4	18	0,3	9	0,6	27	0,3
Nepoznato	83	1,4	100	6,0	183	2,4	112	1,8	148	10,0	260	3,4
Ukupno	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0	6.251	100,0	1.482	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

- Uvjeti života, bračni i roditeljski status

Od ukupno 6.251 osobe liječene zbog zlouporabe opijata, za 6.164 imamo podatak o sadašnjim uvjetima života. Kao i prijašnjih godina većina liječenih osoba,

njih 3.563 (57,0%) je živjelo s primarnom obitelji, s partnerom je živjelo 660 osoba (10,6%), a s partnerom i djetetom njih 837 (13,4%). Ta činjenica ponovno potvrđuje da u Hrvatskoj nije došlo do

promjena u odnosu obitelji i ovisnika, te je obitelj i dalje potpuno uključena u proces liječenja. U vrijeme kad su bili na liječenju 769 liječenih osoba ili 12,3% je živjelo samo.

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata, i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji, odnosno s roditeljima, 951 osoba (64,2%). Za njih je taj udio i veći jer se radi u najvećoj mjeri o mlađim osobama koje su

konzumirale kanabinoide i psihostimulatore. Samo s partnerom živi 3,2%, s partnerom i djetetom 3,3%, a da žive sami izjavilo je 5,9% osoba.

Od svih osoba liječenih u 2009. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih **1.975 (25,6%) ima djecu**. Prema roditeljskom statusu, žene liječene zbog ovisnosti su zastupljenije (33,4%) od muškaraca (23,6%).

Tablica 17. Osobe liječene zbog zlorabe psihoaktivnih droga u 2009. koje imaju djecu - prema bračnom statusu i životu s drugim uživateljima psihoaktivnih droga

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživateljima						Ukupno	%
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	213	55,5	749	48,0	13	44,8	975	49,4
Neudana – Neoženjen	87	22,7	191	12,2	5	17,2	283	14,3
Rastavljen/a	32	8,3	200	12,8	3	10,3	235	11,9
Udovac – Udovica	48	12,5	390	25,0	8	27,6	446	22,6
Izvanbračna zajednica	4	1,0	30	1,9	-	-	34	1,7
Nepoznato	-	-	2	0,1	-	-	2	0,1
Ukupno	384	100,0	1.562	100,0	29	100,0	1.975	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka liječenih osoba koje su izjavile da imaju djecu, prema bračnom statusu i životu u zajednici s drugim ovisnikom vidljivo je da **51,1% liječenih osoba živi u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici i odgaja dijete, dok njih 48,9% nemaju partnera i sami odgajaju djecu**.

Od 1.975 osoba koje imaju djecu, njih 213 je u braku, a 4 u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom), odnosno od onih koji su u braku (975) njih 213 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (21,9%). Nadalje, od 34 osobe koje imaju djecu i žive u izvanbračnoj zajednici, njih 4 (11,8%) žive s ovisnikom/ovisnicom.

Sociološki to upućuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

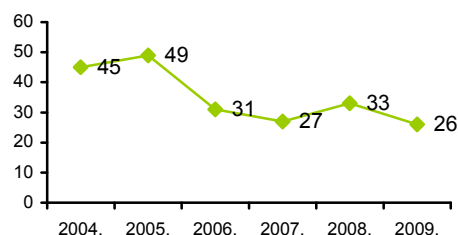
Rodilje ovisnice

Prema podacima za 2009. Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (Prijave poroda iz zdravstvenih ustanova – individualna prijava rođilišta) pristiglim do izdavanja ovog izvješća, od ukupno **43.870** poroda u Republici Hrvatskoj **26** rođilja je izjavilo

da su uzimale psihoaktivne droge tijekom trudnoće.

Grafički prikaz 14.

Broj rođilja koje su izjavile da su u trudnoći uzimale psihoaktivne droge (2005. – 2009.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše rođilja je bilo iz Grada Zagreba (10 rođilja), po 4 rođilje iz Zagrebačke i Osječko-baranjske županije, 3 iz Istarske, te po jedna iz Krapinsko-zagorske, Bjelovarsko-bilogorske, Primorsko-goranske, Brodsko-posavske i Šibensko-kninske županije.

Uzimanje droga u vrijeme trudnoće predstavlja vrlo velik rizik i za majku i za plod. Mnoga oštećenja uzrokovana uzimanjem droge za vrijeme trudnoće nisu vidljiva neposredno nakon rođenja, ali mogu kasnije biti uzrokom poremećaja u

ponašanju, teškoća koncentracije u učenju, jakog psihomotornog nemira ili su jednostavno ta djeca osjetljivija na bolesti i fizički slabija.

- Rizična ponašanja osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno, odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. **Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa.**

U 2009. godini od ukupnog broja opijatnih ovisnika liječenih u tekućoj godini, njih 5.228 **(83,6%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenski**, dok je njih 960 (15,4%) intravenski uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na liječenje. Od registriranih ovisnika, njih 63 je izjavilo da opijate nije nikada uzimalo intravenski.

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2003. do 2009. godine. Situacija se u odnosu na prethodnu godinu nije značajnije promijenila osim blagog porasta učestalosti korištenja zajedničkog pribora u mjesec dana prije posljednjeg pregleda koji sada iznosi 20,7%. **Barem jednom u životu je s nekim dijelilo isti pribor 68,1% intravenskih ovisnika.** Otvaranje centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je imalo za rezultat odgovornije ponašanje ovisnika i bolju suradnju.

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 18. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. godini prema anamnestičkim podacima o zaraženosti hepatitisom B, C i HIV-om

Ovisnici o opijatima	HIV pozitivni	Hepatitis B pozitivni	Hepatitis C pozitivni
2002. %	0,2	27,2	71,2
2003. %	0,7	27,0	72,3
2004. %	0,5	19,2	47,4
2005. %	0,7	17,6	47,6
2006. %	0,5	15,5	46,2
2007. %	0,5	13,6	46,3
2008. %	0,5	13,2	44,6
2009. %	0,5	10,5	42,3

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U promatranom razdoblju od 2002. do 2009. godine broj hepatitis B i hepatitis C pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend (*Tablica 18.*).

Udio ovisnika zaraženih hepatitisom C i nadalje je visok, višestruko veći nego što se procjenjuje za opću populaciju, a u odnosu na 2008. udio se smanjio za nešto više od 2% i sada iznosi 42,3%. Pozitivnih na hepatitis B je gotovo 3% manje nego godinu prije, te ih sada ima 10,5%. Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda te za 2009. godinu, kao i za godinu prije, iznosi 0,5%.

- Popratne dijagnoze

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja.

Podatci iz 2009. govore da je od 7.733 liječene osobe njih 48,3% imalo barem jednu popratnu dijagnozu, koje su u većoj mjeri zabilježene kod opijatnih (51,1%) nego kod neopijatnih ovisnika (36,2%).

Smrti povezane sa zluporabom psihoaktivnih droga u 2009. godini

Smrtnost povezana sa zluporabom psihoaktivnih droga odnosi se na smrti koje su posljedica akutne intoksikacije jednom ili više droga te smrtne slučajeve od bolesti koje se razvijaju zbog korištenja droga (npr. kardiovaskularni problemi kod ovisnika o kokainu), rizičnog ovisničkog ponašanja (hepatitisi) ili nesreća pod utjecajem psihoaktivnih droga. Kriteriji definiranja smrti povezane sa zluporabom droga prema definiciji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) odnose se na predoziranje drogom i intoksikacijama kod kojih je barem jedna tvar ilegalna droga.

Ukupni broj smrti vezanih uz zluporabu psihoaktivnih droga može ovisiti o više čimbenika, kao što su primjerice učestalost i način konzumiranja droge (intravenski, istodobna uporaba više droga), dob ovisničke populacije, popratne bolesti i poremećaji, dostupnost liječenja i hitne medicinske službe.

Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru osoba liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama registriraju se na temelju Statističkog izvještaja o smrti (DEM-2), obrasca koji sadržava osnovne podatke o osobi i okolnostima smrti i čiji je sastavni dio Potvrda o smrti, obrazac na kojem se registrira osnovni uzrok smrti. Uzroci smrti kao i utvrđivanje povezanosti smrti sa zluporabom ilegalnih droga upotpunjuju se toksikološkim analizama Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić” provedenih u sklopu obdukcija s ciljem utvrđivanja prisutnosti ilegalnih droga u tjelesnim tekućinama i tkivima umrlih osoba.

Zahvaljujući koordinaciji i suradnji Registra osoba liječenih zbog zluporabe psihoaktivnih droga, Odjela za medicinsku demografiju, cjelokupne mreže ustanova za liječenje ovisnosti (službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i bolnica) i Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić”, evidentiraju se gotovo sve smrti povezane sa zluporabom droga, te se može istaknuti kako je kvaliteta prikupljanja podataka sve bolja.

Prema preliminarnim podacima (konačni podatci su definitivni nakon mogućih manjih nadopuna i korekcija do rujna tekuće godine), u Hrvatskoj je 2009. godine **89 osoba umrlo** od uzroka povezanih sa zluporabom psihoaktivnih droga.

Prema podacima u *Tablici 19.* vidljivo je da je **broj umrlih osoba od 2007. godine u padu**. Provođenje zacrtane Nacionalne strategije, uvođenje i održavanje farmakoterapije i stabilan sustav koji je dostupan i otvorenog prihvata te osiguranje zdravstvene skrbi za sve ovisnike rezultirali su postupnim smanjenjem broja smrti povezanih s drogama, osobito smrti od predoziranja.

Kao i prijašnjih godina, najviše umrlih osoba bilo je u:

- Gradu Zagrebu koji broji 29 umrlih osoba (32,2%),
- Splitsko-dalmatinskoj županiji sa 16 (17,7%) umrlih osoba,
- Istarskoj s 13 (14,4%) i
- Zadarskoj županiji s 12 (13,3%) umrlih osoba.

Umrlih od predoziranja ili bolesti povezanih s ovisnošću ima i u županijama koje izvještavaju o vrlo malom broju ovisnika u tretmanu općenito (Bjelovarsko-bilogorska županija, Požeško-slavonska županija) te se postavlja pitanje kako pridobiti i te „skrivenne” osobe u sustav liječenja kada bi vjerojatnost za smrtni ishod bila neusporedivo manja.

Raspodjela umrlih osoba prema spolu pokazuje da su, kao i ranijih godina, muškarci zastupljeni u većem broju od žena, omjer muškarci žene iznosi 14:1. Prema podacima, 64 osobe ili 71,1% bilo je prethodno liječeno u zdravstvenom sustavu, dok je za 26 osoba ili 28,9% uzrok smrti bio ujedno i prva evidencija o zluporabi psihoaktivnih droga.

Tablica 19.**Broj umrlih prema županiji i godini smrti (2000. – 2009.)**

ŽUPANIJA	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	Umrli ukupno po županijama
Zagrebačka	1	1	3	2	4	8	5	3	7	2	36
Krapinsko-zagorska	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sisačko-moslavačka	-	1	1	-	-	1	-	1	-	1	5
Karlovačka	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-	5
Varaždinska	3	-	2	3	4	5	3	3	1	3	27
Bjelovarsko-bilogorska	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Koprivničko-križevačka	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	4
Primorsko-goranska	5	11	9	11	16	20	8	19	4	2	105
Ličko-senjska	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2
Virovitičko-podravska	1	-	-	1	2	-	-	2	2	-	8
Požeško-slavonska	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	4
Brodsko-posavska	1	-	-	1	-	2	2	2	4	-	12
Zadarska	14	9	10	8	14	8	8	12	12	12	107
Osječko-baranjska	1	2	1	4	2	-	2	13	5	3	33
Šibensko-kninska	3	1	1	9	9	4	5	8	6	4	50
Vukovarsko-srijemska	1	1	1	5	3	-	3	4	1	-	19
Splitsko-dalmatinska	15	15	19	16	22	19	18	31	26	16	197
Istarska	7	10	8	9	8	8	10	17	4	13	94
Dubrovačko-neretvanska	3	2	3	3	4	4	3	9	3	3	37
Međimurska	2	1	-	1	2	3	2	1	-	-	12
Grad Zagreb	19	35	33	36	29	43	43	35	38	28	339
Strana zemlja	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	3
UKUPNO UMRILI PO GODINAMA	77	89	94	109	122	125	115	165	116	89	1.101

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka o uzroku smrti razvidno je da su 2009. godine kao i prijašnjih godina **predoziranja vodeći uzrok smrti kod ovisnika**. Predoziranje nekim od opijata, uglavnom heroinom ili njegovim metabolitima, utvrđeno je kao uzrok smrti kod 54 osobe, odnosno u **60,7%** smrtnih slučajeva. Slijede smrti koje su uzrokovane nekom bolesti kod 22 osobe (24,4%) te razne nesreće kod 6 umrlih osoba (6,7%). U odnosu na 2008. godinu uočen je pad broja slučajeva predoziranja opijatima sa 68,9%

(2008.) na 60,0% u 2009. godini. Također je uočena promjena u postotku osoba umrlih od neke druge bolesti. U 2008. godini „ostale“ bolesti su navedene kao uzrok kod 9,5% smrti, dok je u 2009. godini 24,4% osoba umrlo zbog tih bolesti. Povećan broj smrti od „ostalih“ bolesti može se interpretirati starenjem populacije ovisnika, pružanjem kvalitetnije liječničke skrbi i sve dužem zadržavanju ovisnika u sustavu liječenja.

Tablica 20. Uzroci smrti ovisnika (2000.- 2009.)

UZROK SMRTI	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	br	%	Br	%	br	%	br	%	Br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%
Predoziranje opijatima	43	55,8	31	34,8	41	43,6	45	41,3	44	36,1	49	39,2	16	13,9	37	22,4	24	20,7	8	9,0
Predoziranje heroinom	13	16,9	29	32,6	10	10,6	11	10,1	25	20,5	21	16,8	33	28,7	42	25,5	36	31,0	29	32,6
Predoziranje metadonom	1	1,3	4	4,5	4	4,3	1	0,9	12	9,8	18	14,4	19	16,5	21	12,7	20	17,2	16	18,0
Predoziranje kokainom	-	0,0	1	1,1	1	1,1	1	0,9	2	1,6	-	0	-	0,0	1	0,6	3	2,6	4	4,5
Intoksikacija više droga i lijekova (metadon)	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0	-	0,0	4	2,4	-	0,0	1	1,1
Intoksikacija lijekovima	1	1,3	-	0,0	2	2,1	2	1,8	2	1,6	1	0,8	1	0,9	2	1,2	6	5,2	3	3,4
Predoziranje halucinogenima	-	0,0	1	1,1	-	0,0	-	0,0	1	0,8	-	0	-	0,0	-	0,0	1	0,9	-	-
Predoziranje sedativima	-	0,0	-	0,0	1	1,1	-	0,0	-	0,0	-	0	3	2,6	1	0,6	-	0,0	-	-
Nesreće	3	3,9	4	4,5	5	5,3	7	6,4	9	7,4	9	7,2	6	5,2	12	7,3	8	6,9	6	6,7
Samoubojstvo	1	1,3	5	5,6	6	6,4	10	9,2	4	3,3	4	3,2	3	2,6	5	3,0	2	1,7	-	-
Ubojstvo	-	0,0	-	0,0	-	0,0	3	2,8	-	0,0	-	0	-	0,0	2	1,2	-	0,0	-	-
Otrovanje alkoholom	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0	-	0,0	1	0,6	-	0,0	-	-
Ostale bolesti	9	11,7	14	15,7	18	19,1	17	15,6	17	13,9	17	13,6	23	20,0	35	21,2	11	9,5	22	24,7
Nepoznato	6	7,8	-	0,0	6	6,4	12	11,0	6	4,9	6	4,8	11	9,6	2	1,2	5	4,3	-	-
UKUPNO	77	100,0	89	100,0	94	100,0	109	100,0	122	100,0	125	100,0	115	100,0	165	100,0	116	100,0	89	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Razvoj i unaprjeđenje sustava nadopune podataka toksikološkim analizama i obdukcijama umrlih osoba poboljšali su prikupljanje i kvalitetu podataka o umrlim osobama. Suradnja koja je započela prije nekoliko godina rezultirala je značajnim padom neutvrđenog sredstva predoziranja, tako je npr. u 2005. godini predoziranje nespecificiranim opijatima bilo uzrok smrti kod 39,2% osoba, u 2007. godini kod 22,4%, a u 2009. godini kod 8,9% osoba. Toksikološkim analizama umrlih osoba je utvrđeno da je heroin najčešća otkrivena ilegalna droga, a vrlo često se uz heroin konzumiraju i ostale psihoaktivne tvari kao što su benzodiazepini, metadon, kokain i alkohol.

Predoziiranje metadonom je u 2009. godini bilo uzrok smrti kod 17 (18,9%) osoba. **Postotak smrti od predoziranja metadonom je relativno stabilan u zadnjih pet godina te se kreće u rasponu od 12,7% do 18,9%.** Razlozi prisutnosti tog uzroka smrti mogu se tražiti u **ilegalnoj uporabi metadona, prekomjernim dozama liječenja, neprikladnoj uporabi ili smanjenoj opijatnoj toleranciji.**

Do sada u Hrvatskoj nije zabilježena ni jedna smrt povezana sa zluporabom buprenorfina, iako je u posljednjem izvješću EMCDDA istaknuto da je u Finskoj prisutan trend prema kojem je buprenorfin najčešće otkrivena tvar kod smrti uzrokovanih zluporabom droga, najčešće u kombinaciji sa sedativima ili alkoholom.

Broj osoba koje su umrle zbog predoziranja kokainom se postupno povećava, te su u 2009. godini zabilježena četiri slučaja predoziranja kokainom. Smrti povezane sa zluporabom kokaina je mnogo teže utvrditi nego one vezane uz opijate. Vrlo su rijetke smrti izravno uvjetovane predoziranjem kokainom i povezane s visokom dozom kokaina koja se utvrđuje toksikološkim analizama. S druge strane, smrti povezane sa zluporabom kokaina mogu nastati kao posljedica dugogodišnje zluporabe kokaina koja uzrokuje oštećenja kardiovaskularnog i neurološkog sustava (srčani i moždani udari). Prisutnost kokaina u tim smrtima nije uvijek utvrđena te stoga smrti povezane sa zluporabom kokaina često ostaju neprepoznate.

Tablica 21. Prosječne dobi umrlih zbog zluporabe psihoaktivnih droga

GODINA SMRTI	Prosječna dob u trenutku smrti - ukupno	Prosječna dob predoziranih osoba u trenutku smrti
2000.	29,5	27,8
2001.	30,1	28,4
2002.	30,3	29,0
2003.	30,5	28,6
2004.	31,3	29,5
2005.	32,2	31,7
2006.	33,4	30,2
2007.	32,9	31,8
2008.	33,4	32,0
2009.	35,8	33,6

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o prosječnoj dobi u trenutku smrti su u 2009. godini nastavili slijediti već prisutan trend u Hrvatskoj. Ovisnici su u trenutku smrti sve stariji. Tako je **prosječna dob** umrlih u prošloj godini bila 35,7 godina, dok su osobe kod kojih je

uzrok smrti bio predoziranje bile nešto mlađe, te su prosječno imale **33,5 godina**. Broj godina liječenja povezan s uzrokom smrti pokazuje da je udio predoziranja najveći između 6 i 10 godina liječenja (32,8%), slijede osobe koje su bile liječene

od 1-5 godina (31,3%) i osobe koje su bile liječene od 11-15 godina s udjelom 21,9%. U 2009. godini nije zabilježena nijedna smrt predoziranje osoba koje su bile liječene duže od 15 godina.

Ostale bolesti koje se najčešće navode kao uzrok smrti ovisnika su ponajprije povezane s dugogodišnjim uzimanjem psihoaktivnih droga kao što su kronični virusni hepatitis C, bolesti cirkulacijskog i dišnog sustava, bolesti jetara, sindrom ovisnosti o opijatima, te dobroćudne i zloćudne novotvorine.

Smrtnost osoba zbog ostalih bolesti najčešća je u razdoblju od 15 do 35 godina liječenja s udjelom od 54,5%, dok udio osoba liječenih od 1-5 godina iznosi 18,2%, te onih liječenih od 6-10 godina 27,3%.

U 2009. godini najzastupljeniji uzroci smrti od ostalih bolesti prema MKB-10 klasifikaciji su bile bolesti jetre (K70-K77) i bolesti cirkulacijskog sustava (I00-I99) s udjelom od 22,7%, zloćudne novotvorine (C00-C97) s udjelom od 18,2%, slijede kronični virusni hepatitis C (B18,2), sindrom ovisnosti o opijatima i bolesti dišnog sustava s udjelom od 9,1%, te dobroćudne novotvorine (D10-D36) s 4,5% i status epilepticus (G41.9) s udjelom od 4,5%.

Kao što je prije navedeno, 70,9% umrlih je prethodno bilo liječeno u sustavu zdravstva. Prosječna dužina liječenja iznosila je 9,1 godinu. Uzroci smrti prethodno liječenih pokazuju da su 33 osobe (51,6%) umrle od predoziranja nekim od opijata, dok su od ostalih bolesti povezanih sa zlouporabom droga umrle 22 osobe (34,4%).

Prema podacima o ostalim bolestima navedenim u uzroku smrti osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, najviše osoba (7 osoba, odnosno 31,8%) je umrlo od bolesti jetre, slijede bolesti cirkulacijskog sustava kod pet umrlih osoba (22,7%), zloćudne novotvorine kod četiri osobe (18,2%), sindrom ovisnosti o opijatima i bolesti dišnog sustava s po dva uzroka smrti, te jedna osoba koja je umrla zbog dobroćudne novotvorine.

Zaključak

Analiza podataka o osobama liječenim u zdravstvenom sustavu tijekom 2009. godine u Republici Hrvatskoj pokazuje da je stanje i dalje relativno stabilno. Broj i značajke liječenih osoba nisu se značajnije promijenili. U 2009. godini su na tretmanu u sustavu zdravstva **ukupno bile 7.733 osobe** (3% više u odnosu na 2008.), od kojih je **6.251 osoba** uzimala **opijate** (80,8%), a zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim sredstvima liječene su **1.482 osobe**, odnosno 19,2% liječenih. **Praćenje tijekom niza godina upućuje da je u sustavu liječenja ukupno sve više ovisnika o opijatima.** 2009. godine ih je bilo 80,8%, što je najviši udio u proteklih 10 godina. **Primjećuje se kako sve manje osoba dolazi zbog zlouporabe drugih droga.** Uočljiv je uzastopan pad prvi put liječenih osoba (13,9 posto u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje), dok se istodobno primjećuje porast broja liječenih, što znači da se „stari“ ovisnici više javljaju u tretman, a da je novih manje.

Prema podacima, **u sustav godišnje ulazi više neopijatskih nego opijatskih ovisnika.** Udio opijatskih ovisnika među onima koji su prvi put zatražili liječenje je 45,6 posto. Raspodjela liječenih osoba prema spolu nije se značajnije promijenila u 2009. godini u odnosu na prethodne godine, te većinu liječenih osoba čine muškarci (M:4,9;Ž:1). Prema dobnim skupinama postoji razlika između muškaraca i žena. Najviše muškaraca je u skupini od 30-34 godine starosti, dok su žene najbrojnije u mlađoj skupini od 25-29 godina.

Ovisnička populacija u Republici Hrvatskoj sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Prosječna dob liječenih osoba u 2009. bila je 31,1 godina. Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika (15-64 godine) po županijama, najviša stopa liječenih je u **Istarskoj županiji** (572,7). Slijede Zadarska (517,2), Grad Zagreb (420,9), Dubrovačko-neretvanska (381,2), Šibensko-kninska (347,0), Splitsko-dalmatinska (330,7) te Primorsko-goranska (308,2), dok su ostale županije niže od hrvatskog prosjeka.

Za čitavu Hrvatsku **stopa** liječenih ovisnika u odnosu na broj stanovnika u dobi od 15 do 64 godine iznosila je **258,9/100.000** stanovnika. Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i nejednaku raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Analiza za osobe koje su uzimale opijate pokazala je vrlo slične rezultate. Najvišu stopu imala je Istarska županija (529,0), zatim Zadarska (482,3), Šibensko-kninska (323,2), Grad Zagreb (317,3), Dubrovačko-neretvanska (316,4), Splitsko-dalmatinska (298,1) te Primorsko-goranska županija (289,9). Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 209,2.

Po Službama za prevenciju ovisnosti može se unutar ukupnog broja svih liječenih u 2009. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima, te broj opijatnih ovisnika koji su tijekom godine bili obuhvaćeni supstitucijom (održavanjem na Heptanonu, Subutexu ili Reviji), uključujući i one koji su na dugotrajnoj detoksikaciji metadonom. Za cijelu Hrvatsku udio tih osoba iznosi 62,0%.

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2009. godine liječeno je **1.149 osoba**.

Analiza podataka prema glavnom sredstvu ovisnosti pokazuje porast udjela osoba liječenih zbog zlouporabe opijata (80,8%). **Trend smanjenja** udjela osoba liječenih zbog zlouporabe **kanabinoida** se i dalje nastavlja. **U odnosu na 2008. godinu zabilježen je porast broja osoba liječenih zbog zlouporabe amfetamina. Heroinsku ovisnost postupno zamjenjuje kokainska i amfetaminska ovisnost, odnosno zlouporaba**, a to zahtijeva drugačiji pristup i zbrinjavanje tih osoba. Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi i dalje je najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 20-34 godine. **Upozoravajuće je registriranje 13 osoba mlađih od 14 godina koje su ušle u sustav liječenja – iako ih je najviše zbog marihuane, ima i onih koji koriste više droga ili benzodiazepine.** Adolescentna dob je

rizična za eksperimentiranje, ali iako se doticaji s drogom pomiču u sve mlađu dob, takve pojave moraju zahtijevati reakciju društva.

Liječeni zbog zlouporabe opijata najčešće kao prvo sporedno sredstvo uzimaju kanabinoide (1.162 osobe - 31,7%), zatim kokain (1.005 osoba - 27,4%). Prema načinu uzimanja droge u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena, **intravenozni način uzimanja je i dalje dominantan (55,1%).**

Prema podatcima o liječenju svih osoba, 84,0% liječenih zbog zlouporabe opijata su bili na nekom obliku farmakoterapije.

Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od 16 godina.

Broj godina od prvog uzimanja nekog sredstva do dolaska na liječenje je već nekoliko godina gotovo nepromijenjen (oko 10 godina). Liječeni zbog uzimanja psihoaktivnih sredstava kao **glavni povod uzimanja** navode utjecaj vršnjaka ili partnera, znatiželju, zabavu, psihološke probleme, dosadu, probleme u obitelji i školi, te želju za samopotvrđivanjem. Prema izjavama liječenih osoba, **većina roditelja je za problem ovisnosti doznala nakon nekoliko godina.**

U razdoblju od 2002. do 2009. godine broj hepatitis B i hepatitis C pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend.

Prema preliminarnim podatcima, u Hrvatskoj je 2009. godine **89 osoba umrlo** od uzroka povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga (23,3 posto manje nego u 2008.). Broj umrlih osoba od 2007. godine je u padu. **71,1% umrlih osoba bilo je prethodno liječeno u zdravstvenom sustavu**, dok je za 26 osoba ili 28,9% uzrok smrti bio ujedno i prva evidencija o zlouporabi psihoaktivnih droga.

Analizom podataka o uzroku smrti razvidno je da su 2009. godine kao i ranijih godina predoziranja vodeći uzrok smrti kod ovisnika.

3.	Udruge i terapijske zajednice
-----------	--------------------------------------

3.1. TERAPIJSKE ZAJEDNICE I DOMOVI SOCIJALNE SKRBI ZA OVISNIKE

U Republici Hrvatskoj postoji 8 terapijskih zajednica s 32 terapijske kuće koje djeluju i rade kao udruge, te pružaju tretman i psihosocijalnu rehabilitaciju ovisnicima o drogama kao udruge ili religijske zajednice u sklopu humanitarne djelatnosti ili su ustrojene i registrirane kao terapijske zajednice i domovi socijalne skrbi za ovisnike sukladno zakonskim propisima iz područja socijalne skrbi.

Terapijske zajednice koje djeluju kao udruge i religijske zajednice su:

- REMAR ESPANA
- ZAJEDNICA MONDO NUOVO
- ZAJEDNICA PAPA IVAN XXIII.
- UDRUGA SAN LORENZO - ZAJEDNICA CENACOLO
- RETO CENTAR – PRIJATELJ NADE.

Terapijske zajednice koje su ustrojene i djeluju kao terapijske zajednice i ustanove socijalne skrbi za ovisnike sukladno propisima iz područja socijalne skrbi su:

- DOM ZA OVISNIKE - ZAJEDNICA SUSRET
- DOM ZA OVISNIKE ĐURMANEC KRAPINA
- Terapijska zajednica NE-OVISNOST, VRBICA KOD OSIJEKA.

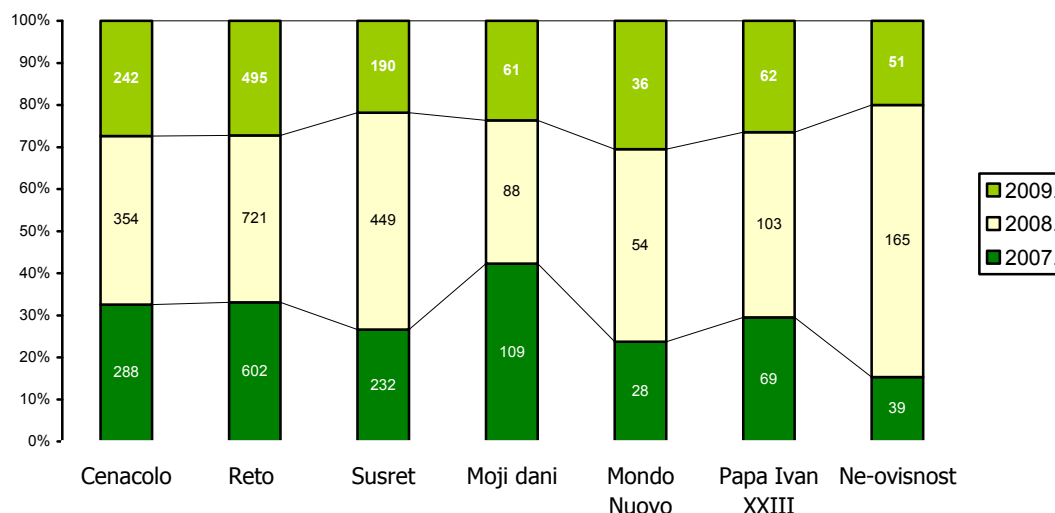
Terapijske zajednice provode programe odvikavanja od ovisnosti o drogama i drugih psihoaktivnih sredstava, programe psihosocijalne rehabilitacije i resocijalizacije, savjetovanja obitelji, radno-okupacijske aktivnosti svojih korisnika, organiziraju grupe samopomoći obitelji korisnika, organiziraju razne edukativno-promidžbene aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti te sudjeluju kao posrednici pri upućivanju ovisnika na tretman u terapijske zajednice koje se nalaze u inozemstvu.

Ukupan broj ovisnika koji su se nalazili na odvikavanju i rehabilitaciji u

terapijskim zajednicama u 2009. godini bio je **1.137**, od kojih 884 muškarca i 253 žene, što je do sada najmanji broj od 2005. godine, a u odnosu na 2008. predstavlja pad **za 11,7 posto**, dok u usporedbi s 2007. za 16,8 posto. Naime, tijekom 2008. u terapijskim zajednicama se odvikavalo ukupno 1.288 ovisnika, od toga 1.082 muškarca i 206 žena, a tijekom 2007. godine u terapijskim zajednicama na odvikavanju od ovisnosti bilo je 1.367 osoba, od toga 1.146 muških ovisnika i 221 žena ovisnica. Kao i prijašnjih godina, najveći broj osoba na odvikavanju i rehabilitaciji u terapijskim zajednicama i dalje čine muškarci s udjelom od 71,4 posto, a udio žena koje su na odvikavanju u terapijskim zajednicama iznosi 28,6 posto. Nadalje, prema podacima terapijskih zajednica, **broj novopridošlih ovisnika** u terapijskim zajednicama u 2009. godini bio je **544**, što u odnosu na 2008. kada je bilo 646 novopridošlih ovisnika predstavlja **smanjenje za 15,8 posto**, a u usporedbi s 2007. smanjenje za 7,2 posto.

Važno je napomenuti da u navedenom trogodišnjem razdoblju podatke o broju ovisnika koji su bili u tretmanu njihovih terapijskih zajednica dostavlja 7 terapijskih zajednica, te se navedeni broj ovisnika koji su bili u tretmanu terapijskih zajednica ne može smatrati konačnim i potpunim.

Grafički prikaz 15. Broj ovisnika u tretmanu TZ-a (2007.- 2009.)

Izvor podataka: Terapijske zajednice

Također, dostavljeni podatci od terapijskih zajednica ne mogu se provjeriti, te je na njih potrebno gledati samo kao na okvirni pokazatelj o broju ovisnika na odvikavanju u terapijskim zajednicama, a ne kao na konačne epidemiološke podatke. U proteklom razdoblju uočen je problem neadekvatnog i nepotpunog izvješćivanja od strane terapijskih zajednica čime je u značajnoj mjeri onemogućeno adekvatno praćenje trendova zlouporabe droga i problema ovisnosti u Hrvatskoj.

Potrebno je istaknuti kako je obveza terapijskih zajednica da dostavljaju podatke Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo propisana Zakonom o suzbijanju zlouporabe droga, člankom 48. ali i novim [Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući](#) (Narodne novine br. 64/2009), koji je u lipnju 2009. na temelju izmjena Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (NN br.7/07) donio ministar zdravstva i socijalne skrbi.

Također i na sastancima Stručnog savjeta Ureda raspravljalo se o problemima s kojima se domovi za ovisnike i terapijske zajednice susreću pri prilagodbi standardima propisanim u navedenom Pravilniku, ali i drugim pitanjima

vezanim za njihovu buduću integraciju u socijalni i zdravstveni sustav, kao što su: izmjene i dopune mreže domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi koju obavljaju terapijske zajednice, pitanje financiranja terapijskih zajednica i domova socijalne skrbi, organiziranje ciljane i interdisciplinarne edukacije za sve stručne radnike i terapeute u domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama, te druga pitanja vezana za integriranje programskih i etičkih standarda rada u terapijskim zajednicama nužnih pri tretmanu i rehabilitaciji ovisnika o drogama.

Kao što je vidljivo iz *Tablice 22.*, najveći broj ovisnika i konzumenata droga na odvikavanju od ovisnosti bio je u terapijskoj zajednici Reto Centar - Prijatelji nade (ukupno 495 osoba) koja ima 7 terapijskih kuća u Hrvatskoj, zatim u terapijskoj zajednici San Lorenzo Zajednica Cenacolo (242 osobe) koja ima 8 terapijskih kuća u Hrvatskoj, Domu za ovisnike Zajednice Susret (190 osoba) koja ima 4 terapijske kuće, odnosno podružnice, te u terapijskoj zajednici Papa Ivan XXIII. koja također ima 4 terapijske kuće (62 osobe). Terapijska zajednica Ne-ovisnost ima jednu terapijsku kuću i u njoj se liječila 51 osoba, a u Domu za ovisnike Đurmanec, koja također ima jednu terapijsku kuću, liječila se 61 osoba. Iz *Tablice 23.* vidimo da su pojedine terapijske zajednice upućivale ovisnike i na liječenje u terapijske zajednice u inozemstvo te je

Tablica 22. Broj opijatskih ovisnika, te ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu TZ-a i broj novopridošlih u 2009. godini

	Broj opijatskih ovisnika	Broj novopridošlih opijatskih ovisnika	Broj ovisnika i konzumenata ostalih droga	Broj novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga	SVEUKUPNO U TRETMANU	Od toga novo-pridošlih
Moji dani - Dom za ovisnike Đurmanec	37	3	20	1	61	4
San Lorenzo – Zajednica Cenacolo	154	88	0	0	242	88
Dom za ovisnike Zajednica Susret	73	115	1	1	190	116
Zajednica Mondo Nuovo	16	15	2	3	36	18
Zajednica Reto Centar – Prijatelj nade	236	249	5	5	495	254
Zajednica Pape Ivana XXIII.	40	22	0	0	62	22
Ne-ovisnost	8	10	1	32	51	42
SVEUKUPNO	564	502	29	42	1.137	544

Izvor podataka: Terapijske zajednice

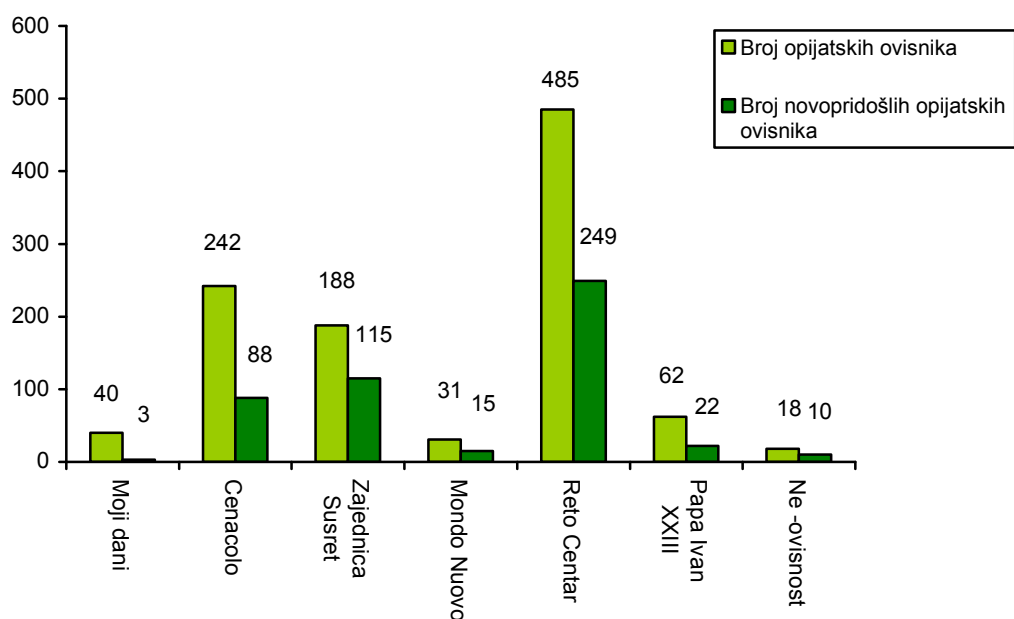
ukupno od terapijskih zajednica u inozemstvo upućena 71 osoba.

Važno je istaknuti da ovisnike na liječenje u inozemstvo, izuzev terapijskih zajednica, upućuju i udruge i to: Udruga roditelja „San Patrignano“ Split - 17 osoba, Udruga za pomoć obitelji ovisnika UPO Zagreb - 7 osoba, Udruga Novi život Split - 20 osoba i Udruga Porat Zadar - 2 osobe, te je sveukupan broj osoba

upućenih na tretman u terapijske zajednice u inozemstvo bio **117**.

S obzirom da je u 2008. godini na odvikavanje u terapijske zajednice u inozemstvo bilo upućeno 130 osoba, vidimo da se broj ovisnika koji su posredovanjem udruga za suzbijanje zlouporabe droga i terapijskih zajednica upućeni na tretman u inozemstvo u 2009. godini u odnosu na 2008. **smanjio za 10 posto**.

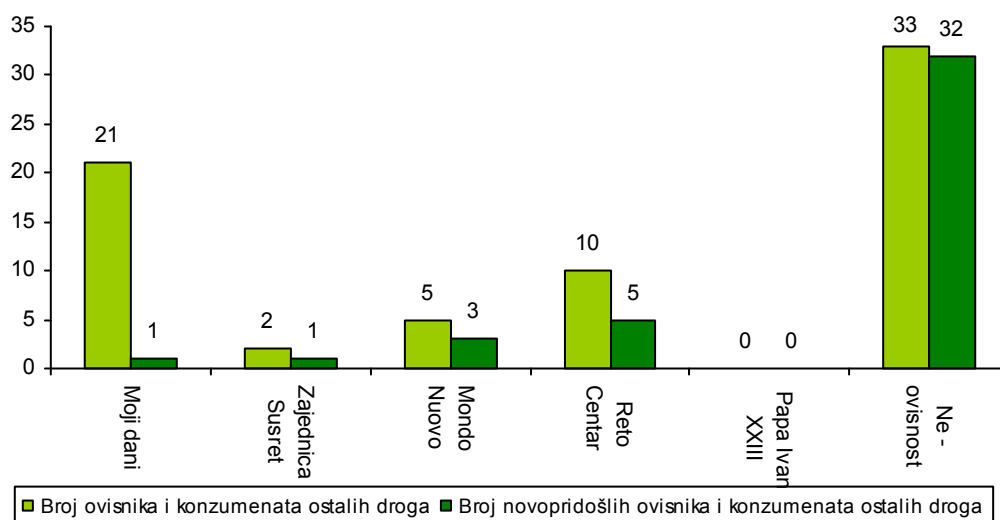
Grafički prikaz 16. Broj opijatskih ovisnika u tretmanu terapijskih zajednica i broj novopridošlih opijatskih ovisnika (2009.)

Izvor podataka: Terapijske zajednice

Grafički prikaz 17.

Broj ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu terapijskih zajednica i broj novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga (2009.)

Izvor podataka: Terapijske zajednice

Tablica 23.

Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo i broj obitelji s kojima je obavljen savjetodavni razgovor ili im je pružena kakva druga psihosocijalna pomoć

Naziv udruge ili terapijske zajednice	Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo		Ukupno	Broj obitelji s kojima je obavljen savjetodavni razgovor ili im je pružena kakva druga psihosocijalna pomoć
	Muškarci	Žene		
Zajednica „Ne ovisnost“	0	0	0	51
Zajednica „Mondo Nuovo“	6	0	6	100
Dom za ovisnike „Zajednica Susret“	0	0	0	517
Dom za ovisnike „Moji dani“	0	0	0	103
Udruga San Lorenzo -Zajednica Cenacolo	20	17	37	242
Reto centar-Prijatelj nade	12	0	12	60
Udruga „Nada“	0	0	0	51
Udruga „Zajedno idemo dalje“	0	0	0	90
Udruga „Deda“	0	0	0	607
Udruga „Porat“	1	1	2	60
Udruga „Pet+“	0	0	2	4
Udruga „Novi život“	17	3	20	9
Udruga „UPO“	3	4	7	52
Udruga roditelja „Zajednica Susret“ - Rijeka	0	0	0	91
Udruga „Osmijeh“	0	0	0	82
Udruga roditelja „San Patrignano“	12	5	17	57
Centar za duhovnu pomoć	0	0	0	90
Udruga „Terra“	0	0	0	90
Papa Ivan XXIII.	11	5	16	150
Ukupno	82	35	117	2.506

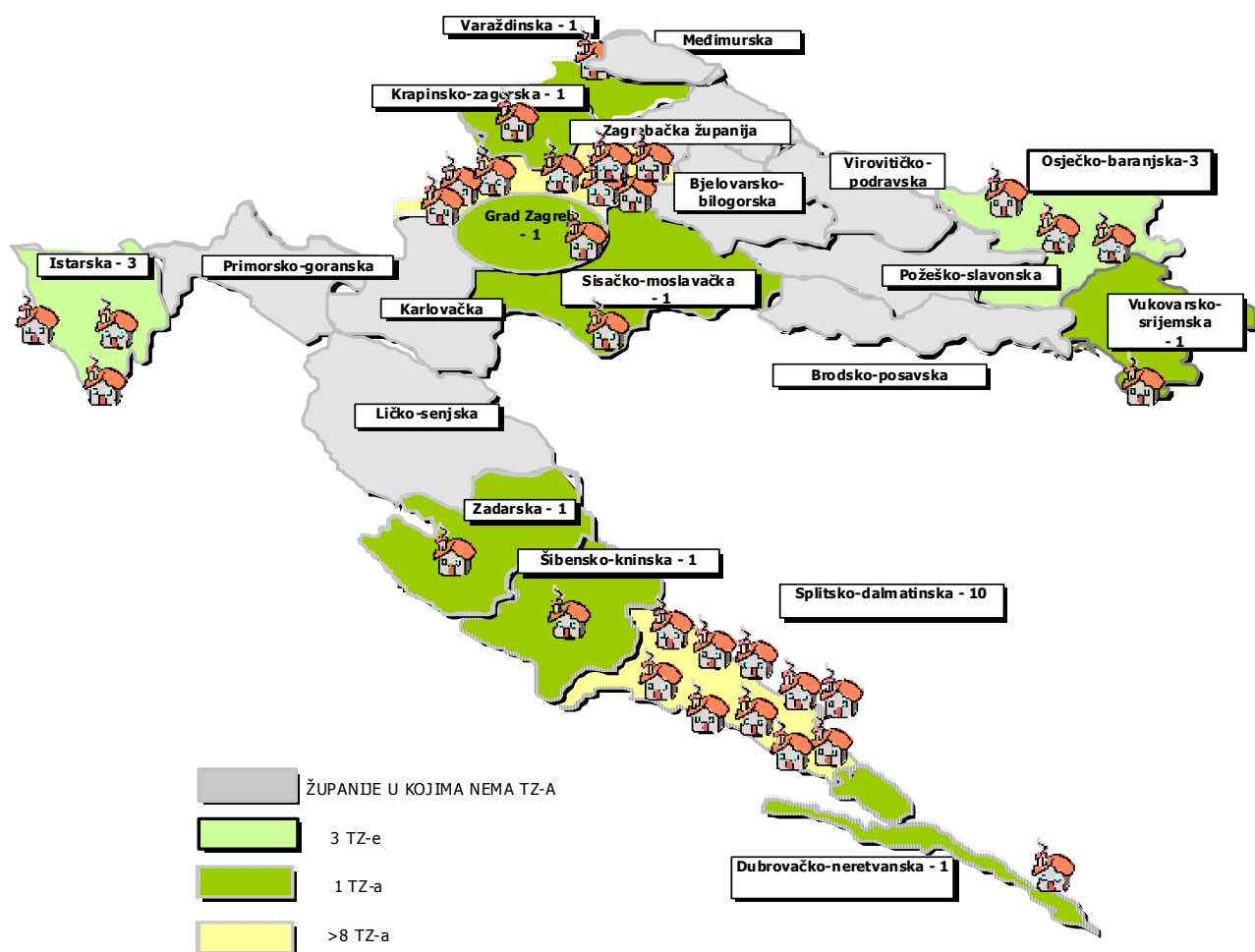
Izvor podataka: Udruge za suzbijanje zlouporabe droga i terapijske zajednice

Tablica 24. Naziv terapijske zajednice, broj terapijskih kuća i županijska rasprostranjenost terapijskih kuća

Naziv terapijske zajednice	BROJ KUĆA		ŽUPANIJA	MJESTO/GRAD
RETO CENTAR - PRIJATELJI NADE	3		Zagrebačka	<ul style="list-style-type: none"> Sesvete Velika Gorica (2)
	1		Grad Zagreb	<ul style="list-style-type: none"> Zagreb
	3		Splitsko-dalmatinska	<ul style="list-style-type: none"> Klis Split Solin
SAN LORENZO - ZAJEDNICA CENACOLO	2		Zagrebačka	<ul style="list-style-type: none"> Vrbovec (2)
	1		Varaždinska	<ul style="list-style-type: none"> Varaždin
	1		Zadarska	<ul style="list-style-type: none"> Biograd
	1		Splitsko-dalmatinska	<ul style="list-style-type: none"> Ugljane
	1		Istarska	<ul style="list-style-type: none"> Novigrad
	1		Sisačko-moslavačka	<ul style="list-style-type: none"> Letovanić
	1		Vukovarsko-srijemska	<ul style="list-style-type: none"> Šarengrad
REMAR ESPANA	3		Zagrebačka	<ul style="list-style-type: none"> Prigorje Brdovečko Donja Zelina Zaprešić
	2		Istarska	<ul style="list-style-type: none"> Pula Pazin
ZAJEDNICA PAPA IVAN XXIII	4		Splitsko-dalmatinska	<ul style="list-style-type: none"> Vrgorac (Veliki Prolog, Gornji Orah) Hrvace Nova Sela
	1		Dubrovačko-neretvanska	<ul style="list-style-type: none"> Metković
ZAJEDNICA SUSRET	2		Splitsko-dalmatinska	<ul style="list-style-type: none"> Čiovo, Cista Velika
	2		Osječko-baranjska	<ul style="list-style-type: none"> Ivanovac (Okučani) Paučje (Đakovo)
DOM ZA OVISNIKE ĐURMANEC	1		Krapinsko-zagorska	<ul style="list-style-type: none"> Krapina
COMUNITA MONDO NUOVO	1		Šibensko-kninska	<ul style="list-style-type: none"> Kistanje
NE-OVISNOST	1		Osječko-baranjska	<ul style="list-style-type: none"> Vrbica kod Osijeka
UKUPNO	32 			

Slika 2.

Teritorijalna rasprostranjenost terapijskih kuća u RH

3.2. UDRUGE KOJE SE BAVE SUZBIJANJEM ZLOUPORABE DROGA

Suradnja s organizacijama civilnog društva u provođenju programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, razvijanje oblika institucionalnog i izvaninstitucionalnog komuniciranja te povezivanje na svim razinama, jedna je od osnovnih zadaća Ureda za suzbijanje zlouporabe droga i drugih mjerodavnih tijela državne uprave. Shodno tome, Ured je tijekom 2009. godine nastavio suradnju s organizacijama civilnog društva koje provođenjem programa prevencije, resocijalizacije, edukacijom, savjetovanjima, programima smanjenja štete i općenito radom s mladima pridonose suzbijanju zlouporabe droga i prevenciji ovisnosti. U vezi s tim, u suradnji s predstavnicima udruga na zajedničkim sastancima definiraju se prioriteti javnog natječaja za dodjelu financijskih sredstava udrugama, te se krajem godine za sljedeću godinu raspisuje Javni natječaj za dodjelu financijskih sredstava iz Državnog proračuna na poziciji Ureda udrugama koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga. Natječajni postupak se provodi sukladno Kodeksu pozitivne prakse poštujući propisane rokove i transparentnost dodjele financijskih potpora. Također, Ured kao koordinativno stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske organizira sastanke i s drugim tijelima državne uprave koja financiraju udruge koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga i prevencije ovisnosti, na kojima se definiraju prioriteti javnog natječaja svakog pojedinog tijela državne uprave sukladno prioritetima Nacionalne strategije i Akcijskog plana, a kako bi se izbjeglo preklapanje financiranja i omogućila pokrivenost financiranja svih područja smanjenja potražnje droga, od prevencije ovisnosti do resocijalizacije ovisnika.

Ured je u ožujku 2009. na temelju javnog natječaja i odluke predstojnika Ureda dodijelio financijska sredstva udrugama koje provode programe prevencije ovisnosti i/ili pružaju pomoć u resocijalizaciji liječenim

ovisnicima u ukupnom iznosu 1.401.500,00 kuna.

Za projekte udruga koji su financirani iz sredstava Državnog proračuna na poziciji Ureda u 2009. godini izvršena je redovita programska i financijska evaluacija. Ured je sufinancirao udruge koje uglavnom provode programe usmjerene na rizične skupine djece i mladih te rano otkrivanje rizičnih skupina i razvijanje ciljanih preventivnih programa za te skupine, kao i na rano otkrivanje i tretman konzumenata droga kako bi se spriječilo da eksperimentiranje s drogama preraste u ovisnost, zatim preventivno-edukacijske programe/projekte usmjerene na učenike i njihove obitelji, nastavnike, učitelje, odgojitelje i ostale relevantne subjekte u zajednici s ciljem podizanja razine znanja i svijesti učenika, roditelja, nastavnika i cjelokupne javnosti o štetnosti i utjecaju droga i ostalih sredstava ovisnosti, te projekte usmjerene na resocijalizaciju ovisnika o drogama kao što su: pomoć ovisnicima pri doškolovanju, prekvalifikaciji i privremenom ili trajnom zapošljavanju, ali i druge oblike društvene reintegracije liječenih ovisnika kao što su savjetovanje o ostvarivanju socijalnih prava, uključivanje u kulturno-zabavne i športske aktivnosti, pomoć pri zaposlenju, stanovanju i slično.

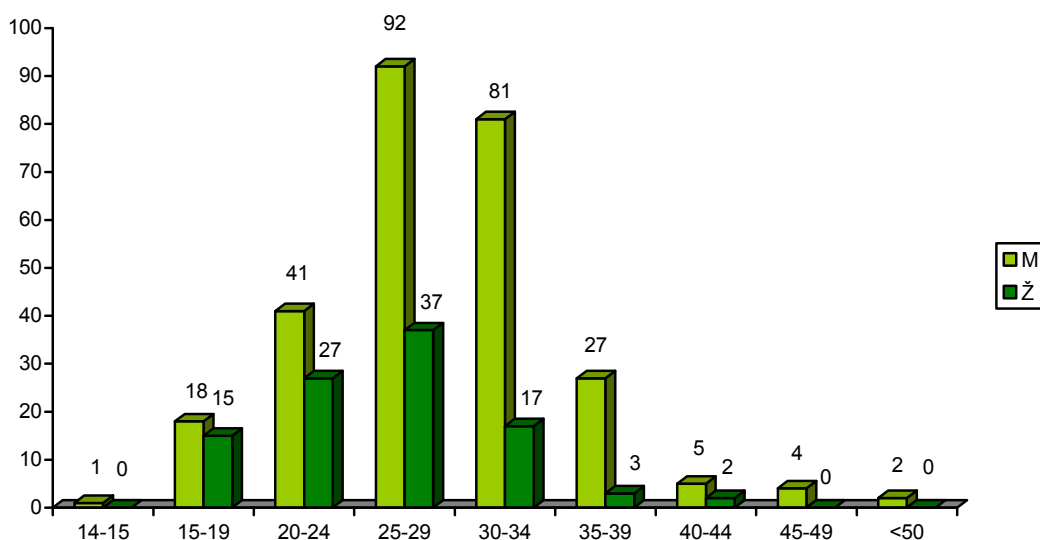
Osim navedenog, Ured je tijekom 2009. godine provodio i druge oblike suradnje s organizacijama civilnog društva. Predstavnici organizacija civilnog društva redovito su kao članovi različitih radnih skupina bili uključeni u izradu programa koji su u djelokrugu Ureda. Također su imenovani kao članovi u Stručni savjet Ureda. Kroz kontinuiranu suradnju Ureda s udrugama i županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga poticalo se umrežavanje i bolja koordinacija udruga koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga u provedbi mjera i programa.

Pri Uredu je ustrojena informatička baza podataka u koju se redovito unose podatci o projektima koje Ured financira, kao i rezultati financijske i programske evaluacije o provedbi financiranih projekata.

Važno je istaknuti da projekte/programme organizacija civilnog društva koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga i prevencije ovisnosti, osim Ureda, na temelju javnih natječaja financiraju i druga tijela državne uprave i to: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji,

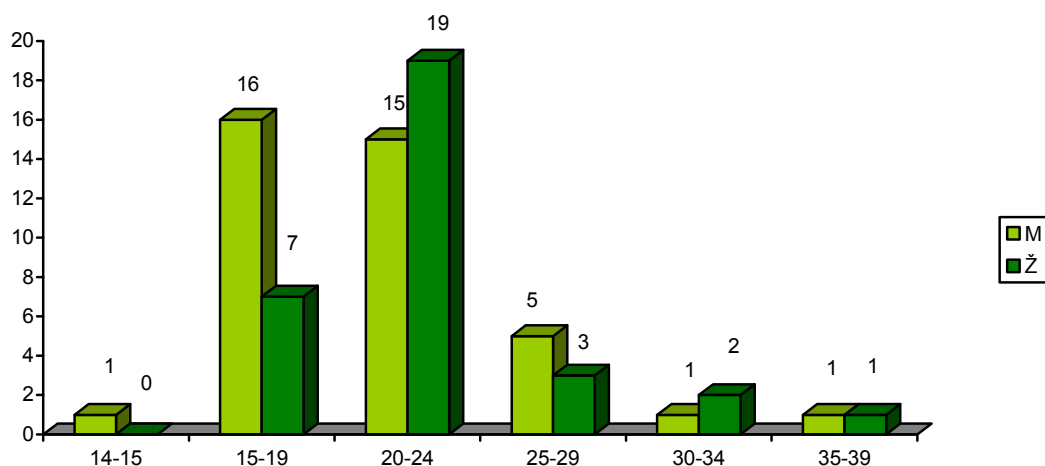
branitelja i međugeneracijske solidarnosti te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a sredstva za financiranje projekata i programa udruga za suzbijanje zlouporabe droga osiguravaju se iz državnog proračuna i prihoda od igara na sreću.

Grafički prikaz 18. Dobna i spolna struktura opijatskih ovisnika u tretmanu udruga tijekom 2009.

Izvor podataka: Udruge za suzbijanje zlouporabe droga

Grafički prikaz 19. Dobna i spolna struktura ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruga tijekom 2009.

Izvor podataka: Udruge za suzbijanje zlouporabe droga

Prema podacima koje je prikupio Ured, udruge su u 2009. godini pružile neki od oblika pomoći za ukupno **453** ovisnika i povremena konzumenta. Od tog broja najviše je pomoć pružena opijatskim ovisnicima, ukupno **372** opijatska ovisnika od kojih su 102 novopridošla. Broj obitelji ovisnika kojima su udruge i terapijske zajednice u 2009. godini pružile savjetodavnu pomoć je 2.506, te je u pogledu pružanja pomoći obiteljima ovisnika i konzumenata droga došlo do neznatnog smanjenje od 7,5 posto u odnosu na 2008. godinu kada je savjetodavnu pomoć dobilo **2.710** obitelji.

U odnosu na 2008. godinu, kada su udruge pružile neki od oblika pomoći i tretmana za 1.777 ovisnika, došlo je do **značajnog smanjenja** broja ovisnika kojima su udruge pružile neki od oblika pomoći za **74,5 posto**. Međutim, uzme li se u obzir da je od ukupno 27 projekata udruga koje je financirao Ured u 2009. godini, njih 16

odnosilo se na resocijalizaciju ovisnika o drogama i uključivalo je izravan rad s ovisnicima i njihovim obiteljima, a 11 projekata bilo je usmjereno na prevenciju ovisnosti (univerzalnu i selektivnu) u sklopu kojih nije bio predviđen izravan rad s ovisnicima i konzumentima droga, ovo smanjenje nije pokazatelj manjeg rada i djelovanja udruga na području suzbijanja zlorabe droga i prevencije ovisnosti u odnosu na godinu prije, nego većeg usmjerenja pojedinih udruga na preventivne aktivnosti. Također, treba istaknuti i problem nedostavljanja podataka od udruga, te je u 2009. godini samo 12 udruga dostavilo podatke o broju osoba i oblicima pomoći koje su pružale ovisnicima, konzumentima droga i njihovim obiteljima, za razliku od 2008. godine kada je te podatke dostavilo ukupno 20 udruga.

Tablica 25. Ukupan broj osoba u tretmanu udruga, te broj novopridošlih osoba u 2009.

UDRUGA	Ukupno U tretmanu	Opijatski tip	Novopridošli opijatski		Ne-opijatski tip	Novopridošli ne-opijatski	
Nada	14	7	0	0,0 %	7	0	0,0 %
Zajedno idemo dalje	46	44	26	59,1 %	2	0	0,0 %
Let	91	45	0	0,0 %	46	0	0,0 %
Porat	25	25	0	0,0 %	0	0	0,0 %
Pet +	6	5	0	0,0 %	1	0	0,0 %
Novi život	33	33	22	66,6 %	0	0	0,0 %
UPO	29	29	0	0,0 %	0	0	0,0 %
Udruga roditelja „Zajednica Susret“ Rijeka	28	22	0	0,0 %	6	4	66,6 %
Osmijeh	33	31	11	35,5 %	2	1	50,0 %
Udruga roditelja „San Patrignano“	30	19	13	68,4 %	11	10	90,9 %
Centar za duhovnu pomoć	3	0	0	0,0 %	3	3	100,0 %
Terra	115	112	30	26,8 %	3	2	66,6 %
Ukupno	453 (100%)	372	102	27,4 %	81	20	24,7 %

Zaključak

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu, te s obzirom na sverastuću pojavu ovisnosti o drogama i zlouporabu droga u Republici Hrvatskoj, potrebno je posebno istaknuti značaj suradnje državnih institucija i organizacija civilnog društva na provođenju mjera smanjenja potražnje droga kako bi se unaprijedila provedba tih mjera.

Slijedom iznesenih podataka o radu terapijskih zajednica i udruga koje se bave suzbijanjem zlouporabe droga, razvidno je da udruge i terapijske zajednice provode kvalitetne i raznovrsne programe koji su usmjereni na prevenciju ovisnosti, rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika, rad s obitelji, ali i programe koji su usmjereni na smanjenje štetnih posljedica konzumiranja droga kako za pojedinca i obitelj, tako i za društvo u cjelini. Međutim i dalje postoji potreba ulaganja dodatnih napora usmjerenih na poboljšanje kvalitete usluga i programa koji se provode u civilnom sektoru kako bi se ostvarile neke od ključnih smjernica sveukupne nacionalne politike na području suzbijanja zlouporabe droga koje proizlaze iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu, posebice u pogledu prevencije ovisnosti, ali i rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika.

Jedno od ključnih pitanja i dalje je unaprjeđenje kvalitete tretmana i psihosocijalne rehabilitacije u terapijskim zajednicama, stručnih i etičkih načela rada u njima te stvaranje mreže terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj koja će biti dio cjelokupnog zdravstvenog i socijalnog sustava skrbi o ovisnicima o drogama. U 2009. godini je primijećeno da je kvaliteta usluga i tretmana u postojećim terapijskim zajednicama znatno poboljšana i u velikoj mjeri usklađena s [Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma](#)

[socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući](#) (Narodne novine br. 64/2009.), koji je u lipnju 2009. donio ministar zdravstva i socijalne skrbi. Važno je napomenuti da je rok prilagodbe na standarde u navedenom Pravilniku dvije godine te je za očekivati da će prilagodba terapijskih zajednica navedenim uvjetima dovesti do daljnjeg unapređenja usluga tretmana u terapijskim zajednicama i domovima za ovisnike, kao i da će se u idućem razdoblju unaprijediti cjelokupni sustav za tretman ovisnosti o drogama.

Kako bi se pronašla najbolja rješenja za integraciju terapijskih zajednica u socijalni i zdravstveni sustav, u sljedećem razdoblju potrebno je redefinirati mrežu terapijskih zajednica na način da se utvrde potrebni smještajni kapaciteti za područje Republike Hrvatske, izrade standardi kvalitete programa psihosocijalne rehabilitacije u domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama, izrade i provedu programi edukacije za terapeute te razmotri pitanje financiranja terapijskih zajednica i utvrdi dinamika ugovaranja usluga između Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i terapijskih zajednica i domova za ovisnike.

U odnosu na ostale udruge koje provode programe i projekte smanjenja potražnje droga, potrebno je promijeniti dosadašnju praksu financiranja tako da se utvrdi koje programe i projekte treba financirati iz državnog proračuna, a koje iz županijskog, gradskog ili općinskog proračuna, te utvrditi koje su udruge iz područja prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga od nacionalnog značaja i za koje treba osigurati kontinuitet u financiranju. U tom smislu, sve programe koji se realiziraju u kontinuitetu, a proglašeni su potrebnim od državne ili lokalne razine, potrebno je financirati putem višegodišnjeg ugovaranja, a projekte koji se ostvaruju u kraćem razdoblju financirati putem godišnjih natječaja.

Također, u cilju poboljšanja izvješćivanja o projektima i programima koje provode udruge, potrebno je na nacionalnoj razini ustrojiti informatičku bazu projekata koja će

obuhvatiti sve postojeće programe, projekte i aktivnosti u području smanjenja potražnje kako bi se dobio jasan uvid u pokrivenost pojedinih područja te posebno prevencije ovisnosti, kao i u utrošena financijska sredstva po tim područjima. U sklopu navedene baze podataka, usporedo je potrebno razvijati bazu evaluiranih projekata koji udovoljavaju kriterijima EDDRA³ baze podataka EMCDDA kako bi se osigurao uvid u najbolje prakse u Republici Hrvatskoj. Također, nužno je osigurati evaluaciju i nadzor nad realizacijom projekata i programa koje provode udruge u ovom području.

U provođenju svojih programa udruge se susreću i s problemima od kojih se mogu izdvojiti problemi suradnje s državnim institucijama, problem edukacije djelatnika udruga i volontera, problemi vezani za financiranje, nedovoljna interakcija javnog i civilnog sektora te drugi problemi vezani za status udruga u društvu i njihovo djelovanje.

Stoga je veću pozornost potrebno usmjeriti na očuvanje i razvijanje suradnje državnih organizacija i udruga na provođenju programa smanjenja potražnje droga, redovito financiranje udruga, te omogućavanje sudjelovanja predstavnika udruga u koordinativnim tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini, kao i sudjelovanja predstavnika udruga u planiranju i izradi strateških dokumenata i zakonskih prijedloga iz područja suzbijanja zlouporabe droga.

³ EDDRA predstavlja višjejezični on-line informacijski sustav za prikupljanje informacija o najboljim praksama EU-a u području smanjenja potražnje droga, osigurava detaljni pregled evaluacije programa prevencije, liječenja i smanjenja štete u EU, te promiče razmjenu stručnih mišljenja i iskustava, a zamišljen je i kao pomoć stručnjacima i tijelima zaduženim za izradu politike u planiranju i provođenju kvalitetnih intervencija kao odgovor na problematiku droga.

4.	Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za županije
----	--

UVOD

Stanje raširenosti zlouporabe droga u pojedinoj županiji ovisi o socio-demografskim karakteristikama stanovništva, stupnju gospodarskog razvitka, zaposlenosti stanovništva, dostupnosti droge i drugim značajkama. Gospodarski i socijalni razvitak pojedine regije, ali i društvena pozornost koja se posvećuje ovom problemu, posebice vrsta i kvaliteta programa prevencije ovisnosti koji se provode u pojedinim sredinama, umnogome utječu na stupanj raširenosti zlouporabe droga u pojedinim sredinama.

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i nejednaku raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Za čitavu Hrvatsku stopa je u 2009. godini iznosila 258,9/100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine. U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika viši je od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (572,7), zatim Zadarska (517,2), Grad Zagreb (420,9), Dubrovačko-neretvanska (381,2), Šibensko-kninska (347,0), Splitsko-dalmatinska (330,7) te Primorsko-goranska (308,2). Ostale županije su niže od hrvatskog prosjeka. Kako su navedeni podatci iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama treba uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. U pogledu kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga i broja zapljena droga podatci govore da su županije koje imaju najveću stopu liječenih ovisnika ujedno i županije u kojima je bio najveći broj zapljena droga, ali tu također postoje određene iznimke.

Primjerice, prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova najveći broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga prisutan je na razini djelokruga Policijske uprave zagrebačke koja obuhvaća Grad Zagreb i

Zagrebačku županiju (1.326 kaznenih prijava), zatim Istarske županije (1.074), Primorsko-goranske županije (810), Splitsko-dalmatinske županije (734), Dubrovačko-neretvanske županije (548), Vukovarsko-srijemske (323), Šibensko-kninske (284), Osječko-baranjska (274), dok je Zadarska županija s 265 kaznenih djela tek na 9. mjestu iako je prema stopi liječenih ovisnika već dugi niz godina na prvom ili drugom mjestu.

Uočljivo je da je prema podacima MUP-a visoka prisutnost kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga i u županijama koje su po broju liječenih ovisnika, odnosno stopi liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika, znatno ispod hrvatskog prosjeka.

Tako je velika prisutnost kaznenih djela zabilježena na području Koprivničko-križevačke županije (252) koja je prema stopi liječenih ovisnika već dugi niz godina ispod hrvatskog prosjeka (83,2 osobe na 100.000 stanovnika), ali i u Ličko-senjskoj županiji koja u prosjeku ima najnižu stopu liječenih ovisnika - 63,6 osoba na 100.000 stanovnika, a u 2009. u toj županiji su bila 192 kaznena djela vezana za zlouporabu droga.

Najveći broj zapljena ponovno se bilježi na razini Policijske uprave zagrebačke (1.091), zatim Istarske županije (805), Splitsko-dalmatinske (655), Primorsko-goranske (602), Dubrovačko-neretvanske (445), te Zadarske (253).

Podatci prikazani u tablicama (zapljene i kaznena djela) potvrđuju tezu mnogih istraživanja da je svakako najznačajniji društveni čimbenik za pojavu ovisnosti njezina sve veća dostupnost.

Međutim, ohrabruje podatak koji je vidljiv iz prikazanih tablica da je u 2009. godini u odnosu na 2008. godinu u većini županija došlo do značajnog smanjenja evidentiranih kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga na temelju članka 173. Kaznenog zakona, ali i do smanjenja broja zapljena droga.

Tablica 26. Broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga po županijama

USTROJSTVENA JEDINICA	Odnos broja kaznenih djela za razdoblje		%
	01.01.-31.12. 2008.	01.01.-31.12. 2009.	
Zagrebačka	1.246	1.326	6, 42
Primorsko-goranska	854	810	- 5, 15
Splitsko-dalmatinska	885	734	- 17, 06
Osječko-baranjska	310	274	- 11, 61
Istarska	1.630	1.074	- 34, 11
Zadarska	244	265	8, 61
Šibensko-kninska	303	284	- 6, 27
Dubrovačko-neretvanska	500	548	9, 60
Vukovarsko-srijemska	299	323	8, 03
Međimurska	72	78	8, 33
Varaždinska	144	147	2, 08
Brodsko-posavska	164	166	1, 22
Virovitičko-podravska	199	88	- 55, 78
Koprivničko-križevačka	367	252	- 31, 34
Ličko-senjska	182	192	5, 49
Karlovačka	116	122	5, 17
Sisačko-moslavačka	130	142	9, 23
Požeško-slavonska	37	68	83, 78
Krapinsko-zagorska	110	81	- 26, 36
Bjelovarsko-bilogorska	90	89	- 1, 11
UKUPNO	7.882	7.063	- 10, 39

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 27. Zapljene droge po županijama, odnosno policijskim upravama

USTROJSTVENA JEDINICA	Odnos broja zapljena za razdoblje		%
	01.01.-31.12. 2008.	01.01.-31.12. 2009.	
Zagrebačka	1.297	1.091	- 15, 88
Primorsko-goranska	626	602	- 3, 83
Splitsko-dalmatinska	848	655	- 22, 76
Osječko-baranjska	192	155	- 19, 27
Istarska	901	805	- 10, 66
Zadarska	219	253	15, 53
Šibensko-kninska	217	154	- 29, 03
Dubrovačko-neretvanska	461	445	- 3, 47
Vukovarsko-srijemska	111	110	- 0, 90
Međimurska	61	53	- 13, 11
Varaždinska	99	105	6, 06
Brodsko-posavska	163	148	- 9, 20
Virovitičko-podravska	51	39	- 23, 53
Koprivničko-križevačka	68	54	- 20, 59
Ličko-senjska	166	169	1, 81
Karlovačka	92	103	11, 96
Sisačko-moslavačka	137	129	- 5, 84
Požeško-slavonska	40	68	70, 00
Krapinsko-zagorska	71	60	- 15, 49
Bjelovarsko-bilogorska	59	48	- 18, 64
UKUPNO	5.879	5.246	- 10, 77

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 28. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta, osobe prvi put liječene prema županiji prebivališta u 2009. godini

Županija	Liječene osobe ukupno				Prvi put liječeni			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* (opijati)	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.260	420, 9	1.704	317, 3	437	19, 3	159	36, 4
Zagrebačka	384	182, 7	274	130, 3	91	23, 7	37	40, 7
Krapinsko-zagorska	51	54, 0	30	31, 8	15	29, 4	4	26, 7
Sisačko-moslavačka	111	91, 4	42	34, 6	54	48, 6	12	22, 2
Karlovačka	110	119, 5	38	41, 3	31	28, 2	4	12, 9
Varaždinska	254	204, 7	203	163, 6	43	16, 9	17	39, 5
Koprivničko-križevačka	68	82, 4	34	41, 2	16	23, 5	4	25, 0
Bjelovarsko-bilogorska	27	31, 1	4	4, 6	19	70, 4	2	10, 5
Primorsko-goranska	652	308, 2	613	289, 8	94	14, 4	69	73, 4
Ličko-senjska	21	63, 6	17	51, 5	8	38, 1	6	75, 0
Virovitičko-podravska	45	74, 0	17	28, 0	30	66, 7	6	20, 0
Požeško-slavonska	45	81, 9	38	69, 1	19	42, 2	14	73, 7
Brodsko-posavska	181	158, 4	116	101, 5	42	23, 2	15	35, 7
Zadarska	549	517, 2	512	482, 3	60	10, 9	39	65, 0
Osječko-baranjska	282	127, 3	198	89, 4	70	24, 8	20	28, 6
Šibensko-kninska	248	347, 0	231	323, 2	47	19, 0	33	70, 2
Vukovarsko-srijemska	133	98, 6	118	87, 5	32	24, 1	20	62, 5
Splitsko-dalmatinska	1.024	330, 7	923	298, 1	159	15, 5	90	56, 6
Istarska	814	572, 7	752	529, 0	95	11, 7	60	63, 2
Dubrovačko-neretvanska	306	381, 2	254	316, 4	49	16, 0	20	40, 8
Međimurska	124	154, 9	94	117, 4	19	15, 3	8	42, 1
Ukupno Hrvatska	7.689	258, 9	6.212	209, 2	1.430	18, 6	639	44, 7
Druge države	44	0, 0	39	0, 0	33	75, 0	28	84, 8
UKUPNO	7.733	0, 0	6.251	0, 0	1.463	18, 9	667	45, 6

Stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine (prema Popisu stanovništva 2001. DZS)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Međutim, uočljivo je da je do vrlo velikog povećanja broja kaznenih djela, ali i zapljena došlo u Požeško-slavonskoj županiji (kaznena djela 83 posto, zapljene za oko 70 posto). Povećan je broj kaznenih djela i u Dubrovačko-neretvanskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Međimurskoj, Varaždinskoj, Ličko-senjskoj, Karlovačkoj i Sisačko-moslavačkoj županiji, a povećanje se kreće od 5 do 10 posto, dok je kod svih ostalih

županija došlo do značajnog smanjenja broja kaznenih djela zlouporabe droga. Broj zapljena se smanjio u svim županijama izuzev Varaždinske, Karlovačke i Požeško-slavonske, te ovaj pokazatelj upućuje na činjenicu da je aktivno djelovanje policije i pravosuđa ipak u 2009. godini dovelo do smanjenja ponude droga.

Tijekom 2009. godine sva županijska povjerenstva su imala zamjetljivo veću ulogu u planiranju i koordinaciji provedbe županijskih akcijskih planova suzbijanja zlouporabe droga, što je dijelom i rezultat većeg broja koordinativnih sastanaka između Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske i Ureda za suzbijanje zlouporabe droga te županijskih povjerenstava, koji su se održavali tijekom 2009. godine.

Prema prikupljenim podacima primijećeno je da su tijekom 2009. godine izdvajana znatno veća financijska sredstva za provedbu županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe droga. Tako je iz proračuna županija i gradova tijekom 2009. za provedbu županijskih akcijskih planova ukupno izdvojeno 11.982.001,98 kuna, što je za 34,3% više nego u 2008. godini kada je izdvojeno 8.897.922,72 kuna. Navedena sredstva su najvećim dijelom izdvajana za provedbu programa prevencije ovisnosti i drugih programa koje su provodile udruge, dok su rad županijskih centara za prevenciju ovisnosti, centara za socijalnu skrb, obiteljskih centara i odgojno-obrazovnih ustanova financirali Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

Središnje mjesto u provedbi i planiranju preventivnih programa u svim županijama imaju Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti županijskih Zavoda za javno zdravstvo i udruge, dok su ostale socijalne i zdravstvene ustanove (centri za socijalnu skrb, obiteljski centri, službe školske medicine) manje uključene. Najviše raznovrsnih programa prevencije ovisnosti provodi se u Virovitičko-podravskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Istarskoj i Zadarskoj županiji te Gradu Zagrebu, a velik dio tih programa provode udruge. Također veliki broj različitih programa prevencije provodi se u Koprivničko-križevačkoj, Zagrebačkoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Primorsko-goranskoj županiji, dok se u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji provodi velik broj školskih preventivnih programa. Tijekom 2009. godine najznačajniji napredak u pogledu provedbe većeg broja različitih preventivnih programa postignut je u

Splitsko-dalmatinskoj županiji koja je u odnosu na 2008. godinu, kada je utrošeno 2.051.814,72 kuna za provedbu različitih programa smanjenja potražnje, utrošila i znatno veća financijska sredstva za provedbu tih programa. U mnogim županijama uz programe prevencije ovisnosti o drogama vrlo velika pozornost je usmjerena i prevenciji drugih vrsta ovisnosti, posebice ovisnosti o alkoholu, internetu i kockanju.

4.1. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

U Zagrebačkoj županiji stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine je relativno niska (182,7) što je daleko niže od hrvatskog prosjeka, ali više nego godinu prije kada je stopa u županiji bila 160,3.

U Zagrebačkoj županiji provoden je veliki broj preventivnih programa, a zbog velike rascjepkanosti teritorija, uloga županijskog povjerenstva kao koordinativnog tijela na razini županije bila je vrlo značajna. U Zagrebačkoj županiji provodili su se sljedeći preventivni programi: ciklus tribina za roditelje „Što je novo u svijetu droga?“ i „Kako prepoznati i spriječiti konzumaciju droga, županijski program „Dobro nije što se puši, guta, pije“, programi primarne prevencije – predavanja i tribine za učenike i roditelje osnovnih i srednjih škola u županiji, obilježavanje Međunarodnog dana i Mjeseca borbe protiv ovisnosti, suradnja s medijima, sudjelovanje u trajnoj edukaciji za medicinske sestre u ispostavama Doma zdravlja Zagrebačke županije, sudjelovanje u posebnim programima i edukativnim radionicama Vladinog Ureda za suzbijanje zlouporabe droga i Tima za zdravlje u Zagrebačkoj županiji.

Prema podacima Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, ukupno je liječeno 76 opijatskih ovisnika, od čega 67 muškaraca i 9 žena, te 59 ovisnika i/ili konzumenata ostalih droga, od kojih 50 muškaraca i 9 žena. U odnosu na 2008. godinu u županiji je prisutan trend povećanja broja ovisnika. Na području županije je primijećeno nešto

manje heroinskih ovisnika (prvi put liječenih), ali nešto više konzumenata marihuane, te pojava novih ovisnosti: o kockanju i klađenju, internetu i sl. Trend konzumacije alkohola, naročito vikend-opijanja među mladima u daljnjem je laganom porastu kao i pušenje kod djevojaka.

Ukupno su bila 82 ovisnika i konzumenta kojima je pomoć pružio Centar za socijalnu skrb na području županije, od kojih je 28 maloljetnika, što je u odnosu na 2008. godinu, kada su Centri za socijalnu skrb pružili pomoć 37 ovisnika, značajno povećanje od čak 53 posto. Županijsko povjerenstvo je u 2009. godini održalo 3 sastanka i organiziralo tribinu pod nazivom „Mladi i problem ovisnosti u Zagrebačkoj županiji“, te izradilo i prihvatilo Akcijski plan za suzbijanje droga Zagrebačke županije za razdoblje od 2009. do 2012. godine.

Za provođenje Akcijskog plana iz proračuna Zagrebačke županije izdvojeno je 656.310,00 kn što je znatno više nego godinu prije kada je izdvojeno 270.000,00 kn.

U Zagrebačkoj županiji primjećuje se vrlo velik broj preventivnih programa koji se provode na području cijele županije, ali i aktivna uloga županijskog povjerenstva u provedbi županijskog Akcijskog plana koje je preuzelo svoju koordinativnu ulogu.

4.2. KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

U Koprivničko-križevačkoj županiji u 2009. godini stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine je relativno niska (82,4), što je daleko niže od hrvatskog prosjeka, te je u odnosu na godinu prije kada je bila 84,2 neznatno smanjena.

U Koprivničko-križevačkoj županiji provodili su se sljedeći preventivni programi: „Seminari za prosvjetne radnike osnovnih škola“ - seminari u kojima stručnjaci educiraju prosvjetne radnike s načinima preventivnog rada s učenicima putem radionica koje provode u razredima (učenje životnih vještina), „Otvoreni kišobran“ - set radionica za učenike šestih razreda osnovnih

škola, predavanja za njihove roditelje te prosvjetne radnike, „Kvaliteta života mladih - mišljenja, očekivanja, odgovornosti“ - radionice i predavanja namijenjeni učenicima srednjih škola čiji su ciljevi prepoznavanje odgovornosti prema sebi i drugima u kontekstu ostvarivanja osobnih želja i ciljeva, razvijanje stavova prema ovisnosti kao neprihvatljivom načinu zadovoljavanja osobnih želja i potreba, informiranje o mogućnostima pomoći u liječenju ovisnosti i zakonskim posljedicama uporabe sredstava ovisnosti, „Izrazimo se kreativno protiv pušenja“ - radionice kojima se upozorava na štetnost pušenja i promiče zdrav životni stil, radi na razvijanju takvog stila kroz kreativni izričaj djece i mladih, „Male kreativne socijalizacijske skupine“ - program koji se provodi u osnovnim školama izvan nastavnog plana i programa kao izvannastavna aktivnost u vršnjačkim skupinama (djeca koja žive u visokorizičnim uvjetima) sastavljenim od 8-15 članova i koje se sastaju jednom na tjedan po dva sata, „Podržimo NIRS-poduprimo obitelj“ - ciklus radionica kojim su obuhvaćene obitelji kojima je izrečena mjera nadzora nad roditeljskom skrbi, usmjerene su na usvajanje i unapređenje roditeljskih vještina, ali i razvijanje socijalnih vještina djece.

Glavnu ulogu u provedbi programa u području prevencije, tretmana liječenja ovisnosti u županiji ima Služba za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije. Tijekom 2009. u tretmanu Službe bio je 21 opijatski ovisnik, dok je ovisnika i konzumenata ostalih droga bilo 34, te je došlo do porasta broja opijatskih ovisnika u odnosu na 2008. godinu kada ih je bilo 9, ali i smanjenja broja ovisnika o ostalim drogama. Tijekom 2009. godine u tri Centra za socijalnu skrb na području županije evidentirana je 31 osoba koje su bile u tretmanu ili su pak zatražile pomoć u Centrima za socijalnu skrb, od kojih su 4 maloljetne osobe, što je značajno manje u odnosu na godinu prije kada je u tretmanu Centara za socijalnu skrb bila 41 osoba. Najveći broj evidentiranih osoba u Centar dolazi jer su istodobno i počinitelji kaznenih i prekršajnih djela.

Županijsko povjerenstvo je održalo jedan sastanak te izradilo i prihvatilo županijski Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za razdoblje od 2009.-2012. Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana tijekom 2009. godine iznosila su 227.000 kuna, što je nešto manje u odnosu na godinu prije kada je utrošeno 240.000 kuna.

Značajno je istaknuti da je broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga u Koprivničko-križevačkoj županiji visok (252) i na razini je nekih županija koje imaju znatno višu stopu liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika, npr. Zadarska (265) i Šibensko-kninska županija (284), a sukladno tome nerazmjerno je mali broj osoba bio uključen u tretman Službe za prevenciju ovisnosti i Centara za socijalnu skrb. Također je vidljiva nedovoljna aktivnost županijskog povjerenstva koje osim županijskog akcijskog plana tijekom 2009. nije usvojilo ni jedan drugi program.

4.3. VIROVITIČKO- PODRAVSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u Virovitičko-podravskoj županiji u 2009. godini iznosi 74,0 što ovu županiju još uvijek svrstava među županije s najnižom stopom liječenih ovisnika u Hrvatskoj, ali ipak treba naglasiti da se stopa liječenih osoba u županiji u odnosu na 2008. godinu, kada je bila 41,1, značajno povećala.

Tijekom 2009. godine na području županije provedeni su sljedeći preventivni programi; specifična edukacija učenika drugoga razreda srednjih škola pod nazivom „Gdje se kriju opasnosti“, Projekt socijalnog i gospodarskog oporavka na područjima od posebne državne skrbi pod nazivom „Mobilni tim za prevenciju ovisnosti kod školske djece“ - osmišljen je mobilni tim koji je održao ukupno 14 edukativnih predavanja i javnih tribina za učenike, njihove roditelje i učitelje (nastavnike) s ciljem podizanja kvalitete života djece i mladih i smanjenja broja novootkrivenih ovisnika za 15% u idućih 5 godina,

Projekt „Odaberi sport“ - projekt uključuje predstavljanje olimpijskih športova djeci kako bi ih se potaknulo da se uključe u športske aktivnosti, proveden je u Osnovnoj školi Josipa Kozarca u Slatini i u Osnovnoj školi Ivane Brlić Mažuranić u Virovitici, Program specifične edukacije učenika i njihovih roditelja pod nazivom „Gdje se kriju opasnosti“ - za potrebe kontinuirane specifične edukacije učenika i njihovih roditelja osmišljena je i distribuirana publikacija pod nazivom „Gdje se kriju opasnosti“ koja educira učenike i roditelje o opasnostima koje proizlaze iz zlouporabe sredstava ovisnosti, Program pomoći mladima u osmišljavanju slobodnog vremena Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji i dr.

Ukupno je u tretmanu Centra za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije bilo 116 ovisnika o drogama, od kojih su 42 opijatska ovisnika, a 91 ovisnik i konzument ostalih droga, najčešće marihuane, što predstavlja porast u odnosu na 2008. godinu za oko 11%. Uočava se porast zlouporabe svih sredstava ovisnosti te trend porasta zlouporabe alkohola te problematičnog i patološkog kockanja. Osim rada s ovisnicima o drogama, Centar je provodio programe i za ovisnike o alkoholu i drugim psihoaktivnim sredstvima te je ukupan broj ovisnika o alkoholu bio 90, dok je ostalih korisnika u tretmanu centra (ovisnika o kocki i slično) bilo 22. Tijekom 2009. godine u dva Centra za socijalnu skrb na području županije (centar Slatina i centar Virovitica) u tretmanu su bile 3 mlađe punoljetne osobe.

U Virovitičko-podravskoj županiji Županijsko povjerenstvo za suzbijanje ovisnosti ima najznačajniju ulogu u koordinaciji i provedbi programa smanjenja potražnje osobito programa prevencije ovisnosti, te je održano 5 sastanaka Povjerenstva i usvojeno ukupno 7 preventivnih programa za županiju uključivši i izradu i donošenje županijskog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009.- 2012. godinu. Povjerenstvo je u suradnji s Centrom za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti Zavoda za javno

zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije i odgojno-obrazovnim ustanovama provelo i istraživanje na području Virovitičko-podravske županije, čiji je cilj bio utvrditi stavove i rizična ponašanja djece i mladih s obzirom na zlouporabu pušenja duhanskih proizvoda, alkohola i droga te problematičnog igranja igara na sreću, a koje je obuhvatilo 1.872 učenika u 2009. godini. Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana u 2009. godini bila su 120.000 kn. U Virovitičko-podravskoj županiji provodi se iznimno veliki broj preventivnih programa, a županijsko povjerenstvo bilo je vrlo aktivno te je preuzelo koordinativnu ulogu na razini županije. Kao pozitivan primjer može se istaknuti i istraživanje o raširenosti konzumiranja droga i sredstava ovisnosti među mladima te usmjerenost velikog broja programa na novije oblike ovisnosti kao što je ovisnost o Internetu i klađenju.

4.4. DUBROVAČKO- NERETVANSKA ŽUPANIJA

Dubrovačko-neretvanska županija je već nekoliko godina prema stopi liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi iznad hrvatskog prosjeka, a u 2009. ta stopa je iznosila 381,2 i nešto je viša nego godinu prije kada je iznosila 374,9.

Programi prevencije ovisnosti i drugi programi za smanjenje potražnje droga koji su se provodili u županiji tijekom 2009. godine bili su; Antialkoholna medijska kampanja kroz Mjesec borbe protiv ovisnosti, Prevencija pijenja kod mladih vozača, Projekt „Zaštitimo mlade od alkohola“, Skrb o ovisnicima u zatvoru, „Zdravi stilovi života“, Forum mladih u udruzi mladih Orlando, „BUBA“ - program prevencije ranog pijenja kod djece i mladih. Na području Dubrovačko-neretvanske županije u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u 2009. godini evidentirano je 306 osoba, što je nešto više u odnosu na 2008. kada se liječilo 298 osoba. Od toga 256 osoba javilo se zbog problema ovisnosti o heroinu, dok je 50 osoba zatražilo pomoć zbog konzumacije

ostalih droga. U 2009. godini novih ovisnika bilo je 67, jednako kao i 2008. godine. Odjel je dvije osobe uključio u Projekt resocijalizacije ovisnika. U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području Dubrovačko-neretvanske županije bila su 62 ovisnika o drogama od kojih su 23 maloljetne osobe eksperimentatori i konzumenti droga i 15 mladih punoljetnih osoba. U tretmanu Centara za socijalnu skrb bilo je 9 opijatskih ovisnika (svi odrasle osobe) dok su ostali konzumirali marihuanu, amfetamine i ecstasy. U Centre za socijalnu skrb ovisnike je upućivao općinski i županijski sud, državno odvjetništvo, policija, ZZJZ, opća bolnica, obiteljski liječnici, Zavod za zapošljavanje, Obiteljski centar.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga tijekom 2009. godine je održalo 5 sastanaka na kojima je doneseno ukupno 6 preventivnih programa. Tijekom 2009. godine za provedbu aktivnosti iz županijskog Akcijskog plana utrošeno je 280.000,00 kn, što je znatno više nego godinu prije kada je utrošeno 162.000,00 kuna.

Vidljivo je da su programi prevencije koji su se provodili na razini Dubrovačko-neretvanske županije bili isključivo usmjereni na prevenciju pijenja alkohola kod djece i mladih, te se s obzirom na činjenice da je stopa liječenih ovisnika o drogama u županiji značajno viša u odnosu na stopu u cijeloj Hrvatskoj, kao i da je broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga među najvišim u Hrvatskoj, ističe potreba da se preventivni programi u županiji snažnije usmjere na prevenciju ovisnosti o drogama i konzumiranja droga među mladima.

4.5. ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika u Šibensko-kninskoj županiji na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine je već nekoliko godina iznad prosjeka Hrvatske, a u 2009. godini bila je 347,0 što je nešto više u odnosu na 2008. godinu kada je bila 340,0.

Preventivnih programa koji su se provodili na području županije bilo je relativno malo

te je izuzev školskih preventivnih programa proveden još program Individualni psihološki savjetodavni rad/tretman visokorizične djece i njihovih roditelja koji je provodio Zavod za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije Služba za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Ukupno su u tretmanu Službe za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti tijekom 2009. godine bila 224 ovisnika o drogama, od kojih 213 opijatskih ovisnika što predstavlja stabilan trend u odnosu na godinu prije. Novih opijatskih ovisnika u 2009. godini bilo je u tretmanu 27, što u odnosu na godinu prije kada je bilo 18 novopridošlih ovisnika predstavlja povećanje, dok je novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga bilo 10, te se u odnosu na godinu prije, kada ih je bilo 8, broj nije značajnije povećao. U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području županije bilo je ukupno 11 opijatskih ovisnika i konzumenata ostalih droga, te se broj u odnosu na godinu prije, kada je bilo 30 ovisnika u tretmanu Centara za socijalnu skrb, znatno smanjio.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga tijekom 2009. godine sastalo se dva puta, te izuzev županijskog Akcijskog plana za suzbijanje zlouporabe droga za 2009.-2012. godinu nije usvojilo značajnije programe. Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog akcijskog plana iz proračuna županije tijekom 2009. godine iznosila su 285.000,00 kn što je znatno više nego godinu prije kada je utrošeno samo 40.000,00 kn.

S obzirom da Šibensko-kninsku županiju karakterizira relativno mali broj preventivnih programa koji se provode na razini županije i slaba aktivnost županijskog povjerenstva, a budući da ova županija već godinama spada u županije gdje je problem ovisnosti o drogama iznad hrvatskog prosjeka kako po broju liječenih ovisnika tako i po broju kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga, ističe se potreba da se na razini županije intenzivnije počnu provoditi preventivni programi u koje se nužno moraju uključiti sve relevantne odgojno-obrazovne,

zdravstvene i socijalne ustanove na razini županije, te udruge i mediji.

4.6. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi u Primorsko-goranskoj županiji također je već nekoliko godina iznad prosjeka u Hrvatskoj te je u 2009. godini bila 308,2 i neznatno je viša u odnosu na godinu prije kada je bila 303,0.

Na području županije provodili su se sljedeći preventivni programi; Trening životnih vještina - 24 radionice jačanja životnih vještina koje se provode dvije godine u 6. i 7. razredima, Priprema-Pozor-Zdrav - 5 radionica za učenike 8. razreda kao priprema za prelazak iz osnovne u srednju školu, a naslanja se na program Trening životnih vještina i obrađuje teme kao što su stres i nošenje sa stresom, odupiranje vršnjačkom pritisku, mitovi i zablude o korištenju sredstava ovisnosti, slobodno vrijeme i zdravi stilovi života, Savjetovalište za mlade - savjetovanje za mlade, rizičnu populaciju i eksperimentatore.

Tijekom 2009. godine u Centru je liječeno ukupno 639 ovisnika što je na gotovo prošlogodišnjoj razini kada je ukupno liječeno 638 ovisnika, od kojih najviše opijatskih ovisnika, njih 620. U 2009. godini bilo je 86 novopridošlih ovisnika što predstavlja pad u odnosu na 2008. godinu kada je bilo 106 novoprijavljenih. Posljednjih godina prisutan je porast broja liječenih ovisnika, prvenstveno opijatskih, iako je posljednje godine zabilježen manji broj novopridošlih ovisnika. Broj opijatskih ovisnika je u porastu, a ostalih u padu. U tretmanu Centara za socijalnu skrb ukupno je bilo 116 ovisnika o drogama, od kojih 39 maloljetnih ovisnika i konzumenata ostalih droga. Najviše osoba u Centar za socijalnu skrb je uputio državni odvjetnik i sud te roditelji ili skrbnici. Centar za socijalnu skrb uključio je dva ovisnika u Projekt resocijalizacije.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje ovisnosti Primorsko-goranske županije se sastalo 4 puta te uz županijski akcijski plan

donijelo i programe Istraživanje rizičnih ponašanja srednjoškolaca i Evaluacija školskih preventivnih programa. Na području županije u suradnji s Institutom za društvena istraživanja provedeno je istraživanje rizičnih ponašanja srednjoškolaca na 20 posto populacije primjenom anketnog upitnika, koje je obuhvatilo 2.000 srednjoškolaca.

Za provedbu županijskog Akcijskog plana ukupno je utrošeno 1.600.000,00 kuna što je nešto više nego godinu prije kada je utrošeno 1.403.000,00 kuna.

Značajno je istaknuti da se u Primorsko-goranskoj županiji već drugu godinu provodi program Trening životnih vještina, za koji je evaluacija pokazala da je vrlo uspješan, te su taj program kao model dobre preventivne prakse preuzele i druge županije. Također, Primorsko-goranska županija je među županijama koja izdvajaju najveća financijska sredstva za provedbu županijskog Akcijskog plana, te je jedna od rijetkih gdje je provedeno istraživanje o raširenosti konzumiranja sredstava ovisnosti među mladima na temelju kojeg će se planirati budući preventivni programi.

4.7. LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA

U Ličko-senjskoj županiji u 2009. godini stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine bila je 63,6 što je povećanje u odnosu na godinu prije, međutim ova županija je i dalje među županijama s najnižom stopom liječenih ovisnika u Hrvatskoj.

Na području županije provodili su se sljedeći programi prevencije ovisnosti; Preventivni program dječjeg vrtića «Tratinčica» - rad s djecom na temu štetnosti droga kroz igru (informiranje djece o štetnosti droga), Edukativne radionice za prevenciju i suzbijanje ovisnosti o drogama djece i mladih - Općina Donji Lapac u suradnji s lokalnim udrugama održava edukativne radionice te obilježava Tjedan borbe protiv ovisnosti u cilju suzbijanja ovisnosti o drogama djece i mladih, Psiho-socijalna pomoć - individualna pomoć braniteljima i njihovim obiteljima, grupne aktivnosti – rad sa suprugama i djecom branitelja oboljelih

od PTSP-a, kreativni rad – radionice, igraonice. Savjetovalište za suzbijanje bolesti ovisnosti, radio emisije svakog četvrtka u kojima se obrađuju razne teme – provodi Gradskog društvo Crvenog križa Gospić.

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, tijekom 2009. godine liječen je ukupno 21 ovisnik o drogama što je više nego 2008. godine kada je liječeno 18 ovisnika, a od toga broja najviše je opijatskih ovisnika, njih 16. Broj novopridošlih ovisnika je na prošlogodišnjoj razini i bilo ih je 10. Premda broj ovisnika liječenih od ovisnosti o ilegalnim drogama pokazuje tendenciju blažeg porasta u odnosu na 2008. godinu, taj porast još nije zabrinjavajući jer je jedan dio ovisnika o ilegalnim drogama došao na liječenje u županiju iz drugih županija. Nasuprot tome ovisnost o legalnim drogama (duhanski proizvodi, alkoholna pića) u županiji izuzetno je raširena i pokazuje konstantan porast, posebno kod mladih ljudi.

Koordinativnu ulogu u provedbi svih preventivnih programa ima županijsko Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe droga koje je tijekom 2009. godine održalo dva sastanka, na kojima nije donijelo posebne programe nego je pomagalo radu ustanova koje se bave problematikom ovisnosti.

Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana tijekom 2009. godine iznosila su 441.454,00 kuna što je znatno više nego godinu prije kada su sredstva iznosila 33.000,00 kuna.

S obzirom da je u Ličko-senjskoj županiji u 2009. u odnosu na ostale županije bio prisutan relativno visok broj kaznenih djela vezanih za zlorabu droga te velik broj zapljena droga što je pokazatelj vrlo velike dostupnosti droga na ovom području koja može značajno utjecati na raširenost zlorabe droga, nužno je upozoriti da je unatoč niskoj stopi liječenih ovisnika u županiji potrebno više preventivnih aktivnosti usmjeriti na prevenciju konzumiranja droga među mladima i ovisnosti o drogama kako ne bi došlo do eskalacije ovog problema.

4.8. MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

U 2009. godini stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi u Međimurskoj županiji bila je 154,9 što je manje u odnosu na godinu prije kada je iznosila 158,6 što ovu županiju svrstava u županije ispod hrvatskog prosjeka.

Preventivni programi koji su se provodili tijekom 2009. godine na razini županije, uz redovite školske preventivne programe, bili su sljedeći: Najvažnija je obitelj - edukacija roditelja o odgovornom roditeljstvu, stavovima, navikama, Pokrenimo zajednicu u prevenciji ovisničkih ponašanja mladih - sprječavanje i smanjenje zlouporabe alkohola, cigareta i drugih sredstava ovisnosti; podizanje opće svijesti i informiranje javnosti o štetnim posljedicama konzumiranja sredstava ovisnosti, Alkohol nije cool, Subota bez alkohola, Policija u zajednici - sprečavanje i smanjenje zlouporabe alkohola, cigareta i drugih sredstava ovisnosti; podizanje opće svijesti i informiranje javnosti o štetnim posljedicama konzumiranja sredstava ovisnosti.

U tretmanu Službe za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti tijekom 2009. godine bilo je 137 ovisnika što je u odnosu na godinu prije kada ih je bilo 157 smanjenje za oko 13%. U tretmanu je i dalje najviše bilo opijatskih ovisnika, njih 112. Novopridošlih ovisnika ukupno je bilo 25 što je značajno smanjenje u odnosu na godinu ranije kada je bilo 46 novopridošlih ovisnika. U tretmanu Centra za socijalnu skrb ukupno su bila 22 ovisnika od kojih 5 maloljetnika.

Tijekom 2009. godine održane su 3 sjednice županijskog Povjerenstva za suzbijanje droga na kojima je uz županijski Akcijski plan za 2009.-2012. godinu donesen i program športskih aktivnosti za vrijeme uskrasnih blagdana u osnovnim školama „Mladi mladima Međimurja.“

Financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog akcijskog plana u 2009. iz proračuna županija i gradova iznosila su 102.500,00 kn znatno više nego godinu prije kada je utrošeno 35.000,00 kuna.

U Međimurskoj županiji se također zapaža provedba velikog broja preventivnih programa, no ti programi su većinom usmjereni na prevenciju konzumiranja alkohola, pušenja cigareta i drugih ovisnosti, a znatno manje na prevenciju droga, što s obzirom na relativno visoku stopu liječenih ovisnika treba uzeti u obzir te dio preventivnih aktivnosti usmjeriti na prevenciju zlouporabe droga među mladima. Kao pozitivan primjer važno je istaknuti da se u Međimurskoj županiji primjenjuje integrativan i multidisciplinarni pristup te u provedbi programa sudjeluju sve relevantne odgojno-obrazovne, zdravstvene i socijalne ustanove na razini županija, gradovi i općine, policijske uprave te udruge.

4.9. POŽEŠKO- SLAVONSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika od 15 do 64 godine života u 2009. godini bila je 81,9 i viša je u odnosu na 2008. godinu kada je bila 65,5, no ipak je znatno niža od hrvatskog prosjeka.

Programi prevencije ovisnosti koji su se provodili na razini županije su sljedeći: Borba protiv ovisnosti - mogućnosti lokalne i regionalne zajednice - središnja aktivnost bila je organizacija tribina. Organizirana je radionica pod nazivom „Ja mogu i želim pokazati drugima“ gdje su mladi potaknuti na interakciju i međusobno uvažavanje različitosti te druženje s vršnjacima u izradi božićnih i prigodnih ukrasa. U suglasnosti s roditeljima i u sporazumu sa školom i Gradom Pakracem, odnosno sa ZZJZ Požeško-slavonske županije, provedena su 4 ciklusa nenajavljenih testiranja na slučajnom uzorku na THC, ecstasy i amfetamine. 16. svibnja 2009. godine održana je manifestacija „Požega-zdravi grad“ koja je okupila dvadesetak sudionika; proizvođača zdrave hrane, a u športskom dijelu sudjelovali su Gimnastičko društvo Sokol, Plesna radionica Ilijane Lončar i Judokan Požega.

Uz to provodio se i značajan broj školskih preventivnih programa usmjeren na djecu predškolske dobi kao što su; Živi zdravo i

veselo, Naučiti reći „NE“, Kontakt sa nepoznatim osobama, Preventivni vrtićki program „Velika“, te Sigurnosno-zaštitni i preventivni program, a provodio se i školski preventivni program za suzbijanje zlouporabe droge koji se temelji na edukaciji učenika, roditelja i nastavnika kroz predavanja i radionice u redovitoj nastavi (priroda, biologija, kemija i vjeronauk), na satu razrednika i u izvannastavnim aktivnostima, zatim školski preventivni program „Kako pomoći drugom da kaže NE“ u sklopu kojeg su učenici istraživali različitu literaturu i proučavali što mlade tjera na to da prvi put uzmu neko opojno sredstvo.

Ukupan broj ovisnika o drogama u tretmanu Službe za prevenciju ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo u 2009. godini bio je 37, od kojih je 29 opijatskih ovisnika, što predstavlja povećanje u odnosu na 2008. godinu kada je u tretmanu bilo 30 ovisnika od kojih 25 opijatskih. Broj novopridošlih ovisnika u 2009. godini bio je 16, od kojih je 11 opijatskih ovisnika. U odnosu na 2008. godinu povećan je broj dolazaka novih ovisnika, uglavnom mlađe životne dobi i u ranijoj fazi opijatske ovisnosti. U Centrima za socijalnu skrb Pakrac i Požega evidentirano je 16 ovisnika i konzumenata droga od kojih je 7 maloljetnika, što predstavlja veliko povećanje u odnosu na godinu prije kada su u centrima evidentirane samo 3 osobe. Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga u 2009. godini održalo je 4 sastanka te donijelo Plan aktivnosti za provedbu Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga i ovisnosti na području Požeško-slavonske županije za 2009. godinu. Na sastancima se raspravljalo o provedbi preventivnih programa, ali i o informacijama iz policijske uprave koje govore da na području PU požeško-slavonske ima oko 180 stalnih konzumenata droga, od kojih 40-ak stalno ili povremeno konzumira heroin. Za provedbu županijskog Akcijskog plana za 2009. godinu utrošeno je 22.000,00 kn.

Vidljivo je da se na razini županije provodi relativno velik broj preventivnih programa koji se ponajprije oslanjaju na redoviti rad

zdravstvenih, socijalnih i odgojno-obrazovnih ustanova, pa za njihovu provedbu nisu utrošena značajnija financijska sredstva. S obzirom da je prema podacima MUP-a, na području ove županije u 2009. godini došlo do velikog porasta broja kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga te broja zapljena droga u odnosu na 2008. godinu, potrebno je posebnu pozornost usmjeriti na rano otkrivanje i uključivanje konzumenata droga u odgovarajući oblik tretmana. Pri tome je izuzetno važna suradnja s policijskom upravom, posebice s državnim odvjetništvom i sudovima čiji bi predstavnici kao članovi također trebali biti uključeni u županijsko povjerenstvo.

4.10.OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine na području Osječko-baranjske županije u 2009. godini bila je 127,3 i nešto je niža u odnosu na godinu prije kada je bila 135,0 te je niža i od hrvatskog prosjeka.

Na području županije uz redovite školske preventivne programe provodili su se i sljedeći preventivni programi: Prevencija bolesti ovisnosti - savjetovanje rizičnih skupina djece i odraslih kroz Savjetovalište za prevenciju bolesti ovisnosti gradskih društava Crvenog križa Osijeka i Valpova, Akcija je prevencija 2009 - cilj je bio osposobljavanje mladih za samostalno osmišljavanje, organiziranje i provođenje slobodnog vremena kao načina prevencije rizičnih ponašanja, Znanjem protiv ovisnosti - glavni cilj ovog projekta bila je edukacija mladih o ovisnosti i drogama, a osnovne aktivnosti projekta bile su interaktivne i edukacijske radionice, tiskanje i podjela edukativnog materijala, Čist sam 2009 - osnovni cilj projekta bila je prevencija ovisnosti kod učenika osnovnih i srednjih škola, a aktivnosti: tiskanje i distribucija promidžbenih letaka i plakata, radionice za roditelje, radionice za učenike osnovnih i srednjih škola, radionice za mlade aktiviste,

radijske emisije, Crveni telefon – telefon za krizne situacije, javno događanje - koncert.

Ukupan broj ovisnika koji su bili u tretmanu Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskoga Zavoda za javno zdravstvo tijekom 2009. bio je 265 od kojih 194 opijatska ovisnika. U posljednje 2 godine bilježi se blagi pad broja novoprimljenih pacijenata uz istovremeni smanjeni priliv pacijenata upućen iz sustava pravosuđa.

Nastavlja se trend porasta broja novih opijatskih ovisnika kao i porasta broja opijatskih ovisnika u odnosu na ukupan broj aktivnih pacijenata. Ukupno je bilo 70 novopridošlih ovisnika, od kojih 28 opijatskih. Bilježi se pojava da su roditelji djece predškolske dobi i sami konzumenti, odnosno ovisnici o psihoaktivnim tvarima.

U tretmanu Centara za socijalnu skrb ukupno je bilo 105 ovisnika o drogama od kojih su 22 maloljetnika. Centri za socijalnu skrb su 5 ovisnika uključili u program resocijalizacije i/ili su pratili provedbu njihova programa nakon izlaska iz terapijske zajednice.

Županijsko Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga u 2009. godini održalo je jednu sjednicu na kojoj je raspravljalo o Izvješću o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga na području Osječko-baranjske županije u 2008. godini. U 2009. godini za provedbu županijskog akcijskog plana utrošeno je 500.000,00 kn što je dvostruko više u odnosu na godinu prije.

S obzirom na stopu liječenih osoba, ali i podatke MUP-a o broju kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga te broju zapljena, Osječko-baranjska županija u pogledu raširenosti zlouporabe droga spada u ugroženija područja, te je u tom cilju nužno povećati broj preventivnih programa koji se provode na razini županije. Nužna je aktivnija uloga županijskog povjerenstva.

4.11. VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika u Vukovarsko-srijemskoj županiji na 100.000 stanovnika od 15 do 64 godine života u 2009. godini bila je 98,6 te je viša u odnosu na stopu u 2008. godini kada je bila 83,8, ali je unatoč tom povećanju značajno niža od hrvatskog prosjeka.

Uz školske preventivne programe prevencije ovisnosti koji su prvenstveno oslonjeni na rad stručnih suradnika u školama, u Vukovarsko-srijemskoj županiji provodio se i program „Borba protiv ovisnosti o duhanskim proizvodima, alkoholu i drogama“ koji uključuje educiranje i osvještavanje djece, mladih i roditelja putem medijske kampanje o štetnosti konzumiranja sredstava ovisnosti.

Prema podacima Centra za prevenciju zlouporabe droga i izvanbolničko liječenje ovisnosti Vukovarsko-srijemske županije, tijekom 2009. u tretmanu je bilo 160 ovisnika o drogama od kojih 123 opijatska ovisnika, što je manje u odnosu na 2008. godinu kada je registrirano 176 ovisnika. Ukupan broj novopridošlih ovisnika u 2009. godini je 39, dok je u 2008. godini registriran ukupno 81 novopridošli korisnik, te je trend zlouporabe opijata, kao i trend zlouporabe ostalih psihoaktivnih supstanci u odnosu na 2008. godinu u opadanju.

U tretmanu Centara za socijalnu skrb tijekom 2009. godine ukupno je bilo 13 ovisnika od kojih 4 maloljetne osobe, te je u odnosu na 2008. kada je u tretmanu centara bilo 47 ovisnika i konzumenata od kojih su većina bili maloljetne osobe, došlo do značajnog pada broja ovisnika u tretmanu centara za socijalnu skrb.

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vukovarsko-srijemske županije je tijekom 2009. godine održalo dva sastanka, ali je održano i 9 sastanaka stručnog tima za provođenje projekta „Borba protiv ovisnosti“ (članovi stručnog tima su ujedno i članovi županijskog Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga). Na sastancima je

donesen preventivni program „Borba protiv ovisnosti o duhanskim proizvodima, alkoholu i drogama“.

Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu Akcijskog plana tijekom 2009. godine iznosila su 50.000,00 kuna što je znatno manje u odnosu na 2008. godinu kada je utrošeno 225. 000,00 kuna.

Prema podacima MUP-a, broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga je u Vukovarsko-srijemskoj županiji izrazito visok (323), a povećan je i broj kaznenih djela u odnosu na 2008. godinu za 8,03 posto. Također je visok i broj zapljena droga. U skladu s tim podacima, u županiji je nužan veći angažman relevantnih institucija na provedbi preventivnih programa koji izuzev medijske kampanje trebaju obuhvatiti i izravan rad s djecom i mladima, posebice s rizičnim skupinama. Također, u skladu s raširenosti zlouporabe droga na ovom području nužan je veći angažman županijskog povjerenstva koje treba preuzeti aktivniju ulogu u koordinaciji i provedbi županijskog akcijskog plana, uz izdvajanje i znatno većih financijskih sredstava za provedbu programa.

4.12. SIŠAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u 2009. godini bila je 91,4 i nešto je niža u odnosu na 2008. kada je bila 106.

Uz raznovrsne školske preventivne programe, od kojih je veliki broj usmjeren na prevenciju pušenja i pijenja alkohola, programi prevencije ovisnosti koji su se tijekom 2009. godine provodili na razini županije bili su; Živi život - multimedijaska kampanja za zdraviji život, Igraće karte za belot - izrada i distribucija igračih karata za belot s ilustracijom štetnosti uživanja droga i upozoravajućim porukama na poleđini, Sportom protiv droge - zimski malonogometni turnir uz promidžbene poruke o štetnosti droga, Svjesnost o drogama - savjetovalište Crvenog križa za suzbijanje zlouporabe droga, SOS telefon.

U tretmanu Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika županijskog Zavoda za javno zdravstvo tijekom 2009. ukupno su bila 64 ovisnika, od kojih 24 prvi put, što je smanjenje u odnosu na 2008. godinu kada je prijavljeno 107 ovisnika, a njih 78 prvi put. Ovo smanjenje moglo je biti uzrokovano time što se veći broj ovisnika liječi u službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje u Zagrebu. U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području županije bilo je ukupno 18 ovisnika i konzumenata droga od kojih 8 maloljetnika.

Županijsko Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga u 2009. održalo je 5 sastanaka i donijelo sve važnije programe koji se provode na razini županije. Na području županije provedeno je istraživanje o uporabi alkohola i ilegalnih sredstava među mladima u dobi od 14 do 18 godina. Ukupno je za provedbu županijskog Akcijskog plana iz proračuna županije i gradova utrošeno 99.800,00 kuna

U Sisačko-moslavačkoj županiji županijsko povjerenstvo je imalo aktivnu ulogu i koordiniralo velik broj preventivnih programa na području županije te preuzelo aktivnu ulogu u ostvarenju županijskih ciljeva u području prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga, što se može smatrati pozitivnim primjerom i za druge županije.

4.13. SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi u 2009. bila je 330,7, znatno više u odnosu na 2008. godinu kada je stopa bila 283,9, što ovu županiju već nekoliko godina svrstava u županije s najvišom stopom liječenih ovisnika, značajno višom od hrvatskog prosjeka.

Na području županije provodili su se sljedeći preventivni programi: Nastavnici mogu pomoći mladima - program se izvodi uz pomoć prigodnog CD-a koji je namijenjen stručnim razvojnim službama osnovnih i srednjih škola, nastavnicima viših razreda

osnovnih škola i profesorima srednjih škola na području županije, a realiziran je na stručnim nastavničkim vijećima, Razvoj samopoštovanja - najvažniji zadatak djetinjstva - program ima zadaću senzibilizirati i potaknuti djetetovu okolinu na važnost samopouzdanja i načina kako stvoriti pozitivno ozračje za razvoj stabilnog samopoštovanja, Program sekundarne prevencije - efikasni i konformirani učenici imaju nisku stopu konzumacije droga, loše ocjene i kršenje disciplinskih normi indikatori su pojačanog rizika za zlouporabu droga, Savjetovalište kod teškoća u učenju i ponašanju – provodi se u suradnji Službe za prevenciju bolesti ovisnosti sa Službom za školsku medicinu, Svit mora znati; ovo mora stat - u suradnji s Dječjim domom MAESTRAL tijekom dva proljetna mjeseca o temi problematike ovisnosti o drogama kroz kreativne radionice dobiven je predložak za plakat, bedž i pjesmicu.

Prema podacima Službe za prevenciju ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo, ukupan broj osoba u tretmanu Službe u 2009. godini bio je 1.031, od kojih je 969 opijatskih ovisnika. U odnosu na ukupan broj ovisnika u 2008. kada je u tretmanu bilo njih 820, broj liječenih ovisnika u 2009. se znatno povećao i to za 20,46% kod opijatskih ovisnika, dok je broj liječenih ovisnika i konzumenata ostalih droga povećan za 34,4%. U 2009. bilo je 125 novopridošlih ovisnika od kojih je 87 opijatskih ovisnika.

U Centru za socijalnu skrb ukupno je tijekom 2009. zatražilo pomoć 125 osoba zbog zlouporabe droga, od kojih 87 opijatskih ovisnika te 38 konzumenata ili ovisnika o ostalim drogama, što je također znatno više nego 2008. godine kada su pomoć zatražile 72 osobe.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga tijekom 2009. godine održalo je četiri sjednice na kojima se bavilo uglavnom pitanjima koordinacije i poticanja aktivnosti gradova i općina u prevenciji ovisnosti. Ukupno je za provedbu županijskog Akcijskog plana u 2009. godini utrošeno 3.386.577,21 kn što je znatno više

u odnosu na 2008. godinu kada je utrošeno 2.051.814,72 kuna. U financiranju programa sa značajnim financijskim sredstvima je sudjelovao Grad Split i to s 1.586.577,21 kn, dok je iz proračuna županije utrošeno 1.800.000,00 kn.

Prema svim pokazateljima u Splitsko-dalmatinskoj županiji se povećala zlouporaba droga u odnosu na godinu prije, te je uz veliki broj liječenih ovisnika i konzumenata droga prema podacima MUP-a ova županija među županijama s najvećim brojem kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga, ali i s velikim brojem zapljena. Stoga bi bilo uputno pristupiti izradi i donošenju zajedničkog provedbenog plana za suzbijanje zlouporabe droga u kojem će se odrediti zajednički ključni prioriteti u području prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga i za grad i za županiju. Ipak značajno je istaknuti da je u Splitsko-dalmatinskoj županiji postignut značajan napredak u pogledu provedbe različitih preventivnih programa i drugih programa za smanjenje potražnje droga što je vidljivo i u značajnom povećanju financijskih sredstava koja su utrošena za provedbu županijskog akcijskog plana.

4.14. BRODSKO-POSavska ŽUPANIJA

Stopa liječenih osoba na 100.000 stanovnika u radno-aktivnoj dobi u Brodsko-posavskoj županiji u 2009. godini bila je 158,4 i nešto je niža nego godinu prije kada je bila 167,1 liječenih ovisnika, što ovu županiju svrstava u županije s relativno visokom stopom liječenih ovisnika, ali još uvijek nižom od hrvatskog prosjeka.

U svim školama na području županije provodili su se mnogi školski preventivni programi, a temeljili su se na afirmaciji zdravih stilova života, kvalitetnom provođenju slobodnog vremena, razvijanju samopoštovanja i socijalnih vještina, uključivanju djece i mladih u osmišljavanje letaka s edukativno-promidžbenim porukama s ciljem prevencije ovisnosti.

Tijekom 2009. u Službi za socijalnu medicinu i prevenciju ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo liječilo se 158 ovisnika od

kojih je 110 opijatskih, a 48 ovisnika i konzumenata ostalih droga. U odnosu na godinu prije kada se ukupno liječila 161 osoba, smanjen je ukupan broj ovisnika. Broj opijatskih ovisnika je u porastu u odnosu na 2008. (98:2008., 110:2009.), dok je prisutan trend smanjenja broja ostalih konzumenata u odnosu na 2008. (2008:63, 48:2009.). Broj novopridošlih ovisnika o opijatima u 2009. godini bio je 31, te se značajno povećao u odnosu na 2008. godinu kada ih je bilo 15, ali se znatno smanjio broj novopridošlih eksperimentera i konzumenata ostalih ilegalnih droga u 2009. kada ih je bilo 22, dok ih je u 2008. bilo 63. U tretmanu Centra za socijalnu skrb Slavonski Brod tijekom 2009. evidentirano je 35 ovisnika i konzumenta droga, od kojih je maloljetnih 13. U Centru za socijalnu skrb Slavonski Brod u 2009. evidentirana su 3 ovisnika o drogama (heroin) dok su 32 konzumenta ostalih droga, što predstavlja značajno smanjenje u odnosu na 2008. godinu kada je evidentirano 30 konzumenata droga (heroin) i 20 eksperimentera ostalih droga (najčešće marihuane).

Tijekom 2009. Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Brodsko-posavske županije održalo je četiri sjednice na kojima je donijelo 4 programa i to: Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2009.-2012. na području Brodsko-posavske županije, Provedbeni program akcijskog plana, Programe u Mjesecu borbe protiv ovisnosti i Program psihosocijalne rehabilitacije Zajednice «Susret».

Sveukupna utrošena financijska sredstva za provedbu županijskog Akcijskog plana tijekom 2009. iz proračuna županije iznosila su 60.000,00 kuna što je neznatno više u odnosu na godinu prije kada su iznosila 50.000,00 kn.

Brodsko-posavska županija ima relativno visoku stopu liječenih ovisnika te visok broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga (166) kao i velik broj zapljena droga (148) što je svrstava u županije s relativno visokim stupnjem raširenosti zlouporabe droga. U tom smislu na razini županije nije osmišljen i proveden dovoljan broj preventivnih programa, posebice programa rada s mladima rizičnog ponašanja. Stoga je u

idućem razdoblju potrebno potaknuti veći rad zdravstvenih i socijalnih ustanova na provedbi takvih programa, te uspostaviti učinkovitiju suradnju s dijelovima represivnog sustava; policijskom upravom, državnim odvjetništvom i sudovima na što ranijem otkrivanju i uključivanju u tretman osoba koje su povremeni konzumenti i eksperimentatori droga, posebno maloljetnih osoba.

4.15. KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u Krapinsko-zagorskoj županiji u 2009. bila je 54,0 te je nešto niža u odnosu na godinu prije kada je bila 58,3, pa je ova županija među županijama s najnižom stopom liječenih ovisnika i znatno ispod hrvatskog prosjeka.

Tijekom 2009. godine u Krapinsko-zagorskoj županiji uz školske preventivne programe provedeni su i sljedeći preventivni programi: Programi za kreativno provođenje slobodnog vremena mladih Centra za mlade Krapinsko-zagorske županije, Zvuk je dobar, zvuk je naš prijatelj - 15. prosinca 2009. u Zaboku je organiziran koncert u povodu Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Na koncertu je bila zabranjena konzumacija cigareta i alkohola. Dijelili su se tiskovni materijali s opisima štetnog utjecaja ovisnosti. "Bistra" Sportske igre mladih - projekt je trajao od 15. ožujka do 26. lipnja 2009. Provodio se pod motom "Živimo život bez droge, jer droga uzima život!". Športskim aktivnostima se upozoravalo na štetno djelovanje različitih oblika ovisnosti. Projekt se provodio u Svetom Križu Začretje, Bedekovčini i Zaboku. Krajnji rok za svaki porok - projekt je trajao od 1. lipnja 2009. do 15. veljače 2010. Organizirane su javne tribine u Donjoj Stubici, Gornjoj Stubici, Oroszlavlju i Zaboku. Na tribinama su mladi bili informirani o štetnosti konzumiranja cigareta, alkohola i lakih droga. Dijelio se tiskovni materijal vezan uz tu temu. Provodio se i Program prevencije ovisnosti na području Krapinsko-zagorske županije koji obuhvaća promicanje zdravih stilova života kod djece i mladih,

edukaciju djece i mladih o izazovima i opasnostima vezano uz ovisnosti, edukaciju roditelja o svim aspektima koji su vezani uz droge; prepoznavanje, intervencija, mogućnosti liječenja i dr. te senzibilizaciju građana o problemima ovisnosti i odgovornosti društva.

Značajan broj programa provodila je i Služba za prevenciju ovisnosti Krapinsko-zagorske županije kao što su; «Znam, hoću, mogu» - likovno, literarno i dramsko istraživanje svake godine na novu temu s ciljem afirmiranja i postizanja popularnosti među vršnjacima na društveno prihvatljiv i kreativan način, «Što znam o ...» - preventivne radionice za učenike s temom po preporuci nastavnika temeljenoj na detektiranoj potrebi (ovisnosti, samopouzdanje i sl.), «Centar za prevenciju u zajednici» - namijenjen svim članovima zajednice pa tako i mladima s namjerom da se prepoznavanjem potreba građana te aktivnom brigom osiguraju kvalitetni uvjeti za život, «Edukacija edukatora» - program je namijenjen nastavnicima i roditeljima u osnovnim i srednjim školama, «Znanje daje prednost» - program koji je izrađen s namjerom da se stručnjacima koji su zaposleni u sustavima u kojima imaju priliku raditi s konzumentima ili ovisnicima o drogama (zdravstvo, socijalna skrb, pravosuđe) pruži što više informacija o prevenciji ovisnosti, vrstama droga i samoj bolesti ovisnosti te liječenju ovisnika.

Prema podacima Službe za prevenciju ovisnosti, ukupno je u 2009. godini registrirano 14 ovisnika o drogama, a 2008. godine bilo ih je 32, te je na području županije došlo do značajnog pada broja ovisnika u tretmanu. Najviše je opijatskih ovisnika, njih 10, dok je 6 novopridošlih. Znatno je više osoba koje su bile u tretmanu jer imaju problem s alkoholizmom ili mladih osoba koje imaju problem prekomjernog konzumiranja alkohola (njih 39 s članovima obitelji ili sami). U Centrima za socijalnu skrb tijekom protekle godine u tretmanu je bilo ukupno 6 ovisnika od kojih dvoje maloljetnika.

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga održalo je u 2009. tri sastanka. Povjerenstvo je organiziralo obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti i u suradnji s Mrežom

udruga mladih KZZ promociju Zelene dvorane u Zaboku kao prostora za kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih u cilju prevencije suzbijanja ovisnosti i asocijacije mladih. U povodu obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti, županijsko Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga organiziralo je stručni skup pod nazivom Rezultati ESPAD-ova istraživanja o pušenju, pijenju i upotrebi droga.

Za provođenje Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009. ukupno je iz proračuna županije i gradova utrošeno 153.300,00 kn što je nešto više u odnosu na godinu prije kada je utrošeno 105.476,00 kn.

U Krapinsko-zagorskoj županiji se primjećuje da je u provedbi svih programa vrlo aktivna i značajna uloga Službe za prevenciju ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo, dok ostale socijalne i zdravstvene ustanove ne sudjeluju dovoljno u osmišljavanju i provedbi programa prevencije ovisnosti. Županijsko povjerenstvo također nije preuzelo aktivnu koordinativnu ulogu u izradi, osmišljavanju i provedbi županijskog Akcijskog plana te je u idućem razdoblju nužno ojačati njegovu koordinativnu ulogu.

4.16. KARLOVAČKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika u 2009. na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u Karlovačkoj županiji bila je 119,5 te je nešto niža u odnosu na 2008. kada je bila 121,6 što je također znatno niže od hrvatskog prosjeka.

Na području Karlovačke županije provodili su se preventivni programi koje provodi Služba za prevenciju ovisnosti te Preventivni program Grada Karlovca koji uključuje Edukaciju stručnih suradnika osnovnih škola i nastavnika za rad s djecom i roditeljima i izradu Priručnika s radionicama za rad s učenicima i roditeljima.

Ukupan broj ovisnika koji su bili u tretmanu Službe za prevenciju ovisnosti tijekom 2009. godine bio je 75, što je nešto niže nego godinu prije kada ih je bilo 77, a od tog

broja 14 je opijatskih ovisnika. Ukupan broj novovpridošlih ovisnika u 2009. godini bio je 51, od kojih 9 opijatskih ovisnika. U odnosu na 2008. godinu smanjen je broj ovisnika.

U tretmanu Centra za socijalnu skrb Karlovac u 2009. godini bilo je 9 ovisnika i konzumenata droga od kojih su 3 maloljetne osobe što je u odnosu na 2008. godinu, kada je bilo 30 ovisnika, eksperimentatora i konzumenata droga, izrazito veliko smanjenje.

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Karlovačke županije je tijekom 2009. godine održalo samo jedan sastanak na kojem nije donosilo programe. Financijska sredstva utrošena za provedbu Akcijskog plana tijekom 2009. iz proračuna županije iznosila su ukupno 62.104,77 kn što je znatno više u odnosu na 2008. kada je utrošeno 20.000,00 kuna.

Iz izvješća Karlovačke županije je vidljivo da se u županiji provodi relativno malo preventivnih programa te je nedovoljno aktivna uloga županijskog povjerenstva, ali i nedostatna suradnja među zdravstvenim, socijalnim i odgojno-obrazovnim ustanovama. Podatci o broju osoba koje su uključene u tretman centara za socijalnu skrb i službe za prevenciju ovisnosti su u izrazitom nerazmjeru s podacima MUP-a o broju kaznenih djela zlouporabe droga koja su prijavljena u 2009. godini u toj županiji. Naime, prema podacima MUP-a, na području Karlovačke županije bila su 122 prijavljena kaznena djela vezana za zlouporabu droga (članak 173.) što predstavlja povećanje u odnosu na 2008. godinu za 5,7%, dok se broj osoba u tretmanu Centra za socijalnu skrb i Službe za prevenciju ovisnosti znatno smanjio. Karlovačka županija ima relativno visok broj zapljena droga u 2009. godini, ukupno 103, a taj se broj u odnosu na 2008. povećao za 11,96 posto, iz čega se može zaključiti da je dostupnost i zlouporaba droge na ovom području povećana, te je nužno da se sukladno tome pojačaju preventivni programi kako ne bi došlo do eskalacije ovog problema. Osobito je važno ojačati i aktivirati ulogu županijskog povjerenstva koje bi trebalo biti glavno koordinativno tijelo na razini županije za provedbu županijskog akcijskog plana.

4.17. BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u 2009. bila je 31,1 te je nešto niža u odnosu na godinu prije kada je bila 33,4 pa prema stopi liječenih ovisnika Bjelovarsko-bilogorska županija zauzima zadnje mjesto.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, uz velik i raznovrstan broj školskih preventivnih programa koji su se provodili u svim školama na razini županije, nastavljeno je i s provođenjem projekta „Slagalica“ započetim 2006. godine, a u sklopu tog projekta održane su 53 radionice za učenike srednjih škola i 5 sastanaka za roditelje učenika srednjih škola.

Tijekom 2009. u Službi za socijalnu medicinu i prevenciju ovisnosti liječilo se 188 ovisnika i konzumenata droga i drugih sredstava ovisnosti što upućuje na trend povećanja u odnosu na 2008. kada se u Službi liječila 161 osoba. Ovisnika o drogama bilo je 19, što predstavlja povećanje u odnosu na godinu prije kada ih je bilo 15. U tretmanu Centara za socijalnu skrb ukupno je bilo 6 osoba, sve punoljetne.

Županijsko povjerenstvo za sprečavanje i suzbijanje zlouporabe droga Bjelovarsko-bilogorske županije u 2009. godini održalo je 2 sastanka, na kojima je donijelo program pod nazivom Slagalica - Primarna prevencija alkoholizma u osnovnim i srednjim školama. Na razini županije provedeno je istraživanje „Pušenje, alkoholizam i ostala sredstva ovisnosti u očima učenika 8. razreda“ koje je obuhvatilo 84 učenika osmih razreda. Tijekom 2009. godine za provedbu županijskog Akcijskog plana iz proračuna Bjelovarsko-bilogorske županije utrošeno je 50.000,00 kuna što je u odnosu na 2008. kada nisu utrošena sredstva evidentno povećanje.

Važno je istaknuti da se u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, premda spada među županije s relativno malom raširenošću zlouporabe droga i po broju ovisnika i po broju kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga, provodi velik broj školskih preventivnih programa kojima je

obuhvaćeno mnogo učenika osnovnih i srednjih škola. U provedbi preventivnih programa sudjelovale su sve relevantne ustanove na razini županije, uključivši i policijsku upravu, što se može smatrati primjerom dobre prakse u provedbi programa prevencije ovisnosti na lokalnoj razini.

4.18. VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi u 2009. bila je 204,7 te je neznatno viša u odnosu na godinu prije kada je bila 203,0 što je nešto niža stopa od hrvatskog prosjeka, ali ipak znatno viša nego u ostalim susjednim županijama (Krapinsko-zagorskoj, Virovitičko-podravskoj i Međimurskoj).

Na području županije provodili su se preventivni programi koje je najčešće provodio Odjel za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i to: Trening životnih vještina – program primarne prevencije ovisnosti namijenjen učenicima osnovnih škola, edukacijska faza programa je provedena u 2009., implementacijska faza je ovisna o financiranju programa od strane gradova ili županije, PRAM - program (Primjeren roditeljski angažman i monitoring adolescenta u prevenciji ovisnosti) – program sekundarne prevencije namijenjen roditeljima provoden je u srednjim školama županije u suradnji sa Službom školske medicine ZZJZ i PU varaždinske, Otkrij, spriječi, liječi hepatitis C – program tercijarne prevencije ranog otkrivanja i liječenja te prevencije širenja hepatitisa C - posredstvom tog programa 30-ak je ovisnika u pripremi za početak liječenja hepatitisa C interferonom.

U 2009. godini liječilo se u Odjelu za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo ukupno 259 ovisnika, od čega su 36 ovisnika bili novi pacijenti, što je za 4% više nego 2008. godine kada je bilo 250 ovisnika od kojih je 61 bio novopridošli. Od toga je u 2009. godini bilo 216 opijatskih

ovisnika te 43 osobe liječene zbog zlorabe sredstava neopijatnog tipa. Proteklih se nekoliko godina u Varaždinskoj županiji godišnje javljalo između 40 i 70 novih ovisnika, a u 2009. godini ih se javilo samo 36, što je pokazatelj s jedne strane učinkovitog suzbijanja ponude i potražnje, ali i sve rjeđeg upućivanja u centar mlađih eksperimentatora i konzumenata (npr. samo kanabinoide) od represivnog sustava, kojih je prijašnjih godina bilo i deseterostruko više. Od 36 novih pacijenata, 14 je novopridošlih opijatskih ovisnika, od toga dvoje su došli s razvijenom primarnom ovisnošću o buprenorfinu. U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području županije bilo je ukupno 36 ovisnika (11 opijatskih i 25 ovisnika i konzumenata ostalih droga) od kojih je 13 maloljetnika, a prethodne godine Centri za socijalnu skrb nisu dostavili podatke te ih nije moguće usporediti.

Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe droga Varaždinske županije se nije sastajalo tijekom 2009. godine s obzirom da je došlo do promjene lokalne vlasti i u tijeku je ustroj novog povjerenstva. Ukupna financijska sredstva utrošena u 2009. za provedbu županijskog Akcijskog plana iznosila su 136.500,00 kuna što je znatno manje nego godinu prije kada su iznosila 220.000,00 kn. Prema svim pokazateljima, Varaždinska županija po raširenosti zlorabe droga spada u ugroženija područja s daleko većim stupnjem ugroženosti u odnosu na susjedne županije. S obzirom na to, broj preventivnih programa na razini županije nije dovoljan, a potpuno neaktivna uloga županijskog povjerenstva je pridonijela smanjenju ili gašenju preventivnih programa koji su se uspješno provodili prijašnjih godina na području ove županije. Stoga je nužno što prije ustrojiti županijsko povjerenstvo koje treba žurno pristupiti donošenju preventivnih programa na razini županije, ali i izradi i donošenju godišnjeg provedbenog programa županijskog akcijskog plana.

4.19. ZADARSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi od 15 do 64 godine u 2009. godini u Zadarskoj županiji bila je 517,2 te je nešto niža u odnosu na 2008. godinu kada je bila 567,1 što je unatrag tri godine među najvišim stopama liječenih ovisnika u Hrvatskoj.

Na području županije provedeni su sljedeći preventivni programi; Moć i snaga obitelji - osmišljavanje, tiskanje i besplatna distribucija priručnika za pomoć roditeljima vezano za pravilan odgoj i preveniranje ovisnosti, Carpe diem – iskoristi dan - priručnik za osmišljavanje slobodnog vremena mladih, Edukacija obiteljskih liječnika za rad s ovisnicima i početnim konzumentima droga. Održana je edukacija edukatora, organizirano predavanje za roditelje, radionice za učenike, a naglasak je bio na učenju socijalnih vještina, pružanju individualne pomoći posebice za rizične obitelji. Školski preventivni programi provode se u gotovo svim školama Zadarske županije, i to najčešće u obliku radionica za učenje socijalnih vještina, no nema jedinstvenog preventivnog programa na razini županije u školama, niti su za njega izdvajana posebna financijska sredstva.

Na području Zadarske županije provedeno je i istraživanje usmjereno na školske izvore stresa kao što su školski neuspjeh i problemi u nastavi, ali i na neke osobne varijable kao što su samopoštovanje, osjećaj školske samoeфикаsnosti, spol, dob, mjesto stanovanja, vrsta srednje škole koji bi između ostalog mogli biti u vezi s ovisničkim ponašanjem. Obuhvatilo je 1.499 srednjoškolaca iz svih područja Zadarske županije (Zadar, Biograd, Obrovac, Pag, Gračac).

Tijekom 2009. u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti ukupno je liječeno 567 ovisnika, od toga opijatskih 526, apstinencija 50, te ovisnika o ostalim drogama 41, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2008. godinu kada ih je ukupno bilo 571. U odnosu na 2008. godinu povećan

je broj opijatskih ovisnika zbog dolaska pacijenata koji nisu dolazili na redovite kontrole u Službu. U pogledu broja novopridošlih opijatskih ovisnika došlo je do značajnog smanjenja te stabilnog trenda u broju ovisnika o ostalim drogama, kojih je u 2009. bilo 21. U tretmanu Centara za socijalnu skrb tijekom 2009. godine na području županije ukupno su bile 162 osobe - opijatski ovisnici i konzumenti ostalih droga, od toga 64 maloljetnika (u 2008. bila su 62 maloljetnika) te 98 odraslih ovisnika, što predstavlja značajno smanjenje u odnosu na 2008. godinu kada su u tretmanu centara bile 192 odrasle osobe. Maloljetnici i mlađi punoljetnici eksperimentatori i konzumenti droga u tretman Centra za socijalnu skrb Zadar dolazili su na temelju rješenja ili presuda Županijskog ili Općinskog suda u Zadru te odluke Državnog odvjetništva, dok je manji broj njih uključen na inicijativu roditelja ili staratelja.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga tijekom 2009. sastalo se šest puta te donijelo program Trening životnih vještina čiji je nositelj Zavod za javno zdravstvo Zadar. Financijska sredstva za provedbu osigurali su Grad Zadar i Zadarska županija. Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana tijekom 2009. godine iznosila su 1.320.000,00 kn što je neznatno manje u odnosu na 2008. godinu kada su iznosila 1.356.400,00 kuna.

U Zadarskoj županiji, premda se svrstava u županije s najvećom stopom liječenih ovisnika i značajnom raširenošću zlouporabe droga, primijećen je značajan napredak u provedbi preventivnih programa na razini županije, te unaprjeđenje suradnje i povezivanja svih institucija u županiji u provedbi županijskog Akcijskog plana. U posljednje je dvije godine zamjetljiva aktivna uloga županijskog povjerenstva što je pridonijelo uspostavljanju učinkovite koordinacije u provedbi svih programa smanjenja potražnje droga na razini županije.

4.20. ISTARSKA ŽUPANIJA

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u Istarskoj županiji je već nekoliko godina najviša ili među najvišima u Hrvatskoj, a u 2009. godini bila je 572,7 što je više u odnosu na 2008. kada je bila 531,1 te dvostruko više od hrvatskog prosjeka.

Na području Istarske županije provodili su se sljedeći preventivni programi: Edukativne radionice za roditelje «Uspješno roditeljstvo» - projekt ima za cilj poticati zaštitne čimbenike koji podupiru pozitivan razvoj obitelji kroz stjecanje vještina efikasnije komunikacije, prepoznavanje potreba roditelja, potreba djeteta, te uspostavljanje kvalitetnog odnosa s djetetom, Tečaj kvalitetnog roditeljstva - podrazumijeva spoj interaktivnih igara, teorijskih znanja i vježbi komunikacije, Preventivni program Grada Poreča „Zajedno protiv ovisnosti” - preventivno djelovanje Centra ostvaruje se kroz realizaciju specifičnih zaštitnih programa za mlade putem institucija u lokalnoj zajednici ujedinenih u programu “Zajedno protiv ovisnosti”, edukaciju realiziraju lokalni stručnjaci različitih profila, Psihološko savjetovanje “Zdravi grad” Poreč - u savjetovanju se realizira psihološko savjetovanje roditelja, mladih u riziku eksperimentiranja s drogama, mladih upućenih po posebnoj obvezi od Općinskog suda ili Državnog odvjetništva Pula te osigurava prihvata liječenih ovisnika u procesu resocijalizacije nakon programa liječenja, U.P.E. – usluga, prevencija, edukacija – program smanjenja štete i vanjski rad s korisnicima droga, Igrom do sebe - cilj projekta u prevenciji poremećaja u ponašanju djece, podrška i pomoć u jačanju roditeljskih funkcija u otežanim multikulturalnim uvjetima. Također, u svim školama u Istarskoj županiji provodili su se školski preventivni programi kao dio godišnjeg plana i programa. Aktivnosti su usmjerene na rad s učenicima, roditeljima i nastavnicima.

Na području Istarske županije djeluju dva centra (Službe za prevenciju i izvanbolničko

liječenje ovisnosti Poreč i Pula). Prema podacima Službi za prevenciju ovisnosti, u Istarskoj županiji je tijekom 2009. godine ukupno registrirano 860 ovisnika od kojih 772 opijatska i 88 konzumenata ostalih droga. Ukupno je bilo 125 novopridošlih ovisnika i to 78 opijatskih i 47 ovisnika ili konzumenata ostalih droga. U 2009. godini broj korisnika službe zbog zlorabe droga je za 8,6% veći nego 2008. godine kada je ukupno bilo 755 ovisnika, dok je broj osoba koje su se javile u savjetovanje porastao za 30,8%. Heroinskih ovisnika bilo je za 7,8% više. U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području županije bilo je ukupno 108 ovisnika i konzumenata droga, od kojih 33 opijatska i 75 ovisnika i konzumenata ostalih droga, a od kojih je ukupno 25 maloljetnih osoba.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlorabe droga sastalo se u 2009. dva puta. Na sastancima je doneseno ukupno 10 programa. Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana tijekom 2009. godine iznosila su 2.120.156,00 kn što je znatno više nego godinu prije kada su ta sredstva iznosila 1.094.182,00 kn.

Istarska županija je prema svim pokazateljima (stopi liječenih ovisnika, broju kaznenih djela i broju zapljena) već nekoliko godina među županijama koje su najugroženije u pogledu raširenosti zlorabe droga. Primjerice, broj kaznenih djela vezanih za zlorabu droga u 2009. godini bio je 1.074, a u 2008. godini 1.630 što ovu županiju stavlja na sam vrh po broju kaznenih djela u Hrvatskoj, odmah iza PU zagrebačke koja obuhvaća Grad Zagreb i Zagrebačku županiju. Unatoč većem broju kvalitetnih preventivnih programa koji se provode na razini županije, broj ovisnika i problem zlorabe droga u ovoj županiji se ne smanjuje. U skladu s tim očito je nedovoljan broj programa rane sekundarne intervencije te nedovoljna suradnja zdravstvenih i socijalnih ustanova s institucijama pravosuđa, što se posebice vidi u broju ovisnika i konzumenata droga koji su bili upućeni u tretman Centara za socijalnu skrb (ukupno 105 osoba), gdje se ovisnici i konzumenti najčešće upućuju po načelu

svrhovitosti odlukom državnog odvjetnika. Stoga se očito nameće potreba većeg angažmana svih odgojno-obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih ustanova i pravosudnih institucija na provedbi preventivnih programa, ali i različitih drugih programa za smanjenje potražnje droga. S obzirom na veliku raširenost zlouporabe droga u ovoj županiji, nameće se potreba osmišljavanja i provedbe ciljane i sveobuhvatne medijske kampanje borbe protiv ovisnosti i zlouporabe droga koja bi trebala senzibilizirati građane, lokalne vlasti, stručne ustanove i medije na potrebu većeg angažmana u borbi protiv ovisnosti i zlouporabe droga.

4.21. GRAD ZAGREB

Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u 2009. godini bila je 420,9 te je neznatno niža u odnosu na godinu prije kada je iznosila 424,8 liječenih osoba, što ovu županiju svrstava među županije s najvišom stopom liječenih ovisnika, znatno iznad hrvatskog prosjeka.

Na području Grada Zagreba provodi se velik broj programa za smanjenje potražnje, a važnu ulogu u njihovoj provedbi ima Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar. Programi koji se provode na razini Grada Zagreba su sljedeći:

Nagradni natječaj "Škola bez droge - Grad bez droge" - nagradni natječaj počinje s pismenim pozivom svim osnovnim i srednjim školama grada Zagreba da sudjeluju u njemu. Nakon određenog vremena povjerenstvo sastavljeno od vanjskih suradnika ocjenjuje pristigle radove. Učenici, pojedinci ili cijeli razredi, koji su svojim radovima prikupili najveći broj bodova, dobivaju pojedinačne ili skupne nagrade. Rano otkrivanje čimbenika rizičnog ponašanja djece i adolescenata u cilju prevencije svih oblika PUP, zlouporabe alkohola i drugih psihoaktivnih tvari te delikventnog ponašanja. U savjetovaštu za probleme ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar već deset godina se provode aktivnosti primarne i sekundarne prevencije ovisnosti. Najviše je

maloljetnika i mlađih punoljetnika koji osim konzumiranja droga pokazuju i druge oblike neprihvatljivog ponašanja.

Tretman igrama na sreću uzrokovanih problema i poremećaja - u društvu se postavlja pitanje je li kockanje stil života, bolest, socijalni poremećaj ili moralno poniranje. U početku je stil života, zabava, inicijacija u svijet odraslih, ventil, antidepresiv ili anksiolitik. U fazi problemskog i patološkog kockanja postaje ovisnost, odnosno bolest koja najčešće od svih psihijatrijskih poremećaja završava suicidom, ali također i praćena drugim oblicima agresivnog i kriminogenog ponašanja.

Različite edukacije edukatora – uključivši i MOVE program - edukacija stručnjaka za rad s mladima rizičnog ponašanja, kao i školski preventivni programi koji su se tijekom 2009. godine provodili u svim odgojno-obrazovnim ustanovama na području grada Zagreba.

Na području grada Zagreba provedeno je istraživanje „Pojavnost zlouporabe sredstava ovisnosti među adolescentima“ koje je proveo Zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar - Služba za prevenciju ovisnosti. Istraživanje je provedeno u 120 školskih odjeljenja i obuhvatilo je 3.000 učenika, a u pripremi je publikacija „Zlouporaba sredstava ovisnosti među adolescentima“ u kojoj će se prikazati glavni rezultati istraživanja provedenog 2009. godine.

Ukupan broj svih ovisnika/konzumenata registriran u Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar u 2009. godini bio je 1.378, od toga opijatskih ovisnika 901, što je povećanje u donosu na 2008. kad ih je bilo 860, dok je ovisnika i konzumenata ostalih droga bilo 432, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2008. kada ih je bilo 518. Novopridošlih opijatskih ovisnika bilo je 141, a ovisnika i konzumenata ostalih droga 280. U tretmanu Centara za socijalnu skrb grada Zagreba tijekom 2009. godine ukupno je bilo 415 osoba, od toga 211 maloljetnih osoba, a u dobi od 18 do 23 godine evidentirane su 204 osobe. Ukupan broj maloljetnika i mlađih punoljetnika s problemom ovisnosti koji su bili u evidenciji i tretmanu Centra za socijalnu skrb u 2008.

godini bio je 894, od toga u dobi do 18 godina 374, u dobi od 18-23 godine 520, te je vidljiv vrlo velik trend smanjenja broja osoba s problemom ovisnosti u tretmanu centara za socijalnu skrb.

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Grada Zagreba je tijekom 2009. održalo četiri sjednice na kojima je donijelo različite programe, te Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga u Gradu Zagrebu za razdoblje od 2009. do 2012. Ukupna financijska sredstva iz proračuna Grada Zagreba utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana za 2009. godinu iznosila su 309.300,00 kuna što je znatno manje u odnosu na godinu prije kada je utrošeno 962.050,00 kuna.

Grad Zagreb ima vrlo kvalitetan i razvijen sustav za liječenje i tretman ovisnika, ali i pružanje pomoći konzumentima droga posebice maloljetnim konzumentima droga. Iz izvješće za 2009. godinu vidljivo je značajno smanjenje broja maloljetnih konzumenata droga u tretmanu centara za socijalnu skrb i službi za prevenciju ovisnosti, iako se broj prijavljenih kaznenih djela u odnosu na 2008. godinu neznatno smanjio, što govori o nedovoljnoj suradnji represivnog sustava, posebice državnog odvjetništva i sudova sa službama za tretman i liječenje ovisnosti. Primijećeno je da su iz proračuna Grada Zagreba izdvojena znatno manja financijska sredstva za provedbu akcijskog plana te da je financiran manji broj projekata udruga u odnosu na godinu prije. S obzirom da se problem ovisnosti i zlouporabe droga na području Grada Zagreba nije značajnije smanjio, nužno je da se i nadalje jačaju aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga te uspostavlja aktivna suradnja svih relevantnih institucija, zdravstvenih, socijalnih, odgojno-obrazovnih i pravosudnih, te udruga na rješavanju ovog problema.

Zaključak

Ono što je vidljivo u Izvješću o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009. godinu na razini županija jest znatno bolja koordiniranost u izradi i provedbi općih i posebnih programa suzbijanja zlouporabe droga, posebice programa prevencije ovisnosti, što je nedvojbeno plod aktivnog rada županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga. Središnje mjesto u provođenju mjera i aktivnosti tretmana, liječenja i pružanja pomoći ovisnicima o drogama i njihovim obiteljima zauzimaju službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo, ali je tijekom ove godine u mnogim županijama došlo i do značajno veće aktivnosti socijalnih ustanova na provedbi preventivnih programa, posebice obiteljskih centara i centara za socijalnu skrb. Uloga udruga u provedbi programa smanjenja potražnje droga, posebice programa prevencije i ovisnosti i resocijalizacije, i dalje je vrlo značajna premda se u pojedinim županijama primjećuje značajno manja aktivnost civilnog sektora u odnosu na godinu prije (npr. Grad Zagreb) ili značajno manja suradnja s državnim institucijama. Koordinativnu ulogu u provedbi mjera u gotovo svim županijama zauzela su županijska povjerenstva koja su izrađivala akcijske planove suzbijanja zlouporabe droga za 2009.-2012. godinu, izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana na razini županija i druge programe za suzbijanje zlouporabe droga na razini županija, koordinirala aktivnosti različitih institucija, ustanova i udruga koje se bave ovom problematikom. Međutim uloga županijskog povjerenstva u pojedinim županijama nije u dovoljnoj mjeri aktivna što je posljedično rezultiralo i znatno manjim brojem preventivnih programa koji su se provodili na razini tih županija te slabijom koordinacijom u provedbi županijskog akcijskog plana. Primijećeno je da važno mjesto u sveukupnoj borbi protiv ovisnosti zauzimaju programi primarne prevencije ovisnosti, osobito u sklopu školskog sustava, ali je još uvijek uočljiv problem neujednačene i segmentirane provedbe

školskih preventivnih programa u pojedinim županijama. S obzirom da je Vlada RH 4. lipnja 2010. donijela Nacionalni program za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za 2010.-2014. koji ima za glavni cilj izgraditi i ujednačiti preventivni sustav na razini države te unaprijediti cjelokupnu preventivnu strategiju u Republici Hrvatskoj, za očekivati je da će provedbom ovog programa doći do bolje provedbe preventivnih programa te samim tim osigurati se ravnomjerna dostupnost programa prevencije ovisnosti svoj djeci i mladima, kako u odgojno-obrazovnom sustavu tako i u sustavu socijalne skrbi. U velikom broju županija uočena je nedostatna suradnja u provedbi medicinskog i socijalnog tretmana i to između službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo i centara za socijalnu skrb. Tijekom ove godine posebno je zamjetljiv pad broja konzumenata droga i eksperimentatora koje su državno odvjetništvo i sudovi uputili u sustav za tretman i liječenje, odnosno u centre za socijalnu skrb i službe za prevenciju ovisnosti, što upućuje na nedovoljnu suradnju između represivnog sustava (policije, državnog odvjetništva i sudova) sa sustavom za tretman i liječenje ovisnika. S obzirom da je rano otkrivanje maloljetnih konzumenata droga i njihovo što ranije upućivanje u tretman jedan od temeljnih oblika rane sekundarne prevencije koje ima za cilj spriječiti da povremeno konzumiranje droga preraste u ovisnost, potrebno je da državno odvjetništvo i sudovi za kazneno djelo zlouporabe droga iz članka 173. Kaznenog zakona u većem broju slučajeva po načelu svrhovitosti određuju konzumentima droga obvezu savjetodavnog tretmana u Službi za prevenciju ovisnosti ili Savjetovalištu za mladež, čime bi se ujedno mladim konzumentima droga uputila i poruka o štetnosti i društvenoj neprihvatljivosti zlouporabe droga. Također s ciljem što ranijeg otkrivanja maloljetnih konzumenata droga i njihovog pravodobnog upućivanja u tretman, potrebno je ojačati aktivnosti na uličnoj redukciji i suzbijanju zlouporabe droga na svim mjestima okupljanja mladih, kao što su škole, visoka

učilišta, disco klubovi, rave partiji, koncerti, ljetovališta, kampovi i druga mjesta okupljanja mladih.

Ipak, može se reći da je došlo do značajno intenzivnijeg decentraliziranog pristupa rješavanju problema ovisnosti na način koji jamči jednakomjernu raspodjelu različitih programa i sadržaja u cijeloj Republici Hrvatskoj sukladno stvarnim potrebama pojedinih lokalnih zajednica (odnosno županija). Stoga i nadalje na razini županija i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave treba razvijati mreže različitih programa i usklađivati djelatnosti na području problematike zlouporabe droga. Time bi se trebala osigurati centralizacija zajedničkih aktivnosti, a decentralizacija aktivnosti koje su nužne u lokalnoj zajednici, te samostalnost koordinativnih tijela na lokalnoj razini, odnosno samostalnost županijskih Povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga i njihova sve veća uloga u planiranju, izradi i provedbi programa na lokalnoj razini.

5.	Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za nadležna tijela
----	---

5.1. MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Stanje i kretanje kriminaliteta zlorabe i krijumčarenja droga, trendovi te prosudbe kretanja

Problematika ponude u Republici Hrvatskoj nije izolirana, te ovisi i o stanju na europskom, odnosno svjetskom ilegalnom tržištu droga. Kriminalitet vezan uz zlorabu droga sve se manje može promatrati u nacionalnim okvirima pojedine zemlje, budući da postoje značajnije poveznice između kriminalnih organizacija zemalja "proizvođača", zemalja kroz koje se droga krijumčari, te zemalja tzv. potrošača. Stoga se suzbijanjem predmetnog kriminaliteta ne može baviti izolirano, bez uzimanja u obzir i niza drugih kriminalnih aktivnosti, poput krijumčarenja oružja, ljudi, ili terorizma i pranja novca. Krijumčarenje drogama je zasigurno jedan od najproduktivnijih oblika kriminalne djelatnosti organiziranog kriminala, kako u svijetu tako i na području Europe i Republike Hrvatske. Uvidom u statističke pokazatelje koji se odnose na kriminalitet zlorabe droga, te u dostupne pokazatelje svih ostalih subjekata uključenih u problematiku zlorabe droga, za pretpostaviti je da u Republici Hrvatskoj neće doći do bitnijih pomaka vezanih uz pad potražnje za pojedinim drogama (učestalosti konzumiranja), te se sukladno tome može očekivati daljnji pokušaj rasta ponude droga na ilegalnom narko tržištu u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska može se okarakterizirati kao tranzitno područje preko kojeg se droga krijumčari na putu između tzv. zemalja proizvođača i tzv. zemalja potrošača (geostrategijska pozicija). Pri tome se koriste svi oblici prometa (cestovni, željeznički, pomorski i zračni).

Opće je poznat fenomen tzv. Balkanske rute kojom se ponajviše krijumčari droga heroin što potvrđuju dosadašnje zapljene. Budući da unatrag nekoliko godina raste

proizvodnja opijuma na području Afganistana, mogu se očekivati daljnji pokušaji krijumčarenja jer je tržište Europe primarno tržište za opijate podrijetlom iz Afganistana. Pravac „Balkanske rute“ je UNODC, radi boljeg praćenja problematike, podijelio na dva pravca; zapadni i istočni. Republika Hrvatska se nalazi na zapadnom pravcu (Makedonija, Srbija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Slovenija). Istočni pravac ide preko zemalja članica EU-a (Bugarske, Rumunjske i Mađarske).

Ostvarene zapljene heroína na području Republike Hrvatske mogu se usporediti, odnosno donekle su na razini ostalih zemalja (Češka, Slovačka, Slovenija, Mađarska) koje su udaljene od prvog kruga zemalja uz Afganistan u kojem se proizvodi 90% heroína za potrebe Europe. Vrlo je važno istaknuti da količinske zapljene droga same za sebe nisu relevantan pokazatelj uspješnosti pojedine zemlje u suzbijanju zlorabe i krijumčarenja droga, nego treba usporedo sagledavati i broj uhićenih osoba (organizatora krijumčarenja i preprodaje droga), broj otkrivenih kriminalnih grupa i organizacija koje se bave predmetnim kriminalitetom, te najvažnije njihovo kvalitetno kazneno procesuiranje i oduzimanje nezakonito stečene dobiti.

Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u naporima međunarodne zajednice usmjerenima na suzbijanje proizvodnje opijuma u Afganistanu, tj. sudjeluje u Vojnoj misiji u toj zemlji, te je uz to u Afganistan uputila i nekoliko policijskih službenika s ciljem pomoći u obuci afganistanskih policajaca.

Značajnije i veće zapljene kokaina u Republici Hrvatskoj su uglavnom vezane uz pomorski promet i vrlo dobru međunarodnu policijsku suradnju, te su ostvarene ponajviše u luci Rijeka. Manje količine kokaina krijumčare se zračnim prometom gotovo iz svih svjetskih odredišta, ali i putem poštanskih pošiljki.

Svjetski trendovi pokazuju da se sve veće količine kokaina krijumčare na područje Europe, budući da je došlo do pada potražnje na do sada primarnom tržištu

SAD-a, te su stoga mogući pokušaji krijumčarenja većih količina kokaina putem kontejnerskog prometa, ali i manjim brodovima (jedrilicama, jahtama i sl.). Sintetičke droge poput amfetamina i derivata amfetamina (najčešće se radi o tabletama ecstasya) krijumčare se na različite načine s područja pojedinih zapadnoeuropskih zemalja, ali i sve prisutnijih narko tržišta pojedinih istočnih zemalja. Očekuje se lagani rast udjela zloporabe, pogotovo amfetamina na narko tržištu u RH, što je trend i u ostalim europskim državama. Marihuana i hašiš krijumčare se u manjim količinama tijekom ljetne turističke sezone, kada ih inozemni turisti, većinom iz zapadnoeuropskih zemalja, unose u našu zemlju uglavnom za osobne potrebe, dok se veće količine marihuane krijumčare s područja nama susjednih, također pretežito tranzitnih zemalja, a u većini slučajeva namijenjene su zapadnoeuropskom tržištu (npr. ranije navedeni slučaj iz 2009. - pokušaj krijumčarenja 96 kg 344 grama hašiša, zatim zapljene početkom godine kojom prilikom je zaplijenjeno 60 kg 88 grama marihuane na području Osijeka i 25 kg marihuane na MCGP Karasovići).

Pregled evidentiranih kaznenih djela i prekršaja

Tijekom 2009. godine evidentirana su ukupno **7.063 kaznena djela** vezana uz zloporabu i krijumčarenje droga. Za ta počinjena kaznena djela predmetnog oblika kriminaliteta ukupno je u 2009. godini **kazneno prijavljeno 5.019 osoba**. Prosječni udio kriminaliteta iz oblasti zloporabe droga u sveukupnom kriminalitetu na području Republike Hrvatske tijekom 2009. godine iznosi **9,64%**.

U 2009. nastavljen je trend smanjenja broja evidentiranih kaznenih djela vezanih uz zloporabu i krijumčarenje droga koji je započeo 2006. godine, te se njihov broj smanjio za 10,4 posto u odnosu na 2008. (Tablica 29.).

Tablica 29. Broj evidentiranih kaznenih djela zloporabe i krijumčarenja droga (2004. - 2009.)

GODINA	BROJ KD	% u odnosu na prethodnu godinu
2004.	7.529	- 5,8 ⁴
2005.	8.186	+ 8,7
2006.	8.346	- 2,0
2007.	7.952	- 4,7
2008.	7.882	- 0,9
2009.	7.063	- 10,4

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

U 2009. godini sukladno Zakonu o suzbijanju zloporabe droga, a na osnovi podataka iz izvješća zaprimljenih od policijskih uprava, podnesene su ukupno **4.552 prekršajne prijave protiv ukupno 4.500 osoba**. Tijekom 2007. počeo se smanjivati i broj prekršajnih prijava vezanih uz zloporabu droga, a u 2009. smanjenje iznosi 2,2 posto u odnosu na 2008. (Tablica 30.).

Tablica 30. Broj evidentiranih prekršajnih prijava (2004. - 2009.)

GODINA	BROJ prekršajnih prijava KD	% u odnosu na prethodnu godinu
2004.	4.532	+ 4,8
2005.	5.182	+14,3
2006.	5.685	+9,7
2007.	5.254	-7,6
2008.	4.655	-11,4
2009.	4.552	-2,2

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Globalna struktura udjela kaznenih djela iz djelokruga linije rada kriminaliteta droga na području Republike Hrvatske pokazuje da se od sveukupno prijavljena **7.063 kaznena djela zloporabe droga, 2.373 kaznena djela ili 33,60%** odnosi na složenije

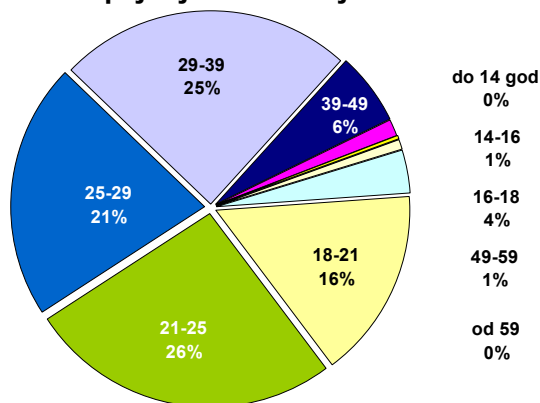
⁴ (Broj kaznenih djela 2003.: 7.992; Izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2002. i 2003.)

pojavne oblike kaznenih djela (npr. preprodaja, proizvodnja, omogućavanje uživanja droga i dr.), dok se **4.690** kaznenih djela odnosi na **posjedovanje droge** ili prosječno **66,40%** od ukupno prijavljenih KD-a.

Na *Grafičkom prikazu 20.* vidljivo je da je najveći broj kazneno prijavljenih osoba ove vrste KD-a u dobi od 21-25 godina, zatim u dobnoj skupini od 29-39, te 25-29, slijedi dobna skupina od 18-21 godine. Promatrajući spolnu strukturu, većinu kazneno prijavljenih osoba tijekom 2009. čine muškarci (89 posto), dok su kazneno prijavljene ženske osobe zastupljene u 11 posto slučajeva.

Iz *Tablice 31.* vidljivo je da se broj kaznenih djela zlouporabe droga smanjio najviše na području Virovitičko-podravске, Istarske i Koprivničko-križevačke županije, dok se najveće povećanje ovih kaznenih djela u odnosu na prethodnu godinu primjećuje na području Požeško-slavonske, Dubrovačko-neretvanske i Sisačko-moslavačke županije. Sveukupno promatrajući uočljivo je smanjenje broja kaznenih djela od 10,4 posto.

Grafički prikaz 20. Dobna struktura kazneno prijavljenih osoba tijekom 2009.

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

- Broj kaznenih djela prijavljenih po teritorijalnoj raspodijeljenosti

Tablica 31. Odnos broja kaznenih djela zlouporabe droge prema županijama (2008. – 2009.)

Ustrojstvena jedinica	Odnos broja KD		Smanjenje/povećanje
	2008.	2009.	
Zagrebačka	1.246	1.326	+ 6,42
Primorsko-goranska	854	810	- 5,15
Splitsko-dalmatinska	885	734	- 17,06
Osječko-baranjska	310	274	- 11,61
Istarska	1.630	1.074	- 34,11
Zadarska	244	265	+ 8,61
Šibensko-kninska	303	284	- 6,27
Dubrovačko-neretvanska	500	548	+ 9,60
Vukovarsko-srijemska	299	323	+ 8,03
Međimurska	72	78	+ 8,33
Varaždinska	144	147	+ 2,08
Brodsko-posavska	164	166	+ 1,22
Virovitičko-podravska	199	88	- 55,78
Koprivničko-križevačka	367	252	- 31,34
Ličko-senjska	182	192	+ 5,49
Karlovačka	116	122	+ 5,17
Sisačko-moslavačka	130	142	+ 9,23
Požeško-slavonska	37	68	+ 83,78
Krapinsko-zagorska	110	81	- 26,36
Bjelovarsko-bilogorska	90	89	- 1,11
UKUPNO	7.882	7.063	- 10,39

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Zapljene droge od strane Ministarstva unutarnjih poslova

Tijekom 2009. godine sveukupno je izvršeno **5.246 zapljena** svih vrsta droga što predstavlja **smanjenje od 10,8 posto** u odnosu na prethodnu godinu.

Ostvaren je značajan pomak u količinama zaplijenjene droge tipa **hašiš i marihuana** u odnosu na 2008. godinu, uz napomenu da je u 2009. ostvarena jedna velika zapljena droge tipa hašiš u količini od 96 kg 344 g. Također se primjećuje i povećanje u **zapljena** **stabljika** **tipa konoplja**

(2009.:5.336; 2007.:2.886), izuzmemo li prethodnu godinu kada je bilo znatno odstupanje zato što je uništena industrijska plantaža konoplje koja je imala namjenu uzgoja konoplje radi proizvodnje hrane za ribe, ali je uništena budući da su stabljike sadržavale nedozvoljen postotak THC-a. Povećanje zapljena ove vrste droge u odnosu na 2007. iznosi **84,9 posto**.

Tablica 32. Broj zapljena droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova (2004. - 2009.)

GODINA	Broj zapljena
2004.	6.414
2005.	7.002
2006.	7.049
2007.	6.546
2008.	5.879
2009.	5.246

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Promatrajući broj ostvarenih zapljena od strane Ministarstva unutarnjih poslova u razdoblju od 1999. – 2009. (*Grafički prikaz 21.*), najveći broj zapljena ostvaren je 2001. godine, a tijekom 2009. godine nastavljen je silazni trend broja ostvarenih zapljena koji je započeo 2007. godine, te je prethodne godine ujedno ostvaren i najmanji broj zapljena u proteklih 10 godina.

Iz *Tablice 33.* može se primijetiti kako protekle tri godine zapljene količine droge tipa marihuana i hašiš rastu, dok su količine zaplijenjenih droga tipa kokain i heroin 2009. u padu. Količine zapljena droge tipa amfetamin proteklih 5 godina kreću se između 11 i 15 kg godišnje, izuzev 2007. kada je zaplijenjeno nešto manje od 8 kg navedene droge.

Grafički prikaz 21. Broj zapljena droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova (1999. - 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 33. Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa heroin, hašiš, marihuana, kokain, amfetamin (2005. – 2009.)

Vrsta droge	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
HEROIN	27.068	81.797	73.508	152.571	59.008
HAŠIŠ	53.035	12.086	4.493	4.845	112.945
MARIHUANA	983.222	202.445	239.316	220.691	255.103
KOKAIN	8.963	5.640	104.703	28.632	6.713
AMFETAMINI	14.312	11.604	7.885	15.038	12.766

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

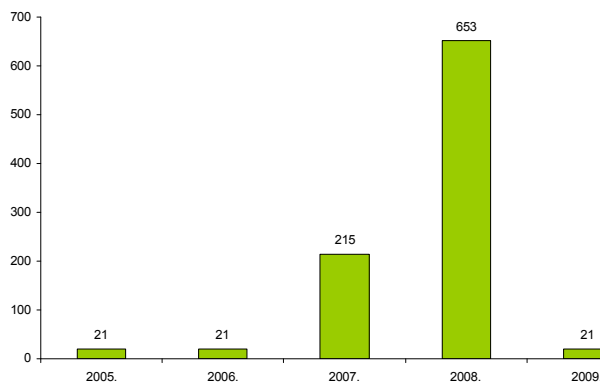
Količine zaplijenjenih droga tipa Heptanon, ecstasy, LSD, stabljika konoplje tipa droga u razdoblju od 2005. do 2009. godine prikazane su u *Tablici 34.* iz koje se vidi da je 2009. godine zaplijenjeno manje svih navedenih tipova droga u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 34. Prikaz zaplijenjenih količina (tablete/doze/komadi) droga tipa Heptanon, ecstasy, LSD, stabljika konoplje tipa droga (2005. – 2009.)

Vrsta droge	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
HEPTANONI (tablete)	9.413,00	12.551,50	6.529,00	10.920,00	4.070,00
ECSTASY (tablete)	33.601,00	16.340,50	12.609,00	6.855,00	2.455,50
LSD (doze)	21,00	21,00	215,00	653,00	21,00
Stabljika konoplje tipa droga	2.960,00	2.699,00	2.886,00	271.819,00	5.336,00

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

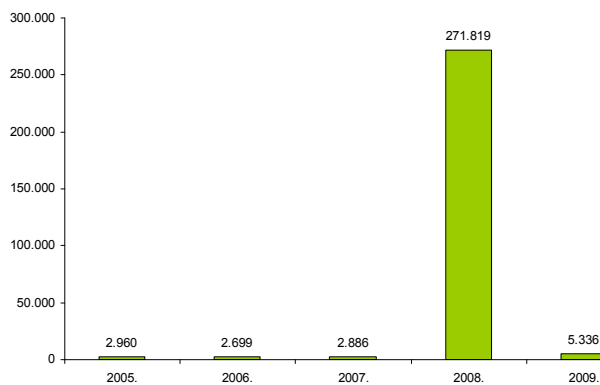
Grafički prikaz 22. Prikaz zaplijenjenih količina (doza) droga tipa LSD (2005.-2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Razina zapljena količine LSD-a u 2009. na istoj je razini kao 2005. i 2006. godine. Veće količine zapljena ove vrste droge ostvarene su tijekom 2007. i 2008. godine.

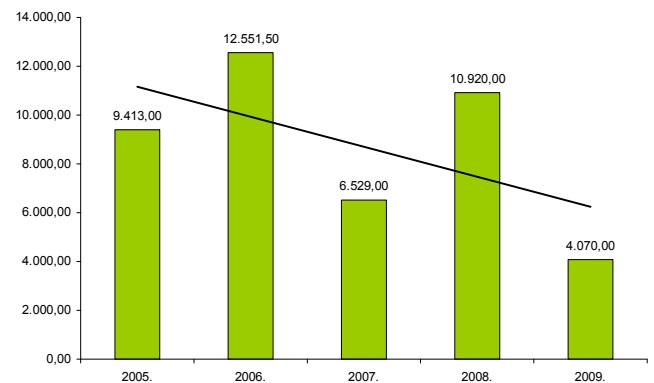
Grafički prikaz 23. Prikaz zaplijenjenih količina (komada) droga tipa stabljika konoplje tipa droga (2005. – 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tijekom 2009. godine zaplijenjeno je 5.336 komada stabljika konoplje tipa droga, što je značajno manje (-98%) nego 2008., ali **84,9 posto** više nego 2007. Znatno odstupanje tijekom 2008. bilo je zbog toga što je uništena industrijska plantaža konoplje koja je imala namjenu uzgoja konoplje u svrhu proizvodnje hrane za ribe, ali je uništena budući da su stabljike sadržavale nedozvoljen postotak THC-a. Neovisno o navedenoj zapljeni, vidljivo je da se tijekom godina povećava broj zaplijenjenih količina ove vrste droge.

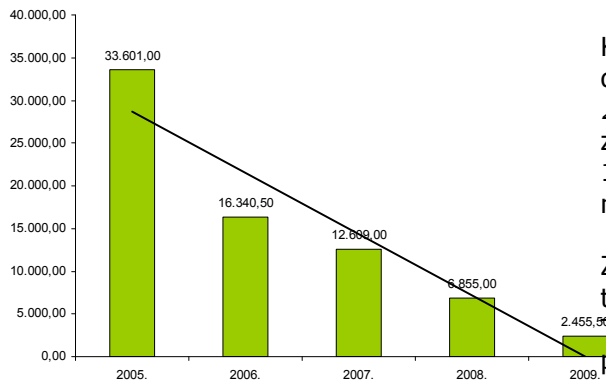
Grafički prikaz 24. Prikaz zaplijenjenih količina (tablete) droga tipa Heptanon (2005. – 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Prema podacima MUP-a, crno tržište Heptanona (metadona) još uvijek egzistira. Tijekom 2009. zaplijenjena je dosad najmanja količina tableta Heptanona u razdoblju od 2005. godine (4.070 komada, što je za 62,7 posto manje nego 2008. godine).

Grafički prikaz 25. Prikaz zaplijenjenih količina (tablete) droga tipa *ecstasy* (2005. – 2009.)

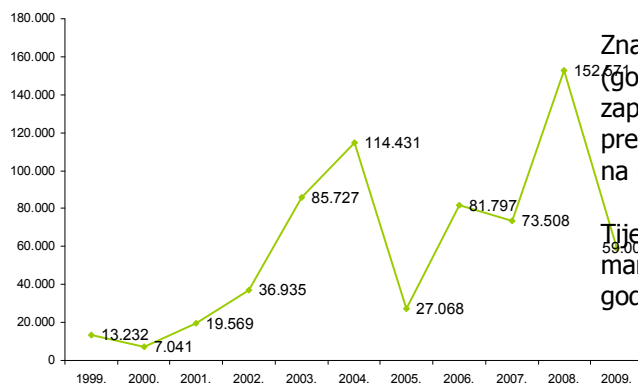
Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova o količini zaplijenjene droge tipa *ecstasy* u desetogodišnjem razdoblju, primjećuje se znatno smanjenje zaplijenjenih količina ove vrste droge tijekom godina.

Tijekom 2009. zaplijenjeno je 64,1 posto manje tableta *ecstasy* u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje.

Promatrajući desetogodišnje razdoblje (*Grafički prikaz 26.*), količine zaplijenjenog heroina osciliraju od najmanje 7.041 kg zaplijenjeno 2000. godine do 152.571 kg zaplijenjeno 2008. godine, što je bila i najveća zapljena te vrste droge.

Grafički prikaz 26. Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa heroin (1999. – 2009.)

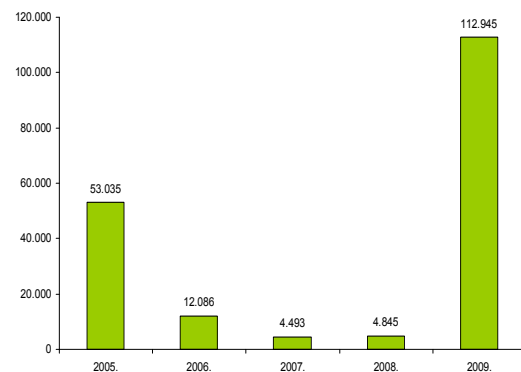
Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tijekom 2009. ukupno je zaplijenjeno 59 kg i 8 g heroina, što je za 61,3 posto manje u odnosu na 2008. godinu.

Količine zaplijenjenog hašiša promatrane u desetogodišnjem razdoblju (*Grafički prikaz 27.*) varirale su od najmanje 1 kg i 29 g zaplijenjeno 2000. godine, pa sve do gotovo 113 kg tijekom 2009. što predstavlja i najveću zaplijenjenu količinu te vrste droge.

Značajnija zapljena hašiša ostvarena je još i tijekom 2005. godine (više od 53 kg). Tijekom 2009. zaplijenjeno je gotovo 500 puta više hašiša nego 2008.

Grafički prikaz 27. Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa hašiš (2005. – 2009.)

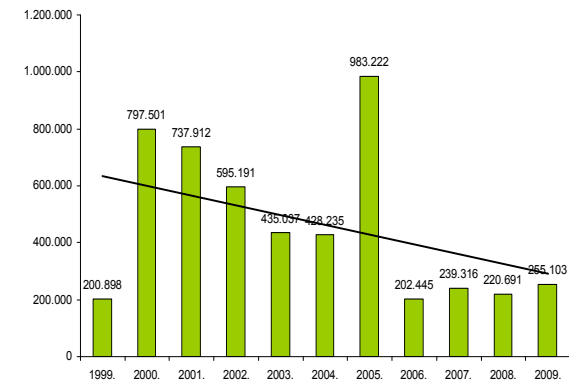
Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Na *Grafičkom prikazu 28.* prikazane su zaplijenjene količine marihuane u razdoblju od 1999. do 2009. godine. U razdoblju od 2000. do 2005. primjećuje se pad zapljena ove vrste droge.

Značajnija zapljena ostvarena je 2006. (gotovo 1 tona) nakon čega se godišnje zapljenjuje oko 200 kg marihuane, što predstavlja gotovo dvostruki pad u odnosu na razdoblje od 2000.- 2004. godine.

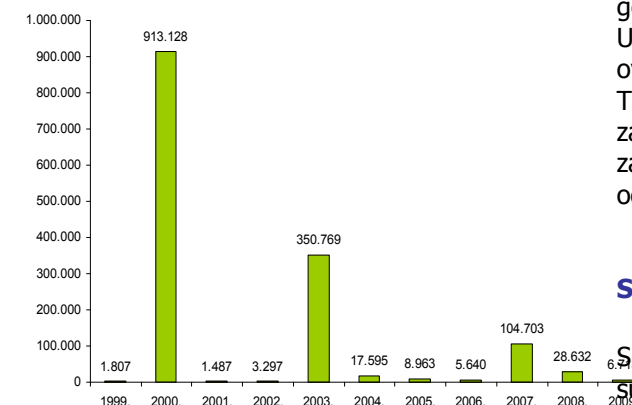
Tijekom 2009. zaplijenjeno je 7,4 posto manje marihuane nego tijekom 2008. godine.

Grafički prikaz 28. Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa marihuana (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

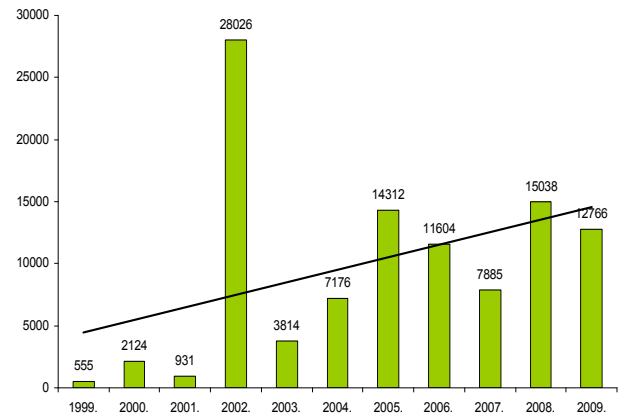
Grafički prikaz 29. Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa kokain (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Značajnije zapljene kokaina tijekom proteklih 10 godina ostvarene su 2000., 2003. i 2007. godine. Tijekom 2009. zaplijenjeno je 66 posto manje kokaina (6.713 kg) u odnosu na 2008. godinu (28.632 kg).

Grafički prikaz 30. Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa amfetamin (1999. – 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Zapljene droge tipa amfetamin proteklih 5 godina kreću se između 7 i 15 kg godišnje. U proteklih 10 godina značajnija zapljena ove vrste droge ostvarena je 2002. godine. Tijekom godina povećavaju se količine zaplijenjenog amfetamina, iako je 2009. zaplijenjeno 15,1 posto manje amfetamina u odnosu na prethodnu godinu.

Spaljivanje oduzetih droga

Sukladno postojećim odredbama Zakona o suzbijanju zlorabe droga, uništavanje oduzetih droga izvršava se pred Povjerenstvom za uništavanje oduzetih droga, a oduzete droge uništavaju se po pravomoćnosti presude ili rješenja, a mogu se uništiti i po proteku roka od tri godine od dana podnošenja kaznene prijave nadležnom Državnom odvjetništvu.

Tijekom 2009. godine izvršena su 2 spaljivanja u Našicecimentu d.d. (28. travnja 2009. i 23. studenog 2009.) pri čemu je spaljeno više od 1 tone droge (1.028.192 kg) (Tablica 35.).

Tablica 35. Prikaz uništenih zaplijenjenih količina (kg/g) droga (2009.)

Ukupno spaljeno 2009.	28. 04. 2009.	23. 11. 2009.	Ukupno
Konoplja tipa droge i njena smola (kg)	377.883	471.662	849.545
Heroin (kg)	102.643	21.694	124.337
Kokain (kg)	25.478	6.414	31.892
Amfetamin (kg)	7.226	2.082	9.308
MDMA (kg)	6.256	4.817	11.073
Metadon (g)	0.732	477	477
Ostale tablete (kg)	1.238	322	1.560
Ukupno (kg)	520.724	507.468	1.028.192

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o suzbijanju zlorporabe opojnih droga, između ostalog, **skraćen je rok za postupak uništenja droga tako da će se moći u određenim slučajevima provesti i prije pravomoćnosti presude ili rješenja, odnosno prije proteka tri godine od podnošenja kaznene prijave i to nakon provođenja nužnih dokaznih radnji na temelju naloga suda koji vodi postupak, a na prijedlog državnog odvjetnika.**

Povjerenstvo za uništavanje oduzetih droga osnovano je odlukom Vlade 24. studenog 2004. godine, a članove čine predstavnik Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova, predstavnik Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, predstavnik Ministarstva pravosuđa, predstavnik Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, predstavnik Hrvatskog novinarskog društva, te predstavnik Ureda za suzbijanje zlorporabe droga.

Čistoća zaplijenjenih droga

U Centru za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ provode se rutinska kvantitativna vještačenja heroina, kokaina, amfetamina, metamfetamina i MDMA u svim dostavljenim uzorcima gdje je dovoljna masa tvari za

analizu, dok za rutinsku kvantitativnu analizu tetrahidrokanabinola u marihuani i njenim proizvodima ne postoje zadovoljavajući tehnički resursi.

Heroinske smjese zaplijenjene u 2009. godini najčešće su sadržavale kao primjese analgoantipiretik paracetamol i psihostimulans kofein, a u 7,8% uzoraka heroina tragove anksiolitika diazepama i antiepileptika fenobarbitala, rjeđe razne šećere kao što su laktoza i saharoza, te tragove narkoanalgetika metadona i kokaina. Kvantitativnim vještačenjem obuhvaćeno je 456 predmeta s ukupno 1.223 uzorka, pri čemu je minimalni udio heroin-baze iznosio 0,4%, maksimalni 62%, a prosječni 21,5%. Od gore navedenog broja predmeta s drogom heroin, 250 predmeta s ukupno 352 uzorka odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. **Minimalni udio heroin-baze u tim slučajevima iznosio je 0,4%, maksimalni 57%, a prosječni 21,8%.**

Kokainske smjese zaplijenjene u 2009. godini sadržavale su kao najčešće primjese analgoantipiretik fenacetin, lokalni anestetik i antiaritmik lidokain, aminokiselinu kreatin, šećerni alkohol manitol i šećer laktozu. Često je u uzorcima kokaina utvrđena prisutnost antihelmintika levamisola, a u pojedinačnim slučajevima amfetamina, prokaina, lijeka blokatora Ca-kanala diltiazema, antihistaminika hidrokisizina, te dekongestiva i simpatomimetika efedrina. Kvantitativnim vještačenjem su bila obuhvaćena 194 predmeta s ukupno 436 uzoraka, pri čemu je minimalni udio kokain-baze iznosio 0,7%, maksimalni 82%, a prosječni 22,7%. Od navedenog broja predmeta s drogom kokain, 88 predmeta s ukupno 122 uzorka odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. **Minimalni udio kokain-baze u tim slučajevima iznosio je 0,7%, maksimalni 77%, a prosječni 20,8%.**

Amfetamin zaplijenjen u 2009. je bio u obliku praškastih materija ili rjeđe u obliku tableta, a najčešće primjese su bile kreatin, kofein, laktoza, a rjeđe škrob. Često je u uzorcima amfetamina utvrđena prisutnost

parafluoramfetamina (u 4,7% uzoraka amfetamina), a u pojedinačnim slučajevima utvrđena je prisutnost MDMA, metamfetamina, klorfenilpiperazina i kokaina. Kvantitativnim vještačenjem amfetamina u obliku tableta obuhvaćeno je 6 predmeta s ukupno 117 tableta, pri čemu je minimalan udio amfetamin-baze iznosio < 1%, maksimalan 7,2%, a prosječan 3,2%. Kvantitativnim vještačenjem amfetamina u obliku praha obuhvaćena su 292 predmeta s ukupno 589 uzoraka pri čemu je minimalan udio amfetamin-baze iznosio manje od 1%, maksimalan 40,7%, a prosječan 5,2%. Od gore navedenog broja predmeta s drogom amfetamin u obliku praha, 125 predmeta s ukupno 138 uzoraka odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze”. **Minimalni udio amfetamin-baze u tim slučajevima iznosio je manje od 1%, maksimalni 40,7%, a prosječni 6%.**

MDMA, tzv. "ecstasy", zaplijenjen u 2009. godini najčešće je bio u obliku tableta, rjeđe u obliku praha ili praha u kapsulama. Kao punilo tablete i prahovi sadržavali su laktozu i sorbitol, utvrđeni su i tragovi MDA i MDE. Kvantitativnim vještačenjem MDMA u obliku **tableta** obuhvaćeno je 14 predmeta s ukupno 633 tablete **pri čemu je minimalan udio MDMA-baze iznosio 0,6%, maksimalan 33,7%, a prosječan 20,9%.** Od 633 tablete, 557 tableta sadržavalo je smjesu MDMA (2,4% MDMA baze) i amfetamina (2,9% amfetamin baze) s tragovima klorfenilpiperazina (mCPP). Od gore navedenog broja predmeta s drogom

MDMA u obliku tableta, 9 predmeta s ukupno 16 tableta odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze”.

Minimalni udio MDMA-baze u tim slučajevima iznosio je 0,6%, maksimalni 33,7%, a prosječni 23,3%.

Kvantitativno vještačenje MDMA u obliku praha obuhvaćalo je 11 predmeta s ukupno 11 uzoraka pri čemu je minimalan udio MDMA-baze bio 2%, maksimalan 74,6%, a prosječan 31,2%. Od gore navedenog broja predmeta s drogom MDMA u obliku praha, 6 predmeta s ukupno 6 uzoraka odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze”. Minimalni udio MDMA-baze u tim slučajevima iznosio je 16,8%, maksimalni 73,7%, a prosječni 47,7%. Metamfetamin je bio zaplijenjen u 2009. godini u jednom predmetu s dva uzorka u obliku praha, ukupne mase 0,46g, a udio metamfetamin-baze je iznosio 76%, mCPP (klorfenilpiperazin) je bio zaplijenjen u 2009. godini u obliku tableta u 25 predmeta s ukupno 1.512 tableta. Osim mCPP koji je bio jedini djelatni sastojak u 44% predmeta, tablete su sadržavale tragove MDMA i amfetamina u 20% predmeta (769 tableta), tragove amfetamina i parafluoramfetamina u 8% predmeta (504 tablete) te tragove metoklopramida u 8% predmeta (100 tableta). Osim navedenog, u pojedinačnim slučajevima tablete su sadržavale 2C-B (4-brom-2,5-dimetoksifenetilamin), amfetamin, piperonal, benzilpiperazin (BZP) te trifluormetilfenilpiperazin.

Tablica 36. Čistoća uzoraka droge zaplijenjene u 2009. godini na području Republike Hrvatske

DROGA	HEROIN	KOKAIN	AMFETAMIN		MDMA		METAMFETAMIN	
			prah	tablete	prah	tablete	prah	tablete
Broj predmeta	456	194	292	6	11	14	1	0
Broj uzoraka	1.223	436	589	117	11	633	2	0
Min. %	0,4	0,7	< 1	< 1	2	0,6		-
Srednja vrijednost	21,5	22,7	5,2	3,2	31,2	20,9	76	-
Max. %	62	82	40,7	7,2	74,6	33,7		-
Punila	paracetamol, kofein, laktoza, saharoza	fenacetin, lidokain, kreatin, manitol, laktoza	kreatin, kofein, laktoza, škrob,		laktoza, sorbitol			
Tragovi	diazepam, fenobarbital, metadon, kokain	diltiazem, levamisol, prokain, hidroksizin, efedrin, amfetamin	parafluoramfetamin, MDMA, metamfetamin, Kokain		MDA, MDE, amfetamin, mCPP			

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova, Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja Ivan Vučetić

Metilon (bk-MDMA, MDMC, 3,4-metilendioksifenil-2-(metilamino)propan-1-on) u obliku tableta u jednom predmetu i **butilon** (bk-MBDB, 2-metilamino-1-(3,4-metilendioksifenil)-butan-1-on) u obliku tableta i praha u dva predmeta.

Piperonal (prekursor za sintezu MDMA i MDA) u obliku tableta zaplijenjen je u jednom predmetu i to 127 tableta.

Anabolici - Na vještačenje u CFIIV je tijekom 2009. godine dostavljeno 27 predmeta s anaboličkim steroidima s ukupno 1.988 priloga, najčešće tableta. Od steroida je najzastupljeniji metandrostenolon (metandienon) te rjeđe stanozolol, nandrolon, oksimetolon i boldenon.

Mjere i provedbene aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2009. godine

Mjere i provedbene aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2009. godine na području suzbijanja zloporabe i krijumčarenja droga poduzimane su sukladno zadaćama sadržanim u Nacionalnoj strategiji te Akcijskom planu suzbijanja zloporabe droga u Republici Hrvatskoj. Navedeno podrazumijeva cijeli niz **preventivno represivnih mjera i aktivnosti** usmjerenih na suzbijanje ponude (dostupnosti) droga te

interdisciplinarnim pristupom, a uz suradnju s drugim tijelima (resorima) i određene **aktivnosti na području smanjenja potražnje droga.**

Tijekom 2009. godine policijski službenici MUP-a RH su na području suzbijanja kriminaliteta vezanog uz droge provodili aktivnosti koje su se odnosile na praćenje i analiziranje kriminaliteta zloporabe i krijumčarenja droga, uočavanje novih javnih oblika (izrada mjesečnih, polugodišnjih i godišnjih izvješća o stanju predmetnog kriminaliteta te predlaganje konkretnih mjera vezanih uz suzbijanje), sprječavanje krijumčarenja droga u Republiku Hrvatsku i kroz nju, neprekinuto provođenje mjera i radnji u vezi s predmetima međunarodnog karaktera: međunarodne kontrolirane isporuke, međunarodne prethodne kriminalističke obrade, provedba međunarodnih operacija, provođenje redovnog i pojačanog nadzora državne granice, poduzimanje mjera kojima će se unaprijediti kontrola putnika i prometa na graničnim prijelazima (cestovnim, željezničkim, riječnim), u zračnim lukama, pomorskim lukama, formiranje i uporaba dobro opremljenih (materijalno tehnička sredstva, službeni psi za detekciju droga i dr.) timova granične policije specijaliziranih za suzbijanje krijumčarenja droga,

intenziviranje mjera usmjerenih na sprječavanje krijumčarenja droga na plovnoj granici, kontinuirano provođenje edukacije vezano uz predmetnu problematiku službenika granične policije (pomorske) te vodiča službenih pasa, izrada prosudbi letova u javnom zračnom prometu (linijski letovi i letovi generalne avijacija) s ciljem detektiranja rizičnih letova i ostale aktivnosti.

Postupanje pri provođenju nekih mjera i aktivnosti vezanih uz suzbijanje proizvodnje i uzgoj droga koordinirano je u suradnji s ostalim ovlaštenim državnim tijelima. Ističemo da **do sada u Republici Hrvatskoj nije zabilježena značajnija i organiziranija proizvodnja droga**, izuzmu li se pojedinačni pokušaji uzgoja marihuane namijenjene domaćem narko tržištu.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske posebnu je pozornost usmjerilo na **otkrivanje dotoka novca zarađenog na ilegalnoj trgovini drogama**, budući da je novčana dobit najvažniji segment nedopuštene trgovine drogama, te na **sprječavanje i suzbijanje pranja novca** stečenog ilegalnom trgovinom drogama.

Nastavljeno je i s modernizacijom granične policije te je provedena implementacija **Nacionalnog informacijskog sustava za upravljanje državnom granicom** koji je u funkciji unaprjeđenja granične kontrole i u velikoj mjeri pridonosi ostvarenju predmetne strategije.

Uspješna **međunarodna suradnja** sa stranim policijama, službama i organizacijama (DEA, FBI, SOCA, Generalni sekretarijat Interpola, UNODC i drugi) koje se bave problematikom vezanom uz droge konkretizirana je provođenjem zajedničkih operativnih akcija te kontroliranih isporuka, koje su rezultirale značajnijim zapljenama droga, ali i uhićenjima osoba, tj. skupina koje su se bavile ovim krijumčarenjima. U cilju daljnjeg jačanja kapaciteta i sposobnosti MUP-a RH u borbi protiv svih oblika organiziranog kriminaliteta i korupcije, u sklopu kriminalističke policije tijekom

kolovoza 2008. godine osnovan je **policijski Nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta** - u sklopu kojeg djeluju posebni timovi sastavljeni od policijskih službenika specijaliziranih za različite oblike organiziranog kriminaliteta i korupcije, čime će se nastaviti i intenzivirati ciljani pristup u borbi protiv organiziranog krijumčarenja i preprodaje droga uz primjenu proaktivnih mjera usmjerenih na konkretne nositelje i strukture, provođenje istraga vođenih na temelju prikupljenih i analitički obrađenih podataka, a što će u konačnici zasigurno rezultirati učinkovitijem suzbijanju svih organiziranih oblika krijumčarenja i preprodaje droga.

Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano provodi **stručno usavršavanje** vezano uz problematiku suzbijanja kriminaliteta zlouporabe i krijumčarenja droga. To podrazumijeva održavanje stručnih radnih sastanaka za rukovodne službenike po liniji rada suzbijanja krijumčarenja i zlouporabe droga, odnosno održavanje specijalističkih tečajeva za kriminalističke službenike koji obnašaju poslove i zadatke po liniji rada suzbijanja kriminaliteta droga, te sudjelovanje na međunarodnim seminarima multidisciplinarnog karaktera.

Ministarstvo unutarnjih poslova na području suzbijanja kriminaliteta zlouporabe droga aktivno sudjeluje i u različitim preventivnim aktivnostima, bilo na državnoj bilo na lokalnoj razini, gdje interdisciplinarnim pristupom u suradnji s drugim ovlaštenim tijelima i institucijama (zdravstvenim službama, centrima za prevenciju ovisnosti, odgojno-obrazovnim institucijama) znatno pridonosi smanjenju potražnje za drogama. U sklopu provedbe preventivnih aktivnosti policijski službenici će i dalje nastojati svojim javnim i čestim pojavljivanjem, posebice na mjestima okupljanja mladih, pridonijeti dodatnoj sigurnosti, onemogućiti dostupnost droga te spriječiti možebitne uspostave otvorenih narko-scena na takvim mjestima, odnosno nastaviti će se u dogovoru sa školama preventivni obilasci škola, te edukacija nastavnika i učenika o opasnostima zlouporabe droga.

5.2. MINISTARSTVO FINANCIJA – CARINSKA UPRAVA

Kada je posrijedi suzbijanje zlorporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, tijekom 2009. godine primarna zadaća Ministarstva financija – Carinske uprave bila je suzbijanje krijumčarenja droga, te slijedom toga i borba protiv svih vrsta kriminaliteta koji iz toga proizlaze.

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlorporabe droga u Republici Hrvatskoj, te u cilju uspješnog i učinkovitog suzbijanja krijumčarenja droga, sve provedbene aktivnosti iz djelokruga Ministarstva financija – Carinske uprave odvijale su se u uskoj suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i u korelaciji s ostalim relevantnim čimbenicima na području suzbijanja krijumčarenja droga.

Kada je posrijedi sprječavanje krijumčarenja svih vrsta roba te otkrivanje nepravilnosti vezanih uz prekogranični promet, posebice droga te visokotarifne robe, Carinska uprava kontinuirano provodi mjere pojačanog nadzora.

Tijekom 2009. nastavljeno je tehničko opremanje kako graničnih prijelaza i carinskih službenika na graničnim prijelazima, tako i ovlaštenih carinskih službenika raspoređenih na rad u samostalnim mobilnim jedinicama ovlaštenim za provedbu carinskog nadzora i carinskih provjera na cjelokupnom carinskom području Republike Hrvatske, a sukladno raspoloživim sredstvima.

S tim u vezi u 2009. godini kupljeno je 50 kompleta preliminarnih testera na droge, dok je donacijom Vlade Sjedinjenih Američkih Država nabavljeno još 80 kompleta preliminarnih testera na droge „Narcotics Identification Kit (Master Pack 6000)“, koji su raspodijeljeni na sve veće granične prijelaze, te 4 detektora metala

XRF koji su raspodijeljeni Carinarnicama Rijeka, Ploče, Vukovar i Zagreb.

Kada je posrijedi sprječavanje krijumčarenja svih vrsta roba te otkrivanje nepravilnosti vezanih uz prekogranični promet, posebice droga te visokotarifne robe, Carinska uprava kontinuirano provodi mjere pojačanog nadzora te u tom pogledu usko surađuje sa svim relevantnim državnim tijelima na nacionalnoj razini, prvenstveno s Ministarstvom unutarnjih poslova.

Na području suzbijanja zlorporabe droga Carinska je uprava, osobito Služba za nadzor, kao jedan od prioriteta postavila izgradnju još kvalitetnije suradnje s Odjelom kriminaliteta droga Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Uprave kriminalističke policije, kao i s Mobilnim jedinicama za provedbu nadzora državne granice Uprave za granicu Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova.

Sukladno svojim ovlastima u sklopu djelokruga Službe za nadzor te posebnih odsjeka za mobilne jedinice, u provođenju mjera carinskog nadzora i carinske provjere na cjelokupnom carinskom području Republike Hrvatske tijekom 2009. godine provedeno je 60 zajedničkih ciljanih aktivnosti u koordinaciji s Mobilnim jedinicama za provedbu nadzora državne granice Uprave za granicu Ravnateljstva policije, koje su imale za cilj i suzbijanje ilegalne trgovine drogom.

Istodobno, uz suradnju s drugim državnim tijelima na području suzbijanja zlorporabe droga, predstavnici Carinske uprave aktivno su sudjelovali u radu Povjerenstva za suzbijanje zlorporabe droga, a u koordinaciji Ureda za suzbijanje zlorporabe droga Vlade Republike Hrvatske.

Tijekom 2009. u sklopu redovitog rada carinskih službenika provodio se nadzor nad uvozom i izvozom prekursora i lijekova na temelju dozvola za lijekove i droge izdanih od mjerodavnih ministarstava, te važećih popisa droga, psihotropnih tvari i biljaka iz

kojih se može dobiti droga, te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga.

Također, kada je posrijedi promet prekursora, u koordinaciji za suzbijanje zloporabe droga Carinska uprava sudjeluje zajedno s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske, a sukladno svojem djelokrugu u međunarodnom projektu „DICE 2“, kojemu je cilj pojačan nadzor pošiljaka kemikalije anhidrid octene kiseline u količinama većim od 100,00 1/kg, a koja se može zlopotrijebiti za proizvodnju droge tipa heroin.

Carinska je uprava tijekom 2009. godine kontinuirano radila na jačanju hrvatskog sustava kontrole prekursora, odnosno aktivno sudjelovala s drugim ovlaštenim tijelima u uspostavi modela kontrole prekursora u Republici Hrvatskoj sukladno standardima Europske unije – jedinstveni nadzor nad prometom prekursora.

Uz vrlo uspješnu suradnju s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske, posebice s Odjelom kriminaliteta droga Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Uprave kriminalističke policije, kontinuirana je i uspješna suradnja kako na bilateralnoj tako i na multilateralnoj razini sa svim relevantnim međunarodnim službama i institucijama u čijem je djelokrugu i borba protiv nezakonite trgovine drogom.

Kako se s tim ciljem provode međunarodne carinske operacije širih razmjera ili na regionalnoj osnovi, primjerice u sklopu suradnje zemalja članica SECI centra, Carinska je uprava u 2009. godini sudjelovala u provedbi međunarodne operacije „BARTER“ usmjerene na sprječavanje krijumčarenja droga tipa heroin i sintetičkih droga u osobnim i teretnim motornim vozilima tzv. Balkanskom rutom.

Na temelju međunarodnih ugovora, Carinska uprava redovito i kontinuirano ostvaruje i

razmjenjuje podatke sa Svjetskom carinskom organizacijom, SECI centrom, OLAF-om i EUROPOL-om. Istovremeno se na temelju bilateralnih sporazuma, koje je Republika Hrvatska potpisala s carinskim službama susjednih zemalja, kontinuirano surađuje i razmjenjuju podatci vezani za otkrivanje i suzbijanje krijumčarenja svih vrsta roba, pa tako i droga.

Također, nekoliko zemalja Europske unije odredilo je carinske časnike za vezu što je intenziviralo i poboljšalo suradnju na otkrivanju krijumčarenja, primjerice iz carinskih službi Kraljevine Nizozemske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, Savezne Republike Njemačke i Republike Francuske. Također, Carinska uprava ima časnika za vezu pri SECI centru, koji pokriva područje djelokruga Carinske uprave i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

U 2009. godini u Carinskom centru za obuku, a na temelju Obrazovnog plana za obuku i stručno usavršavanje za službenike Ministarstva financija Carinske uprave RH u 2009. godini, kontinuirano su se provodile stručne radionice s tematikom suzbijanja krijumčarenja droga s ciljem usmjeravanja pozornosti carinskih službenika na problematiku i značaj borbe protiv krijumčarenja droga te važnosti zapljena droge. Na spomenutim radionicama sudjelovali su carinski službenici s položenim državnim i stručnim ispitom.

Također, u sklopu Programa obuke vježbenika i službenika primljenih u carinsku službu s radnim stažem duljim od vremena određenog za vježbenički staž bez položenog državnog ispita, provodila se u sklopu tematske cjeline „Suzbijanje krijumčarenja i prijevara“ izobrazba vježbenika iz područja suzbijanja krijumčarenja droga i nadzora prekursora.

Tablica 37. Zapljene ostvarene od strane Carinske uprave Republike Hrvatske (2007. - 2009.)

VRSTA		KOLIČINA 2007.	KOLIČINA 2008. (g)	KOLIČINA 2009. (g)
HEROIN		39,89 kg	117,685	10,00
MARIHUANA		37,88 kg	21,939	13.274,17
HAŠIŠ		0,028 kg = 28,6 grama	1.528,60	22,3
KOKAIN		81,326 kg	15,087	24,00
AMFETAMIN, SINTETIČKE DROGE		0,5 grama i 20 tableta	7 (speed) 117,5 amfetamin	1,00
ULJE HAŠIŠA (litre)		-	100 ml	-
HALUCINOGENI-MESCALIN		-	10 (suhe gljive)	-
INDIJSKA KONOPLJA sjeme		77 sjemenki	117 sjemenki 2 paketića (38,02 gr)	74,00
MICELIJ –gljive		80 grama preparata	-	-
LIJEKOVI KOJI SADRŽAVAJU NARKOTIKE		1.242 različite tablete	1.132 komada	1.217 komada
PREKURSORI		-	188.000,00	-
OSTALO	Salvia Divinorum	-	431,00	-
	Steroidi	-	-	370 komada
	Zeleni čaj natopljen hašiševim uljem	-	-	41,50
	Cannabis čaj	-	-	4,5
	Lizalice s utisnutim znakom canabisa	-	-	2 kom
	Tablete „London Underground“ – JAX/DOVES	-	-	6 komada
	Bijeli prah "Snow blow"	-	-	2 paketića
	Bijeli prah "Raz"	-	-	1 paketić
	"Mitseez"	-	-	2 kapsule

Izvor podataka: Ministarstvo financija - Carinska uprava

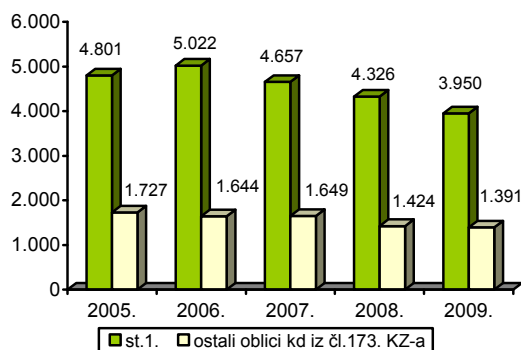
5.3. DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO

Prikaz kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. Kaznenog zakona

Tijekom 2009. za kaznena djela iz članka 173. Kaznenog zakona prijavljena je **5.341** osoba (*odrasle osobe, mlađe punoljetne osobe i maloljetnici*) ili 7,1% manje nego tijekom 2008. kada je bilo prijavljeno 5.750 osoba.

Promatrajući kretanje broja prijavljenih u posljednje tri godine vidljivo je da iz godine u godinu bilježimo pad broja prijavljenih i to po svim dobnim skupinama: odraslim, mlađim punoljetnim i maloljetnim osobama.

Grafički prikaz 31. Odnos kaznenog djela posjedovanja (st.1) i ostalih oblika kaznenog djela iz čl. 173 KZ-a (2005. - 2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Kao i ranijih godina najviše osoba prijavljeno je zbog kaznenog djela posjedovanja droge iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona, koje u ukupnom kriminalitetu vezanom uz drogu sudjeluje sa 71,7% (3.830).

Punoljetni počinitelji

Promatrajući stanje i kretanje prijavljenih osoba iznad 21 godine života za kazneno djelo zlouporabe droga iz članka 173. Kaznenog zakona u proteklih 5 godina

vidljivo je da nakon porasta broja prijavljenih u 2006. i stagniranja u 2007. dolazi do pada broja prijavljenih i to u 2008. za 5,9% i u 2009. za daljnjih 5,8%.

Tijekom tih godina može se reći da iz godine u godinu bilježimo i pad broja optuženih i osuđenih osoba.

U 2009. godini ukupno je **prijavljeno** 5.135 punoljetnih počinitelja kaznenog djela iz članka 173. Kaznenog zakona. Kao i prethodne godine, vidljiv je uzastopan pad broja prijavljenih osoba, a u odnosu na 2008. smanjenje iznosi 7,2% (2008.: 5.532).

Tijekom 2009. ukupno je prijavljeno 3.946 mlađih punoljetnih osoba pri čemu prijavljeni za kaznena djela vezana za zlouporabu droga sudjeluju s 20,1% ili 793 prijavljene osobe. Iz godine u godinu bilježimo pad broja prijavljenih za kaznena djela vezana uz zlouporabu droga.

Tablica 38. Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za sve modalitete KD-a zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a od 2005. – 2009.

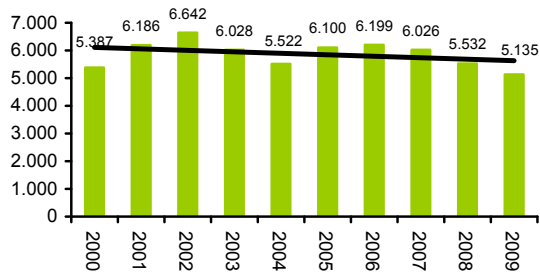
čl. 173. KZ-a	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Prijavljeno	6.100	6.199	6.026	5.532	5.135
Optuženo	4.578	4.191	3.855	3.078	2.523
Osuđeno	4.275	3.934	3.980	3.180	2.790

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

U razdoblju od 2001. – 2009. porast broja prijavljenih primjećuje se tijekom 2001. te 2002. godine kada je bilo i najviše prijavljenih osoba za KD iz članka 173. KZ-a, te 2005. i 2006. godine (*Grafički prikaz 32*).

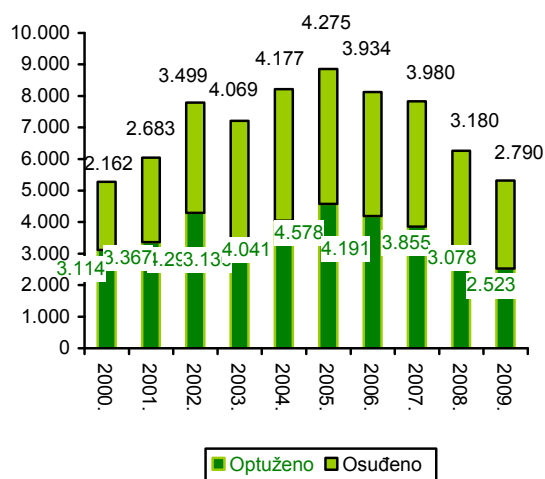
U proteklih 9 godina **najmanje prijavljenih osoba** za navedeno kazneno djelo bilo je upravo **tijekom 2009. godine**. Iako navedeni podatci ohrabruju, ova vrsta kriminaliteta uvijek ima i svoju tamnu brojku, pa otkrivena i prijavljena djela predstavljaju samo određeni postotak te vrste kriminaliteta.

Grafički prikaz 32. Prijavljene punoljetne osobe za KD zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2000. – 2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Grafički prikaz 33. Optužene i osuđene punoljetne osobe za KD zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2000. – 2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

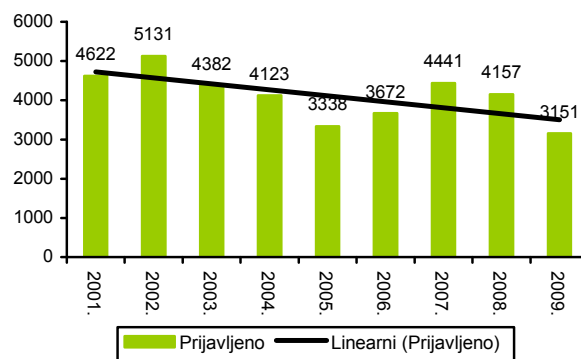
U izvještajnom razdoblju osjetan je i pad broja optuženih i osuđenih osoba, tako da je broj **optuženih** u usporedbi s prethodnim izvještajnim razdobljem u padu za 18,0 posto, a broj **osuđenih** za 12,3 posto.

Prikaz kaznenog djela posjedovanja droge (čl. 173. st. 1. Kaznenog zakona)

Broj prijavljenih osoba za kazneno djelo **posjedovanja** droga vidljiv je iz *Grafičkog prikaza 34.*

U 2009. godini od ukupnog broja prijavljenih osoba (4.342) za KD iz čl. 173. KZ-a, **72,6%**, odnosno **3.151** osoba prijavljena je za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. (Posjedovanje droge). U razdoblju od 2001. do 2009. godine najmanji broj prijavljenih osoba za kazneno djelo iz čl. 173. stavka 1. (posjedovanje) bio je upravo u 2009. godini.

Grafički prikaz 34. Prijavljene punoljetne osobe za KD iz čl. 173. st. 1. KZ-a (2001. – 2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Za ovaj osnovni oblik kaznenog djela u 2009. bilježimo **pad** broja **prijavljenih** osoba u odnosu na prethodnu godinu za čak **24,2 posto**. U ukupnom kriminalitetu vezanom za zlouporabu droga ovaj najblaži oblik inkriminacije participira sa **72,6 posto** (2008.: 75,1%).

Modaliteti izvršenja kaznenog djela zlouporabe droga u 2009.

Odnos kaznenog djela iz članka 173. stavak 1. i drugih oblika ovog kaznenog djela prikazan je u *Tablici 39.* i *Grafičkom prikazu 35.*

Promatrajući kretanje težih oblika ovog kaznenog djela vidljivo je da uglavnom bilježimo pad broja prijavljenih.

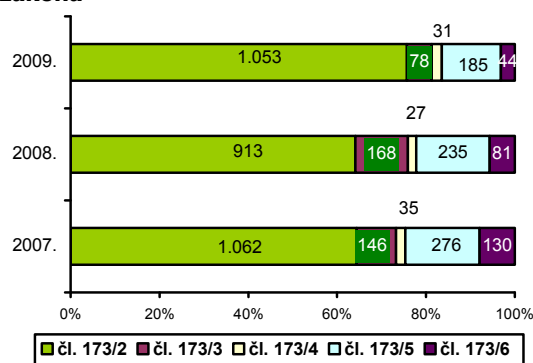
Tablica 39. Prijavljene punoljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2009.)

čl. 173. KZ-a	Odrasle osobe	udio (%)	Mlađe punoljetne osobe	udio (%)	UKUPNO
Posjedovanje (st.1.)	3.151	72,6	641	80,8	3.792
Preprodaja (st.2.)	908	20,9	110	13,9	1.018
Organizirana preprodaja (st.3.)	78	1,8	0	0,0	78
Neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr. (st. 4.)	26	0,6	4	0,5	30
Davanje droge drugome na uporabu (st. 5.)	153	3,5	27	3,4	180
Davanje droge djetetu, mlt. osobi i dr. (st. 6.)	26	0,6	11	1,4	37
UKUPNO	4.342	100,0	793	100,0	5.135

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Uvidom u modalitete članka 173. Kaznenog zakona proteklih pet godina, vidljivo je da u posljednje četiri godine bilježimo pad broja prijavljenih za najblaži oblik ovog kaznenog djela, odnosno u posljednjih pet godina i za teže oblike ovih kaznenih djela.

Grafički prikaz 35. Kretanje težih oblika kaznenog djela iz članka 173. Kaznenog zakona

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Kod prijavljenih za stavak 2. članka 173. Kaznenog zakona vidljiv je porast od 15,3% u odnosu na 2008., odnosno broj je gotovo identičan kao i 2007. Takvi podatci upućuju na zaključak da je **težište na pojačanom otkrivanju onih koji neovlašteno proizvode, prerađuju, prodaju ili organiziraju prodaju droge** s obzirom da se na taj način može utjecati na smanjenje količine droge na narko tržištu, a samim time i na smanjenje broja novih konzumenata droge.

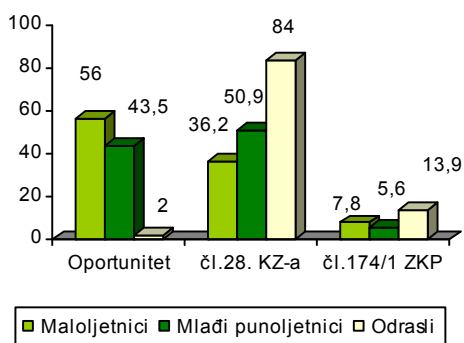
Upravo zbog navedenog, **za kazneno djelo iz članka 173. stavak 1.** Kaznenog zakona kod prvi put prijavljenih osoba koje posjeduju manje količine droge državni odvjetnici se odlučuju za **primjenu članka 28. Kaznenog zakona o beznačajnom djelu** s obzirom na način postupanja počinitelja, njegovu krivnju i posljedice.

Tijekom 2009. na temelju članka 28. doneseno je 1.930 odluka za počinitelje toga kaznenog djela. Promatrajući ukupan broj obdaca za ta kaznena djela vidljivo je da je

74,4% prijava odbačeno na temelju ove odredbe (1.930:2.594).

Prikaz odbačaja zbog razloga navedenih u članku 174. Zakona o kaznenom postupku (nema djela ili osnovane sumnje i drugo) te primjenom načela oportuniteta i članka 28. Kaznenog zakona (beznačajno djelo) u odnosu na sve dobne skupine prikazan je na Grafičkom prikazu 36.

Grafički prikaz 36. Razlozi odbačaja po dobnim skupinama (%)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Promatrajući razloge odbačaja po dobnim skupinama, vidljivo je da se načelo oportuniteta najčešće primjenjuje za maloljetne i mlađe punoljetne osobe, a za odrasle osobe u vrlo malom postotku.

Kod odraslih osoba državni odvjetnici se znatno češće odlučuju za primjenu članka 28. Kaznenog zakona, odnosno prijave rješavaju odbačajem zbog malog značaja kaznenog djela. Pri donošenju odluka na temelju članka 28. Kaznenog zakona ima se u vidu da se radi o osobama protiv kojih su podneseni i zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom Prekršajnom sudu.

Državna odvjetništva primjenjuju institut beznačajnog djela iz članka 28. Kaznenog zakona i kada su počinitelji stranci koji u ljetnim mjesecima dolaze u Republiku Hrvatsku i sa sobom donose manje količine droge za vlastite potrebe.

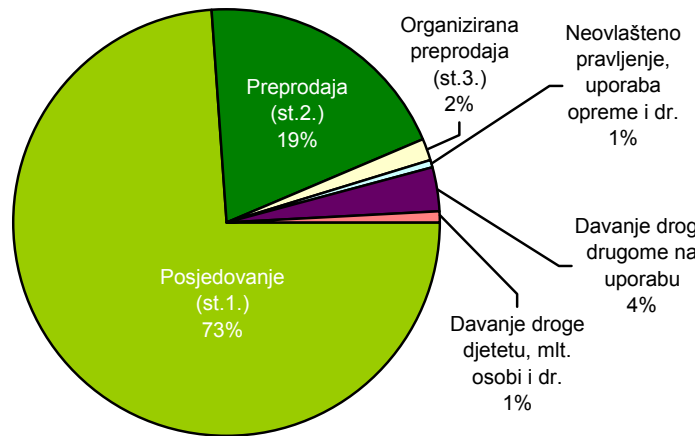
Načelo oportuniteta, dakle primjenjuju uglavnom državni odvjetnici za mladež kao specijalizirani državni odvjetnici, a njihovo postupanje sukladno je intencijama zakonodavca u postupanju prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima.

Kod primjene oportuniteta najčešće se primjenjuje članak 64. Zakona o sudovima za mladež prema kojem državni odvjetnik mladim osobama nalaže posebnu obvezu da se podvrgnu postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti (uključuje u savjetodavni tretman uz kontrole urina). Iskustva u ovakvoj vrsti postupanja su pozitivna jer mlade osobe dobivaju uvid, odnosno samouvid u svoje ponašanje.

Stoga bi upravo cijeneći pozitivna iskustva Odsjeka za maloljetničku delinkvenciju pri državnim odvjetništvima takav način rada trebalo primijeniti i u odnosu na odrasle osobe, odnosno osobe starije od 21 godine i to u svim slučajevima kada kazneni postupak ne bi bio nužan.

Kod ovih kaznenih djela vrlo je važno preventivno djelovati jer je poznato da konzumiranje droga, odnosno ovisnost, uzrokuje počinjenje ostalih kaznenih djela poglavito imovinskog karaktera.

Prevenција treba biti ponajprije usmjerena na otkrivanje i sprječavanje počinitelja kaznenih djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona jer će se na taj način smanjivati i broj kaznenih djela iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona.

Grafički prikaz 37.**Prijavljene punoljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2009.)**

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Maloljetni počinitelji

Tijekom 2009. ukupno su prijavljena 3.574 maloljetna počinitelja kaznenih djela, od kojeg broja prijavljeni za kaznena djela vezana za zlouporabu droga sudjeluju s 5,8% ili **206** prijavljenih osoba.

I kod maloljetnih osoba, kao i kod drugih dobnih skupina, iz godine u godinu bilježimo pad broja prijavljenih. Za najblaži oblik ovog kaznenog djela **posjedovanje droge** iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona prijavljeno je **158** maloljetnih osoba, odnosno **76,7%**.

Kao i kod punoljetnih počinitelja i kod maloljetnika se uočava daljnji pad maloljetničkog kriminaliteta vezanog uz zlouporabu droga.

Tablica 40. Prijavljeni maloljetnici za kazneno djelo zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2007. – 2009.)

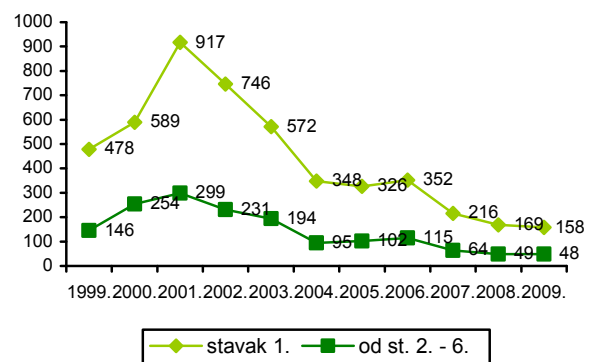
Članak 173. KZ-a	2007.	2008.	2009.
St. 1.	216 77	169 77,5	158 76,7
St. 2. – 6.	64 23	49 22,5	48 23,3
UKUPNO	280 100	218 100	206 100

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Dok je 2007. bilo 280 prijavljenih maloljetnih počinitelja ovih kaznenih djela, a 2008. godine 218, tijekom 2009. prijavljeno je **206 osoba**, što je **5,5 posto manje** u odnosu na prethodnu godinu.

U izvještajnom razdoblju donesena je **141** odluka o **odbačaju** kaznene prijave, u najvećem broju slučajeva (79) primjenom **načela oportuniteta** te u 51 slučaju primjenom instituta **beznačajnog djela** iz članka 28. Kaznenog zakona.

Grafički prikaz 38. Kretanje broja prijavljenih maloljetnika za čl. 173 KZ-a (1999.- 2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Kao i kod mladih punoljetnih osoba i za maloljetne osobe načelo oportuniteta predstavlja značajan mehanizam s obzirom

da se kaznene prijave rješavaju u pretkaznom postupku, postupanje je vrlo brzo nakon počinjenja kaznenog djela, a savjetodavni tretman u koji se maloljetnici uključuju je učinkovit u postizanju odgojnih svrha.

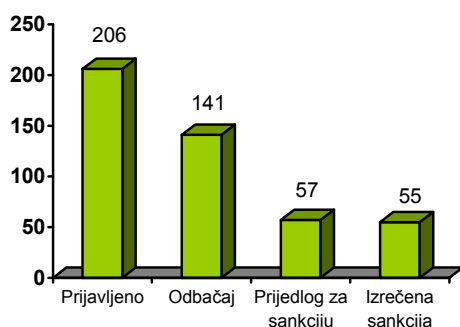
Tablica 41. Prijavljene maloljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2009.)

čl. 173. KZ-a	Maloljetne osobe	udio (%)
Posjedovanje (st.1.)	158	76,7
Preprodaja (st.2.)	35	16,9
Organizirana preprodaja (st.3.)	0	0,0
Neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr. (st. 4.)	1	0,5
Davanje droge drugome na uporabu (st. 5.)	5	2,4
Davanje droge djetetu, mlt. osobi i dr. (st. 6.)	7	3,4
UKUPNO	206	100,0

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Tijekom 2009. Vijeća za mladež izrekla su za 48 maloljetnika odgojne mjere i za 7 pridržaj kazne maloljetničkog zatvora. Svi izrečeni pridržaji kazne maloljetničkog zatvora odnose se na počinitelje kaznenog djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona.

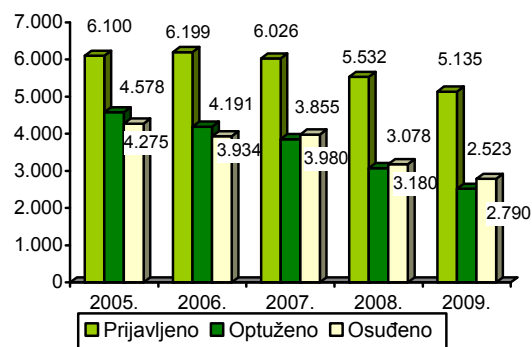
Grafički prikaz 39. Maloljetnici – broj prijavljenih, broj odbačaja kaznenih prijava, broj izrečenih prijedloga za sankciju te broj izrečenih sankcija (2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Sankcije izrečene za pojedine modalitete kaznenog djela iz čl. 173. KZ-a

Grafički prikaz 40. Prijavljene, optužene i osuđene odrasle osobe i mlađe punoljetne osobe za sve modalitete KD-a zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2005. – 2009.)

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Tijekom 2009. za odrasle osobe donesene su 1.903 odluke o odbačaju prijave, dok je optuženo 2.297 osoba.

Presuđene su 2.684 osobe od kojih je presuđeno osuđujućom presudom **2.486** ili 92,6%. U **33,5%** slučajeva ili za 834 prijavljene osobe izrečena je **kazna zatvora**. Zatvorske kazne donesene su za sve presuđene za članak 173. stavak 3. Kaznenog zakona jer se jedino ta kazna i može izreći, a u vrlo visokom postotku od 98,1% donesene su i za optužene zbog kaznenog djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona. Kako se radi o najtežim oblicima kaznenih djela iz članka 173. Kaznenog zakona, razumljivo je da se uglavnom izriče zatvorska kazna.

Za 503 počinitelja izrečena je novčana kazna, u svim slučajevima radi se o počiniteljima kaznenog djela zlouporabe droga iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona.

Veći broj novčanih kazni povezan je s primjenom instituta kaznenog naloga koji se podnosi protiv prijavljenika koji se prvi put pojavljuju što ubrzava tijek kaznenog postupka.

Tijekom 2009. izrečene su ukupno 262 sigurnosne mjere, od čega **235 mjera obveznog liječenja od ovisnosti** iz članka 76. Kaznenog zakona i **27 mjera obveznog psihijatrijskog liječenja** iz članka 75. Kaznenog zakona.

Mlađe punoljetne osobe - u ovom izvještajnom razdoblju prijavljeno je 14,1% manje ili 130 osoba nego u prethodnoj godini. Od ukupnog broja prijavljenih za kazneno djelo zlouporabe droga (793) njih 80,8% prijavljeno je za posjedovanje droga iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona.

Za kazneno djelo iz stavka 2. prijavljeno je 110 mlađih punoljetnih osoba.

Tijekom 2009. doneseno je 550 odluka o odbačaju kaznene prijave pri čemu dominira primjena članka 28. Kaznenog zakona (280 ili 50,9%).

Nešto manji broj prijava riješen je primjenom **načela oportuniteta** (239 prijavljenih ili 43,5%). Primjena načela oportuniteta za mlađe punoljetne osobe je značajna, posebno primjena članka 64. Zakona o sudovima za mladež, jer se mladim osobama u dobi od 18 do 21 godine u pretkaznenom postupku pruža pomoć i podrška, a najčešće im se nalaže savjetodavni tretman uz kontrole urina.

Tijekom 2009. **optuženo** je **226** mlađih punoljetnih osoba, dok je za **318** osoba donesena **presuda**, pri čemu za 304 ili 95,6% prijavljenih osuđujuća presuda. U najvećem broju slučajeva radi se o uvjetnoj osudi. Za 44 mlađa punoljetnika sud se pri izricanju sankcije odlučio za primjenu maloljetničke sankcije. Tijekom 2009. podneseno je 30 žalbi državnih odvjetnika.

5.4. MINISTARSTVO OBRANE

Ministarstvo obrane (u nastavku teksta: MORH) i Oružane snage Republike Hrvatske (u nastavku teksta: OS RH) tijekom 2009. godine provodile su niz aktivnosti vezanih uz prevenciju i suzbijanje zlouporabe droga u obrambenom sustavu.

Mjere i aktivnosti vojne policije u području suzbijanja zlouporabe droga u 2009. godini provodile su se putem redovnih i izvanrednih nadzora, odnosno primjenjivanjem mehanizama kontrole i sprječavanja unosa droga u vojne objekte. U cilju što djelotvornijeg otkrivanja počinitelja kaznenih djela zlouporabe droga u postrojbama OS RH, djelatnici vojne policije nastavili su praksu dodatnih usavršavanja zapovjednog osoblja i ostalih nositelja sustava sigurnosti. Redovito praćenje i raščlanjivanje stanja kriminaliteta u postrojbama OS RH upućuje na **zamjetljiv pad pojedinih oblika prijavljenih kaznenih djela u posljednjih nekoliko godina. Među takvim kaznenim djelima je i zlouporaba droga.** Uz to, važno je istaknuti kako je i u 2009. godini zadržan trend smanjenja broja prijavljenih kaznenih djela počinjenih u vezi sa zlouporabom droga. Spomenuti trend pada vidljiv je **od 2001. godine**, a osobito je izražen u zadnje tri godine.

Vojno-zdravstvena struka je u 2009. godini provodila aktivnosti vezane uz **prevenciju i suzbijanje zlouporabe droga i ovisnosti u OS RH** (koja imaju obilježja trajnih/redovnih zadaća) u sklopu postupaka ocjene zdravstvene sposobnosti za djelatnu vojnu službu djelatnih vojnih osoba i postupaka ocjene sposobnosti za vojnu službu dragovoljnih ročnika, koji se provode na temelju važećih pravilnika poglavito Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu te Pravilnika o privlačenju, selekciji i odabiru za prijam u djelatnu vojnu službu (NN 97/08). Aktivnosti vezane uz prevenciju i suzbijanje zlouporabe droga u 2009. godini vojno-

psihološka struka unutar OS RH provodila je kroz redovnu primjenu *Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH i Naputka o prevenciji zlouporabe droga u OS RH*. Navedeni programi uključivali su individualni rad vojnih psihologa s pripadnicima obrambenog sustava, ali i izobrazbu djelatnog sastava u području prevencije i suzbijanja zlouporabe droga od vojnih psihologa i vojnih liječnika. Edukacijama iz područja prevencije i suzbijanja zlouporabe droga obuhvaćeni su i polaznici vojnih izobrazbi, na temelju propisanih nastavnih planova i programa. Za potrebe edukacije ciljane populacije o problemu ovisnosti te promicanja zdravih stilova življenja izrađeni su raznovrsni tematski plakati i letci.

Vojni psiholozi su u 2009. godini proveli i redovito **ispitivanje raširenosti** zlouporabe droga u OS RH. Nadalje, sudjelovanjem na tematskim konferencijama, seminarima ili tribinama vojni su psiholozi proširili potrebno stručno znanje i iskustvo.

Vojnostegovni sudovi su se u skladu s postojećim zakonskim ovlastima bavili utvrđivanjem stegovne odgovornosti vezano uz zlouporabu droga u OS RH. Tako su pri vojnostegovnim sudovima vođeni stegovni postupci i izrečene kazne djelatnicima OS RH za djela vezana uz zlouporabu droga.

Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe droga tijekom 2009. godine od strane vojne policije

U sklopu preventivnog djelovanja s ciljem suzbijanja zlouporabe droga, Kriminalistička vojna policija posvetila je osobitu pozornost provedbi planiranih redovnih i izvanrednih mjera pojačanog nadzora u OS RH.

Tijekom provođenja mjera pojačanog nadzora, u dva nadzora pronađena je droga i počinitelj kaznenog djela te su podnesene kaznene prijave.

Tablica 42.

Prikaz količine oduzetih droga od pripadnika OS RH u zadnjih 10 godina (hašiš, marihuana, kokain, heroin)

GODINA	KOKAIN (gr)	HEROIN (gr)	MARIHUANA (gr)	HAŠIŠ (gr)
2000.	0	37,65	15.204,47	25,7
2001.	1,3	17,96	2.774,62	1
2002.	0	0,79	1.429,45	0,3
2003.	0	444	1.755,11	0,9
2004.	0	1,4	683,07	28,4
2005.	0	36,5	1.001,61	44,3
2006.	0	296,6	569,1	0
2007.	0	0	4.091,1	202
2008.	0	0,4	3,96	0
2009.	0	0	3,30	1
Ukupno	1,3	835,3	27.515,79	303,6

Izvor: Ministarstvo obrane, GS OS RH, Odjel vojne policije, 2010.

Tablica 43.

Prikaz količine oduzetih droga od pripadnika OS RH u 2009. (konoplja, ecstasy, psihostimulansi)

GODINA	INDIJSKA KONOPLJA (kom.)	ECSTASY (kom.)	PSIHOSTIMULANSI (kom.)
2000.	600	0	528
2001.	21	0	770,5
2002.	5	9	157
2003.	0	11	125
2004.	8	119	125
2005.	0	2	36
2006.	0	0	0
2007.	0	0	88
2008.	0	380	0
2009.	7	0	8
Ukupno	641	521	1.837,5

Izvor: Ministarstvo obrane, GS OS RH, Odjel vojne policije, 2010.

Iz podataka je vidljivo da je u zadnje dvije godine zabilježeno **veliko smanjenje zaplijenjene količine marihuane.**

Izuzev manje količine psihostimulansa, hašiša i indijske konoplje, ostale vrste droga nisu bile zaplijenjene tijekom protekle godine.

Vjerojatan uzrok vezan uz smanjenje ponude i potražnje za različitim vrstama droge u OS RH je dobra suradnja i

angažiranost zapovjednika postrojbi i vojne policije u provedbi mjera prevencije i suzbijanja zlouporabe droga, ali i spomenuto **zamrzavanje služenja obveznog vojnog roka novaka te uvođenje nove opcije dragovoljne službe,** što je rezultiralo velikim smanjenjem populacije ročnika - „kritične“ adolescentne dobi – koji su ranijih godina u najvećem omjeru (>80%) i prijavljivani kao počinitelji kaznenih djela zlouporabe droga.

Analiza počinjenih kaznenih djela zlouporabe droga (ako se uzme u obzir da policijski

službenici MUP-a RH imaju ovlasti postupanja izvan vojnih objekata i vojarni te da je većina kaznenih prijava podnesena upravo s njihove strane) upućuje na činjenicu da je najveći broj slučajeva zlouporabe droga pripadnika OS RH otkriven na području izvan vojarni, odnosno na javnim mjestima.

Od ukupno 16 kaznenih prijava podnesenih općinskim državnim odvjetništvima za 16 kaznenih djela zlouporabe droga protiv 16 osoba, 2 kaznene prijave podnesene su samostalno od istražitelja Kriminalističke vojne policije, dok je 14 kaznenih prijava podneseno u suradnji s policijskim službenicima MUP-a RH.

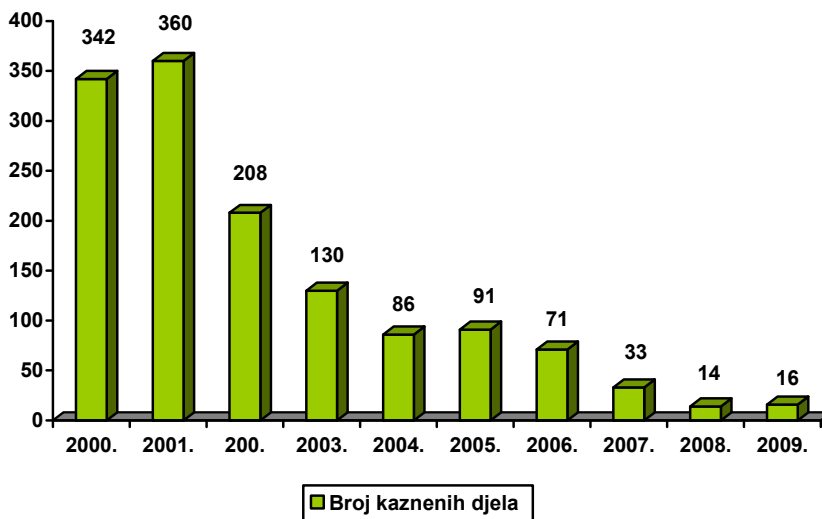
Praćenjem stanja kriminaliteta u postrojbama OS RH posljednjih je godina vidljiv pad pojedinih oblika prijavljenih kaznenih djela.

Među takvim kaznenim djelima je i zlouporaba droga. Zasigurno je tome pridonijela dobra suradnja zapovjednika postrojbi s Vojnom policijom, budući da je ona ključna u uspješnom prepoznavanju i otkrivanju takvih kaznenih djela, ali i osnaživanju same prevencije.

U zadnje tri godine zabilježen je trend smanjenja broja prijavljenih kaznenih djela počinjenih u vezi sa zlouporabom droga, što je razvidno prikazano na *Grafičkom prikazu 41.*

Iz prikazanih podataka vidljivo je da je najveći broj kaznenih prijava zbog kaznenih djela vezanih uz zlouporabu droga podnesen tijekom 2001. godine (360), dok ih je najmanje podneseno tijekom 2008. godine (14).

Grafički prikaz 41. Broj počinjenih kaznenih djela pripadnika OS RH zlouporabom droga

Izvor podataka: Ministarstvo obrane, GS OS RH, Odjel vojne policije, 2010.

U 2009. godini zabilježen je blagi porast broja prijavljenih kaznenih djela (ukupno 16, odnosno 2 prijave više u odnosu na prethodnu godinu). Problem zlouporabe droga u postrojbama OS RH znatno je smanjen u zadnjih nekoliko godina, čemu je

vrlo vjerojatno u velikoj mjeri pridonijela to što se iz godine u godinu smanjivao ročni sastav, sve do 2008. godine kada je stupila na snagu odluka Hrvatskog sabora o nepozivanju novaka na obvezu služenja vojnog roka (ročnici su činili oko 80%

ukupnog broja počinjenih kaznenih djela i prijavljenih osoba), kao i profesionalnost djelatnika Kriminalističke vojne policije u poduzimanju zakonskih mjera i radnji u kriminalističkim obradama i pravodobno reagiranje na svaki pojavni oblik zlouporabe droga unutar OS RH.

Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe droga tijekom 2009. godine od strane vojno-psihološke struke

U sklopu Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH vojni psiholozi obavljaju aktivnosti usmjerene na prevenciju ovisnosti u obrambenom sustavu. Takve su aktivnosti trajne naravi, a u primarno su usmjerene ka smanjivanju potražnje za sredstvima ovisnosti. Ostvarenje tog „težišnog cilja“ postiže se podizanjem razine informiranosti o ovisnostima kroz procese vojne izobrazbe i obuke, promjenom stava prema uzimanju droga, poboljšavanjem kvalitete međusobne komunikacije i međuljudskih odnosa te savjetovanjem zapovjednika i drugih pripadnika OS RH.

Jedna od zadaća koja proizlazi iz Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH je i stalno praćenje čestine uzimanja različitih sredstava ovisnosti, što omogućava ne samo evaluacije provedbe samog programa, nego i cjelokupnog djelovanja u prevenciji i suzbijanju zlouporabe sredstava ovisnosti u OS RH. Kao i prijašnjih godina i u 2009. godini ispitivanje su proveli vojni psiholozi na uzorku od 866 pripadnika OS RH u širokom spektru postrojbi i zapovjedništava. Rezultati tog ispitivanja potvrđuju trend prethodnih, odnosno upućuju na to da je stopa uporabe ilegalnih sredstava ovisnosti kod pripadnika OS RH rijetka te da nije na zabrinjavajućoj razini.

Uvjerljivo najveći čimbenici rizika za zlouporabu različitih legalnih i ilegalnih sredstava ovisnosti su slobodno vrijeme, lokacije izvan vojarne, vikendi, slobodni dani te poglavito socijalne situacije u kojima se pojedinci osjećaju opušteno i ugodno. Upravo takve situacije poslodavac teško

može kontrolirati (vrlo slabo ili nikako). Opetovano naglašavamo kako su i dalje najizraženiji problemi unutar obrambenog sustava u vezi s pretjeranom uporabom prvenstveno nikotina, zatim psihofarmaka te konzumacijom alkohola, uglavnom vezani uz socijalne aktivnosti izvan radnog vremena.

Tijekom 2009. godine u provedbi Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH te postojećih nastavnih planova i programa, odnosno na temelju primljenih zahtjeva i zapovijedi, vojni su psiholozi održali ukupno 138 nastavnih sati vezanih uz prevenciju zlouporabe sredstava ovisnosti za ukupno 3.662 pripadnika obrambenog sustava. Također se u sklopu preduputne obuke budućih sudionika međunarodnih vojnih operacija upozorava na štetnost zlouporabe sredstava ovisnosti. Uz to, za potrebe edukacije ciljane populacije o problemu ovisnosti te promicanja zdravih stilova življenja izrađeni su raznovrsni tematski plakati i letci. Nadalje je obavljeno 69 individualnih psihologijskih savjetovanja, obrada i/ili intervencija vezanih uz prevenciju i suzbijanje sredstava ovisnosti.

Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe droga tijekom 2009. godine od strane vojno-zdravstvene struke

Vojno-zdravstvena struka je tijekom 2009. godine provodila niz mjera i aktivnosti u suzbijanju zlouporabe droga unutar OS RH u području prevencije, s naglaskom na edukaciju o štetnosti uporabe droga.

Aktivnosti vezane uz prevenciju i suzbijanje zlouporabe droga i ovisnosti u OS RH provodile su se u 2009. unutar postupaka ocjene sposobnosti za djelatnu vojnu službu djelatnih vojnih osoba i postupaka ocjene sposobnosti za vojnu službu dragovoljnih ročnika, koji se provode na temelju postojećih pravilnika, pri čemu izdajamo dva temeljna: Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu te Pravilnik o privlačenju, selekciji i odabiru za prijam u djelatnu vojnu službu (NN 97/08). Prvostupanjska zdravstvena komisija tijekom 2009. godine donijela je 10 rješenja o

nesposobnosti za djelatnu vojnu službu na temelju dijagnoze F10 i jedno rješenje o nesposobnosti za djelatnu vojnu službu na temelju dijagnoze F11, pri čemu svakako treba istaknuti činjenicu da su se dijagnoze iz ovog kruga često javljale u komorbiditetu s drugim dijagnozama duševnih poremećaja (F32, F41, F43 i dr.) pa nije moguće jednoznačno utvrditi vodeću dijagnozu. Viša zdravstvena komisija tijekom 2009. godine donijela je jedno rješenje o nesposobnosti za djelatnu vojnu službu na osnovi dijagnoze F 10. Iz navedenog proizlazi da je tijekom 2009. godine evidentirano ukupno 11 pripadnika MORH-a i OS RH s dijagnozom iz kruga alkoholizma (F10), te 1 pripadnik s dijagnozom iz kruga uporabe opijata (F11). U svim prethodno navedenim rješenjima – njih ukupno dvanaest – utvrđen je komorbiditet s drugim duševnim poremećajima te posljedična rješenja.

Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe droga tijekom 2009. godine od strane vojnog sudstva

Na Vojnostegovnom sudu se tijekom 2009. godine odlučivalo u 11 predmeta vezanih uz posjedovanje i zlouporabu droga. Od ukupnog broja predmeta njih 7 je zaključeno, što je rezultiralo stegovnim kaznama prestanka službe. Za 2 predmeta - od kojih je jedan rezultirao smanjenjem plaće za 1/3 u trajanju od 12 mjeseci, a drugi prestankom djelatne službe - otvoren je žalbeni rok (u tijeku), dok je za 2 predmeta postupak u tijeku budući da su stegovne prijave zaprimljene u prosincu 2009. godine. Osim navedenog, na Vojnostegovnom sudu je tijekom godine vođeno i 36 postupaka vezano uz zlouporabu alkohola (njih 20 je završeno; obrada 11 predmeta je u tijeku, a za 5 je u tijeku žalbeni rok).

Na Višem vojnostegovnom sudu tijekom 2009. godine vođena su 4 stegovna postupka zbog stegovnih prijestupa vezanih za zlouporabu droga te su za navedene prijestupe izrečene stegovne kazne prestanka djelatne službe, dok se u 1

predmetu vodio postupak udaljenja iz službe.

U prošloj je godini na ovom sudu vođeno i 6 predmeta vezanih uz zlouporabu alkohola te su za počinjene otklone od stege izrečene odgovarajuće stegovne mjere, odnosno kazne (ukor, smanjenje plaće te prevođenje čina u neposredno niži čin).

5.5. MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

Tretman zatvorenika ovisnika o drogama dio je Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Osnovni cilj Nacionalne strategije u odnosu na zatvorski sustav definiran je prihvaćanjem međudnosa zatvora i kaznionica i ukupne društvene zajednice jer su zatvori mjesta u kojima se ovisnici nalaze samo ograničeno, katkad i vrlo kratko vrijeme, tijekom kojeg im treba učiniti dostupnima sve one programe koji se provode u zajednici, a primjenjivi su u zatvorskim uvjetima.

S obzirom na značaj posebnih programa u tretmanu zatvorenika, kontinuirano se ulažu naponi u unaprjeđivanju njihove kvantitete i kvalitete, a u tom smislu u 2009. godini ustrojen je i novi odjel u Službi tretmana u Središnjem uredu: **Odjel za posebne programe**. Zadaća je ovog odjela sudjelovati u prepoznavanju potreba za posebnim programima, kreiranju novih programa, nadzirati kvalitetu njihove provedbe te poduzimati mjere, mjerila i prioritete za unaprjeđenje posebnih programa.

Intervencije u zatvorskom sustavu tijekom 2009. godine

Zatvorenicima, pritvorenicima i prekršajno kažnjenim osobama ovisnicima pruža se zdravstvena skrb koja uključuje liječnički pregled, savjetodavni rad, psihijatrijsku pomoć, testiranje na zarazne bolesti (hepatitis, HIV) i supstitucijsko liječenje ili tzv. „Drug free“. Provodi se edukacija i psihosocijalna pomoć u obliku pojedinačnog ili skupnog rada koje u pravilu provode službenici tretmana, potom vanjski stručnjaci u svojstvu izvoditelja ili supervizora programa i udruge. Kao metoda prevladava **terapijska zajednica modificirana na zatvorske uvjete**. U kaznionicama i dijelu zatvora formirani su **Ogledni klubovi liječenih ovisnika KLO**.

U poluotvorenim kaznionicama Lipovica-Popovača, Požega i Turopolje, te u otvorenoj kaznionici u Valturi ovisnici se liječe u tzv. **„drug-free“ odjelima**. Ovakav oblik rada sa zatvorenicima podrazumijeva postojanje terapijskog ugovora sa zatvorenikom, kontrolu apstinencije, savjetodavnu pomoć, radnu terapiju i organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ovisnika, uz ostale opće metode tretmana.

Tijekom 2009. godine provodila se permanentna pojačana kontrola unosa sredstava ovisnosti u kaznionice i zatvore. Kontrole za sprječavanje unosa droge obavljale su se pri svakom ulasku ljudi i stvari u kaznionice/zatvore, nakon povratka zatvorenika s pogodnosti izlaza, pri posjetu članova obitelji zatvorenicima, prilikom prijama paketa, nadzora za vrijeme šetnje zatvorenika, kao i prigodom obavljanja redovitih pretraga.

U 2009. godini obavljene su **187.373** temeljite pretrage osoba i **18.854** pretrage prostorija pri čemu su pronađene 1.842 tablete psihofarmaka koje nisu propisane od liječnika.

Protokol za testiranje zatvorenika i maloljetnika na prisutnost sredstava ovisnosti u organizmu uveden je u siječnju 2006. godine, te je za njegovu provedbu izrađen i odgovarajući priručnik. Ta aktivnost se provodila i tijekom 2009. godine po utvrđenoj proceduri glede preliminarnog i potvrdnog testiranja.

Ukupan broj testiranja zatvorenika (na alkohol i drogu) u 2009. godini veći je u odnosu na 2008. godinu za 5,3%, a u odnosu na 2007. godinu povećanje iznosi 23,3%.

Tijekom 2009. godine obavljena su ukupno 15.332 testiranja, **od čega** 10.999 testiranja na alkohol i **4.332 testiranja na ostala sredstva**. Na alkohol je bilo 335 test pozitivnih, dok su na drogu bila 562 test pozitivna.

Tablica 44. Testirane osobe na prisutnost alkohola i droga u organizmu unutar zatvorskog sustava (2008. – 2009.)

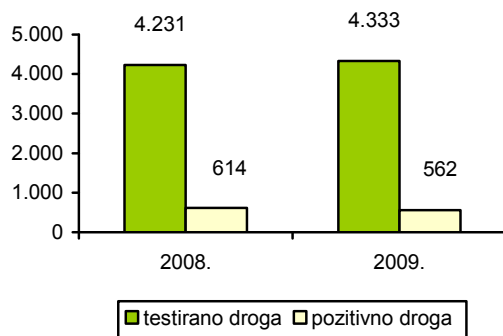
GODINA	2008.		2009.	
	droga	alkohol	droga	alkohol
testirano	4.231	10.318	4.333	10.999
pozitivno	614	327	562	335
Udio (%)	14,5	3,2	13	3,0

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Promatrajući pokazatelje u 2009. godini vidljivo je povećanje broja testiranja što je očekivano s obzirom na porast broja zatvorenika. **Broj testiranih zatvorenika pozitivnih na droge je smanjen za 8,5%, dok je broj testiranih zatvorenika pozitivnih na alkohol povećan za 2,4%.**

U ukupnu brojku testiranih zatvorenika na alkohol uvrštena su i testiranja zatvorenika prije ulaska u kaznionicu ili zatvor nakon povratka s korištenja izvanzatvorskih, odnosno izvankaznioničkih pogodnosti te prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne.

Grafički prikaz 42. Testirane osobe na prisutnost droga u organizmu unutar zatvorskog sustava (2008. – 2009.)

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

U promatranom razdoblju održana su dva sastanka s predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova s ciljem razvijanja suradnje i koordiniranog djelovanja na sprječavanju unosa droge, te dvadesetak kontakata radi započinjanja kriminalističke obrade u slučajevima pronalaska droge, odnosno postojanja osnovane sumnje da je

počinjeno kazneno djelo zlouporabe droga u zatvorima, odnosno kaznionicama.

Tijekom 2009. godine dogovorena je suradnja **Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o standardnoj operativnoj proceduri za međuresornom izmjenom podataka.**

Sporazum je potpisan 15. prosinca 2009., a počeo se primjenjivati od 1. siječnja 2010. godine. Ova se aktivnost provodi kontinuirano s ciljem sprječavanja unosa i konzumiranja droge u kaznionicama i zatvorima, prevencije širenja njezine zlouporabe te poduzimanja odgovarajućih zdravstvenih, tretmanskih i sigurnosnih mjera prema onim zatvorenicima čiji rezultati budu pozitivni. Kontrola apstinencije važna je dakle, kako radi dobivanja relevantne informacije o „ulazu“ droga u zatvore i kaznonice, tako i u svrhu procjene kvalitete terapijskih programa koji se provode.

Tamo gdje nije moguće organizirati provođenje posebnog programa u sklopu poslova odjela tretmana potiče se uspostavljanje **suradnje s organizacijama civilnog društva** iz lokalne zajednice tako da se taj program provodi u zatvoru, odnosno kaznionici. Prednost je takve suradnje i u tome što savjetovanje i praćenje zatvorenika zadržava kontinuitet i nakon otpusta, a kroz ovakav pristup moguće je u tretman i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života.

Na taj je način tijekom 2009. godine ostvarena suradnja u tretmanu i poslijepenalnom prihvatu ovisnika s udrugama: *Terra* i *Egzodus* u zatvoru u Rijeci, *Stijena* u kaznionicama u Glini i Lepoglavi te *Ne-ovisnost* u zatvoru u Osijeku, kao i suradnja **s centrima za prevenciju ovisnosti** u zatvorima u Dubrovniku i Gospiću.

S ciljem ujednačavanja tretmanskih postupaka liječnika u zatvorskom sustavu i onih u javnom zdravstvu, a u suradnji s

Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, **zatvorski liječnici** kontinuirano preporukom u obliku *Povijesti bolesti* o tijeku liječenja za vrijeme izdržavanja kazne zatvora *upućuju zatvorenike po isteku kazne ili tijekom uvjetnog otpusta u županijske ili gradske centre za prevenciju ovisnosti*.

Uprava za zatvorski sustav tijekom 2009. godine aktivno je sudjelovala u provedbi Projekta resocijalizacije liječenih ovisnika.

Izobrazbe

U suradnji sa stručnjacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Referentnog centra za liječenje ovisnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, predstavnici Službe tretmana Uprave za zatvorski sustav organizirali su 16. ožujka 2009. godine edukaciju o farmakoterapiji opijatskim agonistima pod nazivom *„Unaprjeđenje kvalitete liječenja ovisnika u zatvorskom sustavu“*.

U Zagrebu je 2. prosinca 2009. održana *prezentacija liječenja i tretmana ovisnika u Zatvoru u Zagrebu*, uz tematsku raspravu o liječenju i tretmanu ovisnika u zatvorskom sustavu sa svrhom unaprjeđenja postojećih programa u zatvorima i kaznionicama, te njihovog usklađivanja sa suvremenim programima liječenja i tretmana koji se provode izvan zatvorskog sustava sukladno Nacionalnoj strategiji i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj, te Smjernicama za farmakoterapiju opijatskih ovisnika. U radu su sudjelovali, uz stručnjake Uprave za zatvorski sustav, predstavnici bolničkih jedinica za tretman ovisnika, Referentnog centra za bolesti ovisnosti, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Centra za prevenciju ovisnosti iz Zagreba, Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, te znanstvenih institucija.

Predstavnici Uprave za zatvorski sustav organizirali su okrugli stol u sklopu *Kongresa socijalne psihijatrije* koji je održan u listopadu 2009. o temi tretmana i liječenja ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu.

Iako se u zatvorskom sustavu *program „Institucionalnog i poslijepenalnog prihvata osuđenih ovisnika“* (tzv. IPTO) kao projekt formalno *ne provodi* od 2005. godine, po protokolu ustanovljenom ovim projektom, u suradnji s CPO i 17 udruga u lokalnoj zajednici, kontinuirano se organizirao poslijepenalni prihvati zatvorenika ovisnika o drogama na razini cijelog zatvorskog sustava.

Zarazne bolesti (HBV, HBC, HIV)

Budući da zatvorenici čine kombinaciju više subpopulacija visokog rizika – posebice ovisnika za širenje virusnih hepatitisa B i C te da su izvan zatvorskog sustava teško dostupni za kontinuirano praćenje njihova serološkog statusa, provedeno je **istraživanje** razmjera proširenosti HBV i HCV infekcije u populaciji zatvorenika. Dobiveni rezultati jasno su pokazali izrazito visok postotak proširenosti ovih virusa, osobito u ovisnika (**do 50%**) u odnosu na opću populaciju (HBV-11%, HCV-1,2%). Nastavno na serološka testiranja temeljena na informiranom pristanku zatvorenika, od srpnja 2007. godine osnovano je i djeluje *Savjetovalište za virusne hepatitise* u zatvorskom sustavu u organizaciji Internog odsjeka Zatvorske bolnice, koje u kaznionicama i zatvorima pruža edukaciju o načinima širenja ovih virusa, načinima zaštite te cijepljenje. Organizacija, plan i program rada savjetovališta sačinjen je po preporukama Nacionalnog odbora za borbu protiv virusnih hepatitisa koji je sačinio Konsenzus u kojem su sudjelovali vodeći stručnjaci za ovo područje u Republici Hrvatskoj. Kroz savjetovalište se provodi edukacija, individualno savjetovanje, testiranje zatvorenika na prisutnost markera virusnih hepatitisa i HIV-a (dijagnostika), edukacija i dodatni programi koji uključuju specifičnu prevenciju i terapiju i konačno liječenje oboljelih od kroničnog hepatitisa, te potom evaluacija uspješnosti liječenja.

Tijekom 2009. u Savjetovalištu su obavljene sljedeće aktivnosti; dovršeno je liječenje kroničnog C hepatitisa pegiliranim interferonom kod 21 zatvorenika započeto tijekom 2008.; aplicirane su 533 doze

cjepiva za B hepatitis; uzeto je 160 uzoraka krvi radi testiranja na hepatitis i HIV, te je dovršena predterapijska obrada 20 pacijenata koji trebaju započeti liječenje pegiliranim interferonom.

U ambulantni Savjetovništva je obavljeno ukupno 670 pregleda bolesnika.

U segmentu tretmana ovisnika s **Domom za ovisnike Zajednica Susret** sklopljen je novi Sporazum o suradnji na projektu psihosocijalne rehabilitacije zatvorenika-ovisnika tijekom uvjetnog otpusta. Suradnja s ovom udrugom provodi se na razini cijelog zatvorskog sustava.

Struktura i obilježja ovisničke populacije u zatvorskom sustavu

Ovisnici ili osobe koje zlorabljaju drogu čine jednu od najbrojnijih, tretmansi i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika. Karakteristike ovog dijela zatvoreničke populacije su:

- ovisnost ili zloraba droga izravno je povezana s činjenjem kaznenih djela
- kontinuirano je visok udio te kategorije osoba u zatvoreničkoj populaciji (oko 15%)
- viša je stopa recidivizma nego u općoj zatvoreničkoj populaciji

- ovi zatvorenici su u pravilu skloniji rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, konflikti s drugim zatvorenici, pokušaji unosa droge i sl.)
- prosječno su mlađi od ostatka zatvoreničke populacije
- skloniji su zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošijeg zdravstvenog stanja uzrokovanog dugotrajnom uporabom droge).

Ukupan broj zatvorenika s poremećajima uzrokovanim uzimanjem droga u zatvorskom sustavu koji su tijekom 2009. godine boravili u zatvorskom sustavu čini 14,27% ukupnog broja zatvorenika. Na kraju godine ovisnika je bilo 23,49% od ukupnog broja zatvorenika.

Kao i prethodne godine, podjednako je zastupljena ovisnost, odnosno zloraba pojedine vrste droge. Tako su kod zatvorenika, odnosno pritvorenika, kao primarno sredstvo ovisnosti u oko 40% slučajeva prisutni opijati, u 14% produkti kanabisa, u 3,5% sedativi i hipnotici.

Tablica 45. Zatvorenici – ovisnici prema vrstama droge tijekom 2009.

VRSTE DROGA	Broj zatvorenika tijekom godine			
	Zatvorenici	Pritvorenici	Prekršajno kažnjeni	Maloljetnici
opijati F11	578	387	62	
kanabinoidi F12	206	141	34	1
sedativi i hipnotici F13	50	32	3	
kokain F14	55	35	2	
stimulativna sredstva F15	97	33	7	
halucinogeni F16	2	5	1	
hlapljiva otapala F18	8	10	3	
više droga i ostale F19	478	282	56	
UKUPNO	1.474	925	168	1

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 46. Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne (2007.-2009.)

GODINA	Broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom			Broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera			UKUPNO			Od toga prvi put na izvršavanju kazne zatvora		
	m	ž	ukupno	M	ž	Ukupno	M	ž	Ukupno	m	ž	Ukupno
2007.	389	19	408	641	7	648	1.030	26	1.056	434	14	448
2008.	433	24	457 (>12%)	578	23	601 (<7,3%)	1.011	47	1.058 (>0,2%)	488	30	518 (>15,6%)
2009.	377	22	399 (<12,7%)	444	14	458 (<23,8%)	821	36	857 (<18,9%)	307	24	331 (<36,1%)

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tijekom 2009. godine bilo je **857 novoprimljenih zatvorenika ovisnika** o psihoaktivnim drogama koji su upućeni na izvršavanje kazne zatvora. Od toga je 46,56% uz kaznu zatvora imalo izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti. Kao i prethodnih godina **kod većine zatvorenika, odnosno 53,44%, ovisnost** (ili zlouporabu koja je izravno povezana s kriminalnom aktivnošću) **je utvrdio Odjel za dijagnostiku i/ili stručni tim kaznionice/zatvora.** Iako je poznata konstantno veća stopa kriminalnog povrata ovisnika u odnosu na ostale zatvorenike, uočljiv je i nadalje **trend porasta broja kriminalnih recidivista među ovisnicima.**

Tako je u 2009. godini **prvi put u populaciji zatvorenika ovisnika više od polovice onih koji su već ranije bili na izvršavanju kazne zatvora - njih čak 61,38%.**

U odnosu na dob, 70,48% zatvorenika ovisnika, odnosno gotovo 3/4 ove populacije je u životnoj **dobi od 21 do 35 godina.** Navedeno dodatno upućuje na ozbiljnost problema jer je riječ o oko 1.800 osoba koje se nalaze u najproduktivnijoj životnoj dobi, a čije je biopsihosocijalno funkcioniranje potpuno oštećeno ili bitno smanjeno zbog zlouporabe sredstava ovisnosti i podređenosti ovisničkom i kriminalnom životnom stilu.

Tablica 47. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol tijekom 2009.

DOB I SPOL	Broj zatvorenika tijekom godine					
	Zatvorenici		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	M	ž	m	ž
<16 god.	-	-	-	-	-	-
16-20 god.	16	1	46	-	4	-
21-25 god.	198	8	163	16	26	2
26-30 god.	435	22	222	14	40	
31-35 god.	374	19	205	15	50	1
36-40 god.	214	8	158	7	29	-
>40 god.	166	14	68	11	16	-
UKUPNO	1.403	72	862	63	165	3

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 48. Zatvorenici-ovisnici o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela tijekom 2009.

(*više djela nego zatvorenika) VRSTA KAZNENOG DJELA (članci KZ-a)	Broj osoba tijekom godine					
	Zatvorenici		Pritvorenici		Mlt.	
	N1	N2	N1	N2	N1	N2
Zlouporaba droga (čl. 173. st. 1.)	44	45		57	1	
Zlouporaba droga (čl. 173.st. 2,3,4,5 i 6)	334	325	1	380		
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	106	181		194		
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	115	115		124		
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.- 92.)	22	22		17		
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	14	13		21		
Silovanje (čl. 18., 189., 190., 191., 192., 193.)	4	11		8		
Prijevarena (čl. 224.)	10	8		19		
Ostala kaznena djela	45	60		104		
UKUPNO	694	780	1	924	1	
UKUPNO N1+N2	1.474		925		1	
SVEUKUPNO	2.400					

N1 - osobe s izrečenom sigurnosnom mjerom N2 - osobe bez izrečene sigurnosne mjere

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Zatvorenici ovisnici specifični su i po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju, **češće čine kaznena djela zloupotrebe droga, krađe i teške krađe te razbojstva**, a manje su zastupljeni među počiniteljima kaznenih djela protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog čudoređa te ostalih kaznenih djela. Tijekom 2009. godine ovisnici i nadalje najviše participiraju u činjenju kvalifikatornih oblika kaznenih djela zloupotreba droga s 49,5%. Slijede imovinski delikti, primarno krađa i teška krađa s 20,04% i razbojstvo s 14,75%. S obzirom na raspodjelu prema vrstama kaznenih djela, može se ustvrditi kako je podjednak broj zatvorenika i pritvorenika zastupljen u svakoj od kategorija koje se odnose na vrste delikata.

Liječenje

Supstitucijska terapija opijatskim agonistima

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije opijatskim agonistima, primarno u smislu brze ili spore detoksikacije, a kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan je isključivo **metadon (heptanon)**.

U svrhu izjednačavanja liječenja ovisnika u zatvorskom sustavu s njihovim liječenjem u javnom zdravstvu, 2007. godine u zatvorski sustav je uveden i drugi opijatski agonist - **buprenorfin (subutex, suboxon)** koji se od tada primjenjuje za detoksikaciju ovisnika o opijatima, ali i kao terapija održavanja. Za razliku od buprenorfina koji se primjenjuje i za detoksikaciju i za održavanje kod svih kategorija zatvorenika, zatvorenicima ovisnicima koji su prethodno bili na zamjenskoj terapiji metadonom on se postupno smanjuje i ukida tijekom izdržavanja kratke kazne ili prije upućivanja na izdržavanje kazne zatvora te se u pravilu ne ordinira zatvorenicima koji su na izdržavanju kazne u kaznenim tijelima.

Uzmemo li u obzir sve kategorije zatvorenika, vidljivo je da se na godišnjoj razini 2009. godine detoksikacija opijatskim agonistima primjenjivala na 904 zatvorenika, od čega je u 39,16% primijenjen metadon, a u **60,84% slučajeva buprenorfin**. Pritom je pri detoksikaciji pritvorenika znatno zastupljeniji metadon (71,47% primjena otpada na pritvorenike), dok je detoksikacija buprenorfinom nešto zastupljenija kada su u pitanju zatvorenici (54,36% primjena). Prije uvođenja buprenorfina održavanje na terapiji

opijatskim agonistima propisivano je uglavnom pritvorenima i kažnjenicima, dok su zatvorenici koji su izvršavali kaznu zatvora, na metadonu održavani samo u iznimnim slučajevima.

S uvođenjem buprenorfina značajno raste i udio zatvorenika na održavanju opijatskim agonistima.

Tijekom 2009. godine ovakvih zatvorenika bilo je ukupno 582 (metadon i buprenorfin), od kojih je čak **79,9%** bilo na terapiji buprenorfinom. Kada je u pitanju održavanje na metadonu, i nadalje je zadržan trend selektivne primjene samo na najteže kliničke slike te je u 2009. godini održavanje na

metadonu propisano za samo 20,1% zatvorenika ovisnika o opijatima. I metadon i buprenorfin su tijekom 2009. godine u oko 75% slučajeva primjenjivani na ovisnike kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti.

Budući da udio ovisnika zatvorenika od oko jedne trećine ukupne zatvorske populacije (32%) i nadalje perzistira, naponi Uprave za zatvorski sustav su usmjereni na osnaživanje partnerske suradnje s državnim organizacijama i udrugama u rješavanju aktualnih potreba ove kategorije zatvorenika, te njihova uvjetnog i poslijepenalnog otpusta.

Tablica 49. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordinirana supstitucijska terapija tijekom 2009.

DETOKSIKACIJA		Zatvorenici		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		Malolj. zatvor		Maloljetnici		UKUPNO	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	M	ž	m	ž
METADON	tijekom godine	71	4	228	25	25	-	-	-	-	-	325	29
SUBUTEX (SUBOXON)	tijekom godine	280	19	236	12	3	-	-	-	-	-	519	31

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 50. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora primijenjeno održavanje metadonom ili subutexom/suboxonom tijekom 2009.

ODRŽAVANJE		izrečena sigurnosna mjera		po odluci stručnog tima		UKUPNO	
		m	ž	m	ž	m	ž
METADON	tijekom godine	83	4	27	3	110	7
SUBUTEX (SUBOXON)	tijekom godine	348	3	112	2	460	5

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Posljedično tendenciji zaoštavanja kaznene politike i u području zlouporabe droga stupanjem na snagu novele Kaznenog zakona (1. listopada 2006. godine) i retributivnoj filozofiji kažnjavanja, **došlo je do prenapučenosti zatvorskih sustava i do još izraženije konfliktne uloge zatvorskog sustava da istodobno kažnjava i rehabilitira.**

Stoga se **objektivne poteškoće** u provedbi tretmana ovisnika odnose na: problem nedostatnih smještajnih kapaciteta u zatvorenim kaznionicama i zatvorima zbog znatnog povećanja zatvorske populacije, a posljedično tome nedostatak radnih, obrazovnih ili specifičnih tretmanskih sadržaja, te otežano uključivanje obitelji u

opisanim zatvorskim uvjetima, nepopunjenost službeničkih mjesta liječnika i tretmanskog osoblja. Neka od **ograničenja u provedbi tretmana ovisnika u zatvorskim uvjetima** su: kratak boravak i/ili nepredvidiva duljina boravka (pritvor, prekršaj, kratka kazna), kao i problem intrinzične motiviranosti ovisnika za sudjelovanje u tretmanskim programima. Nedostaje posebna socio-terapijska ustanova u zatvorskome sustavu namijenjena isključivo tretmanu zatvorenika ovisnika, Nedostaje učinkovitija potpora centara za prevenciju ovisnosti, udruga i društvene zajednice u provedbi tretmana ovisnika tijekom izdržavanja kazne i u organizaciji poslijepenalnog prihvata.

5.6. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI

Nadzor nad proizvodnjom i prometom droga

Odjel za lijekove Uprave za medicinske poslove Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske provodi kontinuirani nadzor nad izvozom i uvozom narkotika, psihotropnih tvari i supstanci te nastavno na prethodne godine dostavlja tromjesečna i godišnja izvješća "International Narcotics Control Boardu" u Beču. Odjel prati međunarodne propise na području prometa i nadzora nad drogama, psihotropnim supstancama i prekursorima te priprema usklađivanje hrvatskih provedbenih propisa na tom području.

Sustav za prevenciju i liječenje ovisnosti

Aktivnosti djelatnosti prevencije i liječenja ovisnosti kontinuirano se provode u županijskim zavodima za javno zdravstvo. Zbog povećanja opsega djelovanja te ustrojavanja Službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti u županijskim Zavodima za javno zdravstvo proširuju se kapaciteti djelatnosti kroz novo zapošljavanje i kompletiranje timova. Za rad timova županijskih centara za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti sredstva su gotovo u cijelosti osigurana u državnom proračunu na pozicijama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, te ugovorena na natječaju po načelu posebnih programa.

Evidencija i praćenje liječenih ovisnika o drogama vodi se u Registru liječenih ovisnika pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

- Dijagnostika droga, HIV, B i C hepatitisa i sifilisa

Dijagnostika droga, HIV, B i C hepatitisa i sifilisa provodi se kontinuirano u sklopu djelatnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo, posebice su bili obuhvaćeni ovisnici kao rizična skupina.

- Edukacija zdravstvenih i nezdravstvenih radnika koji sudjeluju u tretmanu ovisnika

Nastavljeno je kontinuirano provođenje edukacija zdravstvenih radnika o primjeni farmakoterapije opijatskih ovisnika kao i edukacija nezdravstvenih radnika koji sudjeluju u skrbi o ovisnicima u Referentnom centru za ovisnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi pri KB-u „Sestre milosrdnice”.

U suradnji s Uredom za suzbijanje zlouporabe droga i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, u lipnju 2009. godine organiziran je supervizijski seminar za trenere "MOVE" preventivnog programa namijenjenog stručnjacima koji se bave mladima rizičnog ponašanja, tj. mladima koji konzumiraju droge.

- Program smanjenja štete – "harm reduction" - *Zamjena šprica i igala* –

Provodi se u suradnji s Hrvatskim Crvenim križem u Zagrebu, Zadru i Novoj Gradiški. Za područje Grada Krapine i Zaboka nastavljena je suradnja s Crvenim križem Krapine, a u suradnji s udrugama Let, Terra, Institut i Help u Splitu, Rijeci, Puli i na području Istarske, Dubrovačko-neretvanske i Osječko-baranjske županije. S udrugom Help je suradnja proširena i na područje Vukovarsko-srijemske i Šibensko-kninske županije te s udrugom Terra na područje Karlovačke županije.

Kontinuirano se provode aktivnosti **besplatnog i anonimnog testiranja ovisnika na B i C hepatitis te HIV infekcije**, a provode se u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Klinikom za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević”, Zavodima za javno zdravstvo na području županija Primorsko-goranske,

Splitsko-dalmatinske, Dubrovačko-neretvanske, Osječko-baranjske, Brodsko-posavske, Zadarske i Grada Zagreba. Hrvatski zavod za javno zdravstvo obavljao je **testiranja u zatvorima** u Bjelovaru, Karlovcu, Sisku, Varaždinu i Zagrebu te Bolnici za osobe lišene slobode u Zagrebu.

- Suradnja s udrugama građana i financiranje programa koje provode udruge građana

Na temelju Odluke o načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu namijenjenog organizacijama koje pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, raspisan je Poziv za prijavu projekata udruga koji po svom sadržaju pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, područje prevencije rizika i psihosocijalne podrške poremećaja u ponašanju, a u sklopu raspoloživih sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu. Nakon odabira ugovoreno je sufinanciranje 39 projekata koje provode udruge građana. U 2009. godini od 39 projekata udruga koji su prihvaćeni za financiranje na temelju natječaja (Poziv za prijavu projekata udruga koji po svom sadržaju pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, područje prevencije rizika i psihosocijalne podrške poremećaja u ponašanju), 26 je preventivnih projekata namijenjenih djeci osnovnih i srednjih škola, rizičnim skupinama mladih te općoj populaciji građana. Navedeni projekti usmjereni su na prevenciju svih oblika ovisnosti (o drogama, alkoholu, pušenju i kockanju). Na temelju natječaja za jednokratne potpore sufinancirana su 22 preventivna projekta.

Uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u osnovnim školama u cijeloj Hrvatskoj nastavljena je provedba preventivnog programa kazališne grupe "Scena".

- Utvrđivanje uzroka smrti povezanih s drogama

Nastavljeno je provođenje toksikoloških analiza uz obdukcije umrlih od droga u

suradnji sa Zavodom za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta u Zagrebu i Kemijsko-toksikološkim laboratorijem Kliničkog odjela sudske medicine Kliničkog zavoda za patologiju, sudsku medicinu i citologiju Kliničkog bolničkog centra Split kod smrti sumnjivih na zlouporabu droga. Temeljem potpisanog sporazuma Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva unutarnjih poslova i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, potvrđuju se i toksikološkim analizama Centra za forenzička ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ MUP-a Republike Hrvatske.

- Međuresorna i međunarodna suradnja

Predstavnici Ministarstva, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i sustava zdravstva aktivno sudjeluju kao članovi hrvatskog izaslanstva na sastancima Pompidou grupe Vijeća Europe u Strasbourgu, Europske komisije i Svjetske zdravstvene organizacije. Predstavnici Ministarstva i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u koordinaciji s Uredom za suzbijanje zlouporabe droga sudjelovali su na više međunarodnih stručnih skupova o temi kontrole nad prometom droga i psihotropnih tvari te tretmana ovisnika.

- Provedba preventivnih programa

U povodu obilježavanja Međunarodnog mjeseca borbe protiv zlouporabe droga, Ministarstvo je ponovno tiskalo letak „SMS roditeljima“ koji je izradilo ovo ministarstvo i HZJZ u cilju senzibilizacije roditelja i šire javnosti o problemu ovisnosti te što ranijeg otkrivanja konzumenata droga i njihovog upućivanja u savjetovališta za prevenciju ovisnosti.

Informiranje i suradnja s medijima s ciljem obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti (od 15. studenog do 15. prosinca) na nacionalnoj i lokalnoj razini.

U suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i županijskim Zavodima za javno

zdravstvo organizirani su mnogobrojni stručni skupovi, javne tribine, a stručnjaci iz centara sudjelovali su u lokalnim radio emisijama. Također predstavnici službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo kontinuirano surađuju s medijima na lokalnoj razini, sudjeluju u radio i tv-emisijama, na okruglim stolovima, javnim tribinama u povodu Mjeseca borbe protiv zlouporabe droga s ciljem obrazovanja i informiranja djece, mladeži, roditelja i ostalih građana o utjecaju i štetnosti droga.

U časopisu National Geographic Junior nastavljeno je objavljivanje edukativnih stripova „Zdravkica“ namijenjenih djeci osnovnoškolske dobi s ciljem prevencije svih oblika ovisnosti.

U sklopu redovitih djelatnosti **Službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti županijskih Zavoda za javno zdravstvo** je provedba preventivnih programa namijenjenih djeci osnovnih i srednjih škola.

Sustav socijalne skrbi

U 2009. godini i dalje se kontinuirano vodila aktivnost provođenja **posebnih obveza** uvjetovanih u pretpripremnom postupku od Državnog odvjetništva, kao i **posebnih obveza i sigurnosnih mjera odvikavanja od droge i drugih ovisnosti, odnosno podvrgavanja stručno medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge i drugih ovisnosti** sukladno Zakonu o sudovima za mladež.

S tim u vezi u lipnju 2009. je održan sastanak državnih tajnika Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te Državnog odvjetništva i pravobraniteljice za djecu radi dogovora o realizaciji **posebne obveze savjetovališnog rada s djecom i mladeži i njihovim roditeljima.**

U Zakonu o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela (NN 153/09) člankom 24. propisano je da se posebna obveza kojom je maloljetnik

obvezan uključiti se u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mlade izvršava u Centru za socijalnu skrb. Članak 24. stupa na snagu 1. siječnja 2011. dok se ne stvore uvjeti za provođenje navedene posebne obveze. Do stupanja na snagu članka 24. navedenog zakona, provođenje ove posebne obveze povjerit će se drugim ustanovama (Crveni križ, udruge itd). S tim u vezi u tijeku je nadopuna Popisa ustanova u Republici Hrvatskoj u kojima se provode posebne obveze.

- Edukacije

U prosincu je u ovom ministarstvu održan **stručni skup** s predstavnicima **udruga** koje pružaju usluge ovisnicima o drogama i povremenim uzimateljima droga. Cilj skupa je bio informiranje udruga o postojećoj zakonskoj regulativi i novom *Pravilniku o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centara za pomoć i njegu u kući* ("Narodne novine", broj 64/09) te usklađivanje njihova rada kako bi se omogućilo što kvalitetnije provođenje tretmana i rehabilitacije ovisnika u terapijskim zajednicama.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ima sklopljene ugovore o međusobnim odnosima s trima ustanovama koje pružaju usluge skrbi izvan vlastite obitelji ovisnicima o alkoholu, drogama ili drugim psihoaktivnim sredstvima, a to su Dom za ovisnike Zajednica „Susret“, Dom za ovisnike o drogama ili drugim psihoaktivnim sredstvima u Đurmancu i Udruga za borbu protiv ovisnosti "Ne-ovisnost" Osijek.

Na temelju navedenih ugovora Ministarstvo podmiruje troškove smještaja za 132 korisnika u Domu za ovisnike Zajednica "Susret" i za 20 korisnika u Domu za ovisnike o drogama ili drugim psihoaktivnim sredstvima u Đurmancu te za 34 korisnika Udruge za borbu protiv ovisnosti "Ne-ovisnost" Osijek.

Nadalje, u 2009. godini izdana su tri odobrenja za rad u mreži za pružanje usluga skrbi izvan vlastite obitelji udrugama koje se bave zbrinjavanjem i **rehabilitacijom ovisnika** za ukupno 42 ovisnika i to: udruzi za borbu protiv ovisnosti "NE-ovisnost" Osijek za 12 ovisnika, Zajednici Mondo Nuovo Onlus Zadar za 20 ovisnika, te udruzi "PRO SANITAS" za 10 ovisnika.

Vezano za izradu Prijedloga o izmjeni i dopuni odluke o mreži domova socijalne skrbi koju obavljaju vjerske zajednice, udruge i druge domaće i strane pravne ili fizičke osobe kojom se utvrđuje potreba za pružanjem pomoći ovisnicima o drogama u skladu s potrebama na području Republike Hrvatske, u **tijeku je izrada novog Zakona o socijalnoj skrbi, čije je donošenje predviđeno krajem lipnja 2010.** godine, koji definira mrežu domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi koju obavljaju vjerske zajednice, udruge i druge domaće i strane pravne ili fizičke osobe. Poslovi vezani za izmjenu i dopunu mreže započet će nakon stupanja na snagu navedenog zakona.

Mjere obiteljsko-pravne zaštite prema rizičnoj skupini djece i mladeži te rizičnim obiteljima provodile su se u sklopu redovite djelatnosti Centara za socijalnu skrb, a Uprava za socijalnu skrb pratila je i analizirala podatke o primijenjenim mjerama kroz godišnja izvješća koja Centri za socijalnu skrb dostavljaju Upravi.

Provedba alternativnih sankcija i posebnih obveza uvjetovanih u pretpripremnom postupku od Državnog odvjetništva – odvijala se u Centrima za socijalnu skrb u suradnji s Centrima za prevenciju ovisnosti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Također, kontinuirano se provodila i aktivnost provođenja sigurnosnih mjera odvikavanja od droge i drugih ovisnosti, odnosno podvrgavanja stručno medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge i drugih ovisnosti sukladno Zakonu o sudovima za mladež. Uprava za socijalnu skrb u 2009. pratila je i analizirala podatke o provođenju ovih posebnih obveza kroz

godišnja izvješća koja Centri za socijalnu skrb dostavljaju Upravi.

Tijekom 2009. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osiguralo je financijska sredstva u proračunu za edukacije i seminare za osposobljavanje radnika iz područja suzbijanja zlouporabe droga, te je time vezano uz provedbu edukacija stručnih radnika u ustanovama socijalne skrbi za rad s mladima rizičnog ponašanja u sklopu *„MOVE - preventivnog programa kratke motivacijske intervencije“*.

Realizacija aktivnosti analize stanja i utvrđivanja potreba za osnivanjem stambenih zajednica za ovisnike koji se nakon uspješno završenog programa resocijalizacije i rehabilitacije ne mogu vratiti u obitelj, u 2009. odgođena je do izrade nove mreže domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi koju obavljaju vjerske zajednice, udruge i druge domaće i strane pravne ili fizičke osobe.

5.7. MINISTARSTVO Znanosti, Obrazovanja i Športa

Prevenција ovisnosti u odgojno- obrazovnom sustavu

Tijekom 2009. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa surađivalo je sa županijskim koordinаторima preventivnih programa i nositeljima preventivnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama. Unapređivan je rad vrtićkih i školskih povjerenstava za prevenciju ovisnosti u svim odgojno-obrazovnim ustanovama u čiji rad su uključeni odgojitelji, učitelji, profesori, stručni suradnici, učenici i roditelji. Agencija za odgoj i obrazovanje provodila je aktivnosti na implementaciji nacionalnih programa koji su uključivali i stručne radne skupove vezane za prevenciju ovisnosti.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa promicalo je i podupiralo učeničke projekte te inovativne pristupe vezane uz programe prevencije ovisnosti.

Poticano je aktivnije uključivanje roditelja u rad odgojno-obrazovnih ustanova i njihovo sudjelovanje u preventivnim aktivnostima u sklopu preventivnih programa.

Učenici rizičnog ponašanja uključeni su u rad izvannastavnih aktivnosti radi njihove bolje socijalizacije te osposobljavanja za pravilno postupanje u izazovnim situacijama.

Odgojno-obrazovne ustanove tijekom godine provodile su ankete o pojavnosti ovisnosti među djecom i mladima.

Osigurana je čvršća integracija sadržaja o ovisnostima u redovni i izborni školski program, dodatni rad te izvannastavne aktivnosti. Nastavne teme o zdravlju i ovisnostima mogu biti međupredmetno povezane s konkretnim nastavnim sadržajima i temama koje obvezuju učitelje/učiteljice prirode, biologije, tjelesne i zdravstvene kulture, razrednike i stručne suradnike/suradnice koji sudjeluju u neposrednom odgojno-obrazovnom radu ili

u realizaciji drugih planiranih programa i projekata. U cjelokupnom djelovanju škole, preventivne programe, pa i one vezane uz ovisnost, ostvaruju svi učitelji/učiteljice, profesori/profesorce, stručni suradnici/suradnice, ravnateljstvo škole i svi zaposlenici škole u suradnji s roditeljima, a škole su ih ostvarivale prema predviđenom godišnjem planu i programu rada škole.

Tijekom 2009. godine realiziran je program prevencije ovisnosti od droga za djecu predškolske i školske dobi, odgojitelje, prosvjetne djelatnike i roditelje radi zaštite zdrave populacije, prepoznavanja i pružanja pomoći učenicima s rizičnim ponašanjem te pružanja stručne pomoći učenicima koji su već počeli konzumirati sredstva ovisnosti.

Ministarstvo svake godine raspisuje natječaj za financijske potpore udrugama, te određuje prioritete natječaja. Odlukom Povjerenstva za provedbu natječaja u 2009. godini, prednost pri dodjeli financijske potpore imali su projekti koji su kao korisnike imali djecu i mlade s posebnim potrebama, oni koji su bili usmjereni prema sprječavanju korupcije, projekti kojima se promiče ravnopravnost spolova i rodna jednakost, te oni koji promiču odgoj i obrazovanje za poduzetništvo i zaštitu potrošača.

U školskoj godini 2008./2009. sufinancirano je **15 projekata/programa udruga** koje se bave sprječavanjem ovisnosti.

U školskoj godini 2009./2010. sufinancira se provedba (treća godina) 10 trogodišnjih programa koji se bave organiziranjem slobodnog vremena djece i mladih, kao i u školskoj godini 2008./2009. (druga godina provedbe trogodišnjih programa).

Djeca i mladi uključivani su u sadržaje organiziranog provođenja slobodnog vremena u cilju njihove socijalizacije, aktivnog odmora i razonode. Radi kvalitetnog organiziranja slobodnog vremena učenika prioriteta u korištenju športskih dvorana dani su radu s djecom i mladima.

Organizirani su športski programi tijekom ljetnih i zimskih praznika „Otvorena škola“ - projekt u funkciji poticanja što većeg broja djece i mladeži na bavljenje športskim aktivnostima tijekom ljetnih i zimskih praznika. Sredstva za projekt namijenjena su provedbi različitih športskih programa za učitelje i učenike osnovnih i srednjih škola.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa potiče i međunarodnu športsku suradnju osobito mlađih dobni skupina u svrhu poticanja što više mladih na bavljenje športom u športskim klubovima/udrugama te njihovog sudjelovanja na međunarodnim športskim natjecanjima.

U realizaciji programa prevencije, odgojno-obrazovne ustanove surađivale su sa županijskim i gradskim školskim savezima/društvima te ostalim pravnim i fizičkim osobama registriranim za obavljanje športske djelatnosti namijenjene djeci i mladeži.

Kontrolirana je primjena *Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda*, ponajprije u vezi sa zabranom pušenja u svim ustanovama koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja. Također, ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja promicale su spoznaje o štetnosti uporabe duhanskih proizvoda za zdravlje među djecom i mladeži u svim aktivnostima provedbe redovite naobrazbe.

Odgojno-obrazovne ustanove su tijekom godine provodile preventivne mjere u okruženju u suradnji s policijskim postajama na svom području.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je tijekom godine davalo financijsku potporu za nabavku stručne literature, video materijala, CD-a i sl., ovisno o zahtjevu odgojno-obrazovnih ustanova, odnosno županija.

U cilju informiranja i pripreme školskih preventivnih programa u osnovnim i srednjim školama, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje tiskali su i objavili PDF-verziju priručnika *Školski programi prevencije*

ovisnosti, koji je pripremio prof. dr. sc. Slavko Sakoman. Priručnik je dostupan na internetskim stranicama Agencije za odgoj i obrazovanje (www.azoo.hr) i Ureda za suzbijanje zlorabe droga Vlade Republike Hrvatske (www.uredzadroge.hr). Ukupno je distribuirano u osnovne i srednje škole i učeničke domove 1.000 priručnika. Školski programi prevencije ovisnosti.

U suradnji s Udrugom Let distribuiran je Europski priručnik za prevenciju pušenja, alkohola i droga, koji je uredio dr. Jaap van der Stel u suradnji s Deborah Voordewind (Izdavači: Pompidou grupa Vijeća Europe i Jellinek Consultancy).

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje 6. listopada 2009. predstavili su elektronički zapis Školski preventivni programi sa stručnim materijalima, primjerima dobre prakse i likovnim radovima učenika osnovnih škola na temu prevencije ovisnosti i prevencije nasilja na stadionima.

Osnovne i srednje škole te učenički domovi tijekom godine organizirali su seminare, radionice i druge oblike informiranja roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika o štetnosti utjecaja droga i o načinima prepoznavanja znakova konzumiranja droga.

Uspostavljena je suradnja s lokalnim i dnevnim tiskom, školskim novinama i ostalim medijima kako bi se objavljivali radovi učenika i informirala javnost o aktivnostima odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi preventivnih programa.

Tijekom 2009. godine visokoškolske ustanove provodile su istraživanja, samostalno ili u suradnji s drugim ustanovama (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) u vezi s evidentiranjem i praćenjem pojave raširenosti droga među studentskom populacijom kao i provođenjem određenih mjera i aktivnosti na sprečavanju, ranom otkrivanju i suzbijanju bolesti ovisnosti.

U pojedine studijske programe visokih učilišta (učiteljski studij, studij pedagogije, kineziologije, medicine i drugi) uvršteni su sadržaji koji se odnose na pedagoški aspekt

prevencije ovisnosti kod mladih. Također, pojedina visoka učilišta organizirala su savjetovaništa za studente u kojima su mogli dobiti detaljne informacije te stručnu pomoć u vezi s eventualnom ovisnosti. Neka visoka učilišta obilježila su prigodnim programom Mjesec borbe protiv ovisnosti i Međunarodni dan borbe protiv ovisnosti.

U ustanovama visokog obrazovanja organizirani su stručni skupovi i predavanja na temu suzbijanja zlorabe sredstava ovisnosti te je poticano osposobljavanje i usavršavanje mladih kako bi pridonijeli suzbijanju zlorabe sredstava ovisnosti.

U sklopu studentskih programa i projekata studentskih udruga tijekom 2009. godine realizirani su neki programi čiji je sadržaj bio usmjeren na prevenciju ovisničkog ponašanja. Veći broj studentskih udruga organizirale su mnogobrojne športske programe s namjerom preventivnog djelovanja protiv svih oblika ovisnosti. Sredstva za realizaciju navedenih programa osigurana su u sklopu sredstava namijenjenih za studentske zborove pojedinih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa kontinuirano od 2007. godine podupire pet znanstvenih projekata vezanih uz ovisnost o drogama i njihovu zlorabu.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa aktivno je uključeno u Projekt resocijalizacije ovisnika putem rješavanja obrazovnog statusa ovisnika koji su u nekom od tretmana liječenja ili onima koji su uspješno završili neki od tretmana liječenja, tako što će im biti omogućen završetak obrazovanja ili prekvalifikacija zanimanja.

Visokoškolske ustanove provodile su istraživanja o pojavnosti i kretanju biomedicinskih i socijalnih uzroka ovisnosti, prevenciji i izvorima ovisnosti te uzrocima ponašanja zbog uporabe droga, kao i znanstvenu evaluaciju programa borbe protiv ovisnosti.

Izobrazba i osposobljavanje

Tijekom 2009. organizirana je sustavna izobrazba i usavršavanje prosvjetnih djelatnika o mjerama prevencije ovisnosti i afirmaciji zdravih stilova života s obvezom da stečena znanja integriraju u svoj stručni rad s djecom i mladima.

Stručni skupovi Školski preventivni programi – Uloga škole u prevenciji ovisnosti, objavljeni u Katalogu stručnih skupova Agencije za odgoj i obrazovanje, održani su 15. i 16. siječnja 2009. za stručne suradnike i učitelje iz Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske, Virovitičko-podravске, Brodsko-posavske i Požeško-slavonske županije. Ukupno je na tim stručnim skupovima sudjelovalo 130 **odgojno-obrazovnih radnika** iz navedenih županija.

U suradnji s gradskim Uredom za obrazovanje, kulturu i šport, 26. ožujka 2009. u Europskom domu u Zagrebu organiziran je za odgojitelje, stručne suradnike, učitelje i nastavnike stručni skup Školski preventivni programi – Uloga škole u prevenciji ovisnosti u sklopu kojeg je predstavljen i priručnik Školski programi prevencije ovisnosti. Na skupu je sudjelovao 71 odgojno-obrazovni radnik iz Grada Zagreba.

U sklopu stručnog skupa održanog 5. ožujka 2009. za voditelje županijskih stručnih vijeća učitelja razredne nastave u Zadru organizirano je predavanje Školski preventivni programi – Uloga škole u prevenciji ovisnosti. Na tom stručnom skupu sudjelovalo je 206 odgojno-obrazovnih radnika/voditelja županijskog stručnog vijeća razredne nastave.

Stručno usavršavanje u organizaciji Zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Filozofskog fakulteta u Rijeci pod nazivom *Promocija zdravlja i prevencija ovisnosti* organizirano je za stručne suradnike, učitelje i nastavnike u *pet modula* tijekom 2009. godine. Svaki modul sadržava od 40-60 nastavnih sati i organizira se kroz 2-3 trodnevna susreta (Modul 1.

Epidemiologija, etiologija i fiziologija zlorabotreb sredstava ovisnosti, Epidemiologija i značajke zlorabotreb sredstava ovisnosti kod mladih, Etiologija rizičnih ponašanja djece i mladih, Fiziologija i posljedice upotrebe i zlorabotreb sredstava ovisnosti; Modul 2. Socioemocionalni razvoj djece i mladih, zdravstvena psihologija, životni stilovi mladih, Socioemocionalni razvoj djece i mladih, Zdravstvena psihologija, Životni stilovi mladih; Modul 3. Razvoj ovisnosti, rana detekcija i tretman, druga rizična ponašanja djece i mladih; Razvoj ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja, Rana detekcija i tretmanske intervencije, Savjetodavni rad s mladima). Na navedenom stručnom usavršavanju modularnog tipa sudjelovalo je 26 odgojno-obrazovnih radnika.

Stručni skupovi Školski preventivni programi – Uloga škole u prevenciji ovisnosti održani su u Biogradu za stručne suradnike iz Zadarske i Šibensko-kninske županije i u Dugopolju za stručne suradnike Splitsko-dalmatinske županije.

Od 12. do 15. listopada 2009. u Bolu na otoku Braču Agencija za odgoj i obrazovanje, Ravnateljstvo policije i Odsjek za prosvjetu, kulturu i šport Ureda državne uprave Splitsko-dalmatinske županije, uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Veleposlanstva Republike Francuske u Republici Hrvatskoj, organizirali su stručni skup Smotra školskih preventivnih programa. Na stručnom skupu Smotra školskih preventivnih programa predstavljeni su školski preventivni programi iz 35 osnovnih i srednjih škola i učeničkih domova RH u sklopu kojih je pripremljena izložba 191 likovnog rada iz osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske na teme prevencija ovisnosti i prevencija nasilja na stadionima. Na navedenom stručnom skupu sudjelovalo je 140 odgojno-obrazovnih radnika/voditelja školskih preventivnih programa. U osnovne i srednje škole te učeničke domove ukupno je distribuirano 1.200 elektroničkih zapisa Školski preventivni programi.

Provođeno je i obrazovanje **roditelja** o problemu ovisnosti i prepoznavanju

simptoma koji upućuju na uzimanje sredstava koja uzrokuju ovisnost, kao i izobrazba o odgovornom roditeljstvu i utjecaju obitelji u izgradnji pozitivnih vrijednosti u djece i mladih.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sufinanciralo je preventivne aktivnosti pod nazivom „Program u području komunikacije“ za **stručne suradnike** u osnovnim i srednjim školama Varaždinske županije, e-seminare za **voditelje školskih preventivnih programa** za suzbijanje zlorabotreb droga na području Osječko-baranjske županije u Osnovnoj školi Antuna Mihanovića u Osijeku.

Tijekom kolovoza 2009. Agencija za odgoj i obrazovanje se uključila u implementaciju preventivnog programa *Unplugged – prevencija korištenja duhana, alkohola i drugih sredstava ovisnosti* koji je nastao na inicijativu European Union Drug Abuse Prevention (EUDAP). Od kolovoza 2009. do srpnja 2011. projekt će se pod vodstvom stručnjaka s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prilagoditi i implementirati u 13 osnovnih škola na području Zagreba i okolice. U projekt su uključene još četiri europske zemlje, a vodi ga i financijski podupire Mentor Foundation International. Program „Unplugged – prevencija korištenja duhana, alkohola i drugih sredstava ovisnosti“ temelji se na učenju životnih vještina i konceptu socijalnih utjecaja te time promiče pozitivno i zdravo ponašanje i utječe na prevenciju korištenja sredstava ovisnosti (pušenje, korištenje alkohola i drugih sredstava ovisnosti).

Znanstvena istraživanja povezana sa zlouporabom droga i ovisnostima koje financira MZOŠ

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa od 2007. godine novčano podupire sljedećih pet znanstvenih projekata vezanih uz ovisnost o drogama i njihovu zlouporabu:

- **Značajke, kretanje i odrednice ovisničkog ponašanja u mladima** (Dr. sc. Marina Kuzman, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb)
Broj projekta: [005-0000000-0262](#)

Sažetak:

Istraživanja u zdravstvu omogućavaju uvid u kretanje zdravstvenih problema, pridonose razumijevanju rizičnih ponašanja i poticajnih čimbenika, te su značajan doprinos pri donošenju strateških odluka. Zlouporaba sredstava koja mogu uzrokovati ovisnost u mladima jedno je od ključnih rizičnih ponašanja i pokazuje stagnaciju pušenja i smanjivanje razlika među spolovima u zapadnoeuropskim zemljama, a rastuće trendove uporabe svih sredstava u zemljama Središnje i Istočne Europe. U Hrvatskoj se utjecaj socio-ekonomskih odrednica, osobito u posljednjem desetljeću, malo sustavno istraživao. Evaluacija preventivnih programa usmjerenih ovisnostima rijetko se provodi i percepcija učinkovitosti od strane populacije kojima su namijenjeni nije istražena. Ciljevi projekta su istražiti učestalost i kretanje uporabe duhana, alkohola i droga među učenicima Hrvatske (1995.-2007. godine) te usporediti s drugim europskim zemljama; istražiti povezanost rizičnog ponašanja sa socio-ekonomskim odrednicama; među studentima prve godine studija istražiti navike te utvrditi percepciju i stavove o učinkovitosti preventivnih programa; dobivene rezultate upotrijebiti za izradu kritičkog osvrta na zlouporabu sredstava ovisnosti u mladima te prijedlog učinkovitijih aktivnosti prevencije.

Hipoteze: Kretanje učestalosti uporabe psihoaktivnih sredstava u srednjoškolaca u Hrvatskoj različito je za duhan, alkohol i droge.

Socio-ekonomske odrednice utječu na rizično ponašanje i to različito za duhan, alkohol i droge. Preventivni programi u osnovnim i srednjim školama ne ispunjavaju očekivanja korisnika. Rezultati projekta su: provedeno međunarodno ESPAD2007 istraživanje (koje se u 35 europskih zemalja, uključujući Hrvatsku, provodi od 1995. godine), te dobivanje uvida u kretanje u Hrvatskoj i drugim zemljama sudionicama. Provest će se istraživanje i među studentima prve godine studija, a metodom usmjerene rasprave istražiti percepcija preventivnih aktivnosti. Očekuju se saznanja o epidemiološkoj situaciji, mogućnosti predviđanja budućih kretanja, utvrđivanje djelovanja socio-ekonomskih čimbenika, evaluacija učinkovitosti preventivnih programa, sagledavanje mogućnosti učinkovitijih oblika prevencije. Rezultati se mogu provjeriti ponovljenim istraživanjem istom metodologijom i na jednako odabranoj populaciji. Prijedlog djelotvornijih mjera prevencije bit će na temelju dobivenih rezultata polazište za prilagodbu postojećih i uvođenje drugačijih metoda i sadržaja u preventivne aktivnosti.

- **Biološki aktivni spojevi, metaboliti i QSAR**

(Prof. dr. sc. Marica Medić-Šarić, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Zagreb)

Broj projekta: [006-0061117-1237](#)

Sažetak:

Flavonoidi, fenolne kiseline i kumarini prisutni u nizu biljnih i životinjskih droga, njihova biološka aktivnost, bioraspoloživost, ukupni metabolički putovi čine okosnicu predloženog projekta. Za odabir metabolita koji će se ispitivati koristit će se dostupne metaboličke baze podataka. Sadržaj aktivnih sastavnica odabranih droga te metabolita odredit će se kvalitativno i kvantitativno spektrofotometrijskim i kromatografskim metodama. Svaki analitički postupak optimirat će se metodama numeričke taksonomije te računalnim paketima temeljenim na neuronskim mrežama i matematičkim algoritmima. Za potvrdu valjanosti razvijenih i optimiranih analitičkih

metoda provest će se i njihova validacija. Za odabrane flavonoide i fenolne kiseline, kao i za neke ekstrakte droga, ispitat će se njihovo imunomodulacijsko i antioksidacijsko djelovanje na mijeloidnim, limfoidnim te primarnim staničnim linijama. Antioksidacijska aktivnost standarda i ekstrakata droga ispitat će se i EPR spektroskopijom. Također, u in vitro uvjetima ispitat će se antiagregacijski učinak flavonoida, fenolnih kiselina, kumarinskih derivata i ekstrakata droga. Kromatografskim metodama predviđet će se potencijalna interakcija s najvažnijim endogenim antioksidansom – glutationom. Nakon određene aktivnosti svih spojeva utvrdit će se odnosi između strukture i bioloških odgovora, te predložiti QSAR modeli za predviđanje aktivnosti neispitanih i novosintetiziranih spojeva. Zbog primjene u humanoj medicini i djelovanja na ljudski organizam, ispitat će se ADME (Apsorpcija, Distribucija, Metabolizam i Eliminacija) parametri poput lipofilnosti, vezanja za proteine plazme i gastrointestinalne apsorpcije. Navedeni parametri određivat će se eksperimentalno metodom izmućkivanja (tzv. shake-flask metoda), potenciometrijskom titracijom te kromatografskim metodama. Za njihovo predviđanje koristit će se računalni programski paketi, a dobivene vrijednosti korelirat će se s eksperimentalno dobivenim.

- **Evaluacija teorije kriminalnog i ovisničkog životnog stila u zatvorskom sustavu**

(Prof. dr. sc. Milko Mejovšek,
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet,
Zagreb)

Broj projekta: [013-0000000-2313](#)

Sažetak:

Potreba za strukturiranim penološkim tretmanom u kaznionicama RH prepoznata je prije duljeg vremena. Penološkom tretmanu koji se trenutačno provodi nedostaje niz elemenata koji bi ga približili suvremenim svjetskim trendovima. Kao prvo, nedostaju teorijski koncepti u tretmanu, posebice oni koji su se pokazali najuspješnijim u brojnim metaanalizama (McGuire, 2002). Danas je poznato da se

najdjelotvorniji tretmani u penološkoj rehabilitaciji koriste uglavnom kognitivnim ili kognitivno-bihevioralnim pristupom, a upravo je teorija životnog stila jedna od teorija koje se zasnivaju na takvom pristupu. Također, u penološkom tretmanu u našoj zemlji nedostaje strukturiranost: nema jasnih, operacionalno definiranih ciljeva, načina praćenja rada, evaluacije rezultata, te kvalitetne prezentacije programa u stručnoj i široj javnosti. Isto tako nedostaje i edukacija djelatnika na polju kreiranja penološkog tretmana, posebno na polju odgovarajućih teorijskih koncepata. Svi ovi elementi podrazumijevaju se u tretmanu zasnovanom na teoriji životnog stila, što znači da bi uvođenje tretmana prema ovoj teoriji, ukoliko se ona pokaže vjerodostojnom, značajno unaprijedilo kvalitetu penološkog tretmana. Značenje je ovog projekta, dakle, u provjeri je li teorija životnog stila prepoznatljiva u našim uvjetima. Potencijalni potvrđan odgovor na to pitanje implicira da se na njenoj osnovi mogu kreirati programi tretmana kakvi su nužno potrebni u našem penalnom sustavu. Cilj projekta "Evaluacija koncepata teorije životnog stila u penalnim uvjetima" je evaluacija ove teorije na području kriminaliteta i ovisnosti (Walters, 1998, 2000a, 2000b). S obzirom da teorija ima precizno definirane i strukturirane koncepte popraćene odgovarajućim mjernim instrumentarijem, te je samim time provjerljiva, prvi je cilj upravo provjera mjernih karakteristika instrumentarija (pouzdanost, homogenost, reprezentativnost, valjanost). Nadalje, teorija će biti provjerena usporedbom s poznatom teorijom Kriminogenih rizika/potreba (mjerni instrument LSI-R), koja je evaluirana u RH. Sljedeći cilj je utvrditi koliko je duboka uključenost u životne stilove kriminaliteta i droga populacije osuđenika u RH, koji prolaze Centar za psihosocijalnu dijagnostiku Zatvora u Zagrebu. Očekuje se da će ispitivani instrumentarij pokazati zadovoljavajuće mjerne karakteristike i predviđene relacije s kriterijskim instrumentom LSI-R, te recidivizmom, vrstom djela i duljinom kriminalne karijere.

- **Zdravstvene navike sportskih trenera**

(Prof. dr. sc. Bojan Matković,
Kineziološki fakultet, Zagreb)

Broj projekta: [034-0000000-3331](#)

Sažetak:

Svjetska zdravstvena organizacija među glavne odrednice zdravlja čovjeka postavlja socioekonomske čimbenike, način života i okoliš (WHO, 2003.). Faktori rizika povezani s načinom života su nezdrava prehrana, tjelesna neaktivnost, pušenje, konzumacija alkohola i droga. Drugim riječima, to je vrlo široko područje. Sportski treneri u sklopu svoje profesije imaju zadaću naučiti sportaše osnovne i specifične vještine i znanja potrebna za sudjelovanje u sportskim natjecanjima. Treneri vode praktične treninge na kojima se provode različite vježbe i zadaci s ciljem održavanja i poboljšavanja sportske forme, tehnike, znanja, sposobnosti te utvrđivanja taktike kako bi sportaši bili što uspješniji na natjecanjima. Uz direktnu pripremu i učenje, treneri imaju zadaću, bolje rečeno odgovorni su za timski rad svoje ekipe, sportski duh, dobru atmosferu, rješavanje problema igrača (koji nisu uvijek vezani uz samu sportsku aktivnost), vođenje ekipe na utakmicama, selekciju igrača i drugo. Osim nabrojanih zadaća, kada se opisuje trener kao profesija, mora se spomenuti i njihovo radno vrijeme koje je često neregularno, radi se uvečer, subotom, nedjeljom pa i praznicima, često i više od 40 sati na tjedan, a vrlo su česta i putovanja. Najčešći je ugovorni radni odnos bez velikih jamstava da će se ugovor u cijelosti ispoštovati. Od trenera se uvijek traži dobar rezultat, dok slab rezultat najčešće izaziva njegovu smjenu. Sve to postavlja velike zahtjeve i dodatno opterećenje za trenera. Mora se zaključiti da je posao kao takav izuzetno stresan. Naravno da to utječe i na zdravstveni status trenera. Međutim bez obzira na relativno poznate negativne utjecaje na zdravlje, ova profesija nije bila gotovo nikad od većeg interesa zdravstvenih radnika. Najčešće se samo u sportskim časopisima može pročitati da je netko od trenera doživio infarkt ili slično. Kada se govori o profesijama vezanim uz sport,

obično se podrazumijeva da su to osobe koje su tjelesno aktivne, koje vode računa o svojoj prehrani i općenito nisu sklone nezdravim životnim navikama. Cilj ovog istraživanja je utvrditi zdravstvene navike sportskih trenera vezane uz tjelesnu aktivnost, prehranu i pušenje. Također će se utvrditi relacije između zdravstvenih navika i tradicionalnih faktora rizika od srčanožilnih oboljenja. Nadalje, izvršit će se usporedba između trenera različitih sportskih disciplina te usporedba između trenera iz različitih zemalja.

- **Ovisničko ponašanje studentske populacije bez konzumiranja droga**

(Prof. dr. sc. Zora Zuckerman Itković,
Sveučilište u Zadru)

Broj projekta: 269-0000000-3224

Sažetak:

Do osamdesetih godina prošlog stoljeća koncept istraživanja ljudske ovisnosti odnosio se isključivo na psihoaktivne supstance (droge). Sredinom osamdesetih pažnja istraživača usmjerava se i na ovisnička ponašanja u kojima nije prisutno konzumiranje droga zbog zapažene istovrsnosti ponašanja i posljedica (bioloških, psiholoških i socijalnih) kod oba tipa ovisnosti. Definicija Goodmana (1990) baca novo svjetlo na ovaj tip "tihe ovisnosti" upućujući na potrebu restrukturiranja stava o ovisnostima i duševnim bolestima (Goodman, A. (1990), *Addiction: definition and implications*. British Journal of Addiction, 85: 1403-1408). Goodmanova definicija ovisnosti bez droga danas je osnova mnogobrojnim istraživačima u proučavanju ovog fenomena. Upozoravajući na bolesna stanja "bez evidentne bolesti" Bernard (1998) ističe kako je sve više argumenata da igre na sreću, nekontrolirani seksualni promiskuitet, opsjednutosti (hrana, sport, Internet, religiozne sekte, kupovanje i drugo), ovisnost o radu i druga opsesivna ponašanja ljudima uzrokuju slične probleme kao i konzumiranje droga. Cilj ovog projekta je ispitati učestalost, uzroke, manifestiranje i posljedice određenih formi ovisničkog ponašanja bez konzumiranja droga kod studentske populacije i potražiti odgovore kako tretirati ovu pojavu u

programima primarne prevencije ovisnosti. Polazi se od pretpostavke da su ovisnička ponašanja bez konzumiranja droga negativan odraz suvremenog urbanog življenja i svekolikih utjecaja koji promiču takva ponašanja. Očekujemo da će rezultati ovog projekta glede ovisničkog ponašanja bez konzumiranja droga upozoriti na zabrinjavajući trend zaokupljenosti studenata bavljenjem određenim aktivnostima, napose glede ponašanja prema slatkoj hrani, igrama na sreću, kupovanju, Internetu, u partnerskim odnosima i seksualnom ponašanju, kao i prema radu/učenju. Očekujemo i veće senzibiliziranje društvene zajednice za ove probleme. Rezultati ovog istraživanja razvojnog su karaktera jer će ponuditi suvremeni pedagoški i pedagoški održiv model primarne prevencije. Značenje istraživanja ogleda se također u činjenici da se u Hrvatskoj prvi put koristimo znanstvenom metodologijom u istraživanju ovog fenomena, skrećući pozornost na ugroženost fizičkog i psihičkog zdravlja studenata, te na ozbiljne socijalne i društvene posljedice.

5.8. MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sukladno Nacionalnoj strategiji za suzbijanje zlouporabe droga i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga za 2009. godinu poduzima veliki broj aktivnosti usmjerenih prevenciji ovisnosti kod djece i mladih.

Organizacija slobodnog vremena djece i mladih s naglaskom na prevenciju ovisnosti

U 2009. godini osigurana je financijska potpora za **85 projekata udruga koji pridonose borbi protiv droga i svih oblika ovisnosti** u Republici Hrvatskoj iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu u razdjelu Ministarstva obitelji,

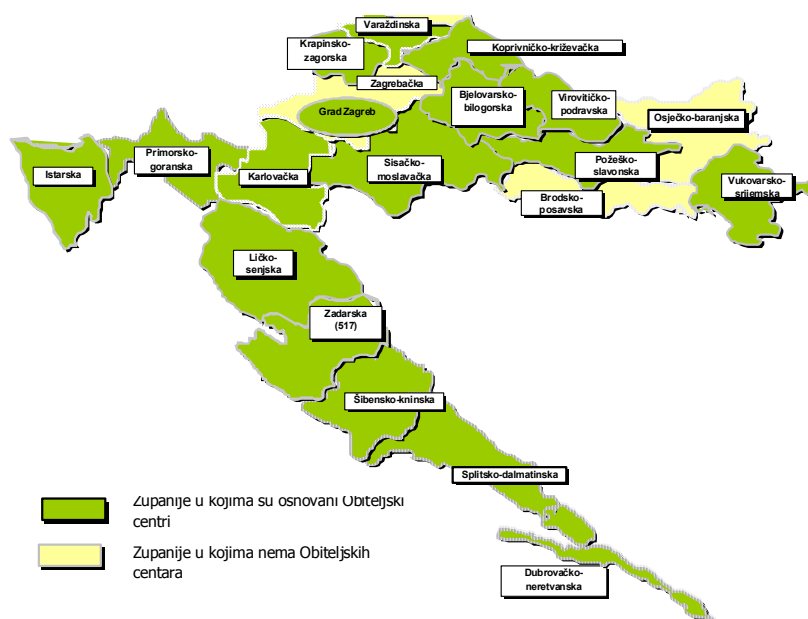
branitelja i međugeneracijske solidarnosti te financijska potpora za **31 projekt udruga koji se odnose na rad Klubova za mlade** iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske za 2009. godinu.

Osim aktivnosti klubova koje se odnose na smisleno korištenje slobodnog vremena, klubovi organiziraju i predavanja, tribine i slična događanja na kojima sudjeluju stručnjaci koji se bave problemom ovisnosti i zdravstvenim odgojem mladeži u zaštiti reproduktivnog i općeg zdravlja, kao i edukativne programe o posljedicama konzumiranja sredstava.

Aktivnosti Obiteljskih centara

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti financijski podupire rad **17 županijskih Obiteljskih centara** koji kontinuirano provode aktivnosti s ciljem osnaživanja obitelji za uspješnije suočavanje s problemima zlouporabe droga putem organiziranja savjetodavnog rada s djecom i roditeljima vezano uz zlouporabu droga.

Slika 3. Prikaz Obiteljskih centara po županijama

Izvor podataka: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Županijski Obiteljski centri provode sljedeće aktivnosti: edukacijske i informativne aktivnosti vezane uz prevenciju zlouporabe droga s djecom, mladima i roditeljima; programe za roditelje u cilju usvajanja znanja i vještina uspješnog roditeljstva; programe prevencije poremećaja u ponašanju kod djece i mladih. Cilj gore navedenih aktivnosti je osnaživanje uloge obitelji u prevenciji ovisnosti i pružanje informacija kojima je cilj zadovoljavanje potreba djece, mladih i roditelja te promicanje zdravih stilova života.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti potiče rad 17 županijskih Obiteljskih centara koji u sklopu svojih redovitih aktivnosti provode i edukaciju te informativne aktivnosti s ciljem zadovoljavanja potreba djece, mladih i roditelja, a dio navedenih aktivnosti odnosi se i na prevenciju ovisnosti.

Davanje informacija kojima je cilj zadovoljavanje potreba mladih i koje su širokog opsega tema, praktične i točne, različitih edukativnih i zabavnih sadržaja te dostupne svim mladim ljudima provodi se kroz aktivnosti regionalnih Info centara za mlade u Splitu, Osijeku, Rijeci i Zagrebu.

Obilježavanje Međunarodnog dana i mjeseca borbe protiv ovisnosti radi promicanja i unapređivanja zdravlja i zdravih stilova života mladih u sklopu Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti

U povodu obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv ovisnosti, (26. lipnja), organiziran je okrugli stol „*Prevencija ovisnosti djece i mladih*“ 26. lipnja 2009. godine uz sudjelovanje 40-ak predstavnika savjetodavnih tijela Vlade Republike

Hrvatske, središnjih tijela državne uprave, Ureda pravobraniteljice za djecu, organizacija civilnog društva i dr.

Tiskani su **letci** „*Biram život, drogu NE!*“ - umetnuti u Večernji list od 26. lipnja 2009. godine s ciljem informiranja i educiranja djece, mladih i roditelja o bitnim sadržajima vezanim uz zlouporabu droga i **majice** „*Biram život, drogu NE!*“, te su navedeni materijali distribuirani sudionicima okruglog stola i na javnim manifestacijama.

Nadalje, poslan je dopis svim županijskim Obiteljskim centrima da u suradnji s Centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti te Klubovima za mlade, regionalnim Info-centrima za mlade i udrugama usmjerenim prevenciji ovisnosti obilježe Međunarodni dan protiv zlouporabe droge, te su Obiteljski centri proveli niz aktivnosti i tiskali stručno edukativne materijale.

U povodu obilježavanja Međunarodnog mjeseca borbe protiv ovisnosti (15. studeni-15. prosinca), Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti uputilo je preporuke svim županijskim Obiteljskim centrima da u povodu Mjeseca borbe protiv ovisnosti u suradnji s Klubovima mladih, udrugama usmjerenim prevenciji ovisnosti i regionalnim Info-centrima za mlade (koje sufinancira Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti) organiziraju najmanje jednu zajedničku aktivnost s Klubovima mladih, udrugama usmjerenim prevenciji ovisnosti i regionalnim Info-centrima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku s pozivom na uključivanje u obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti.

Sukladno gore navedenim preporukama, Obiteljski centri i udruge su proveli aktivnosti o čemu su detaljno izvijestili Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

5.9. MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Tijekom 2009. godine Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je sukladno svojem djelokrugu i relevantnom zakonodavstvu kontinuirano provodilo nadzor nad prometom određenim prekursorima.

Tablica 51. Prikaz količine uvoza tvari / prekursora u 2009.⁵

NAZIV TVARI / PREKURSORA	Kg
Aceton	712.403,03 kg
Fenil octena kiselina	100 mg
Piperidin	3.113,356 g
Metil etil keton	99.385,21 kg
Piperonal	201 kg

Tablica 52. Prikaz količine izvoza tvari / prekursora u 2009.⁶

NAZIV TVARI / PREKURSORA	kg
Aceton	7.046,5

U sklopu planiranih aktivnosti vezanih uz poglavlje **Resocijalizacija ovisnika o drogama** tijekom 2009. godine provedene su aktivnosti izrade mjera za poticanje zapošljavanja i obrazovanje liječenih ovisnika i to u sklopu **Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. - 2010. godinu** koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila na sjednici održanoj 21. svibnja 2009. godine. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je

^{5 6}, nadzor na temelju Članka 6. Uredbe o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola

koordinator i predlagatelj mjera, a izravnim nositelj mjera je Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u 2009. provodilo je Projekt **„Zadružno poduzetništvo“** od kojeg je jedan dio aktivnosti usmjeren na razvoj **socijalnih zadruga i socijalnog poduzetništva**, te je u lipnju 2009. godine objavljen Javni poziv po navedenom projektu u sklopu kojeg je navedeno ministarstvo davatelj potpore za mjeru *Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo (mjera 4.4.)*. Korisnici te mjere su zadruge koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo te zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i gospodarske procese ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu, gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama.

Kako bi se predstavnicima udruga i terapijskih zajednica kao potencijalnim osnivačima zadruga za socijalno poduzetništvo detaljno objasnili uvjeti prijave na navedeni javni poziv i načini osnivanja zadruga za socijalno zadružno poduzetništvo, na inicijativu Ureda za suzbijanje zlorabe droga 30. lipnja 2009. godine organiziran je sastanak s predstavnicima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskog saveza zadruga te udruga i terapijskih zajednica koje pružaju pomoć u resocijalizaciji ovisnicima o drogama. Osnovna svrha sastanka bila je osnivanjem zadruga unaprijediti provedbu *Mjera za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika* iz Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.

Kao pozitivan odjek ove prezentacije slijedile su prijave dviju **новооснованих задруга** s

područja Osijeka i Splita na Javni poziv Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i to **VITA-ANST** – proizvodno/uslužna zadruga iz Splita i Uslužno proizvodna zadruga **NEOS** iz Osijeka, koje su po navedenom javnom pozivu ostvarile novčanu potporu u ukupnom iznosu od 359.000,00 kn.

Prezentacija projekta „Zadružno poduzetništvo“ održana je i na Regionalnoj edukaciji o resocijalizaciji ovisnika o drogama u Splitu 16. studenoga 2009. godine.

5.10. MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA

Sukladno svojem djelokrugu u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009. godinu provodilo je aktivnosti koje se odnose na međunarodnu suradnju na području suzbijanja zlouporabe droga.

Tijekom 2009. godine Ministarstvo je poticalo implementaciju međunarodnih konvencija o narkotičkim drogama (iz 1961.), psihotropnim supstancama (iz 1971.) i protiv nedopuštene trgovine narkoticima i psihotropnim supstancama (iz 1988.), surađivalo s međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave kontrolom i suzbijanjem zlouporabe droga, te aktivno sudjelovalo na 52. zasjedanju UN-ove Komisije o narkotičkim drogama (Beč, ožujak 2009.).

Zaključak

Provedba nacionalne politike suzbijanja zlouporabe droga zahtijeva integrirani pristup koji se mora temeljiti na koordinaciji svih tijela uključenih u borbu protiv ovisnosti, s osobitim naglaskom na ulogu lokalne uprave u provedbi aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga. Stoga je i dalje

potrebno razvijati suradnju i izgradnju konsenzusa o strateškim ciljevima između različitih sektora koji djeluju na području droga. U kreiranju politike o drogama nužno je korištenje znanstveno utemeljenog pristupa što podrazumijeva primjenu onih strategija koje se pokazuju učinkovite i daju rezultate.

Tijekom 2009. uz potporu resornih ministarstava i Ureda za suzbijanje zlouporabe droga kao koordinativne poveznice između svih relevantnih nacionalnih i lokalnih nositelja aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga, u većem dijelu ostvareni su ciljevi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga, koji su planirani za 2009. godinu. Iz prikazanih izvješća vidljivo je da su sva resorna ministarstva aktivno provodila mjere Nacionalne strategije i Akcijskog plana te da su se uz postojeće, ali ne uvijek i dostatne resurse, postigli zadovoljavajući rezultati osobito u osnaživanju partnerske suradnje među svim nositeljima mjera.

Značajni koraci poduzeti su u cilju smanjenja pojavnosti zlouporabe droga i ovisnosti o drogama kroz integrativni pristup, a pristupilo se i razvijanju novih koncepata prevencije ovisnosti i dostupnosti programa tretmana bolesti ovisnosti.

U području prevencije zlouporabe droga poduzimale su se mjere s ciljem jačanja i ujednačavanja provedbe preventivnih programa usmjerenih na zdrave stilove življenja u predškolskim i školskim ustanovama, te na prevenciju ne samo ovisnosti o drogama, nego i novih oblika tzv. modernih ovisnosti; o kocki, internetu, klađenju i dr.

Podatci Državnog odvjetništva pokazuju da tijekom 2009., osim pada broja prijavljenih osoba a shodno tome i broja optuženih i osuđenih osoba, svi ostali omjeri uz minimalna odstupanja odgovaraju stanju iz ranijih izvještajnih razdoblja tako da se može ustvrditi da na području kriminaliteta droga posljednjih godina nema većih pozitivnih, ali ni negativnih pomaka.

Poseban napredak uočen je u unaprjeđenju međuresorne suradnje Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i mjerodavnih ministarstava što omogućuje kontinuitet u provedbi mjera smanjenja potražnje i

smanjenja ponude droga te sve stabilnije funkcioniranje sustava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Kao jedan od temeljnih problema i dalje ostaje problem evaluacije provedbe politike o drogama zbog nedostatka pouzdanih i usporedivih podataka te složenosti procesa provedbe aktivnosti smanjenja ponude i potražnje droga. S druge strane, podijeljena odgovornost i ovlasti između različitih sektora zaduženih za provedbu politike o drogama, proces suradnje i koordinacije čini složenim što utječe na ostvarenje strateških ciljeva. Stoga je osim međusektorske suradnje potrebno i međusobno uvažavati različite prioritete pojedinih sektora koji djeluju na području suzbijanja zlouporabe droga, prevencije i tretmana ovisnosti.

6.	Izvješće o radu Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Ureda za suzbijanje zlouporabe droga i Stručnog savjeta Ureda
----	--

6.1. POVJERENSTVO ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske

Odlukom Vlade Republike Hrvatske 27. ožujka 2008. konstituirano je Povjerenstvo s novim članovima. Povjerenstvo ima predsjednika i jedanaest članova, koji su predstavnici resornih ministarstava uključenih u provedbu aktivnosti Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga i to; Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva financija, Ministarstva obrane, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Tajnik Povjerenstva je predstojnik Ureda za suzbijanje zlouporabe droga. Zadaća Povjerenstva je koordinacija aktivnosti ministarstava i drugih subjekata uključenih u program suzbijanja zlouporabe droga, od prevencije do resocijalizacije, kao i usvajanje godišnjih programa mjerodavnih ministarstava.

Slijedom zaključaka Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga, a u suradnji s resornim ministarstvima kao nositeljima provedbe mjera i aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu, doneseni su i provedeni sljedeći zaključci.

Usvojen je Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012., a resorna tijela koja su određena kao nositelji provedbe mjera iz Akcijskog plana zadužena su da izrade provedbeni program aktivnosti Akcijskog plana koje će se provoditi tijekom 2009., te da se pridržavaju utvrđenih rokova za provedbu pojedinih aktivnosti.

Podržan je Projekt kazališne predstave antidroga kampanje Ti možeš probat sve – samo drogu ne, Udruga Shorty Song Teatar te je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa zaduženo da im omogući prikazivanje po školama kazališne predstave Ti možeš probat sve – samo drogu ne.

S obzirom da je Zakonom o suzbijanju zlouporabe droga bilo propisano da se droga, dijelovi biljke ili tvari koje su oduzete na temelju odredbi ovoga zakona ili drugog propisa uništavaju po pravomoćnosti presude ili rješenja, odnosno po proteku roka od tri godine od dana podnošenja kaznene prijave državnom odvjetništvu, zaključeno je da Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured za suzbijanje zlouporabe droga, Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izrade prijedlog izmjena Zakona o suzbijanju zlouporabe droga unutar kojih bi se predložili brisanje terminologije opojno; novi sustav nadzora nad prekursorima te skraćivanje rokova za uništenje oduzetih droga tako da se droga može uništiti i nakon provođenja nužnih dokaznih radnji što je kao mogućnost propisano člankom 190. Zakona o kaznenom postupku.

Prihvaćeno je Izvješće o provedbi Provedbenog programa Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za prvih šest mjeseci 2009. (za razdoblje do 30. lipnja 2009.), uz napomenu da je potrebno intenzivirati provedbu preventivnih programa u obrazovnom sustavu, te obvezati školske ustanove da cijele godine organiziraju aktivnosti usmjerene na prevenciju ovisnosti.

Prihvaćeno je Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja za 2008. godinu, te je zaključeno da će se u cilju uključivanja što većeg broja korisnika i senzibilizacije javnosti, posebice gospodarstvenika, nastaviti s daljnjom

provedbom aktivnosti Projekta i s njegovom medijskom prezentacijom.

Povjerenstvo je prihvatilo da se Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama nadopuni mjerom kojom bi se ovisnicima nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora omogućio završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja na trošak Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, te je zaključeno da se u cilju smanjivanja posljedica koje mogu negativno utjecati na započeti proces resocijalizacije, osobito kada se ovisnik po završetku programa tretmana vraća u staru okolinu i društvo, osigura mogućnost da se s mjerama Projekta, posebice završetka školovanja, započne još dok osoba boravi u ustanovi, odnosno dok se nalazi u zadnjoj fazi tretmana, kako bi se na taj način proces resocijalizacije nastavio i nakon izlaska iz ustanove.

Raspravljano je o prijedlogu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za prenamjenu objekta Terapijske zajednice Pulac. Istaknuto je kako na području grada Rijeke već godinama postoji potreba osiguranja odgovarajućeg prostora za pružanje usluga rehabilitacije i radnih aktivnosti osobama s mentalnom retardacijom, a kako u zemljama EU-a nije praksa da se terapijske zajednice za ovisnike osnivaju na državnoj razini nego se to rješava sklapanjem ugovora s udrugama, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izradilo je prijedlog Odluke za prenamjenu objekta Terapijske zajednice Pulac na način da se ona prenamijeni u korist Centra za rehabilitaciju Rijeka uz obvezu Ministarstva da osigura zamjenske kapacitete za rehabilitaciju ovisnika. Budući da su zamjenski kapaciteti već ugovoreni između Ministarstva i udruge Zajednice Susret i Ne-ovisnost i to za smještaj 57 korisnika što je i više od smještajnog kapaciteta u Pulcu, Povjerenstvo je većinom glasova prihvatilo Prijedlog odluke za prenamjenu objekta Terapijske zajednice Pulac koji je upućen Vladi RH na donošenje.

Prihvaćen je Nacrt izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2008. godinu, uz zaključak da se nadopuni s

preliminarnim podacima o stanju zlouporabe droga za prvih šest mjeseci 2009. godine i uputi u proceduru Vlade Republike Hrvatske.

Zaključeno je da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa prikupi, objedini i dostavi Uredu za suzbijanje zlouporabe droga primjere dobre prakse preventivnih programa koji se provode u školskim ustanovama pojedinih županija kako bi se mogli prezentirati i implementirati u onim županijama u kojima se preventivni programi ne provode na zadovoljavajući način.

Članovi Povjerenstva istaknuli su potrebu inicijative kojom bi se omogućila zajednička provedba nacionalne politike protiv svih vrsta ovisnosti u sklopu jednog tijela kao što je Ured za suzbijanje zlouporabe droga, koja bi uključivala provedbu aktivnosti usmjerenu na prevenciju ovisnosti o drogama, doppingu, alkoholu, igrama na sreću i internetu. Osim navedenog, raspravljalo se i o mogućnostima pokretanja šire znanstvene i stručne rasprave usmjerene na kaznenu i prekršajnu odgovornost za posjedovanje droge za osobnu upotrebu.

6.2. URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGA

Jedna od osnovnih zadaća Ureda je sustavno praćenje provedbe Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga koja se provodi kroz koordinativni rad i suradnju s ministarstvima, tijelima državne uprave na državnoj i lokalnoj razini i suradnju s institucijama civilnog društva.

Slijedom navedenog Ured je zadužen za praćenje provedbe općeg i posebnog programa mjera za zaprimanje i analiziranje godišnjih izvješća, za davanje prethodnog mišljenja na opći i posebni program suzbijanja zlouporabe droga i pomoći ovisnicima o drogama, a jednom na godinu Ured izrađuje Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga koje prihvaća Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor.

Ured ima dvije ustrojstvene jedinice; Odjel za opće programe i strategije koji obavlja poslove vezane za izradu nacrti i provedbu Nacionalne strategije; koordinira, nadzire i prati učinkovitost provedbe Nacionalne strategije; koordinira rad tijela državne uprave na području suzbijanja zlouporabe droga; daje prethodno mišljenje u postupku donošenja općeg programa za suzbijanje zlouporabe droga; daje prethodno mišljenje u postupku donošenja posebnih programa mjera za suzbijanje zlouporabe droga i skrbi o ovisnicima te druge poslove vezane za koordinaciju i provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana. Odjel Nacionalne informacijske jedinice za droge i poslove međunarodne suradnje koji vodi nacionalni informacijski sustav o drogama, koordinira, analizira i prati postojeću metodologiju prikupljanja i analize te dostupnost podataka o drogama i zlouporabi droga; predlaže njihovo nadograđivanje i usklađivanje sukladno preporukama Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), provodi edukacije i istraživanja vezane uz problematiku ovisnosti o drogama i zlouporabu droga; u cilju poboljšanja međunarodne suradnje s međunarodnim tijelima, ustanovama, udrugama i drugim pravnim i fizičkim osobama sudjeluje u izradi međunarodnih programa i projekata; obavlja druge poslove međunarodne suradnje.

Samostalno i u suradnji s resornim ministarstvima u cilju provedbe mjera i aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu, za koje je Ured zadužen kao nositelj, tijekom 2009. provedeno je niz aktivnosti iz kojih se izdvajaju sljedeće.

Strateško-zakonodavne aktivnosti i koordinacija provedbe mjera

Slijedom članka 105. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (NN br.7/07) koji određuje da skrb izvan vlastite obitelji za ovisnike o drogama i povremene uzimatelje droga može biti organizirana i u

obliku terapijske zajednice, ministar zdravstva i socijalne skrbi donio je **Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme, stručnih i drugih radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba i centra za pomoć i njegu u kući (NN 64/2009).** Navedeni pravilnik, između ostalog, određuje uvjete glede prostora, opreme, stručnih i drugih radnika te načina pružanja skrbi izvan vlastite obitelji za ovisnike o drogama u domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama, te sadržava standarde iz Smjernica za terapijske zajednice.

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu koju je prihvatio Hrvatski sabor 2. prosinca 2005. donose se Akcijski planovi suzbijanja zlouporabe droga za trogodišnja razdoblja kojima se konkretiziraju pojedini ciljevi i načini ostvarivanja postavljenih ciljeva i mjera iz Nacionalne strategije. Na temelju prijedloga ovlaštenih državnih tijela i sukladno njihovom djelokrugu u području droga, izrađen je **Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu**, koji je na prijedlog Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga prihvatila Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 12. veljače 2009. godine. Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje od 2009. do 2012. godine, odnosno za razdoblje od 1. siječnja 2009. do 31. prosinca 2011. godine, predstavlja poseban oblik provedbenog plana kojim se za mjerodavna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i udruge konkretiziraju ciljevi i mjere za navedeno trogodišnje razdoblje iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. (NN 147/05) kao najvažnijeg strateškog dokumenta na području suzbijanja zlouporabe droga. Akcijski plan sukladno praksi zemalja Europske unije je sadržajno i terminski vezan za strukturu i ciljeve Nacionalne strategije. Akcijskim planom težit će se

osigurati jednakomjernu dostupnost različitih programa suzbijanja zlouporabe droga u cijeloj Republici Hrvatskoj, sukladno stvarnim potrebama pojedinih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno županija, a do 31. ožujka 2009. godine doneseni su **Akcijski planovi suzbijanja zlouporabe droga za 2009.-2012. godinu na razini županija.**

Na temelju Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012., na 2. sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske, održanoj 17. ožujka 2009., prihvaćen je **Provedbeni program Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009.** kojim su određene mjere i aktivnosti resornih tijela državne uprave koje će se na području suzbijanja zlouporabe droga provesti u 2009. godini.

U sveobuhvatnom tretmanu ovisnika iznimno je važan Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama, koji je ujedno i preduvjet za uspješno održavanje apstinencije i uključivanje ovisnika u društvo. Ured za suzbijanje zlouporabe droga kao koordinativno stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske, u suradnji s imenovanim predstavnicima mjerodavnih ministarstava i institucija, izradio je **Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja,** koji je **19. travnja 2007. godine** prihvatila Vlada Republike Hrvatske. Osnovni cilj Projekta je sustavno i trajno rješavanje društvene reintegracije ovisnika nakon završenog odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi putem stvaranja adekvatnog modela resocijalizacije ovisnika o drogama u zajednici, koji se temelji na sljedećim dvjema osnovnim sastavnicama: prekvalifikaciji i doškolovanju ovisnika o drogama koji su u nekom od programa

rehabilitacije ili su završili takav program, sukladno potrebama tržišta prema pojedinim županijama te poticanju zapošljavanja liječenih ovisnika.

Sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, Ured za suzbijanje zlouporabe droga tijekom 2009. godine je kontinuirano pratio provedbu Projekta resocijalizacije te o svim mjerama, programima i novostima vezanim uz Projekt obavještavao mjerodavna državna tijela i nositelje mjera iz Projekta na nacionalnoj i lokalnoj razini. Nastojeći putem aktivnosti koordinacije i suradnje unaprijediti provedbu projekta, Ured je davao prijedloge za njegovu nadopunu, predlagao mjere za Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja 2009./2010. i Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008. i 2009. godinu.

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 21. svibnja 2009. godine donijela odluku o prihvaćanju *Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu* s provedbenim mjerama. Navedeni nacionalni plan, između ostalog, sadržava i Mjere za poticanje zapošljavanja koje su usmjerene na liječene ovisnike. Mjere iz navedenog nacionalnog plana koje su usmjerene na liječene ovisnike su: Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba, Financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada i Sufinanciranje zapošljavanja nezaposlenih osoba u javnom radu, a njihova provedba je u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, odnosno područnih službi Zavoda za zapošljavanje. Ured je o navedenim mjerama i načinima njihova ostvarivanja obavijestio sve udruge, Centre za socijalnu skrb i ostale nositelje provedbe tih mjera na lokalnoj razini.

Ured je sastavio i objedinio **Izješće o provedbi Projekta resocijalizacije u 2009. godini,** a prihvatilo ga je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 20. travnja 2010. Tijekom 2009. godine sva mjerodavna ministarstva i ostala

državna tijela, sukladno svojim ovlastima i odgovornostima navedenim u Projektu i Protokolu, provodila su projektne aktivnosti s ciljem resocijalizacije i društvene reintegracije rehabilitiranih ovisnika o drogama. Prema izvješćima mjerodavnih institucija, tijekom 2009. u Projekt se počeo uključivati znatno veći broj korisnika nego prethodne godine.

Ured za suzbijanje zlouporabe droga je zaprimio i analizirao godišnja izvješća o provedbi svih mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini od mjerodavnih ministarstava i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prikupio i proveo analizu podataka od terapijskih zajednica i udruga te izradio cjelovito **Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2008. godinu**. Navedeno izvješće je dostavljeno na mišljenje svim mjerodavnim ministarstvima i tijelima državne uprave te je upućeno Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru na prihvatanje. Hrvatski je sabor Izvješće prihvatio 16. listopada 2009. godine.

15. prosinca 2009. donesen je **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe droga (NN 149/09)**. Navedenim zakonom brisana je terminologija opojno; uspostavljen novi sustav nadzora nad prekursorima te skraćeni rokovi za uništenje oduzetih droga na način da se droga može uništiti i nakon provođenja nužnih dokaznih radnji. Izmijenjen je nadzor nad prometom stvari koje se mogu uporabiti za izradu droge (prekursori) tako da je dosadašnje ovlasti Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva koje su se odnosile na nadzor nad prometovanjem prekursorima preuzelo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi čime je uspostavljena jedinstvena kontrola nad prometovanjem prekursorima i izdavanjem dozvola za sve vrste prekursora, što će pridonijeti bržoj i efikasnijoj prilagodbi sustava EU standardima na području kontrole prekursora. Nadalje, iako je u zadnje dvije godine uništeno više od 5 tona zaplijenjene droge, dosadašnja praksa pokazala je da provođenje postupka

uništavanja oduzetih droga iziskuje dugotrajno osiguranje novčanih sredstava i prostora za čuvanje oduzetih količina droge do proteka navedenih zakonskih rokova kada se može uništiti. Stoga je u cilju skraćivanja rokova za uništavanje droga radi bržeg i efikasnijeg provođenja postupka nadopunjen članak 51. Zakona tako što se propisuje mogućnost da se droga čije bi čuvanje bilo opasno ili povezano s nerazmjernim teškoćama može uništiti i prije pravomoćnosti presude ili rješenja, odnosno prije proteka tri godine od podnošenja kaznene prijave i to nakon provođenja nužnih dokaznih radnji na temelju naloga suda, a na prijedlog državnog odvjetnika. Izmjenama Zakona promijenjen je i izraz "opojna droga" u izraz "droga". Naime, većina droga, kao što su marihuana, ecstasy, speed, LSD, mescaline, amfetamini, metamfetamini, 2C-I, različite halucinogene gljive, kokain i još velik broj droga, po svom svojstvu nisu opojne. U većini zemalja Europske unije i strateških dokumenata tijela Europske unije koji se odnose na područje ovisnosti i zlouporabe droga koristi se izraz "droga" (eng. "drug") bez izraza "opojna" (eng. "narcotic").

S obzirom da su iskustva iz prakse, ali i izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga pokazala da se programi prevencije ovisnosti provode segmentirano, povremeno i bez učinkovitih evaluacija i standarda, te da nisu jednako dostupni svoj djeci i mladima, sukladno Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu i Provedbenom programu Akcijskog plana za 2009. godinu, Ured za suzbijanje zlouporabe droga u suradnji s mjerodavnim ministarstvima i ostalim relevantnim tijelima osnovao je stručnu radnu skupinu za izradu nacrta **Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine**. Imala je zadaću izvršiti analizu stanja i određivanje potreba u području preventivnog rada s djecom i mladima, izraditi standarde prevencije ovisnosti uključujući ujednačavanje koncepata i

pojmovu u području prevencije ovisnosti, te aktivnosti i mjere koje će biti obuhvaćene Nacionalnim programom.

Budući da su u novije vrijeme među djecom i mladima, osim ovisnosti o alkoholu, pušenju cigareta i drogama, sve učestaliji i drugi oblici tzv. modernih ovisnosti od kojih su najznačajniji ovisnost o kockanju i ovisnost o internetu, navedeni Nacionalni program je prvi dokument koji ujedinjuje preventivne strategije i koji ima za cilj suzbijati i sprječavati pojavu svih oblika ovisnosti među djecom i mladima te rizično ponašanje djece i mladih vezano uz eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti, što uključuje prevenciju ovisnosti o drogama, alkoholu, pušenju, internetu, klađenju i druge vrste ovisnosti kod djece i mladih.

Sadržaj Nacionalnog programa čine programi prevencije ovisnosti za djecu predškolske dobi i djecu školske dobi, programi prevencije ovisnosti za studente visokih učilišta, programi za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi, evaluacijski kriteriji za preventivne programe, te standardi prevencije ovisnosti kojima je cilj unaprjeđenje preventivne strategije svih oblika ovisnosti, s posebnim naglaskom na prevenciju ovisnosti o drogama, alkoholu, cigaretama, klađenju, internetu, video igricama i svih drugih oblika rizičnog ponašanja djece i mladih.

Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske u suradnji s TAIEX jedinicom Europske komisije organizirao je dvodnevni seminar koji je održan 10. i 11. prosinca 2009. u Zagrebu, a bio je namijenjen nositeljima provedbe mjera u cilju predstavljanja najboljih praksi u području preventivnog rada s djecom i mladima u zemljama EU-a, kao i pružanja smjernica i preporuka za izradu Nacionalnog programa. U završnom dijelu seminara predstavljen je i prvi nacrt Nacionalnog programa koji je izradila stručna radna skupina. Nacionalni program Vlada Republike Hrvatske prihvatila je 4. lipnja 2010.

Nastavljena je intenzivna suradnja sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga kao nositeljima koordinativne uloge u provedbi mjera i

aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga na razini lokalne zajednice. Ured je sudjelovalo na sjednicama županijskih povjerenstava na kojima su se razmatrali modeli suradnje te stanje i provedba županijskih Akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe droga. Koordinativni sastanak Ureda i predsjednika županijskih povjerenstava održan je 27. travnja 2009. o temi predstavljanja Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009.-2012. i izrade županijskih akcijskih planova za razdoblje od 2009.-2012. Osnovni cilj sastanka bio je raspraviti stanje pojave ovisnosti o drogama i zlouporabe droga na razini pojedine županije te definirati smjernice za izradu županijskih akcijskih planova, kao i unaprijediti koordinaciju i suradnju među nositeljima na razini lokalne zajednice, ali i suradnju županijskih povjerenstava s Povjerenstvom za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske i Uredom. Također, predstavnici županijskih povjerenstava sudjelovali su na TAIEX seminaru u organizaciji Ureda; Izgradnja i implementacija programa prevencije ovisnosti u školama i lokalnoj zajednici, koji je održan u Zagrebu 10. i 11. prosinca 2009.

Predstavnici županija koji su sudjelovali u provedbi preventivnih aktivnosti na području lokalne zajednice u Republici Hrvatskoj za trajanja CARDS projekta "Jačanje kapaciteta Republike Hrvatske za borbu protiv trgovine drogama i zlouporabe droga", koji se provodio pri Uredu od rujna 2006. do veljače 2008. godine, sudjelovali su od 3. do 7. svibnja 2009. godine. s predstavnicima Ureda u studijskom posjetu institucijama za suzbijanje droga u Berlinu koji je organiziralo njemačko Ministarstvo zdravstva, okoliša i zaštite potrošača u suradnji s Europskom komisijom. U sklopu programa studijskog posjeta organizirani su i posjeti ustanovama za prevenciju i liječenje ovisnosti u Berlinu; pokrajinskom odjelu Ministarstva zdravstva, okoliša i zaštitu potrošača, nevladinoj organizaciji za prevenciju s niskim pragom ulaska koja nudi podršku i pomoć za djecu beskućnike koji su ovisnici o alkoholu i/ili o drogi, savjetovalištu za droge specijaliziranom za mlade ovisnike o alkoholu i drogi, terapijskoj zajednici ('drug-free') za smještaj ovisnika o drogi

koja nudi i posebne programe za djecu te Centru za prevenciju, središnjoj instituciji za prevenciju u Berlinu.

Osim navedenog, održani su i koordinativni sastanci s predstavnicima udruga i terapijskih zajednica. Predstavnici udruga i terapijskih zajednica sudjelovali su zajedno s predstavnicima Ureda i resornih ministarstava na stručnim edukacijama koje su u sklopu projekta *Pomoć Italije i suradnja sa zemljama Jugoistočne Europe na području smanjenja potražnje droga* održane u Ohridu u Makedoniji od 22.-26. lipnja 2009. U prosincu 2009. održan je sastanak s udrugama i terapijskim zajednicama koje su dobile financijsku potporu u 2009. od Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, s ciljem predstavljanja programa i projekata koje udruge provode u području prevencije ovisnosti i resocijalizacije rehabilitiranih ovisnika, te definiranja prioriteta Natječaja za 2010. godinu i budućih oblika suradnje ovlaštenih državnih tijela i udruga.

Aktivnosti medijske kampanje borbe protiv ovisnosti za 2009. godinu i ostale aktivnosti usmjerene na prevenciju ovisnosti

U vezi s provedbom Nacionalne kampanje o utjecaju i štetnosti droga, sva mjerodavna ministarstva i državna tijela su samostalno provodila kampanju u sklopu aktivnosti predviđenih Provedbenim programom Akcijskog plana za 2009. godinu.

Ured je osmislio, tiskao i distribuirao edukativne i promidžbene materijale namijenjene roditeljima, djeci i mladima kojima je bio cilj upozoriti na štetnosti zlouporabe droga i socijalno-zdravstvene posljedice ovisnosti. Tiskani edukativno-promidžbeni materijali (letci, majice s tematskim natpisima, plakati) distribuirani su po županijama i Gradu Zagrebu, odgojno-obrazovnim ustanovama, zdravstvenim ustanovama, udrugama i na javnim manifestacijama.

Ured je u suradnji s mjerodavnim ministarstvima, udrugama, medijima i ostalim relevantnim institucijama

organizirao obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama, 26. lipnja 2009. Program obilježavanja organiziran je na Trgu Petra Preradovića u Zagrebu. U sklopu programa, dramsko-plesna skupina „Shorty Song Teatar“ izvela je glazbeno-kazališnu predstavu "Ti možeš probat sve - samo drogu ne", a djeca iz zagrebačkog Judo saveza prezentaciju športova (džudo, mačevanje, ritmička gimnastika) u sklopu projekta „ Odaberi šport“. Na trgu su bili postavljeni i štandovi gdje su Ured za suzbijanje zlouporabe droga, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa - Uprava za zatvorski sustav te udruge za suzbijanje zlouporabe droga, zatvorske ustanove i druge organizacije predstavile svoj rad u području problematike ovisnosti o drogama i dijelile edukativno-promidžbene materijale s ciljem prevencije ovisnosti.

U suradnji s javnim medijima, cijele godine a osobito tijekom Mjeseca borbe protiv ovisnosti (od 15. studenog do 15. prosinca 2009.) emitirane su emisije o različitim aspektima problema ovisnosti i zlouporabe droga. U svim emisijama upozoravalo se na problem ovisnosti o drogama, raširenosti zlouporabe droga te se nastojalo informirati građane o svim značajnijim aktivnostima Ureda, kao i o aktivnostima koje se provode na državnoj razini s ciljem suzbijanja zlouporabe droga. U suradnji s Hrvatskim radijem izrađeni su radijski jinglovi na temu ovisnosti koji se emitiraju u mreži Hrvatskog radija, a Ured je izradio i TV spot na temu ovisnosti koji se također prikazuje na Hrvatskoj televiziji.

Anti - droga telefon je tijekom 2009. godine zaprimio oko 900 poziva, a najčešći upiti bili su vezani uz informacije o mjestima gdje se osobe ovisne o drogama mogu javiti na liječenje i rehabilitaciju. Također se na svim tiskanim edukativnim materijalima posebno isticao broj Anti-droga telefona, kako bi se što više građana informiralo o mogućnostima savjetovanja povezanih s problemom ovisnosti.

Izobrazba

Samostalno i u suradnji s mjerodavnim ministarstvima i tijelima Ured je organizirao seminare, okrugle stolove i radionice s temama iz područja ovisnosti s ciljem jačanja suradnje i koordinacije na nacionalnoj i lokalnoj razini.

U suradnji Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, Hrvatskog novinarskog društva i Zbora novinara sudskih izvijestitelja održan je 27. i 28. ožujka 2009. u Termama Tuhelj seminar za novinare koji u pisanim i elektronskim medijima izvještavaju o problematici ovisnosti o drogama i kriminalitetu droga. Na seminaru su sudjelovali predstavnici medija i tijela državne uprave koja se bave problematikom ovisnosti i kriminalitetom droga. Seminar je organiziran s ciljem prezentiranja aktualnosti na području suzbijanja zlouporabe droga, novih trendova kriminaliteta droga, kaznenopravnih aspekata suzbijanja zlouporabe droga, razmatranja uloge javnih medija u promicanju prevencije i tretmana ovisnosti, ali i u cilju razmjene iskustva i najbolje prakse u izgradnji suradnje, komunikacije i povjerenja u međusobnim odnosima medija i državnih institucija s posebnim naglaskom na represivni sustav.

U suradnji Ureda, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo održan je od 29. do 30. lipnja 2009. supervizijski seminar za stručnjake koji rade s mladima rizičnog ponašanja o provedbi MOVE programa. Slijedom održanog seminara, 12 trenera prethodno educiranih na edukacijama edukatora za MOVE program, koje su održane tijekom 2007. i 2008., dobilo je licenciju čime su postali ovlašteni treneri za daljnju provedbu MOVE edukacija.

Na inicijativu Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, 30. lipnja 2009. organiziran je u suradnji s predstavnicima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva te Hrvatskog saveza zadruga seminar za udruge i terapijske zajednice koje pružaju pomoć u resocijalizaciji ovisnicima o drogama. Seminar je imao za cilj predstavnicima udruga i terapijskih

zajednica kao potencijalnim osnivačima zadruga za socijalno poduzetništvo, detaljno objasniti uvjete prijave na Javni poziv po projektu „Zadružno poduzetništvo“ za 2009. godinu u sklopu kojeg je navedeno ministarstvo davatelj potpore za mjeru **Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo.** Korisnici te mjere su zadruge koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo te zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i gospodarske procese i/ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu, gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama. Stoga je cilj putem osnivanja zadruga unaprijediti provedbu Mjera za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika iz Projekta. To je rezultiralo osnivanjem dviju zadruga za socijalno zadružno poduzetništvo liječenih ovisnika i to zadruge NEOS koju je osnovala Udruga Ne-ovisnost iz Osijeka i zadruge VITA-ANST čiji je osnivač Udruga VITA-ANST iz Splita. Navedene zadruge su u 2009. ostvarila financijsku potporu od Ministarstva rada, gospodarstva i poduzetništva, te su omogućile zapošljavanje 20-ak liječenih ovisnika.

Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske organizirao je 16. studenog 2009. u Splitu za područje Dubrovačko-neretvanske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije Regionalnu edukaciju o Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Cilj edukacije je bio uspostaviti partnersku suradnju među nositeljima na nacionalnoj i lokalnoj razini u provedbi navedenog projekta, te pridonijeti učinkovitoj provedbi projektnih aktivnosti i boljoj društvenoj reintegraciji liječenih ovisnika.

U suradnji Ureda i Europske komisije održan je seminar od 10. do 11. prosinca 2009. u hotelu Aristos u Zagrebu, koji je bio

namijenjen predstavljanju najboljih praksi u području preventivnog rada s djecom i mladima u zemljama EU-a, kao i pružanja smjernica i preporuka za izradu Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi i daljnjeg razvoja preventivnih programa u Republici Hrvatskoj. Na seminaru su uz stručnjake iz zemalja EU-a; Portugala, Španjolske i Poljske sudjelovali i hrvatski stručnjaci, članovi Stručne radne skupine za izradu Nacionalnog programa prevencije ovisnosti i predstavnici županijskih Povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga kao koordinatori provedbe prevencije ovisnosti u lokalnoj zajednici.

Na inicijativu Ureda, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi organiziralo je 9. prosinca 2009. stručni skup za predstavnike terapijskih zajednica i domova za ovisnike o predstavljanju uvjeta glede prostora, opreme, stručnih i drugih radnika, te načina pružanja skrbi izvan vlastite obitelji za ovisnike o drogama u domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama te standarda iz Smjernica za terapijske zajednice.

Međunarodna suradnja

U procesu pristupanja Europskoj uniji, Republika Hrvatska posljednjih godina intenzivno radi na brojnim reformama i prilagodbi nacionalnog zakonodavstva pravnoj stečevini Europske unije na području problematike droga. Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006.-2012., koja je u cijelosti usklađena s EU strateškom dokumentima na tom području, omogućila je daljnji razvoj programa smanjenja ponude i potražnje droga, s posebnim naglaskom na važnost međusektorske suradnje, edukacije, evaluacije te sustava za praćenje problematike droga. Ustrojavanjem Odjela Nacionalne informacijske jedinice za droge i poslove međunarodne suradnje pri Uredu za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH, ostvarena je operativna suradnja s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), dok je

Nacionalni informacijski sustav za droge danas u visokom stupnju usklađen sa standardima te EU agencije.

UN Komisija za opojne droge (CND)

Izaslanstvo Republike Hrvatske je pod vodstvom Ureda za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske (Ured) kao i svake godine aktivno sudjelovalo na zasjedanju UN Komisije za opojne droge (CND), održane u ožujku 2009. u Beču. Komisija se, kao tijelo UN-a zaduženo za kreiranje međunarodne politike droga, 11. i 12. ožujka 2009. sastala na visokoj razini kako bi se dala snažna politička potpora suzbijanju svjetskog problema droga. Više od 1.400 sudionika iz 130 zemalja (od kojih su 53 zemlje trenutno članice CND-a, dok su ostale u statusu promatrača) te udruga i relevantnih međunarodnih organizacija (Svjetska zdravstvena organizacija, UNAIDS, Europska komisija, EMCDDA, Pompidou grupa Vijeća Europe itd.) je aktivno sudjelovalo na zasjedanju tijekom kojeg je dan pregled napretka postignutog od 20. posebne sjednice Opće skupštine Ujedinjenih naroda (UNGASS) održane 1998. kada su definirani ciljevi koje je međunarodna zajednica trebala ostvariti do 2008. Također su raspravljene mjere koje je potrebno poduzeti kako bi se smanjila prijetnja problematike droga za zdravlje i sigurnost ljudi. Zaključeno je kako je svjetski problem droga pod kontrolom, ali nikako nije riješen. Zemlje su pozvane da ovisnost o drogama tretiraju kao bolest te da sukladno tome osiguraju više resursa za prevenciju, liječenje i programe smanjenja štete. Na kraju zasjedanja na visokoj razini jednoglasno je donesena nova politička deklaracija, zajedno s Akcijskim planom o međunarodnoj suradnji u cilju provedbe integrirane i uravnotežene strategije suzbijanja svjetskog problema droga.

Nastavno na zasjedanje na visokoj razini, od 16.-20. ožujka 2009. održan je redoviti dio 52. zasjedanja UN Komisije za opojne droge, na kojem se glavna tematska rasprava odnosila na „Mehanizme za unaprjeđenje učinkovitosti međunarodne kontrole droga i međunarodna suradnja u

borbi protiv ilegalnih droga, posebno: a) Prikupljanje podataka za učinkovitu kontrolu uključujući zlouporabu kibernetičkog prostora te b) Jačanje regionalne i prekogranične suradnje uključujući razmjenu podataka. Osim tematske rasprave, dnevni red zasjedanja je obuhvatio i uobičajena pitanja o napretku na području smanjenja potražnje droga, smanjenja ponude droga te primjeni međunarodnih ugovora. Usporedo s plenarnim dijelom, Odbor sviju (Committee of the Whole) je tijekom zasjedanja intenzivno radio na usklađivanju teksta predloženih rezolucija. Republika Hrvatska je ko-sponsorirala četiri rezolucije: „Prijedlog u vezi s certifikacijom kvalitete rada laboratorija za analizu droga“, „Jačanje mjera suzbijanja pranja novca/imovine dobivene trgovinom drogama i povezanim kaznenim djelima“, „Unaprjeđenje upravljanja i financijske situacije UN Ureda za droge i kriminal“, „Unaprjeđenje prikupljanja podataka, izvještavanja i analiza podataka u svrhu praćenja provedbe Političke deklaracije i Akcijskog plana o međunarodnoj suradnji u provedbi integrirane i uravnotežene strategije suzbijanja svjetskog problema droga“. Pregledom napretka postignutog u posljednjih deset godina od kada se Opća skupština Ujedinjenih naroda na svojoj 20. posebnoj sjednici obvezala postići značajne i mjerljive pomake na području smanjenja potražnje droga, Komisija je primijetila napredak u nekim ključnim područjima, ali je također zaključeno kako je potrebno još mnogo toga učiniti.

UN Ured za droge i kriminal (UNODC)

Tijela državne uprave su početkom 2009. bila pozvana da dostave projektne prijedloge koji bi se realizirali u sklopu Regionalnog programa UNODC-a za promociju pravde i sigurnosti u Jugoistočnoj Europi. Radi usvajanja predmetnog programa na političkoj razini, u Beogradu je od 30.-31. ožujka 2009. održana Regionalna konferencija UNODC-a o promicanju pravde i sigurnosti u Jugoistočnoj Europi, na kojoj su visoki predstavnici zemalja potpisali zajedničku izjavu o provedbi projekata od

regionalnog interesa. Tom prilikom je Ured za suzbijanje zlouporabe droga predložio dva projekta koja su poduprle sve zemlje korisnice UNODC-ovog programa te posebno Regionalno vijeće za suradnju i Europska komisija koja će biti najznačajniji donator u njihovoj provedbi, te su službeno uvršteni u Regionalni program UNODC-a za promociju pravde i sigurnosti u Jugoistočnoj Europi.

Prvi projekt se odnosi na realizaciju već poznate regionalne inicijative Ureda usmjerene na jačanje suradnje među zemljama Jugoistočne Europe, tzv. South East European Drugs Cooperation (SEEDC), kroz uspostavu regionalnog ureda kao mehanizma za razmjenu znanja, informacija i primjera dobre prakse, a koji će se posebno baviti svim aspektima smanjenja potražnje droga i praćenja stanja u regiji. Navedeni je projekt u suradnji s Regionalnim vijećem za suradnju upućen Europskoj komisiji na razmatranje.

Za nacionalne interese Republike Hrvatske vrlo je značajan i drugi projekt koji je Ured predložio, a odnosi se na ustrojavanje Centra za obuku vodiča i dresuru službenih pasa pri Ministarstvu unutarnjih poslova. Naime, Republika Hrvatska je zahvaljujući dugogodišnjem iskustvu i pozitivnim rezultatima na tom području tijekom posljednjih godina zaprimila zamolbe za pomoć i podršku od nekoliko zemalja u regiji. Radi jačanja nacionalnih kapaciteta i infrastrukture Odjela za obuku vodiča i dresuru službenih pasa koji djeluje u sklopu Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova, a s ciljem unaprjeđenja kvalitete rada i mogućnosti eventualnog pružanja usluga obuke zemljama u regiji, izrađena je idejna dokumentacija. Osim investicijske komponente (adaptacija postojećih objekata i poligona, izgradnja dodatnih smještajnih kapaciteta, konferencijske dvorane i ureda), radilo bi se i na regionalnom proširenju verificiranog programa za obuku vodiča i dresuru službenih pasa koji se provodi u Republici Hrvatskoj. Projekt će se predložiti za realizaciju u sklopu programa IPA 2011.

U organizaciji Regionalnog ureda za programe UNODC-a, u Sofiji je od 2. do 4. studenog 2009. održana regionalna radionica pod nazivom „Uvođenje međunarodnih standarda u području

prevencije i liječenja ovisnosti u nacionalne sustave zemalja Jugoistočne Europe". Potreba za jačanjem učinkovitosti mjera i politika u području prevencije i liječenja proizašla je tijekom procjene stanja koju je proveo UNODC tijekom pripreme Regionalnog programa za promociju vladavine prava i temeljnih potreba u Jugoistočnoj Europi (2009.-2011.). Na sastanku su sudjelovali predstavnici zemalja Jugoistočne Europe: Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije, Srbije i Kosova.

Osnovni cilj radionice bio je povećati razinu znanja, stručnosti i institucionalnih kapaciteta zemalja Jugoistočne Europe u području prevencije i liječenja ovisnosti putem razmjene nacionalnih iskustava, predstavljanjem primjera najbolje prakse, predstavljanjem najnovijih i najunaprijeđenijih perspektiva u području smanjenja potražnje droga i razvitka u području skrbi i liječenja od ovisnosti. Radionica je organizirana i radi diskusije među sudionicima kako bi se detaljnije utvrdile već definirane potrebe na regionalnoj razini te oblikovale dodatne stručne i institucionalne potrebe zajedničke za sve zemlje u regiji.

Očekivani rezultat radionice odnosio se na izradu koncepta projekata/intervencija u području prevencije i tretmana ovisnosti potrebnih na regionalnoj razini, tj. identificiranje načina na koji bi se regionalne potrebe putem specifične i konkretne tehničke pomoći UNODC-a unaprijedile i implementirale u suradnji sa zemljom korisnicom, a u sklopu Regionalnog programa.

Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske u članstvo Europske unije

U sklopu pregovora za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji, Poglavlje 24.- Pravda, sloboda i sigurnost - obuhvaća i temu suradnje na području droga. U Briselu je 17. rujna 2009. održan sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost tijekom kojeg je Europskoj komisiji prezentiran sustav suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj s osvrtom na tijek ispunjavanja obveza koje proizlaze iz

relevantnih dokumenata EU-a. Potrebno je istaknuti kako su donošenjem temeljnih strateških dokumenata na području suzbijanja problematike droga, razvojem Nacionalnog informacijskog sustava za droge u skladu sa standardima EMCDDA-a i ustrojavanjem Nacionalne kontaktne točke pri Ministarstvu unutarnjih poslova kojom će se omogućiti prijenos i razmjena uzoraka droga te rezultata profiliranja droga radi poboljšanja suradnje sa zemljama članicama EU-a na tom području, zadovoljene obveze koje proizlaze iz relevantne pravne stečevine EU-a.

Na inicijativu Republike Češke kao aktualnog predsjedatelja Europskom unijom (EU), u Briselu je 26. veljače 2009. održan sastanak EU Troika – Zapadni Balkan tijekom kojeg se, osim o napretku u zemljama Jugoistočne Europe, raspravljalo i o potrebi evaluacije važećeg i izradi novog Akcijskog plana za droge EU – Zapadni Balkan kao važnog dijela EU politike na području problematike droga. Iz prezentacije je bilo vidljivo kako Hrvatska prednjači u strukturi sustava suzbijanja zlouporabe droga, strateškom planiranju, ali i provedbi mjera te postignutim rezultatima. Na sastanku je osim izvješća o napretku također prezentiran razvoj regionalnog mehanizma za suradnju na području droga u Jugoistočnoj Europi, čiji je Republika Hrvatska inicijator.

Tijekom austrijskog predsjedanja Mini Dublin grupom, u Zagrebu je u studenom 2009. organiziran sastanak na kojemu je diplomatima iz zemalja članica EU-a predstavljeno stanje zlouporabe droga u RH, kao i napredak u razvoju mjera suzbijanja problematike droga.

Suradnja s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)

Po završenim pregovorima, koji su Odlukom Vlade Republike Hrvatske službeno započeli u studenom 2007., u Bruxellesu je 6. srpnja 2009. parafiran tekst Sporazuma između Republike Hrvatske i Europske zajednice o

sudjelovanju Republike Hrvatske u radu EMCDDA-a (Sporazum). Međutim, nakon traženja glavnog direktora Opće uprave Europske komisije za pravdu, slobodu i sigurnost (DG JLS) da se u tekstu Sporazuma uzmu u obzir odredbe Lisabonskog ugovora koji je stupio na snagu 1. prosinca 2009., izmijenjeni tekst Sporazuma je ponovno parafiran 22. prosinca 2009. (termin europska zajednica zamijenjen je terminom europska unija). U tijeku su pripreme za sklapanje predmetnog sporazuma s objema stranama.

U svrhu daljnjeg razvoja Nacionalnog informacijskog sustava za droge, krajem 2009. izrađen je drugi Akcijski plan o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u RH (2010.-2011.) koji je Vlada RH prihvatila u travnju 2010. Budući da se uskoro očekuje potpisivanje Sporazuma, provedba mjera i aktivnosti predviđenih ovim akcijskim planom osigurat će konačne pripreme za preuzimanje svih obveza koje proizlaze iz formalnog sudjelovanja u radu Europskog centra, a kojem je početkom studenog 2009. službeno podneseno treće standardizirano nacionalno Izvješće o stanju problematike droga u RH (podatci za 2008. godinu) koje je EMCDDA ocijenio vrlo dobrim.

Visoko izaslanstvo Republike Hrvatske je na poziv direktora EMCDDA-a u rujnu 2009. posjetilo sjedište EMCDDA-a u Lisabonu gdje je detaljnije upoznato s mandatom i radom te decentralizirane europske agencije zadužene za praćenje i izvještavanje o stanju problematike droga na europskoj razini, kao i obvezama koje će Hrvatska preuzeti po potpisivanju sporazuma o sudjelovanju u radu EMCDDA-a. Osim gđe Đurđe Adlešić, potpredsjednice Vlade RH i predsjednice Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga, u posjetu su u ime Republike Hrvatske sudjelovali i mr. sc. Neven Mimica, potpredsjednik Hrvatskog sabora i predsjednik saborskog Odbora za europske integracije, gđa Milanka Opačić, predsjednica saborskog Odbora za obitelj, mladež i šport, gđa Karmela Caparin, članica saborskog Odbora za zdravstvo i socijalnu skrb, g. Igor Dragovan, član saborskog

Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, mr. sc. Dubravko Klarić, predstojnik Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, članovi Stručnog savjeta pri Uredu te predstavnik Misije Republike Hrvatske pri Europskim zajednicama. Tijekom službenog posjeta održan je sastanak potpredsjednice Vlade RH i direktora EMCDDA-e na kojem se razgovaralo o skorom formalnom sudjelovanju Hrvatske u tom programu Zajednice te regionalnim inicijativama.

U povodu 15. obljetnice rada EMCDDA-a, u Lisabonu je od 6. - 8. svibnja 2009. održana međunarodna konferencija posvećena prepoznavanju europskih potreba za informacijama u svrhu izrade učinkovitijih politika na području problematike droga. Oko 300 dužnosnika, stručnjaka i znanstvenika iz Europe, Sjeverne i Južne Amerike te Australije tijekom trodnevne konferencije raspravljalo je o glavnim izazovima koji proizlaze iz današnje problematike droga, kao i o vrstama informacija koje je potrebno prikupljati, kako bi se mogle poduzeti adekvatne mjere. Također su prezentirana dosadašnja dostignuća uključujući uspostavu šireg regionalnog sustava za praćenje (Reitox mreža EMCDDA-a) koji osigurava usporedive informacije o drogama za 30 europskih zemalja i Europski sustav ranog upozoravanja koji otkriva nove i potencijalno opasne psihoaktivne tvari koje ulaze na ilegalno tržište.

Uz potporu horizontalnog IPA 2 projekta EMCDDA-a kojim su Hrvatska i Turska pripremane za punopravno sudjelovanje u radu EMCDDA-a, hrvatski stručnjaci su aktivno sudjelovali na redovnim tehničkim i stručnim sastancima EMCDDA-a.

Pompidou grupa Vijeća Europe

Vlada Republike Hrvatske je u veljači 2009. imenovala mr. krim. Dubravka Klarića, predstojnika Ureda, novim stalnim predstavnikom Republike Hrvatske pri Pompidou grupi Vijeća Europe.

Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske od svog osnutka aktivno

sudjeluje u radu Pompidou grupe Vijeća Europe koja na stručnoj razini predstavlja glavnu poveznicu između zemalja članica EU-a i ostalih europskih zemalja. Republika Hrvatska je u aktualnom mandatu predsjedništva Pompidou grupe imenovana članom Odbora stalnih predstavnika Pompidou grupe (Odbor) na mandat od 2007.-2010., te ujedno i koordinatorom Platforme za kazneno pravo u sklopu koje je tijekom izvještajnog razdoblja Ured organizirao konferenciju pod nazivom „Istrage, prikupljanje dokaza, sankcioniranje i prevencija zloporabe prekursora“ (Bukurešt, 25.-26. ožujka 2009.). Na konferenciji je sudjelovalo 57 stručnjaka iz 20 zemalja te relevantnih međunarodnih organizacija poput INCB-a, OLAF-a, EUROPOL-a, EMCDDA-a i Europske komisije. Glavna svrha konferencije je bila jačanje suradnje relevantnih institucija radi prevencije zloporabe prekursora, otkrivanje nepravilnosti u zakonitom prometu njima i konačno kazneno procesuiranje i kažnjavanje počinitelja kaznenih djela povezanih s ilegalnim prometom prekursora. Zaključeno je kako je ova prva međuagencijska konferencija na temu prekursora dala podlogu za ostvarenje zajedničkih ciljeva poput unapređenja suradnje između regulativnih institucija, institucija za provedbu zakona i industrije, te je predloženo redovito održavanje ovakvih konferencija u sklopu Platforme za kazneno pravo. Predstavnici Hrvatske sudjelovali su u radu stručnih platformi Pompidou grupe.

Bilateralna suradnja

U Zagrebu je 24. i 25. rujna 2009. organiziran službeni posjet predstavnika IDPC-a (International Drug Policy Consortium) relevantnim tijelima Republike Hrvatske. IDPC je osnovan 2006. kao globalna mreža nevladinih organizacija i profesionalnih mreža koje se bave problematikom zloporabe droga sa sjedištem u Londonu. Glavna svrha IDPC-a je promicati otvorene rasprave o učinkovitosti, smjernicama i sadržaju politike droga na nacionalnoj i međunarodnoj razini,

a također podupire i znanstveno utemeljene politike koje su se pokazale učinkovitima u smanjenju štete vezane uz uporabu droga. Po potrebi izrađuje tematske dokumente za raspravu, distribuira dokumente organizacija koje su članice IDCP-a i nudi usluge stručnih konzultacija nositeljima politika i dužnosnicima diljem svijeta. Od nedavno IDPC je formalizirao svoju ulogu kroz nadzorni odbor i strukturu za regionalnu koordinaciju (www.idpc.net). U toj novoj strukturi područje Jugoistočne Europe predstavlja zasebnu komponentu, a Fondacija Andreas Papandreou trenutno ima vodeću ulogu za komponentu Jugoistočne Europe. Kako bi što kvalitetnije organizirali rad ove regionalne komponente, tijekom 2009. je izvršena procjena stanja i potreba svih zemalja u regiji uključujući Hrvatsku. Osim Ureda, predstavnik IDCP-a je posjetio i druga relevantna tijela Republike Hrvatske (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija - Carinsku upravu, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa - Upravu za zatvorski sustav, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, zagrebački Judo savez, Udrugu PET+ i Udrugu roditelja „Zajednica Susret“ Zagreb). Tijekom posjeta g. Thanasis Apostolou je dobio uvid u strukturu nacionalnog sustava suzbijanja zloporabe droga, strateške dokumente i glavne smjernice politike na tom području te je predstavio rad IDPC-a i mogućnost uključivanja hrvatskih organizacija civilnog društva i relevantnih stručnjaka u mrežu IDPC-a.

Izaslanstvo Ureda je na poziv generalnog direktora Izraelske agencije za borbu protiv droga (Israel Anti-Drug Authority - IADA), od 21. do 22. listopada 2009. bilo u službenom posjetu izraelskim institucijama zaduženim za provedbu aktivnosti na području suzbijanja problematike droga.

Tijekom posjeta predstavljeni su ustroj, rad i koordinativna uloga IADA-e na nacionalnoj i lokalnoj razini. IADA je kao središnje tijelo zaduženo za koordinaciju aktivnosti mjerodavnih ministarstava, ureda i

nevladinih organizacija ustrojeno 1988., a 2005. su ovlasti IADA-e proširene i na borbu protiv zlouporabe alkohola. Ključne aktivnosti IADA-e odnose se na promicanje javne svijesti o problemima vezanim uz droge, sponzoriranje istraživanja o razmjerima i posljedicama zlouporabe droga, evaluaciju aktivnosti svih mjerodavnih tijela, edukaciju djelatnika uključenih u neki od segmenata suzbijanja zlouporabe droga te poticanje aktivnosti lokalne zajednice. Također su predstavljene aktivnosti i rezultati rada izraelske policije te carinske službe. Nakon korisne razmjene informacija, organiziran je posjet Jedinici K9 koja se bavi profesionalnom obukom službenih pasa u svrhu otkrivanja krijumčarenja i antiterorističke djelatnosti, a djeluje u sklopu Zračne luke Ben Gurion.

Drugi dan posjeta bio je usmjeren na funkcioniranje sustava za smanjenje potražnje droga, posebno službi za liječenje ovisnosti i prihvata ovisnika o drogama. Posebno zanimljiv je bio posjet centru AVIV koji osim izvanbolničkog liječenja nudi i dnevni prihvata ovisnika beskućnika koji danas predstavljaju značajan problem u izraelskim urbanim središtima. Procjenjuje se kako je u Izraelu oko 12.000 ovisnika o drogama i oko 320.000 konzumenata, od kojih je 58.000 djece i mladih u dobi od 12-18 godina (9.9% adolescentske populacije). Ukupna šteta koju droge nanose izraelskom društvu procjenjuje se na oko 2 milijarde USD godišnje. Radi nastavka dijaloga i planiranja daljnje bilateralne suradnje, predstavnici IADA-e su pozvani u uzvratni posjet Hrvatskoj koji se očekuje do kraja 2010.

6.3. STRUČNI SAVJET UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGA

Pri Uredu kao stručno tijelo djeluje i **Stručni savjet** koji čine stručnjaci s područja prevencije i suzbijanja zlouporabe droga, sa zadaćom pružanja stručne podrške u odlučivanju o svim pitanjima suzbijanja zlouporabe droga.

Stručni savjet prati i analizira čimbenike zlouporabe droga, izvršenje mjera i aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga, daje stručna mišljenja i predlaže mjere u svrhu otklanjanja uzroka i posljedica zlouporabe droga na kvalitetu života ljudi, prati i objedinjava te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju u cilju preventivnog djelovanja na području suzbijanja ovisnosti, pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, te daje stručno mišljenje i prijedloge za donošenje propisa na području suzbijanja zlouporabe droga.

Stručni savjet ima predsjednika i deset članova koje na prijedlog predstojnika Ureda imenuje Vlada Republike Hrvatske. Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 5. veljače 2009. godine razriješeni su dosadašnji i imenovani novi članovi Stručnog savjeta Ureda. Ured je zadužen za pripremu stručnih sastanaka i vođenje administrativno tehničkih poslova za Stručni savjet.

Tijekom 2009. godine održana su 3 sastanka Stručnog savjeta. Članovi Stručnog savjeta su raspravljali o svim važnijim pitanjima iz područja suzbijanja zlouporabe droga, sudjelovali su u izradi odluka vezanih za iniciranje donošenja zakonskih propisa i drugih strateških dokumenata u području suzbijanja zlouporabe droga, te posebice pružali stručnu pomoć pri izradi Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010.-2014. godine, izradi Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga za 2008. i

davali prijedloge za obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama i Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Članovi Stručnog savjeta su pružali stručnu pomoć i pri unaprjeđenju provedbe i nadopune Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama. Članovi Stručnog savjeta su u sastavu visokog izaslanstva Republike Hrvatske sudjelovali u studijskom posjetu Europskom centru za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) u Lisabonu gdje se razgovaralo o članstvu i formalnom sudjelovanju Hrvatske u radu EMCDDA-a.

Na sastancima Stručnog savjeta tijekom 2009. godine doneseni su i provedeni sljedeći zaključci.

Raspravljalo se o problemu liječenja opijatske ovisnosti te je zaključeno da je u liječenje opijatske ovisnosti, umjesto dosadašnjeg Subutexa koji je pokazao veliki potencijal za zlouporabu, potrebno uvesti novi lijek Suboxon, koji se koristi u većini europskih zemalja.

Zbog potrebe stručno utemeljene interpretacije podataka o smrtnosti ovisnika o drogama podržano je uspostavljanje specijalnog Registra smrti među ovisnicima i smrtnosti povezanih za zlouporabom droga pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

Zaključeno je da Ured u cilju ujednačavanja Izvješća o utrošenim financijskim sredstvima za provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2008. i 2009. godinu pošalje dopis svim mjerodavnim ministarstvima da dostave posebno izvješće o utrošenim sredstvima koja su ciljano namijenjena posebnim programima suzbijanja zlouporabe droga unutar pojedinih resora te procjenu koliko je sredstava utrošeno u sklopu redovite djelatnosti i općih programa pojedinih tijela državne uprave.

Zaključeno je da Ured treba kontinuirano provoditi planirane aktivnosti iz Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama u 2009. godini te je podržan prijedlog za nadopunu Projekta resocijalizacije koji se odnosi na

proceduru završetka srednjoškolskog obrazovanja nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora.

Budući da iskustva pokazuju da se programi prevencije provode segmentirano, povremeno i bez učinkovitih evaluacija i standarda, poduprta je izrada *Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi*. Zaključeno je da prvi korak u izradi takvog programa treba biti analiza postojećeg stanja u djelokrugu svih mjerodavnih ministarstava, ustanova i ostalih državnih tijela, uključivši i analizu provedbe dosadašnjih školskih preventivnih programa, a na temelju te analize potrebno je u predmetnom Nacionalnom programu planirati provedive mjere oslanjajući se na teorijske stručne i znanstvene postavke o preventivnim programima.

Radi boljeg i sveobuhvatnijeg izvješća o osobama koje su tijekom godine liječene zbog ovisnosti i zlouporabe droga, zaključeno je kako je potrebno organizirati sastanak s terapijskim zajednicama na temu dostavljanja podataka putem Pompidou upitnika koji je potrebno prilagoditi za udruge.

S obzirom da se u javnim medijima povremeno pojavljuju informacije o drogama na način da se one promoviraju, zaključeno je da se u slučaju pojave „reklamiranja“ bilo koje vrste droga u javnim medijima, informacija proslijedi Uredu koji bi u takvim slučajevima trebao pismeno i javno reagirati. Donesen je i zaključak kako je potrebno uspostaviti proaktivnu suradnju Ureda s javnim medijima te redovito putem javnih medija predstavljati značajnije aktivnosti koje je proveo Ured.

Zaključeno je da radi unaprjeđenja suradnje i koordinacije među svim institucijama na nacionalnoj i lokalnoj razini treba ojačati koordinativnu ulogu Ureda za suzbijanje zlouporabe droga. U tom smislu od Ureda se očekuje snažnije utjecanje na unaprjeđenje cjelokupnog sustava suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj, djelovanje na

prilagodbu zakona i zakonsku regulativu, kao i analitički pristup problemu zlouporabe

Zaključak

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009., Ured za suzbijanje zlouporabe droga proveo je tijekom 2009. godine cijeli niz aktivnosti od kojih posebno treba istaknuti koordinaciju provedbe i izradu Izvješća o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja, izradu Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.- 2012. godinu, izradu i provedbu Provedbenog programa Akcijskog plana za 2009. godinu, provedbu MOVE edukacija za rad s mladima rizičnog ponašanja i druge edukativne i koordinativne aktivnosti. Ured je tijekom 2009. godine kontinuirano razvijao međunarodnu suradnju na području suzbijanja zlouporabe droga, posebice s europskim institucijama (EMCDDA; Pompidou grupa i druge), te uspostavio dobru bilateralnu suradnju s europskim zemljama, kao i regionalnu suradnju sa zemljama Jugoistočne Europe. Postignut je značajan uspjeh u operacionalizaciji Nacionalnog informacijskog sustava za droge u Republici Hrvatskoj i daljnjem jačanju Nacionalne informacijske jedinice za droge Ureda s ciljem unaprjeđenja prikupljanja podataka i izrade nacionalnog izvješća sukladno indikatorima EMCDDA-a. Tijekom dosadašnje suradnje s EMCDDA-om Ured je dostavio tri nacionalna izvješća (za 2006., 2007. i 2008. godinu) izrađena prema metodološkim smjernicama EMCDDA-a. U dokumentu 2010 Quality report, EMCDDA je ocijenio Nacionalno izvješće RH za 2009. godinu (podaci za 2008.) vrlo profesionalnim s posebnim naglaskom na kvalitetno predstavljanje stanja u Republici Hrvatskoj u poglavljima koja se dotiču tema zakonskih

droga i učinkovitija koordinacija na nacionalnoj i lokalnoj razini.

okvira, institucionalne mreže djelovanja, državnog proračuna i javne potrošnje, prevencije, zahtjeva za liječenjem i statistike o kaznama. Također, Ured je aktivirao mrežu Sustava ranog upozoravanja u slučaju pojave novih psihoaktivnih tvari u Republici Hrvatskoj te je odredio mehanizme za koordinaciju njenih aktivnosti.

Ured za suzbijanje zlouporabe droga je sukladno svojim temeljnim ovlastima, kroz koordinativni rad i suradnju s ministarstvima i tijelima državne uprave, organizacijama civilnog društva, županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga, stručnjacima te ostalim subjektima koji djeluju u tom području, znatno pridonio učinkovitoj provedbi mjera predviđenih Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu te Godišnjim provedbenim programom za 2009. godinu.

Stoga se može reći da je daljnje jačanje koordinativne uloge Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, koji treba dobiti ovlasti i odgovornost za provedbu i praćenje svih aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga na nacionalnoj i lokalnoj razini, jedan od značajnih preduvjeta za unaprjeđenje cjelokupne borbe protiv ovisnosti u Republici Hrvatskoj.

7.	Izvješće o utrošenim financijskim sredstvima za provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporebe droga za 2009.
----	--

U Republici Hrvatskoj za provedbu programa prevencije i suzbijanja zlouporabe droga u 2009. godini iz sredstava državnog proračuna utrošeno je ukupno **87.437.788,21 kuna** što u odnosu na 2008. godinu, kada je utrošeno **84.106.827,37 kuna**, predstavlja povećanje za **4 posto**.

Iz proračuna županija tijekom 2009. za provedbu županijskih akcijskih planova suzbijanja zlouporabe droga ukupno je izdvojeno **11.982.001,98 kuna** što je za **34,3 posto** više nego u 2008. godini kada je utrošeno **8.922.922,72 kuna**.

Ukupno utrošena sredstva iz državnog proračuna i županijskih proračuna iznose **99.419.790,19 kuna** što predstavlja povećanje od **6,8 posto** utrošenih sredstava za provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga na nacionalnoj i lokanoj razini u odnosu na 2008. godinu kada su ukupna izdvajanja iznosila **93.029.750,09 kuna**.

Ured za suzbijanje zlouporabe droga

Iz sredstava Državnog proračuna za 2009. godinu na poziciji Ureda za suzbijanje zlouporabe droga ukupno je utrošeno **4.202.669,70 kuna**.

Iz navedenog iznosa financirani su, na temelju javnog natječaja, programi udruga za suzbijanje zlouporabe droga i terapijskih zajednica koji su usmjereni na financiranje programa udruga koje se bave prevencijom ovisnosti za skupine djece, mladeži i odraslih, financiranje programa udruga koje provode program resocijalizacije ovisnika o drogama, financiranje programa udruga koje provode programe što ranijeg otkrivanja, motiviranja i omogućavanja liječenja osoba ovisnih o drogama i programe s ciljem sprečavanja štetnih posljedica uporabe droga i prevencije zaraznih bolesti u zajednici, ali i aktivnosti Ureda i aktivnosti koje se u sklopu ovlasti pojedinog tijela državne uprave odnose na suzbijanje zlouporabe droga.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je sredstva za provođenje Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga u 2009. godini osiguralo u državnom proračunu za 2009. godinu, a veći **dio sredstava je prihodovalo sukladno Uredbi o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu** raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu (Narodne novine, broj 150/08). **U 2009. godini za provedbene aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga s pozicija Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi utrošeno je 22.745.132,64 kuna** (od čega 13.802.000,00 za djelatnosti Centara za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti), a s pozicije Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje utrošeno je **15.000.000,00 kuna** za djelatnosti Centara za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Iz sredstava Državnog proračuna za 2009. godinu osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga na poziciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa utrošeno je ukupno **5.490.057,00 kuna**.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Iz sredstava Državnog proračuna za 2009. godinu osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga na poziciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti utrošeno je ukupno **8.000.176,28 kuna**. Od dijela prihoda od igara na sreću financirani su projekti udruga koji pridonose borbi protiv

droge i svih drugih oblika ovisnosti u ukupnom iznosu od **5.815.722,90 kuna**. U 2009. je nastavljeno financiranje aktivnosti postojećih Klubova za mlade s ukupnim iznosom od **1.000.000,00 kuna**. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je i 2009. godine obilježilo Međunarodni dan borbe protiv ovisnosti u sklopu Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti za što je utrošeno **69.453,38 kuna**. Za financijske potpore projektima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji se odnose na rad regionalnih Info-centara za mlade u 2009. godini utrošeno je **440.000,00 kuna**, dok je za ulogu obitelji u prevenciji ovisnosti kroz provođenje programa koji su omogućili roditeljima stjecanje znanja o uspješnom roditeljstvu financirano 10 projekta s ukupnim iznosom od **675.000,00 kuna**.

Ministarstvo unutarnjih poslova

U sklopu sredstava Državnog proračuna za 2009. godinu Ministarstvo unutarnjih poslova je provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga financiralo u sklopu redovitih aktivnosti u iznosu od **26.265.536,94 kuna**.

Ministarstvo pravosuđa

Ministarstvo pravosuđa je aktivnosti i mjere provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja droga financiralo u sklopu redovitih aktivnosti u iznosu od **5.059.537,00 kuna**.

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija sukladno svojem djelokругu u provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2009. godinu, provodilo je aktivnosti koje se odnose na međunarodnu suradnju na

području suzbijanja zlouporabe droga, te je u tu svrhu utrošeno **50.000,00 kuna**.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je tijekom 2009. godine nastavilo s aktivnostima prethodno utvrđenim Projektom resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su i izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Dio mjera i aktivnosti utvrđenih Projektom odnosi se na postupke profesionalnog usmjeravanja, obrazovanja i zapošljavanja korisnika Projekta čiji je nositelj Hrvatski zavod za zapošljavanje, a drugi dio kao potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo. U te svrhe utrošen je ukupan iznos od **624.678,65 kuna**.

Ministarstvo financija-Carinska uprava

Ministarstvo financija – Carinska uprava je aktivnosti i mjere provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja droga financiralo u sklopu redovitih aktivnosti.

Ministarstvo obrane

Ministarstvo obrane je aktivnosti i mjere provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga financiralo u sklopu redovitih aktivnosti.

Županije

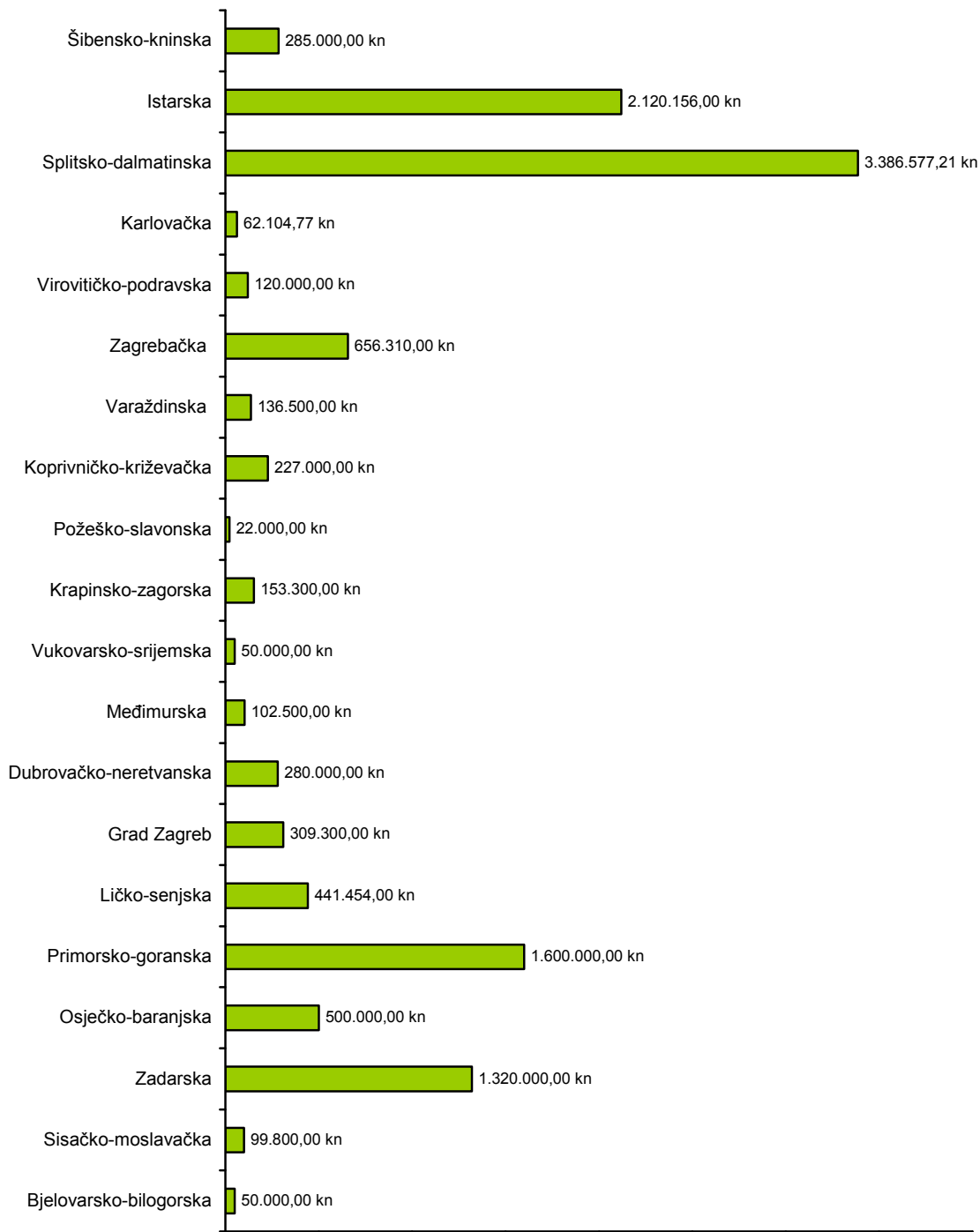
Prema prikupljenim podatcima primijećeno je da su tijekom 2009. godine znatno povećana izdvajanja financijskih sredstava za provedbu županijskih Akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe droga. Tako je iz proračuna županija tijekom 2009. za provedbu županijskih akcijskih planova

ukupno izdvojeno **11.982.001,98** kuna što je za **34,3 posto** više nego u 2008. godini kada je potrošeno **8.922.922,72** kuna. Navedena sredstva su najvećim dijelom izdvajana za provedbu programa prevencije ovisnosti koje su provodili nositelji

županijskih akcijskih planova. Najveća financijska sredstva iz županijskog proračuna su kao i 2008. godine utrošena u Splitsko-dalmatinskoj, Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Zadarskoj županiji.

Tablica 53. Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih Akcijskih planova za suzbijanje zlorabe droga

ŽUPANIJA	Iznos
Brodsko-posavska	60.000,00
Bjelovarsko-bilogorska	50.000,00
Sisačko-moslavačka	99.800,00
Zadarska	1.320.000,00
Osječko-baranjska	500.000,00
Primorsko-goranska	1.600.000,00
Ličko-senjska	441.454,00
Grad Zagreb	309.300,00
Dubrovačko-neretvanska	280.000,00
Međimurska	102.500,00
Vukovarsko-srijemska	50.000,00
Krapinsko-zagorska	153.300,00
Požeško-slavonska	22.000,00
Koprivničko-križevačka	227.000,00
Varaždinska	136.500,00
Zagrebačka	656.310,00
Virovitičko-podravska	120.000,00
Karlovačka	62.104,77
Splitsko-dalmatinska	3.386.577, 21
Istarska	2.120.156,00
Šibensko-kninska	285.000,00
UKUPNO	11.982.001,98

Grafički prikaz 42.**Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih Akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe droga**

Izvor podataka: Županije

Zaključak

Uspoređujući utrošena sredstva za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga, vidljivo je da je u 2009. u odnosu na prethodnu godinu bitno povećan iznos sredstava koji je utrošen na provedbu mjera suzbijanja zlouporabe droga. Analiza utrošenih financijskih sredstava po pojedinim nositeljima provedbe mjera i aktivnosti pokazuje da je najveći iznos sredstava kao i prethodnih godina utrošen s pozicije Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva unutarnjih poslova. Pojedini nositelji i dalje nemaju osigurana sredstva za navedenu namjenu, nego se to financira u sklopu redovite djelatnosti.

Navedena okolnost otežava prikazivanje iznosa sredstava utrošenih za provedbu mjera i izradu objektivnih analiza o utrošenim financijskim sredstvima po pojedinim nositeljima. Stoga je potrebno, radi ujednačavanja metodologije prikupljanja podataka o utrošenim financijskim sredstvima, u idućem razdoblju poduzeti aktivnosti kojima će se osigurati prikazivanje utrošenih sredstava u resornim ministarstvima tako što će se prikazati utrošena sredstva koja su na proračunskim pozicijama namjenski osigurana za provedbu programa suzbijanja zlouporabe droga (prevencija ovisnosti, tretman ovisnosti, suradnja s udrugama koje djeluju na području ovisnosti, suzbijanje kriminaliteta droga i dr.) te procjena utrošenih sredstava koja nisu namjenski osigurana za provedbu programa suzbijanja zlouporabe droga, nego su izdvojena iz sredstava osiguranih u sklopu redovite djelatnosti i ostalih programa pojedinih resora (materijalni troškovi).

Pozitivan pomak učinjen je u odnosu na financijska sredstva koja su utrošena iz županijskih proračuna, a koja su u 2009. znatno veća nego u 2008. što upućuje na činjenicu da su županije preuzele aktivnu ulogu u provedbi županijskih akcijskih planova suzbijanja zlouporabe droga, što utječe na rasterećenje sredstava državnog proračuna.

Većina županija u kojima je broj ovisnika na 100.000 stanovnika viši od prosjeka Hrvatske (Istarska županija (572,7), Zadarska (517,2), Grad Zagreb (420,9), Dubrovačko-neretvanska (381,2), Šibensko-kninska (347,0), Splitsko-dalmatinska (330,7), te Primorsko-goranska (308,2)) utrošile su znatno veća financijska sredstva za provedbu županijskih Akcijskih planova suzbijanja zlouporabe droga tijekom 2009. Pojedine županije u kojima je broj ovisnika na 100.000 stanovnika niži od hrvatskog prosjeka, također su u 2009. izdvojile više sredstava za provedbu županijskih programa, osobito Osječko-baranjska, Ličko-senjska i Zagrebačka županija.

Dodatak 1.	Izvešće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja
-------------------	---

UVOD

Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja, Vlada Republike Hrvatske donijela je 19. travnja 2007. godine. Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama je iznimno značajan u sveukupnom tretmanu ovisnika, a ujedno je i preduvjet za uspješno održavanje apstinencije, sprječavanje diskriminacije i uključivanje ovisnika u društvo. Stoga ovaj projekt zauzima značajno mjesto u Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga za 2009.-2012. godinu i jedan je od visokih prioriteta za iduće razdoblje. Treba uzeti u obzir da je postupak liječenja i odvikavanja od ovisnosti o drogama dugotrajan proces koji za cilj ima sveobuhvatno zahvaćanje ove problematike s medicinskog, psihološkog i socijalnog gledišta, kako u samom planiranju i izradi programa liječenja i suzbijanja zlouporabe droga tako i u izravnom tretmanu ovisnika o drogama, te da je resocijalizacija ovisnika o drogama logičan slijed psihosocijalne rehabilitacije u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu i zdravstvenoj ustanovi. Također, problem ovisnosti o drogama nije samo problem pojedinih zajednica, pojedinih sredina, nego globalni problem suvremenog svijeta s kojim su praktički suočene sve razvijene zemlje svijeta. O raširenosti problematike zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj, ali i potrebi da resocijalizacija ovisnika bude sastavni dio nacionalne politike suzbijanja zlouporabe droga, govore i podatci iz Izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2008. godinu. Naime, do kraja 2008. godine u Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo ukupno je registrirano 27.420 osoba liječenih zbog zlouporabe droga. Tijekom

2008. godine ukupan broj liječenih ovisnika o drogama povećan je za 0,6 posto. Ukupno je na liječenju bilo 7.506 osoba, od kojih je 1.700 bilo prvi put na liječenju. Zbog zlouporabe opijata tijekom 2008. godine na liječenju su bile 5.832 osobe, od kojih je 769 bilo prvi put na liječenju (13,2 posto). Podatci pokazuju da je obrazovni status liječenih ovisnika vrlo nizak te podatci o stečenom obrazovanju opijatskih ovisnika govore da najveći udio među liječenim ovisnicima ima završenu srednju školu, njih 4.035 (69,0%). Osnovnu školu ih je završilo 837 (14,3%), a 74 ovisnika nisu stekla ni najosnovnije obrazovanje. Slijedom navedenog, vidljivo je da obrazovanje, zapošljavanje i resocijalizacija liječenih ovisnika predstavljaju vrlo važan element u cjelokupnom liječenju, te kasnijem apstinencijskom razdoblju.

Stoga možemo s pravom reći da je Vlada Republike Hrvatske donošenjem ovog Projekta učinila značajan iskorak u sveukupnoj borbi protiv ovisnosti i suzbijanju zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj, te je samim tim dan značajan doprinos sustavnom i trajnom rješavanju pitanja društvene reintegracije ovisnika nakon završenog odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi. Nadalje, s ciljem poticanja što uspješnijeg zapošljavanja liječenih ovisnika, ali i ostalih socijalno osjetljivih skupina u društvu, Vlada Republike Hrvatske je 21. svibnja 2009. donijela Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja za 2009.-2010. godinu, te Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008.-2012. godinu koji je prihvaćen 18. travnja 2009. Budući da je tijekom provedbe Projekta uočeno da veliki broj ovisnika nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora želi završiti započeto srednjoškolsko obrazovanje, na sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga održanoj 17. ožujka 2009. usvojena je i nadopuna Projekta čime je ovisnicima nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora omogućen završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja na trošak Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Sve navedeno imalo je za cilj

potaknuti što uspješniju resocijalizaciju liječenih ovisnika i uključivanje ovisnika u društvo, te spriječiti njihovu diskriminaciju nakon završenog liječenja i rehabilitacije.

Tijekom 2009. godine sva mjerodavna ministarstva i ostala državna tijela sukladno svojim ovlastima i odgovornostima navedenim u Projektu i Protokolu provodila su projektne aktivnosti s ciljem resocijalizacije i društvene reintegracije rehabilitiranih ovisnika o drogama. Prema izvješćima mjerodavnih institucija, tijekom 2009. u Projekt se počeo uključivati znatno veći broj korisnika nego prethodne godine, a naročito veliko zanimanje ovisnika iskazano je za uključivanje u programe doškoloavanja i prekvalifikacije, te završetka započetog srednjoškolskog obrazovanja na temelju nadopune Projekta.

S ciljem senzibilizacije javnosti za provedbu projekta organizirano je njegovo predstavljanje u javnim medijima te regionalna edukacija za područje Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske, Dubrovačko-neretvanske i Zadarske županije za nositelje koji su na lokalnoj razini određeni za koordinate u provedbi Projekta.

Područne službe Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje su tijekom 2009. godine kontinuirano provodile mjere za poticanje obrazovanja i zapošljavanja liječenih ovisnika o drogama sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga za razdoblje od 2009. do 2012. godine (Poglavlja 4.3.4. Resocijalizacija ovisnika o drogama, Mjera 1, provedbene aktivnosti 9 i 10). Mjere poticanja obrazovanja i zapošljavanja ostvarivane su kroz aktivnosti profesionalnog usmjeravanja te mjere aktivne politike sufinanciranja i financiranja obrazovanja i zapošljavanja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu (NPPZ). Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva objavilo je Javni poziv po projektu „Zadružno poduzetništvo“ za 2009. godinu u sklopu kojeg je to ministarstvo bilo davatelj potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo (Mjera 4.4.). Na osnovi javnog poziva financijsku potporu ostvarile su i dvije zadruge za socijalno zadružno

poduzetništvo liječenih ovisnika, te je na taj način omogućeno samozapošljavanje 20-ak liječenih ovisnika.

Budući da program prekvalifikacije i doškoloavanja može započeti i dok ovisnik boravi u terapijskim zajednicama ili zatvorskim ustanovama, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa financiralo je nekoliko ciklusa tečajeva za ovisnike koji se nalaze u terapijskim zajednicama, a na temelju nadopune Projekta od 17. ožujka 2009. financiralo je i školovanje ovisnika do završetka započetog srednjoškolskog obrazovanja na osnovi preporuke Centara za socijalnu skrb. Ministarstvo pravosuđa Uprava za zatvorski sustav i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi započeli su obradu zatvorenika - ovisnika o drogama koji bi se u programe školovanja uključili za vrijeme boravka u ustanovi.

1. Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske

Sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, Ured za suzbijanje zlouporabe droga tijekom 2009. godine je kontinuirano pratio provedbu Projekta resocijalizacije te o svim mjerama, programima i novostima vezanim uz projekt obavještavao mjerodavna državna tijela i nositelje mjera iz projekta na nacionalnoj i lokalnoj razini. Nastojeći putem koordinacije i suradnje unaprijediti provedbu projekta, Ured je davao prijedloge za njegovu nadopunu, predlagao mjere za Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja 2009./2010. i Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008. i 2009. godinu. U 2009. godini Ured je proveo sljedeće aktivnosti;

S obzirom da je prema informacija s terena pri provedbi Projekta uočeno da velik broj ovisnika nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora želi završiti započeto srednjoškolsko

obrazovanje, što im nije omogućeno u sklopu mjera Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja posebice ako je do završetka obrazovanja potrebno dulje od godinu dana, Ured je uputio inicijativu Povjerenstvu za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske za usvajanje nadopune Projekta resocijalizacije, na temelju koje je ovisnicima koji su završili neki od programa tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora omogućen završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja na trošak Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Navedena nadopuna je prihvaćena na sjednici Povjerenstva 17. ožujka 2009. Preporuku za uključivanje tih ovisnika u program školovanja izdaju Centri za socijalnu skrb koji su ujedno zaduženi i za praćenje njihova školovanja, uz uvjet da se ovisnike kojima se odobri takvo dugotrajno školovanje obveže da se redovito za vrijeme školovanja javljaju u nadležnu Službu za prevenciju ovisnosti radi kontrole apstinencije i uključivanja u osmišljeni program psihosocijalnog tretmana.

Budući da je zbog dinamike usvajanja i donošenja godišnjih planova za poticanje zapošljavanja mjere iz njih bilo moguće koristiti od 30. ožujka do 30. studenog tekuće godine, što je otežavalo učinkovitu provedbu cijelog Projekta posebice u vezi s provedbom doškolovala i prekvalifikacije liječenih ovisnika (Mjera 6. Financiranje obrazovanja za nepoznatog poslodavca), Ured je uputio inicijativu Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva da predloži Vladi Republike Hrvatske promjenu dinamike donošenja godišnjih planova za poticanje zapošljavanja, kao i da se u Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2009. godinu uvrste sve mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika koje su bile uvrštene i u Godišnji plan za 2008., kao što su Mjera 4. Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba, Mjera 6. Financiranje obrazovanja za nepoznatog poslodavca, Mjera 7. Javni radovi i Mjera 8. Javni radovi – pojedinačni projekti, uz stvaranje mogućnosti da ovisnici mogu kumulativno koristiti više različitih mjera iz Godišnjeg plana. Nadalje je predloženo da se u Operativni plan poticanja malog i

srednjeg poduzetništva za 2009. ponovno uvrsti projekt „Zadružno poduzetništvo“ i mjera potpore zadrugama čiji su članovi rehabilitirani ovisnici ili pravne osobe koje pružaju pomoć ovisnicima u procesu rehabilitacije i resocijalizacije.

Neposredno nakon što je Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 21. svibnja 2009. godine donijela odluku o prihvatanju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu s provedbenim mjerama, gdje je između ostalog omogućeno korištenje mjera, Ured je o navedenim mjerama iz Nacionalnog plana i načinima njihova ostvarivanja pismenim putem obavijestio sve udruge, Centre za socijalnu skrb i ostale nositelje provedbe tih mjera na lokalnoj razini, te navedene informacije stavio na web stranicu Ureda (www.uredzadroge.hr).

30. lipnja 2009. na inicijativu Ureda za suzbijanje zlouporabe droga organiziran je sastanak s predstavnicima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskog saveza zadruga te udruga i terapijskih zajednica koje pružaju pomoć u resocijalizaciji ovisnicima o drogama. Sastanak je imao za cilj predstavnicima udruga i terapijskih zajednica kao potencijalnim osnivačima zadruga za socijalno poduzetništvo, detaljno objasniti uvjete prijave na Javni poziv po projektu „Zadružno poduzetništvo“ za 2009. godinu u sklopu kojeg je navedeno ministarstvo davatelj potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo. Sastanak je rezultirao osnivanjem dviju zadruga za socijalno zadružno poduzetništvo liječenih ovisnika i to zadruge NEOS koju je osnovala Udruga Ne-ovisnost iz Osijeka i zadruge VITA–ANST čiji je osnivač Udruga VITA–ANST iz Splita. Navedene zadruge su u 2009. dobile financijsku potporu Ministarstva rada, gospodarstva i poduzetništva, te su omogućile zapošljavanje 20-ak liječenih ovisnika.

Na temelju izvješća mjerodavnih ministarstava i ostalih ovlaštenih tijela Ured je izradio zajedničko Izvješće o provedbi

Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama za 2008. godinu koje je dostavljeno na usvajanje Povjerenstvu za suzbijanje zloporabe droga, a potom u sklopu redovitog godišnjeg Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe droga za 2008. godinu Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru na prihvaćanje. U sklopu navedenog izvješća Ured je prikupio i objavio podatke o provedbi Projekta resocijalizacije za prvih 6 mjeseci 2009. godine, odnosno za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2009.

Ured je kontinuirano na sastancima s predstavnicima županijskih povjerenstava za suzbijanje zloporabe droga, udrugama te u javnim medijima prezentirao mjere i aktivnosti iz Projekta, a sve relevantne informacije vezane uz Projekt resocijalizacije objavljujane su na internetskoj stranici Ureda.

Ured je u ožujku 2009. na temelju javnog natječaja dodijelio financijska sredstva udrugama koje pružaju pomoć u resocijalizaciji liječenim ovisnicima u ukupnom iznosu od 537.500,00 kuna i to prema popisu u tablici 1., koje su različite oblike pomoći u resocijalizaciji pružile za ukupno 1.194 ovisnika o drogama.

Sufinancirane su udruge koje uglavnom provode programe usmjerene na pomoć ovisnicima pri doškolovanju, prekvalifikaciji te privremenom ili trajnom zapošljavanju, ali i druge oblike društvene reintegracije liječenih ovisnika kao što su savjetovanje o ostvarivanju socijalnih prava, uključivanje u kulturno-zabavne i športske aktivnosti, pomoć pri zaposlenju, stanovanju i slično.

Pri Uredu je ustrojena Informatička baza podataka o Projektu koja se sastoji od: Zbirke osobnih podataka o korisnicima projekta – radi praćenja i evaluacije individualnog programa resocijalizacije.

Poseban link na internetskoj stranici Ureda – gdje se nalaze sljedeće relevantne informacije:

Mogućnosti uključivanja ovisnika iz ciljane skupine u Projekt kao što su:

- mogućnosti doškolovanja i prekvalifikacije,
- ostvarivanje mjera iz Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja i Operativnog plana za poticanje malog i srednjeg poduzetništva,
- popis deficitarnih zanimanja po županijama i odgojno-obrazovnih ustanova koje provode programe doškolovanja i prekvalifikacije,
- obrasci za individualno praćenje programa resocijalizacije i ostale relevantne informacije o školovanju i zapošljavanju,
- popis ustanova i udruga koje su uključene u provedbu Projekta,
- Protokol suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i udruga u provedbi Projekta resocijalizacije,
- izvješća o provedbi Projekta na nacionalnoj i lokalnoj razini.

U 2009. godini u Zbirku osobnih podataka osoba koje su uključene u Projekt resocijalizacije je pristiglo ukupno 30 obrazaca za individualno praćenje programa. Od toga je najviše obrazaca zaprimljeno od Centara za socijalnu skrb, njih 14, zatim 6 obrazaca iz područnih službi Zavoda za zapošljavanje, 8 obrazaca iz terapijskih zajednica, ustanova socijalne skrbi i zatvorske ustanove, te 2 obrasca od službi za prevenciju ovisnosti. Navedeni obrasci se odnose na ukupno 16 osoba od kojih su 3 osobe već u 2008. godini bile uključene u Projekt.

Prema obrađenim podatcima u Projekt resocijalizacije se u 2009. godini uključilo 13 osoba od toga 7 muškaraca i 6 žena, i to jedan muškarac i jedna žena iz Splitsko-dalmatinske županije, tri muškarca i dvije žene iz Grada Zagreba, po jedna žena iz Međimurske, Primorsko-goranske i Zadarske županije, jedan muškarac iz Istarske županije te dva muškarca iz Virovitičko-podravske županije.

Profesionalno usmjeravanje je provedeno za ukupno 13 osoba, s time da se u školovanje uključilo 9 osoba.

Od 13 osoba uključenih u Projekt, **3 osobe su uspjele ostvariti zaposlenje**, i to na osnovi Godišnjeg programa za poticanje zapošljavanja, a da nisu koristile usluge prekvalifikacije i doškolovanja od odgojno-obrazovnih ustanova.

S obzirom da podatci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i drugih relevantnih tijela pokazuju da se u 2009. godini u odnosu na 2008. povećao broj osoba koje su uključene u Projekt a u 2009. u Zbirku osobnih podataka pristigao manji broj obrazaca nego u 2008. godini, **uočen je problem neredovitog dostavljanja ili općenito nedostavljanja Uredu obrazaca za**

individualno praćenje programa resocijalizacije.

Ured je 16. studenog 2009. u Splitu organizirao za područje Dubrovačko-neretvanske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije Regionalnu edukaciju o Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama, čiji je osnovni cilj bio uspostaviti partnersku suradnju među nositeljima na nacionalnoj i lokalnoj razini u provedbi navedenog projekta, te pridonijeti učinkovitoj provedbi projektnih aktivnosti i boljoj društvenoj reintegraciji liječenih ovisnika.

Tablica 1. Udruge i projekti resocijalizacije koje je financirao Ured, te broj korisnika obuhvaćenih projektom

R. br.	NAZIV UDRUGE	NAZIV PROGRAMA	DODIJELJENI IZNOS (kn)	BROJ KORISNIKA OBUHVAĆENIH PROJEKTOM
1.	Udruga "Institut"	"Mogu imati sebe"	40.000,00	124
2.	Udruga „Moji dani“	„Školovanje ovisnika u programu doma za ovisnike“	25.000,00	13
3.	Udruga "Dedal"	Projekt resocijalizacije "Potpora"	35.000,00	18
4.	Klub liječenih ovisnika 12 stepenica	Održavanje obiteljskih grupa KLO, supervizija rada grupa i slično	25.000,00	70
5.	Udruga "Zajedno idemo dalje"	Promjena životnog stila ovisnosti	25.000,00	46
6.	Udruga za prevenciju, rehabilitaciju resocijalizaciju liječenih ovisnika	Prevenција recidiva, rehabilitacija i resocijalizacija liječenih ovisnika o drogama	15.000,00	91
7.	Udruga „Egzodus“	Resocijalizacija - postinstitucionalni prihvāt	30.000,00	67
8.	Udruga apstinenata za pomoć pri resocijalizaciji „Porat“	Novi početak	40.000,00	190
9.	Udruga za borbu protiv ovisnosti – Ne ovisnost	Novi početak 2009.	40.000,00	28
10.	Humanitarna organizacija – Zajednica Susret	Resocijalizacija liječenih ovisnika o drogama	55.000,00	190
11.	Udruga "Prijatelj"	Šibenik 3	40.000,00	35
12.	Udruga "ANST-1700"	Bez droge se može-rekli smo ne	30.000,00	38
13.	Udruga "Terra"	Program rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika	27.500,00	23
14.	Terapijska zajednica Comunita Mondo Nuovo	Novi život	35.000,00	50

15.	Udruga „Novi život“	RESOC	35.000,00	11
16.	Udruga roditelja „Zajednica Susret“, Zagreb	Projekt resocijalizacije	40.000,00	200
UKUPNO			537.500,00	1.194

2. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Uprava za medicinske poslove

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi jedan je od nositelja provedbenih mjera i aktivnosti sadržanih u Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama. Među aktivnostima navedenog projekta je i procjena zdravstvene i radne sposobnosti ovisnika te njihova profesionalna orijentacija radi prekvalifikacije ili dokvalifikacije čiji je cilj buduće lakše uključivanje na tržište rada, a time i bolja resocijalizacija u širu društvenu sredinu.

U sklopu provedbenih mjera Projekta, Uprava za medicinske poslove Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi osigurala je financijska sredstva za zdravstvene preglede zatvorenika uključenih u projekt, te izbor i ugovaranje usluge specijalističkih pregleda liječnika specijalista medicine rada na područjima županija gdje su smješteni zatvori ili kaznionice.

Uprava za medicinske poslove Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi provela je odabir i ugovorila procjenu zdravstvene i radne sposobnosti s liječnicima specijalistima medicine rada za područje Zagrebačke županije i Grada Zagreba, Splitsko-dalmatinske županije, Karlovačke županije, Istarske županije, Primorsko-goranske županije, Dubrovačko-neretvanske županije, Ličko-senjske županije, Požeško-slavonske županije, Varaždinske županije i Osječko-baranjske županije.

Odabir zatvorenika za sudjelovanje u Projektu resocijalizacije na području Republike Hrvatske u ovlasti je Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, a organizaciju specijalističkih pregleda za zatvorenike provode upravitelji kaznionica i zatvora u suradnji s odabranim liječnicima medicine rada.

Prema dostavljenim izvješćima i računima liječnika specijalista medicine rada s kojima je ugovorena usluga specijalističkih pregleda, u 2009. godini je izvršena procjena zdravstvene i radne sposobnosti za osam osoba (jednog zatvorenika s područja Grada Zagreba te sedam zatvorenika s područja Varaždinske županije). Ukupni troškovi pregleda iznosili su 3.477,00 kn.

Uprava za socijalnu skrb

Tijekom 2009. godine stručni radnici u Centrima za socijalnu skrb postupali su prema 17 osoba korisnika Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Uprava za socijalnu skrb tijekom 2009. godine nije utrošila dodatna financijska sredstva za provedbu Projekta s obzirom da je njegova provedba bila u sklopu redovite djelatnosti stručnih radnika u Centrima za socijalnu skrb.

3. Hrvatski zavod za zapošljavanje

Područne službe Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje su tijekom 2009. godine kontinuirano provodile mjere za poticanje obrazovanja i zapošljavanja liječenih ovisnika o drogama sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga za razdoblje od 2009. do 2012. godine (Poglavlja 4.3.4. Resocijalizacija ovisnika o drogama, Mjera 1, provedbene aktivnosti 9 i 10). Mjere poticanja obrazovanja i zapošljavanja ostvarivane su kroz aktivnosti profesionalnog usmjeravanja te mjere aktivne politike sufinanciranja i financiranja obrazovanja i zapošljavanja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu (NPPZ).

Područne službe Zavoda sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije, zadužene su za sljedeće aktivnosti: provođenje profesionalnog usmjeravanja i procjena radne sposobnosti; izradu mišljenja o korisnicima koji će eventualno biti uključeni u program obrazovanja; uključivanje korisnika u program obrazovanja; pismeno izvještavanje nadležnog Centra za socijalnu skrb i Službe za prevenciju ovisnosti o korisniku koji je uključen u program; povezivanje ovisnika koji su završili obrazovni program s potencijalnim poslodavcima i informiranje o mjerama iz Godišnjeg programa za poticanje zapošljavanja; vođenje evidencije o ovisnicima prema posebnom evaluacijskom obrascu; dostavljanje evaluacijskih obrazaca Uredu za suzbijanje zlouporabe droga; kontinuirana suradnja s koordinatorima iz Centara za socijalnu skrb, Službi za prevenciju ovisnosti i terapijskih zajednica u provedbi Projekta.

Tijekom 2009. godine nastojalo se informirati i senzibilizirati poslodavce i širu javnost o problemu zapošljavanja liječenih ovisnika putem postavljanja plakata o Projektu resocijalizacije u prostorijama područnih službi Zavoda, te informiranjem poslodavaca o Projektu, koje su provodili savjetnici za zapošljavanje tijekom svojih redovitih posjeta poslodavcima. Također su organizirane javne tribine o programu resocijalizacije bivših ovisnika (npr. u PS Zadar).

Tijekom 2009. godine u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje kontinuirano se provodila identifikacija registriranih liječenih ovisnika o drogama radi uključivanja u aktivnosti predviđene Projektom resocijalizacije. U sklopu pripreme za zapošljavanje do 31. prosinca 2009. godine 92 bivša ovisnika o drogama su bila uključena u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja, a za 79 ovisnika izvršena je i procjena radne sposobnosti. U navedenom razdoblju pruženo je 165 usluga profesionalnog informiranja i 155 usluga individualnog savjetovanja korisnicima Projekta resocijalizacije liječenih ovisnika o drogama. Nadalje, 42 korisnika Projekta bila su uključena u radionice za stjecanje vještina aktivnog traženja posla.

Tijekom 2009. godine Zavod je sudjelovao u realizaciji obrazovnih programa putem mjera aktivne politike zapošljavanja ili lokalnih partnerstva u koje su uključena 43 liječena ovisnika o drogama. Zanimanja za koja su se kandidati osposobljavali su sljedeća: negovateljica, pomoćni kuhar, knjigovodstveni operater, vozač viličara, građevinska zanimanja, samostalni knjigovođa te sistemski i mrežni administrator.

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi mjere aktivne politike zapošljavanja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu (NPPZ) čija se provedba financira iz sredstava državnog proračuna. Dio navedenih mjera aktivne politike zapošljavanja odnosi se na sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina

nezaposlenih osoba kao što su i bivši ovisnici (Mjera 4) posredstvom kojih su tijekom 2009. godine zaposlena četiri bivša ovisnika. Osim mjera sufinanciranja zapošljavanja, Zavod potiče zapošljavanje i putem mjera za financiranje obrazovanja (Mjera 6) posredstvom kojih je sedam korisnika Projekta resocijalizacije uključeno u obrazovne programe, te mjera uključivanja u javne radove (Mjera 7) koje su obuhvatile tri liječena ovisnika o drogama. Zaključno, tijekom 2009. godine mjerama aktivne politike zapošljavanja obuhvaćeno je 14 liječenih ovisnika – korisnika Projekta resocijalizacije.

Do 31. prosinca 2009. godine zaposleno je 14 korisnika Projekta resocijalizacije liječenih ovisnika. Radna mjesta na kojima su se zaposlili su: pekar, radnik u praonici rublja, dimnjačar, vrtlarski radnik, savjetnik u komuni za ovisnike, vodoinstalater, frizer, skladišni radnik, voditelj građevinsko-obrtnih radova, pružatelj pomoći osobama s invaliditetom.

Financijska sredstva utrošena na provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu utrošena na potpore za zapošljavanje liječenih ovisnika (Mjera 4) u 2009. godini iznose 105.841,80 kuna, na obrazovanje bivših ovisnika (Mjera 6) je utrošeno 83.806,10 kuna dok trošak uključivanja korisnika programa resocijalizacije u javne radove (Mjera 7) ukupno iznosi 53.910,75 kuna.

Ukupan financijski trošak provedbe mjera aktivne politike zapošljavanja za liječene ovisnike iz NPPZ-a u 2009. godini je 243.558,65 kuna.

Financijska sredstva utrošena za provedbu aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti za 79 liječenih ovisnika, korisnika Projekta resocijalizacije, iznose 22.120 kuna.

Zaključno, ukupan financijski trošak provedbe aktivnosti profesionalnog usmjeravanja, obrazovanja i zapošljavanja korisnika Projekta resocijalizacije od 1. siječnja do 31. prosinca 2009. godine iznosi 265.678,65 kuna.

Plan daljnjih aktivnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u provedbi Projekta za 2010. godinu uključuje:

provođenje svih dosadašnjih aktivnosti za koje je Hrvatski zavod za zapošljavanje zadužen sukladno Protokolu;

nastavak promicanja Projekta i intenziviranje aktivnosti na informiranju potencijalnih korisnika o mogućnostima koje nudi projekt; nastavak savjetovaniškog rada čiji je cilj motiviranje potencijalnih korisnika za uključivanje u aktivnosti Projekta;

informiranje poslodavaca o mogućnostima sufinanciranja zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika putem mjera aktivne politike zapošljavanja;

intenziviranje suradnje s Centrima za socijalnu skrb i Službama za prevenciju ovisnosti u cilju ostvarivanja sukladnosti djelovanja;

intenziviranje suradnje s terapijskim zajednicama i udrugama liječenih ovisnika kako bi se unaprijedile mogućnosti motiviranja liječenih ovisnika za uključivanje u Projekt;

intenziviranje uključivanja korisnika Projekta u javne radove putem Mjere 7. Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu.

Tablica 2. Broj nezaposlenih osoba – liječenih ovisnika o drogama uključenih u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, uključenih u obrazovne programe i zaposlene posredovanjem Zavoda u 2009. godini

Područna služba	Broj liječenih ovisnika uključenih u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja	Broj liječenih ovisnika upućenih na procjenu radne sposobnosti	Broj liječenih ovisnika uključenih u obrazovne programe	Broj ukupno zaposlenih liječenih ovisnika
BJELOVAR	0	0	0	0
ČAKOVEC	4	1	0	1
DUBROVNIK	5	5	0	4
GOSPIĆ	0	0	0	0
KARLOVAC	0	0	0	0
KRAPINA	0	0	0	0
KRIŽEVCI	0	0	0	0
KUTINA	0	0	0	0
OSIJEK	27	27	27	0
POŽEGA	1	1	1	0
PULA	3	0	0	1
RIJEKA	4	4	0	0
SISAK	0	0	0	0
SL.BROD	0	3	1	0
SPLIT	27	27	12	5
ŠIBENIK	2	1	0	0
VARAŽDIN	0	1	0	0
VINKOVCI	0	0	0	0
VIROVITICA	2	2	1	0
VUKOVAR	0	0	0	0
ZADAR	11	3	0	2
ZAGREB	6	4	1	1
UKUPNO	92	79	43	14

Tablica 3. Broj liječenih ovisnika o drogama uključenih u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, uključenih u obrazovne programe i osoba koje su ostvarile zaposlenje posredovanjem Zavoda u 2007., 2008. i 2009. godini

GODINA	Broj liječenih ovisnika uključenih u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjenu radne sposobnosti	Broj liječenih ovisnika uključenih u obrazovne programe	Broj ukupno zaposlenih liječenih ovisnika
2007.	35	5	11
2008.	53	13	16
2009.	79	43	14
UKUPNO	167	61	41

U 2009. godini za 79 liječenih ovisnika izvršeno je profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti, 43 su liječena ovisnika uključena u programe obrazovanja, a ukupno je zaposleno 14 liječenih ovisnika. Usporedimo li ove podatke s podacima iz 2008. godine kada je za 53 liječena ovisnika vršeno profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti, u aktivnosti obrazovanja uključeno 13 korisnika, a zaposleno 16 liječenih ovisnika iz Projekta, vidljivo je da je u 2009. godini došlo do značajnog povećanja broja osoba koje su uključene u Projekt resocijalizacije. Povećanje je još značajnije kada se usporede podatci o korisnicima mjera iz Projekta u 2007. godini kada je ukupno obrađeno 35 kandidata, u aktivnosti obrazovanja uključeno 5 korisnika, a zaposleno 11 liječenih ovisnika.

4. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u Jutarnjem listu od 12. lipnja 2009. godine objavilo je Javni poziv po projektu „Zadružno poduzetništvo“ za 2009. godinu u sklopu kojeg je navedeno ministarstvo davatelj potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo (mjera 4.4.). Korisnici te mjere su zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo te zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i

gospodarske procese ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu, gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama.

Javni poziv bio je otvoren do 10. srpnja 2009. godine. Slijedom navedenog, a kako bi se predstavnicima udruga i terapijskih zajednica kao potencijalnim osnivačima zadruga za socijalno poduzetništvo detaljno objasnili uvjeti prijave na navedeni javni poziv i načini osnivanja zadruga za socijalno zadružno poduzetništvo, na inicijativu Ureda za suzbijanje zlouporabe droga 30. lipnja 2009. godine organiziran je sastanak s predstavnicima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskog saveza zadruga te udruga i terapijskih zajednica koje pružaju pomoć u resocijalizaciji ovisnicima o drogama.

Osnovni cilj navedenog sastanka bio je putem osnivanja zadruga unaprijediti provedbu Mjera za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika iz Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.

Tablica 4. Broj nezaposlenih osoba - liječenih ovisnika o drogama uključenih u aktivnosti procjene radne sposobnosti i provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja (NPPZ) za 2009. i 2010. godinu i financijska sredstva utrošena za njihovu provedbu tijekom 2009. godine

Aktivnost / Mjera	Broj liječenih ovisnika uključenih u mjere aktivne politike zapošljavanja iz NPPZ-a	Utrošena financijska sredstva (kn)
Aktivnosti procjene radne sposobnosti	79	22.120
Mjera 4. - Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba	4	105.841,80
Mjera 6. - Financiranje obrazovanja za nepoznatog poslodavca	7	83.806,10
Mjera 7. - Javni radovi	3	53.910,75
UKUPNO		265.678,65

Kao pozitivan odjek ove prezentacije slijedile su prijave dviju novoosnovanih zadruga s područja Osijeka i Splita na Javni poziv Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i to: VITA-ANST proizvodno-uslužna zadruga iz Splita i Uslužno proizvodna zadruga NEOS iz Osijeka, koje su po navedenom javnom pozivu ostvarile novčanu potporu u ukupnom iznosu od 359.000,00 kn.

Prezentacija projekta „Zadružno poduzetništvo“ održana je i na Regionalnoj edukaciji o resocijalizaciji ovisnika o drogama u Splitu 16. studenoga 2009. godine.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva namjerava i tijekom 2010. godine nastaviti provođenje mjera iz Operativnog plana poticanja malog i srednjeg poduzetništva, što uključuje i poticanje razvoja socijalno zadružnog poduzetništva te razvijanje socijalno zadružnog poduzetništva liječenih ovisnika.

5. Ministarstvo pravosuđa - Uprava za zatvorski sustav

Nastavno na započete aktivnosti i sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi predmetnog projekta, Ministarstvo pravosuđa-Uprava za zatvorski sustav provelo je sljedeće aktivnosti.

Tijekom 2009. godine anketirano je ukupno 30 zatvorenika/ka (17 zatvorenika; od toga 1 maloljetnik i 12 zatvorenica) na razini Uprave za zatvorski sustav, koji su bili zainteresirani za uključivanje u aktivnosti predviđene predmetnim projektom. Povrh toga, službenici tretmana proveli su i dodatnu stručnu procjenu zatvorenika glede njihova aktualnog zdravstvenog i socijalnog statusa za uključivanje u cjelokupni proces resocijalizacije.

Od srpnja do studenog 2009. godine obavljeno je psihologijsko testiranje i profesionalno usmjeravanje prijavljenih zatvorenika od ovlaštenih psihologa u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Požegi - žene, Zatvoru u Požegi - maloljetnici i Zatvoru u Zagrebu.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je za obavljanje zdravstvenih pregleda medicine rada, odnosno procjenu zdravstvene i radne sposobnosti bivših ovisnika koji izdržavaju kaznu zatvora u Kaznionici u Lepoglavi odabralo Ordinaciju medicine rada dr. Dragutina Rogine iz Ivanca, za zatvorenike Kaznionice u Požegi i Zatvora u Požegi Ordinaciju medicine rada dr. Željka Lisca iz Požege. Poliklinika MEDIRAD iz Zagreba odabrana je za zatvorenike ovisnike koji se nalaze na izvršavanju kazne zatvora na području Zagrebačke županije i Grada Zagreba (Zatvor u Zagrebu, Kaznionica u Turopolju).

Za specijalistički pregled svakog zatvorenika osigurana je liječnička svjedodžba liječnika zatvorskog sustava sa svježim nalazima, kao i uvid u raspoloživu medicinsku dokumentaciju radi donošenja odgovarajućeg mišljenja o zdravstvenom stanju i procjeni za profesionalnu orijentaciju. Pregled zatvorenika je organiziran u izravnom kontaktu uprave zatvora ili kaznionice s odabranim liječnikom medicine rada od strane Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Na temelju dobivenih rezultata ispitivanja i utvrđenih psihologijskih i medicinskih indikacija, stručni tim je dostavio završno mišljenje za svakog zatvorenika s preporučenim zanimanjima, odnosno kontraindikacijama za zanimanja u skladu sa zanimanjem za koje je kandidat prethodno iskazao interes, kao i s ocjenom liječnika medicine rada o zdravstvenoj, odnosno radnoj sposobnosti.

Tijekom 2009. godine u Kaznionici u Lepoglavi obavljeno je anketiranje, uzimanje potrebnih izjava, profesionalno usmjeravanje i procjena zdravstvene i radne sposobnosti za 7 zatvorenika. U međuvremenu s popratnom dokumentacijom su premještena 3 zatvorenika u druge kaznionice i zatvore, a 4 zatvorenika su i dalje u Kaznionici u Lepoglavi, od kojih je 1 zatvorenik premješten na poluotvoreni odjel, a 2 se nalaze na Odjelu pojačane brige i nadzora te kao takvi ne mogu biti uključeni u daljnju provedbu programa.

U Kaznionici u Požegi cjelovito je procijenjen i obrađen jedan maloljetnik, čija će se provedba obrazovanja za zanimanje konobar realizirati u 2010. godini.

U Zatvoru u Zagrebu anketirana su 2 zatvorenika koji su iskazali motivaciju za doškoloвање/prekvalifikaciju za više vrsta zanimanja, ali je zbog poslovične fluktuacije zatvorenika u sustavu (premještaj, uvjetni otpust, istek kazne, liječenje izvan kaznenog tijela) ostao samo jedan zainteresiran zatvorenik. Procjena zdravstvene sposobnosti provedena je u odabranoj Poliklinici MEDIRAD, kao i profesionalna orijentacija za predmetnog zatvorenika, a s obzirom da je zatvoreniku odobren uvjetni otpust u trajanju od 6 mjeseci, on je upućen s popratnom dokumentacijom u nadležni Centar za socijalnu skrb koji će dalje realizirati provedbu projekta.

Plaćanje troškova specijalističkih pregleda medicine rada u cijelosti snosi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi po izvršenim pregledima odobravanjem naloga za plaćanje odabranim ordinacijama.

Financijska sredstva koja je za provedbu Projekta izdvojila Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa planirana su u državnom proračunu za tu upravu i utrošena su kroz tekuće troškove Uprave predviđene za 2009. godinu.

6. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Uprava za zajedničke programe Odjel za posebne programe u 2009. godini provodio je mjere iz Projekta resocijalizacije. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sukladno Projektu resocijalizacije i Protokolu zaduženo je za pokrivanje svih troškova prekvalifikacije ili doškoloovanja u svim slučajevima gdje se program prekvalifikacije ili doškoloovanja počne provoditi u terapijskoj zajednici, ustanovi socijalne skrbi ili zatvorskoj ustanovi, te ako se u cijelosti provede u ustanovi ili pak djelomično u

ustanovi a djelomično nakon izlaska iz ustanove, kao i snošenje troškova školovanja do završetka srednjoškolskog obrazovanja na prijedlog Centara za socijalnu skrb i na temelju Nadopune projekta od 17. ožujka 2009. godine.

U 2009. za naknadu troškova školovanja korisnika Projekta resocijalizacije ukupno je utrošeno 490.017,20 kuna. Navedena sredstva utrošena su na ukupno 26 školarina, 3 ciklusa ECDL tečajeva u Zajednici Susret, 4 ciklusa seminara u suradnji Zajednice Susret i Psihološkog centra Tesa i putne troškove za 4 korisnika i za korisnike ECDL tečajeva humanitarne organizacije Zajednice Susret u terapijskom centru Paučje.

U školskoj godini 2008./2009. primljeno je ukupno 18 preporuka, od čega je financirano 12 korisnika (3 školarine financirane u 2008. godini). Preostalih 6 korisnika (iz penalnog sustava) nisu započeli školovanje niti su se do danas javili u odgojno-obrazovne ustanove. Iz Humanitarne organizacije Zajednica Susret primljeno je 8 zamolbi, iz penalnog sustava 9 zamolbi, a 1 zamolbu poslao je Centar za socijalnu skrb. Korisnici su se školovali za sljedeća zanimanja: konobar, kuhar, prodavač, komercijalist i ekonomist.

U školskoj godini 2008./2009. bilo je ukupno 12 korisnika Projekta resocijalizacije.

U školskoj godini 2009./2010. zaprimljeno je 27 preporuka za Projekt resocijalizacije, od čega je financirano 17 školarina, 2 korisnika su nastavljači (nije bilo potrebno financiranje), a 7 zahtjeva za financiranjem će zbog zakašnjele prijave biti isplaćeno tijekom 2010. godine.

ECDL tečajeve koji su bili organizirani u Humanitarnoj organizaciji Zajednice Susret u terapijskim centrima Čiovo, Paučje i Ivankovo pohađala su 44 korisnika. Navedeni programi obrazovanja za ECDL operatera u suradnji s Pučkim otvorenim učilištem Algebra održavali su se od kraja 2008. godine i tijekom 2009. godine.

U školskoj godini 2009./2010. primljeno je 27 preporuka za Projekt resocijalizacije, od čega je financirano 17 školarina, 2 korisnika su nastavljači (nije bilo potrebno financiranje), a 7 zahtjeva za financiranje je

stiglo na kraju 2009. godine pa će se financiranje izvršiti u 2010. godini (1 zahtjev se čeka). Primljeno je 18 novih preporuka, jedna uvjetno nova (korisnik je završio jedan program, a odlučio nastaviti još jedan program školovanja), 8 korisnika nastavlja školovanje ili završava prekvalifikaciju. Humanitarna organizacija Zajednica Susret dala je preporuku za 14 korisnika, Udruga za borbu protiv ovisnosti „Neovisnost“ za 8

korisnika, 3 korisnika dolaze iz penalnog sustava, a 2 korisnika iz Centara za socijalnu skrb. Korisnici se školuju ili prekvalificiraju za sljedeća zanimanja: konobar, kuhar, mesar, prodavač, ekonomist, komercijalist, elektrozavarivač, dizajner interijera i web dizajner.

U školskoj godini 2009./2010. do kraja 2009. godine bilo je 27 korisnika Projekta resocijalizacije.

7. Financijska sredstava utrošena iz Državnog proračuna za 2009. za provedbu Projekta resocijalizacije

Tablica 5. Sredstva državnog proračuna za 2009. utrošena za provedbu Projekta

NOSITELJ	PODRUČJE	(Kn)
URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE	1. Mjere za poticanje zapošljavanja Sufinanciranje organizacija civilnog društva i drugih ustanova koje provode programe usmjerene na pomoć ovisnicima pri doškolovanju, prekvalifikaciji i privremenom ili trajnom zapošljavanju	537.500,00
	2. Mjere predstavljanja projekta i provedba projekta Medijske aktivnosti s ciljem predstavljanja projekta i edukacije s ciljem predstavljanja Projekta i poboljšanja njegove provedbe	10.090,00
	3. Ustrojavanje i održavanje informatičke baze o Projektu pri Uredu	8.540,00
UKUPNO		556.130,00
HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE	Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika koje su uvrštene u Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja za 2009./2010. godinu	265.678,65
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA	Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika koje su uvrštene u Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2009. – Poticanje samozapošljavanja i otvaranje zadruga	359.000,00
UKUPNO		624.678,65
MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI- UPRAVA ZA MEDICINSKE POSLOVE	Profesionalno usmjeravanje i ocjena radne sposobnosti - Podmirivanje troškova zdravstvenog pregleda ovisnika prije uključivanja u Projekt resocijalizacije (obrada u zatvorskim ustanovama)	3.477,00
MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI - UPRAVA ZA SOCIJALNU SKRB	Rad stručnih djelatnika u Centrima za socijalnu skrb	U sklopu redovitih poslova stručnih radnika u Centrima
UKUPNO		3.477,00 kn
MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA	Aktivnosti u provedbi Protokola Doškolovanje na temelju Nadopune projekta – završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja Doškolovanje i prekvalifikacija u terapijskim zajednicama i zatvorskim ustanovama	490.017,20
UKUPNO		490.017,20

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA - UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	<p>1. Aktivnosti u provedbi Protokola</p> <p>Planiranje i programiranje pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora koji će sadržavati doškoloavanje, prekvalifikaciju i osposobljavanje zatvorenika za odgovarajuće zanimanje tijekom boravka u zatvorskom sustavu i nakon izlaska na slobodu</p> <p>Profesionalna orijentacija i ocjena radne sposobnosti</p> <p>2. Aktivnosti u provedbi Protokola</p> <p>Tromjesečno praćenje i evaluacija provedbe programa prekvalifikacije, doškoloavanja i osposobljavanja zatvorenika za zanimanje, te sačinjavanje pojedinačnog izvješća o provedbi programa sukladno evaluacijskom obrascu koje će dostavljati Uredu za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH</p>	<p>Sredstva nisu prikazana budući da se radi o financijskim sredstvima predviđenim za redoviti rad psihologa i službenika tretmana u zatvorskim ustanovama</p>
UKUPNO		1.674.302,85

8. Zaključak

Izvršće o provedbi Projekta resocijalizacije u 2009. godini pokazuje da se on počeo intenzivnije provoditi, te da se tijekom 2009. godine u projekt počeo uključivati znatno veći broj korisnika nego prethodne godine, kao i da je primijećena značajno veća motivacija i zanimanje liječenih ovisnika za uključivanje u projekt, posebice za završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja po preporuci Centara za socijalnu skrb za koje troškove snosi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, te općenito za sve vrste školovanja i prekvalifikacije.

Sukladno tome, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je za provedbu Projekta utrošilo znatno veća sredstva u 2009. godini u odnosu na 2008. godinu (490.017,20 u 2009. naspram 12.650,00 u 2008.).

U 2009. utrošeno je ukupno 1.674.302,85 kuna što je za 13,4% više u odnosu na 2008. godinu kada je utrošeno 1.476.311,00 kuna.

Također je primijećeno da je značajno veći broj liječenih ovisnika u 2009. uključen u Projekt na osnovi mjera aktivne politike zapošljavanja koje provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu, a prvi put u 2009. godini osnovane

su i dvije zadruge za socijalno zadružno poduzetništvo liječenih ovisnika koje su na temelju javnog poziva Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva ostvarile financijsku potporu, te je na taj način omogućeno samozapošljavanje 20-ak liječenih ovisnika.

Međutim, tijekom provedbe Projekta uočeni su i problemi koji su onemogućili da se još veći broj korisnika (liječenih ovisnika) uključi u projekt. Ponajprije uočen je problem slabog obuhvata programima školovanja i zapošljavanja ovisnika koji se nalaze u zatvorskom sustavu, ali i problem njihovog praćenja nakon izdržavanja kazne i izlaska iz zatvora. Prisutan je i problem vezan za nedostavljanje obrazaca za individualno praćenje programa u Zbirku osobnih podataka o korisnicima Projekta koja se vodi pri Uredu za suzbijanje zlouporabe droga zbog čega je onemogućeno adekvatno praćenje provedbe Projekta i utvrđivanje točnog broja rehabilitiranih ovisnika koji su uključeni u projekt. I nadalje su prisutni problemi koji se odnose na nedovoljnu senzibilizaciju javnosti, posebice gospodarstvenika, za Projekt resocijalizacije, te nedostatak partnerske suradnje među nositeljima mjera iz projekta na lokalnoj razini, ali i nedovoljna informiranost korisnika (ovisnika o drogama) od strane terapijskih zajednica, zatvorskih ustanova i centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje o mogućnostima uključivanja u

projekt i njegovu sadržaju. Primjećuje se da i dalje koordinatori u pojedinim Centrima za socijalnu skrb i Centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje nisu dovoljno informirani o projektu te između koordinatora u područnim službama Zavoda za zapošljavanje i koordinatora Centara za socijalnu skrb vrlo često ne postoji suradnja i protok informacija. Također je uočena nedostatna suradnja između službenika tretmana u zatvorskim ustanovama i Centara za socijalnu skrb, te nedovoljno praćenje ovisnika nakon izlaska iz zatvorskih ustanova. Iz analize ovog izvješća može se zaključiti da je radi unapređenja provedbe mjera iz Projekta te poboljšanja suradnje među nositeljima mjera iz projekta potrebno poduzeti sljedeće aktivnosti.

Radi boljeg informiranja liječenih ovisnika o mogućnostima uključivanja u projekt i poboljšanja obuhvata ove ciljane populacije projektnim aktivnostima, potrebno je da Ured za suzbijanje zlouporabe droga u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, mjerodavnim ministarstvima i ostalim nositeljima mjera iz Projekta izradi letak s informacijama o projektu koji će se distribuirati liječenim ovisnicima koji se nalaze u zatvorskom sustavu, terapijskim zajednicama, izvanbolničkom liječenju i tretmanu Centara za socijalnu skrb ili ako im pomoć pri resocijalizaciji pružaju udruge.

Potrebno je potaknuti aktivniju suradnju područnih službi Zavoda za zapošljavanje, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i udruga koje pružaju pomoć u resocijalizaciji liječenih ovisnika kako bi se unaprijedilo zapošljavanje liječenih ovisnika putem mjera iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2009.-2010. posebice putem mjere javni radovi, te osigurala aktivnija uloga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u osmišljavanju i provedbi posebnih programa za resocijalizaciju ovisnika o drogama.

Potrebno je prilagoditi obrasce za praćenje individualnog programa resocijalizacije te potaknuti njihovo redovito dostavljanje u Zbirku osobnih podataka o korisnicima Projekta pri Uredu, kako bi se mogla učinkovito pratiti provedba Projekta te

utvrditi točan broj liječenih ovisnika koji su koristili mjere iz Projekta.

U Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika za 2011. godinu potrebno je osmisliti posebne mjere za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika u neprofitnom sektoru, odnosno u sklopu udruga i javnih ustanova.

S obzirom na iznimno značajnu ulogu Centara za socijalnu skrb u provedbi Projekta resocijalizacije, potrebno je organizirati edukaciju koordinatora za provedbu projekta u Centrima za socijalnu skrb, na kojoj će se između ostalog bolje definirati uloga Centara za socijalnu skrb ne samo u pružanju informacija o mjerama iz Projekta resocijalizacije i praćenju individualnog programa resocijalizacije, nego i u pružanju drugih oblika socijalne skrbi i potpore ovisnicima koji su završili program tretmana u domovima za ovisnike, terapijskim zajednicama i zatvorskim ustanovama. Zbog slabog obuhvata programima školovanja i zapošljavanja ovisnika koji se nalaze u zatvorskom sustavu, ali i problema njihovog praćenja nakon izdržavanja kazne i izlaska iz zatvora, potrebno je razmotriti mogućnost modifikacije i prilagodbe Projekta resocijalizacije za zatvorski sustav.

U suradnji s javnim medijima, udrugama poslodavaca i sindikatima potrebno je organizirati različite skupove, edukativne emisije i slično radi senzibilizacije javnosti, posebice gospodarstvenika, za Projekt resocijalizacije i poticanja zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika kao jednog od najznačajnijih oblika njihove društvene reintegracije. Potrebno je i dalje po regionalnom načelu organizirati stalne edukacije o projektu kako bi se omogućila razmjena informacija o tijeku i rezultatima njegove provedbe te unaprijedila suradnja među nositeljima mjera iz projekta na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Sve navedeno ima za cilj unaprijediti učinkovitost i provedbu Projekta te pridonijeti boljoj društvenoj reintegraciji ovisnika i smanjenju zlouporabe droga u društvu.

Dodatak 2.	Popis tablica, slika i grafova
-------------------	---------------------------------------

1. Epidemiološko stanje bolesti ovisnosti

HZJZ	Tablice	
Tablica 1.	Broj svih liječenih osoba ukupno, broj liječenih zbog zlouporabe opijata, te broj liječenih zbog zlouporabe ostalih droga (1999. – 2009.)	Str. 20
Tablica 2.	Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1999. – 2009.)	Str. 21
Tablica 3.	Broj prvi put liječenih osoba ukupno, broj liječenih zbog zlouporabe opijata, te broj liječenih zbog zlouporabe ostalih droga (1999. – 2009.)	Str. 21
Tablica 4.	Liječene osobe zbog opijatske i neopijatske ovisnosti ukupno, broj i udio prvi put liječenih zbog opijatske i neopijatske ovisnosti (1999. – 2009.)	Str. 22
Tablica 5.	Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi i spolu (2008. – 2009.)	Str. 23
Tablica 6.	Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe droga po spolu (2005. - 2009.)	Str. 23
Tablica 7.	Stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta	Str. 25
Tablica 8.	Broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u izvanbolničkim uvjetima u 2009., broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u izvanbolničkim uvjetima, te broj i udio osoba liječenih zbog opijatne ovisnosti zbrinutih na održavanju farmakoterapijom	Str. 26
Tablica 9.	Broj osoba bolnički liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2009.	Str. 27
Tablica 10.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu ovisnosti (2007. - 2009.)	Str. 28
Tablica 11.	Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2009. prema dobi i glavnom sredstvu	Str. 29
Tablica 12.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2009. godini prema načinu liječenja	Str. 31
Tablica 13.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002.- 2009.)	Str. 32
Tablica 14.	Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoida prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002.- 2009.)	Str. 32
Tablica 15.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. prema stupnju obrazovanja i dobi	Str. 34
Tablica 16.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2009. godini prema radnom statusu	Str. 35
Tablica 17.	Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2009. koje imaju djecu - prema bračnom statusu i životu s drugim uživateljom psihoaktivnih droga	Str. 36
Tablica 18.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. godini prema anamnestičkim podacima o zaraženosti hepatitisom B, C i HIV-om	Str. 37

Tablica 19.	Broj umrlih prema županiji i godini smrti (2000. – 2009.)	Str. 39
Tablica 20.	Uzroci smrti ovisnika (2000.- 2009.)	Str. 40
Tablica 21.	Prosječne dobi umrlih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga	Str. 41
HZJZ	Grafički prikazi	
Grafički prikaz 1.	Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1999. – 2009.)	Str. 20
Grafički prikaz 2.	Broj liječenih prvi put zbog zlouporabe opijata i broj liječenih prvi put zbog zlouporabe ostalih droga (1999. – 2009.)	Str. 21
Grafički prikaz 3.	Broj prvi put liječeni zbog opijatske ovisnosti i broj liječenih zbog neopijatske ovisnosti (1999. – 2009.)	Str. 22
Grafički prikaz 4.	Udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti u ukupnom broju liječenih zbog zlouporabe opijata i udio prvi put liječenih zbog neopijatske ovisnosti u ukupnom broju liječenih od neopijatskog tipa ovisnosti (1999. – 2009.)	Str. 22
Grafički prikaz 5.	Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi (2006. – 2009.)	Str. 23
Grafički prikaz 6.	Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2009. godini po dobi i spolu	Str. 23
Grafički prikaz 7.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2004. - 2009.)	Str. 29
Grafički prikaz 8.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2009.)	Str. 29
Grafički prikaz 9.	Broj osoba kod kojih je kao sredstvo liječenja bilo prisutno održavanje na metadonu (2005. - 2009.)	Str. 31
Grafički prikaz 10.	Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u 2009. godini prema načinu liječenja	Str. 31
Grafički prikaz 11.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata prema načinu liječenja (2008. – 2009.)	Str. 32
Grafički prikaz 12.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. godini prema stupnju obrazovanja	Str. 34
Grafički prikaz 13.	Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u 2009. godini prema stupnju obrazovanja	Str. 34
Grafički prikaz 14.	Broj roditelja koje su izjavile da su u trudnoći uzimale psihoaktivne droge (2005. – 2009.)	Str. 36
HZJZ	Slike	
Slika 1.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2009. i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta	Str. 24

2. Udruge i terapijske zajednice

UDRUGE I TERAPIJSKE ZAJEDNICE		Tablice
Tablica 22.	Broj opijatskih ovisnika, te ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu TZ-a i broj novopridošlih u 2009. godini	Str. 47
Tablica 23.	Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo i broj obitelji s kojima je obavljen savjetodavni razgovor ili im je pružena kakva druga psihosocijalna pomoć	Str. 48
Tablica 24.	Naziv terapijske zajednice, broj terapijskih kuća i županijska rasprostranjenost terapijskih kuća	Str. 49
Tablica 25.	Ukupan broj osoba u tretmanu udruga, te broj novopridošlih osoba u 2009.	Str. 53
UDRUGE I TERAPIJSKE ZAJEDNICE		Grafički prikazi
Grafički prikaz 15.	Broj ovisnika u tretmanu TZ-a (2007.- 2009.)	Str. 46
Grafički prikaz 16.	Broj opijatskih ovisnika u tretmanu terapijskih zajednica i broj novopridošlih opijatskih (2009.)	Str. 47
Grafički prikaz 17.	Broj ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu terapijskih zajednica i broj novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga (2009.)	Str. 48
Grafički prikaz 18.	Dobna i spolna struktura opijatskih ovisnika u tretmanu udruga tijekom 2009.	Str. 52
Grafički prikaz 19.	Dobna i spolna struktura ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruga tijekom 2009.	Str. 52
UDRUGE I TERAPIJSKE ZAJEDNICE		Slike
Slika 2.	Teritorijalna rasprostranjenost terapijskih kuća u RH	Str. 50

3. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za županije

ŽUPANIJE		Tablice
Tablica 26.	Broj kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga po županijama	Str. 58
Tablica 27.	Zapljene droge po županijama, odnosno policijskim upravama	Str. 58
Tablica 28.	Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta, osobe prvi put liječene prema županiji prebivališta u 2009. godini	Str. 59

4. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za ministarstva

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA		Tablice
Tablica 29.	Broj evidentiranih kaznenih djela zlouporabe i krijumčarenja droga (2004. - 2009.)	Str. 82
Tablica 30.	Broj evidentiranih prekršajnih prijava (2004. - 2009.)	Str. 82
Tablica 31.	Odnos broja kaznenih djela zlouporabe droge prema županijama (2008. – 2009.)	Str. 83
Tablica 32.	Broj zapljena droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova (2004. - 2009.)	Str. 84
Tablica 33.	Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa heroin, hašiš, marihuana, kokain, amfetamin (2005. – 2009.)	Str. 84
Tablica 34.	Prikaz zaplijenjenih količina (tablete/doze/komadi) droga tipa Heptanon, ecstasy, LSD, stabljika konoplje tipa droga (2005. – 2009.)	Str. 85
Tablica 35.	Prikaz uništenih zaplijenjenih količina (kg/g) droga (2009.)	Str. 88
Tablica 36.	Čistoća uzoraka droge zaplijenjene u 2009. godini na području Republike Hrvatske	Str. 90
Tablica 37.	Zapljene ostvarene od strane Carinske uprave Republike Hrvatske (2007. - 2009.)	Str. 94
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA		Grafički prikazi
Grafički prikaz 20.	Dobna struktura kazneno prijavljenih osoba tijekom 2009.	Str. 83
Grafički prikaz 21.	Broj zapljena droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova (1999. - 2009.)	Str. 84
Grafički prikaz 22.	Prikaz zaplijenjenih količina (doza) droga tipa LSD (2005.- 2009.)	Str. 85
Grafički prikaz 23.	Prikaz zaplijenjenih količina (komada) droga tipa stabljika konoplje tipa droga (2005. – 2009.)	Str. 85
Grafički prikaz 24.	Prikaz zaplijenjenih količina (tablete) droga tipa Heptanon (2005. – 2009.)	Str. 85
Grafički prikaz 25.	Prikaz zaplijenjenih količina (tablete) droga tipa ecstasy (2005. – 2009.)	Str. 86
Grafički prikaz 26.	Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa heroin (1999. – 2009.)	Str. 86
Grafički prikaz 27.	Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa hašiš (2005. – 2009.)	Str. 86

Grafički prikaz 28.	Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa marihuana (1999. – 2009.)	Str. 87
Grafički prikaz 29.	Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa kokain (1999. – 2009.)	Str. 87
Grafički prikaz 30.	Prikaz zaplijenjenih količina (kg/g) droga tipa amfetamin (1999. – 2009.)	Str. 87
DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO		Tablice
Tablica 38.	Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za sve modalitete KD-a zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a od 2005. – 2009.	Str. 95
Tablica 39.	Prijavljene punoljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2009.)	Str. 97
Tablica 40.	Prijavljeni maloljetnici za kazneno djelo zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2007. – 2009.)	Str. 99
Tablica 41.	Prijavljene maloljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2009.)	Str. 100
DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO		Grafički prikazi
Grafički prikaz 31.	Odnos kaznenog djela posjedovanja (st.1) i ostalih oblika kaznenog djela iz čl. 173. KZ-a (2005. - 2009.)	Str. 95
Grafički prikaz 32.	Prijavljene punoljetne osobe za KD zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2000. – 2009.)	Str. 96
Grafički prikaz 33.	Optužene i osuđene punoljetne osobe za KD zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2000. – 2009.)	Str. 96
Grafički prikaz 34.	Prijavljene punoljetne osobe za KD iz čl. 173. st. 1. KZ-a (2001. – 2009.)	Str. 96
Grafički prikaz 35.	Kretanje težih oblika kaznenog djela iz članka 173. Kaznenog zakona	Str. 97
Grafički prikaz 36.	Razlozi odbačaja po dobnim skupinama (%)	Str. 98
Grafički prikaz 37.	Prijavljene punoljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2009.)	Str. 99
Grafički prikaz 38.	Kretanje broja prijavljenih maloljetnika za čl. 173. KZ-a (1999.-2009.)	Str. 99
Grafički prikaz 39.	Maloljetnici – broj prijavljenih, broj odbačaja kaznenih prijava, broj izrečenih prijedloga za sankciju te broj izrečenih sankcija (2009.)	Str. 100
Grafički prikaz 40.	Prijavljene, optužene i osuđene odrasle osobe i mlađe punoljetne osobe za sve modalitete KD-a zlouporabe droga iz čl. 173. KZ-a (2005. – 2009.)	Str. 100

MINISTARSTVO OBRANE		Tablice
Tablica 42.	Prikaz količine oduzetih droga od pripadnika OS RH u zadnjih 10 godina (hašiš, marihuana, kokain, heroin)	Str. 103
Tablica 43.	Prikaz količine oduzetih droga od pripadnika OS RH u 2009. (konoplja, ecstasy, psihostimulansi)	Str. 103
MINISTARSTVO OBRANE		Grafički prikazi
Grafički prikaz 41.	Broj počinjenih kaznenih djela pripadnika OS RH zlouporabom droga	Str. 104
MINISTARSTVO PRAVOSUĐA		Tablice
Tablica 44.	Testirane osobe na prisutnost alkohola i droga u organizmu unutar zatvorskog sustava (2008. – 2009.)	Str. 108
Tablica 45.	Zatvorenici ovisnici prema vrstama droge tijekom 2009.	Str. 110
Tablica 46.	Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne (2007.-2009.)	Str. 111
Tablica 47.	Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol tijekom 2009.	Str. 111
Tablica 48.	Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela tijekom 2009.	Str. 112
Tablica 49.	Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordinirana supstitucijska terapija tijekom 2009.	Str. 113
Tablica 50.	Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora primijenjeno održavanje metadonom ili subutexom/suboxonom tijekom 2009.	Str. 113
MINISTARSTVO PRAVOSUĐA		Grafički prikazi
Grafički prikaz 42.	Testirane osobe na prisutnost droga u organizmu unutar zatvorskog sustava (2008. – 2009.)	Str. 108
MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI		Slike
Slika 3.	Prikaz Obiteljskih centara po županijama	Str. 126
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA		Tablice
Tablica 51.	Prikaz količine uvoza tvari / prekursora u 2009.	Str. 128
Tablica 52.	Prikaz količine izvoza tvari / prekursora u 2009.	Str. 128

5. Izvješće o utrošenim financijskim sredstvima za provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga

UTROŠENA FINANCIJSKA SREDSTVA		Tablice
Tablica 53.	Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih Akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe droga	Str. 151
Grafički prikaz 42.	Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih Akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe droga	Str. 152

6. Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja

PROJEKT RESOCIJALIZACIJE		Tablice
Tablica 1.	Udruge i projekti resocijalizacije koje je financirao Ured, te broj korisnika obuhvaćenih projektom	Str. 159
Tablica 2.	Broj nezaposlenih osoba – liječenih ovisnika o drogama uključenih u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, uključenih u obrazovne programe i zaposlenih posredovanjem Zavoda u 2009. godini	Str. 163
Tablica 3.	Broj liječenih ovisnika o drogama uključenih u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, uključenih u obrazovne programe i osoba koje su ostvarile zaposlenje posredovanjem Zavoda u 2007., 2008. i 2009. godini	Str. 163
Tablica 4.	Broj nezaposlenih osoba - liječenih ovisnika o drogama uključenih u aktivnosti procjene radne sposobnosti i provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja (NPPZ) za 2009. i 2010. godinu i financijska sredstva utrošena za njihovu provedbu tijekom 2009. godine	Str. 164
Tablica 5.	Sredstva Državnog proračuna za 2009. utrošena za provedbu Projekta	Str. 167